

วารสารบัณฑิตวิจัย

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2560 / Vol. 8 No. 2 July - December 2017

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ISSN 2229-2756

GRADUATE SCHOOL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

วารสารบัณฑิตวิจัย

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม 2560 – ธันวาคม 2560)

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาครุศาสตร์ ศีษาศาสตร์ จิตวิทยา สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้าวิจัย เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

- อาจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ขจร ตริโสภณกร

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

- อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย ไชยชมภู

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ

สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- รองศาสตราจารย์สนิท ลัตโยภาส มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทมร์ศมี นาคนิษฐนนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คิพพร หวังพิพัฒน์วงศ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

สาขาวิชาครุศาสตร์ ศีษาศาสตร์ จิตวิทยา

- รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกตุ อุทโยธา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อโนทัย รัชเวทย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาณี เล็งศรี มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ลีทองอิน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

● อาจารย์ ดร.วราภรณ์ อนุวรรตน์

ศึกษานิเทศก์ สพป.เชียงใหม่

● อาจารย์ ดร.ปัญญารัตน์ โจลานันท์

เขต 3

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ และการจัดการ

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุณศิริ ใจมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัฐ หยุดเย็น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงกลดินทร์ แสงอาสภวิริยะ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ จิตตวิริยานุกูร

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

คณะกรรมการกลั่นกรอง (Peer Reviewer)

บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับการตรวจสอบ กลั่นกรองและเสนอแนะ
ให้ปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายนามต่อไปนี้

● ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แต่งจวง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

● รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วิชญาปกรณ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

● รองศาสตราจารย์ ดร.เขียน วันทนีตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วิทยาเขตล้านนา

● รองศาสตราจารย์ ดร.จิรพรรณ ฉายสุวรรณ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

● รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

● รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย รัตน์เลิศ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

● รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล กิมภาภรณ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

● รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา สุวรรณศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

● รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน

มหาวิทยาลัยนเรศวร

● รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริรัตน์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

● รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อาริรัตน์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรชนก สนิทวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฐ์ศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลรินทร์ อภิรัตน์วรเดช

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี มณีโกศล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยดา สุขเจริญสิน

สถาบันบัณฑิตพัฒน-

บริหารศาสตร์

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนพงศ์ สุขสว่าง

มหาวิทยาลัยบูรพา

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทริกา มณีพันธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา หงษ์รัตนวงศ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา ชมภู
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทรา โตบัว
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรากร
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อโนดาช รัชเวทย์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉริยา สุริยะวงศ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ รุ่งพระแสง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ก้านจักร
- อาจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ โทณลักษณ์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองจัดการวารสาร

- นางวิไลพัทธ์ จริ่งไธสง
- นางกษมาศ ยาสุมทร์
- นางสาวอรกมล สุวรรณประเทศ
- นางสาววิรุช ทรุณสนธยา
- นายณัฐวัฒน์ ไรจนูฒิธรรม
- นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเลื่อน้อย
- นางศิริพร ประณต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองคุณภาพวารสารให้อยู่ในฐาน TCI (Thai-Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 2 สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ส่งมายังกองบรรณาธิการ บรรณาธิการจะตรวจสอบรูปแบบและเนื้อหาในเบื้องต้น และจะได้รับการตรวจสอบ โดยคณะกรรมการกลั่นกรองภายนอก (Peer Reviewer) เพื่อประเมินให้เป็นไปตามเกณฑ์ต่อไป

เนื้อหาของแต่ละบทความเป็นทัศนะของผู้นิพนธ์ ซึ่งที่ปรึกษา บรรณาธิการ
กองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตวิจัย เป็นวารสารที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้อยู่ในฐาน TCI กลุ่มที่ 2 สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ

วารสารฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ทุกบทความได้รับการพิจารณาและกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่ตรงตามสาขาวิชาเพื่อช่วยให้บทความมีความสมบูรณ์ ถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ ตลอดจนเป็นการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของวารสาร นำไปสู่การพัฒนาให้วารสารอยู่ในฐานที่สูงขึ้นต่อไป

วารสารบัณฑิตวิจัยได้พัฒนาการจัดการและการตีพิมพ์วารสารให้มีมาตรฐานสากล โดยใช้ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Thai Journal Online [Thaijo]) เพื่อให้การสืบค้นบทความ การตีพิมพ์เผยแพร่และการอ้างอิงข้อมูลของบทความที่ตีพิมพ์สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มีการนำความรู้และผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ ทุกท่านที่ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย สำหรับท่านที่ต้องการอ่านบทความหรือส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่สามารถเข้าไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

อาจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ขจร ตรีโสภณากร

บรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตวิจัย

ข้อมูลวารสาร

ชื่อวารสาร

(ภาษาไทย)

วารสารบัณฑิตวิจัย

(ภาษาอังกฤษ)

Journal of Graduate Research

ISSN 2229-2756

หน่วยงานเจ้าของวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

ว่าที่ร้อยเอก ดร.ขจร ศรีโสภณการ

สถานที่ติดต่อ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ 053-885990 โทรสาร 053-885990

E-mail : banditvijai@gmail.com

เว็บไซต์ของวารสาร

<https://tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

วัตถุประสงค์และขอบเขตการตีพิมพ์ของวารสาร

วารสารบัณฑิตวิจัยเป็นวารสารวิชาการที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ดำเนินการเผยแพร่มาอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai - Journal Citation Index Centre: TCI) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัย ในสาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ และการจัดการ

นโยบายของวารสารบัณฑิตวิจัย

วารสารบัณฑิตวิจัย มีกำหนดออกเผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) วารสารบัณฑิตวิจัยได้พัฒนาคุณภาพของวารสารจนได้รับการรับรองและอยู่ในฐานข้อมูลวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานเทียบเคียงกับระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ จึงมีข้อกำหนดในการรับตีพิมพ์ผลงานวิจัยในสาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการของนักศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก อาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัย จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ภาษาที่ใช้เขียนบทความอาจเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ แต่ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน

ผู้นิพนธ์บทความต้องจัดทำบทความตามแบบฟอร์มที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด ทุกบทความจะต้องมีบทคัดย่อและคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ การเขียนบทความจะต้องมีความถูกต้อง และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ตลอดจนต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณการวิจัย เนื้อหา บทความ หรือข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์บทความเท่านั้น กองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย ใช้เวลา ประมาณ 60 วัน บทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ จะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewer) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ถ้ามีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบ เมื่อผู้นิพนธ์ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากกองบรรณาธิการแล้วจึงจะได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสาร บทความอาจถูกตัดแปลง แก้ไขคำ สำนวน และรูปแบบการนำเสนอตามที่ กองบรรณาธิการเห็นสมควร ภายหลังจากการพิจารณาบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการ จะส่งหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้นิพนธ์บทความ เมื่อการจัดพิมพ์วารสารแล้วเสร็จ ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับวารสารที่มีผลงานตีพิมพ์ของท่าน จำนวน 1 ฉบับ บทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าหนึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบแต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนและผู้นิพนธ์บทความจะไม่ได้รับเงินคืน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นสิ้นสุด

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ดำเนินการตามขั้นตอนให้แก่ผู้ที่章程ธรรมเนียม การตีพิมพ์บทความแล้วเท่านั้น หากผู้นิพนธ์บทความมีความจำเป็นเร่งด่วน โปรดส่งตีพิมพ์ ในวารสารฉบับอื่นแทน โดยกองบรรณาธิการจะไม่รับบทความหากผู้นิพนธ์บทความไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขที่กำหนด

กำหนดออกวารสาร

วารสารบัณฑิตวิจัยมีกำหนดออกเป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) กำหนดออกภายในเดือนมิถุนายน

เปิดรับต้นฉบับ ระหว่างเดือนธันวาคม ถึง เดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) กำหนดออกภายในเดือนธันวาคม

เปิดรับต้นฉบับ ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม

วิธีการส่งบทความ

ส่งต้นฉบับบทความในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft Word) พร้อมแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ และหนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนด ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: <https://tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

หมายเหตุ นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ จะต้องแนบคำรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักหรือกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ให้พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

ค่าธรรมเนียมในการลงทะเบียน

บุคคลภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2,500 บาท / เรื่อง

บุคคลภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3,000 บาท / เรื่อง

วิธีการชำระค่าธรรมเนียมในการพิจารณาบทความ

ชำระผ่านธนาคาร ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (กองทุนบัณฑิตวิทยาลัย)
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่บัญชี 821-289065-5
ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

สารบัญ

บทความวิชาการ

แนวทางการพัฒนารูปแบบงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสน์ไยรัก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ สุกัญญา แก้วหล้า, พิชยาภรณ์ มานะจตุ, ชไมมน ศรีสุรักษ์, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์ และ ดวงใจ เนตรตระกูล	1
การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อิสริยา นิยมพลี, พงศ์เทพ จิระโร และ สมศักดิ์ ลีลา	15
การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้อง กับวิถีชุมชนไทยใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ดวงษ์ ไชยยา, สมาน พุแสง, สมเกตุ อุทธโยธา และ ลำเนา หมั่นแจ่ม	37
การบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ ในชุมชนเทศบาลเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พัฒนา บุญญประภา, สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และ สมศักดิ์ บุญแจ้ง	51
การพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอาเซียนศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการสืบค้นข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ชิดชไม วิสุตกุล และ นิภาพร เณลินิรันดร์	67
การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สุนิสา ช้างพาลี, วิรัตน์ แสงอรุณเลิศ และ ภาคิน อินทร์ชิตชัย	83
ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญา เขาวนอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ปาริชาติ บัวเจริญ, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล และ รัตนากาล คำสอน	101

สารบัญ (ต่อ)

กระบวนการสร้างคำประสมในภาษาไทย จินบนพื้นฐานแนวคิด ของ Jerome L.Packard สันติ อ้ายเจริญ	119
ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” สุพิศ เอื้องชะะ, สนิท สัตโยภาส และ นราวัลย์ พูนพิพัฒน์	129
การสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไพลิน วาณิชจรัสกิจ, สนิท สัตโยภาส และ นราวัลย์ พูนพิพัฒน์	145
แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พระสีกันดา ภิรมโน (แก้วก้อม ทิเบพะพอน) และ พุฒมจักร์ สิทธิ	159
แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน รัชนิพร สุทธิภาคิลป์	171
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร เสริม ประเภอบำรุงร่างกายของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กมลชนก ก้าวสัมพันธ์ และ ปะราลี เอนก	183
การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลการศึกษา ผลของการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดก่อนหน้า และผลของการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ สุพจน์ วัฒนะจิตพงศ์, ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย และ มาลีมาส สิทธิสมบัติ	199

แนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไรรัก
เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION OF ANUBAN
SANSAYAIRAK MUANGKANPKATTHANA MUNICIPALITY
PRE – SCHOOL CHIANG MAI PROVINCE

สุกัญญา แก้วหล้า¹, พิทยาภรณ์ มานะจุติ², ชไมมน ศรีสุรักษ์³, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์⁴
และ ดวงใจ เมตรตระสูตร⁵

Sukanya Kawela¹, Phittayapoin Manajuti², Chamainome Srisurak³, Sirimas Kosanpipat⁴
and Duangjai Netrastooth⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนน ช้างเผือก ซอย 4 อำเภอเมืองเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300^{1,2,3,4,5}
Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Phuak Sub-district Soi 4, Muang District Chiang Mai 50300^{1,2,3,4,5}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงาน วิชาการและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนอนุบาลสาสนายไรรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จ.เชียงใหม่ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งหมด 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามและประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไรรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีการบริหารใน 7 ด้าน มีการปฏิบัติระดับมาก 3 ด้านคือ ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.70$) ด้านการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.76$) และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.63$) รองลงไปมีการปฏิบัติ ระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ($\mu = 3.37$, $\sigma = 0.75$) ด้านการวัดผลประเมินผล ($\mu = 3.27$, $\sigma = 0.85$) ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 3.23$, $\sigma = 0.91$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\mu = 3.21$, $\sigma = 0.74$) สถานศึกษามีปัญหา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ($\mu = 3.37$, 3.27 , 3.23 , 3.21 และ $\sigma = 0.75$, 0.85 , 0.91 , 0.74 ตามลำดับ) กลุ่มเป้าหมายได้ยืนยันข้อค้นพบด้านแนวทางการพัฒนารูปแบบการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์

³⁻⁵ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์

บริหารงานวิชาการที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล เพื่อดำเนินการบริหารงานวิชาการ 7 งาน ประกอบด้วยงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนาการจัดการเรียนรู้ งานวัดผลประเมินผล งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพ งานพัฒนาสื่อการสอน งานพัฒนาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และงานวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา โดยให้ชื่อรูปแบบดังกล่าวว่าการมีส่วนร่วมแบบ DMIBE เพื่อการบริหารงานวิชาการแก่สถานศึกษา ประกอบด้วย Decision Making, Implementation, Benefits และ Evaluation

คำสำคัญ : การพัฒนางานวิชาการ

ABSTRACT

This research aims to study problems and suggestions in academic administration and to study the proposed development of academic management of Anuban Sansaiyairak Muangkanphatthana Municipality Pre – school Chiang Mai Province. The study populations are included 40 administrators, teachers, parents and school board members. The instruments to collecting data are questionnaires and focus group discussion point. The data are analyzed by using arithmetic mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD) and content analysis. The research found that the state of academic administration has managed into 7 sides are in the most level. There are develop the learning media, ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.70$) the development of use of learning resource ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.76$) and the research for development ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.63$) Then are in medium level consist of 4 parts. Then are the development of internal audit assurance, ($\mu = 3.37$, $\sigma = 0.75$) the evaluation, ($\mu = 3.27$, $\sigma = 0.85$) the development of learning management ($\mu = 3.23$, $\sigma = 0.91$) and school curriculum development ($\mu = 3.21$, $\sigma = 0.74$). The school have problems in school curriculum Development, the development of learning management evaluation and the development of internal and it development in order. ($\mu = 3.37$, 3.27 , 3.23 , 3.21 and $\sigma = 0.75$, 0.85 , 0.91 , 0.74 respectively) The target group has confirmed the finding of the development in 4 steps there are the making decision in beneficiaries and participation in evaluation. For administrating in 7 sides. It consists of school curriculum development internal audit assurance development, learning media development, learning resources development and research for development education by using DMIBE model for academic administration in school. Consists of Decision Making, Implementation, Benefits and Evaluation

KEYWORD: Academic Development

บทนำ

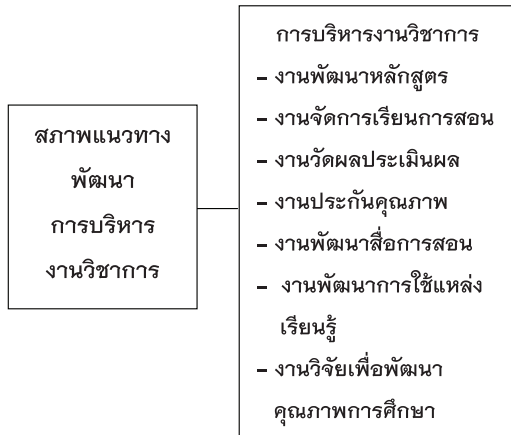
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น มีเจตนารมณ์ที่ต้องการเน้นย้ำว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายสูงสุดที่การยกระดับมาตรฐานการศึกษาของนักเรียน เพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยที่ผู้ผ่านการศึกษาแต่ละคนจะมีความสามารถ และคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ดังที่ประเสริฐ ผลิตผลพิมพ์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กไทยควรได้รับการพัฒนาทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ และพร้อมรับการเข้าสู่สังคมใหม่ ดังนั้นการศึกษาถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน ภายใต้เงื่อนไขของการพัฒนาระบบการศึกษา ปรัชญาทางการศึกษา การบริหารสถานศึกษา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในระบบของการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่าเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษา

จะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ที่เกี่ยวข้องหลัก 3 ประการ คือ การจัดการเรียนการสอน ที่อาจจะส่งผลทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

บริบทของโรงเรียนอนุบาลสาธิต สายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีนักเรียนจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อีกทั้งยังขาดแคลนครูทำให้ครูดูแลนักเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ไม่เต็มศักยภาพ รวมไปถึงขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ขาดระบบในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การประกันคุณภาพ การพัฒนาสื่อ การพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังที่ คัมภีร์ สุดแท้, สมชาย วงศ์เกษม และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานประกันคุณภาพ งานพัฒนาส่งเสริมสื่อ งานพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ และงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ประยุกต์มาจากกระทรวงศึกษาธิการ (ดร.ณิ จันทรแก้ว, 2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จ.เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จ.เชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การประกันคุณภาพ การพัฒนาสื่อ การพัฒนาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีของ Cohen และ Uphoff (ถวิวลดีบุริกุล, 2551) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชั้น คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ วันที่ 1 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557 ถึง วันที่ 31 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบสอบถาม
2. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน ระหว่างเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามและเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วร่างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ Rating Scale ของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าความเชื่อมั่น IOC (Item Objective Congruence Index) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 – 1.00 ขึ้นไปทุกข้อ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83 แล้วนำกลับมาปรับปรุงให้สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืน ทั้งหมด 40 ชุด คิดเป็นอัตราตอบกลับ ร้อยละ 100

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาธิตไทรบุรีเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาที่ได้มาประมวลผลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาสรุปผล และเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอแบบความเรียง

3. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมากำหนดเป็นประเด็นสนทนากลุ่ม และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย 25 คน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาธิตไทรบุรีเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

4. ทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจง มีวิธีการได้มาเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้มาโดยการเสนอชื่อและแต่งตั้งตามตำแหน่งเฉพาะ ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 8 คน ซึ่งมาจากครูประจำชั้นอนุบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 8 ชั้นเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลสาธิตไทรบุรีที่ได้รับการเสนอชื่อ และแต่งตั้งมีจำนวนทั้งสิ้น 16 คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 40 คน

4.2 กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีแบบเจาะจงประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 8 คน ซึ่งมาจากครูประจำชั้นอนุบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 8 ชั้นเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการเสนอชื่อ และแต่งตั้ง มีจำนวนทั้งสิ้น 9 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลสาธิตไทรบุรีที่ได้รับการเสนอชื่อ และแต่งตั้งมีจำนวนทั้งสิ้น 7 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 คน จากประเด็นทั้งหมด

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาธิตไทรบุรีเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จ.เชียงใหม่ นำเสนอดังตอนที่ 1- 3

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 เป็นเพศชาย รองลงมาร้อยละ 37.50 เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.00 มากกว่า 45 ปี ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.00 เป็นผู้ปกครอง รองลงมาร้อยละ 37.50 เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 ระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือระดับปริญญาโท ร้อยละ 17.50 ประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 รับราชการมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 27.50 และรายได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.50 มีรายได้ 9,001 บาทขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 25.00 มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 9,000 บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏผลดังตารางที่ 1 ดังนี้

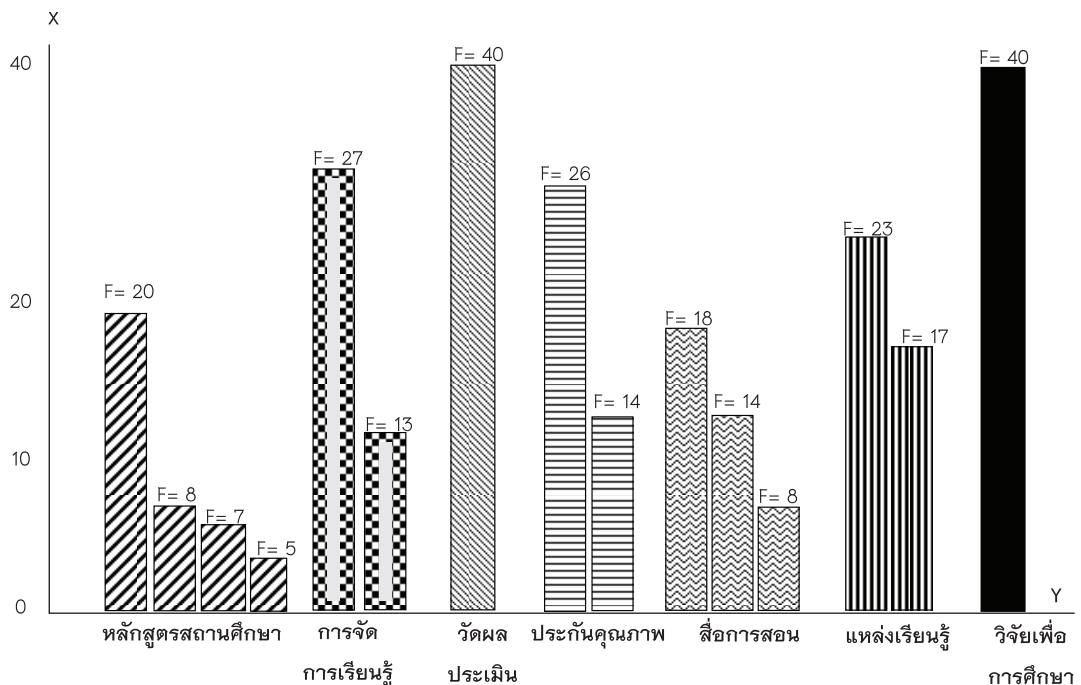
ตารางที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

สภาพการบริหารงานวิชาการ	สภาพที่มีการปฏิบัติงาน		
	(μ)	(σ)	ระดับ
1.งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.21	0.74	ปานกลาง
2.งานพัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.23	0.91	ปานกลาง
3.งานวัดผลประเมินผล	3.27	0.85	ปานกลาง
4.งานพัฒนาประกันคุณภาพ	3.37	0.75	ปานกลาง
5.งานพัฒนาสื่อการสอน	3.15	0.70	มาก
6.งานพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้	3.51	0.76	มาก
7.งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.51	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติงานตามสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีภาพรวมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ งานพัฒนาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ งานพัฒนาสื่อการสอน และงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา ($\mu = 3.51$ เท่ากัน และ $\sigma = 0.76, 0.70, 0.63$) การปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\mu = 3.46, \sigma = 0.71$)งานพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 3.34, \sigma = 0.81$)งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 3.32, \sigma = 0.767$) และงานวัดผลประเมินผล ($\mu = 3.31, \sigma = 0.82$)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา นำเสนอในแผนภูมิที่ 1 ปัญหาของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก และข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

หมายเหตุ X คือ จำนวนคน Y คือ หัวข้อคำถาม

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักในแต่ละด้าน โดยแยกตามสีทั้ง 7 สี ดังนี้

 ขาดความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร, ความเข้าใจ, การนำหลักสูตรอื่นมาใช้ และขาดความชัดเจนของหลักสูตรสถานศึกษา

 ขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์และความไม่ต่อเนื่องของการเรียนการสอน จากกิจกรรมอื่น ๆ ของหน่วยงาน

 หลักเกณฑ์ที่ใช้ขาดความสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน

 ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ให้ความสำคัญต่องานประกันคุณภาพการศึกษา

 สื่อการเรียนการสอนขาดความหลากหลาย และไม่สามารถใช้เป็นสื่อกระตุ้นการเรียนการสอน

 ไม่มีห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัยและขาดแคลน หนังสือนิทาน รวมถึงแหล่งเรียนรู้รอบสถานศึกษา

 มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการทำงานวิจัยในชั้นเรียน

จากสภาพการบริหารวิชาการที่แสดงให้เห็นในแผนภูมิที่ 1 นั้น ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารวิชาการในโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และกลุ่มเป้าหมายได้ให้ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 7 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดอบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมและการนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงแบบมีส่วนร่วม

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ควรคัดสรรนวัตกรรมมาใช้ เช่น Project Approach. รวมไปถึงการจัดทำเครื่องมือการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิดและการเปิดบ้านวิชาการเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การวัดผลประเมินผล ควรจัดอบรมพัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผล แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลแบบมีส่วนร่วม

4. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในควรมีการฝึกอบรมบุคลากรเรื่องการประกันคุณภาพ การเปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามาประเมินคุณภาพภายใน

5. การพัฒนาสื่อการสอน ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอน ตามหน่วยการเรียนรู้และการประเมินการใช้สื่อจากบุคคลภายนอก

6. การพัฒนาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรคัดสรร การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมไปถึงการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้และจัดให้วิทยากรจากชุมชนมาให้ความรู้แก่สถานศึกษา

7. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนางานวิจัยแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาติดตามประเมินผลการวิจัย และจัดให้มีการประเมินผลงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอนุบาลสาขาสายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะของการประสานงาน 2 มิติ ได้แก่ มิติของการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีแนวทางในการร่วมตัดสินใจ วางแผนกลยุทธ์ด้านหลักสูตร ร่วมปฏิบัติการอบรมผู้เกี่ยวข้อง ร่วมผลประโยชน์ การนำผลประเมินไปใช้พัฒนาและร่วมการประเมินผล การประเมินแบบมีส่วนร่วม

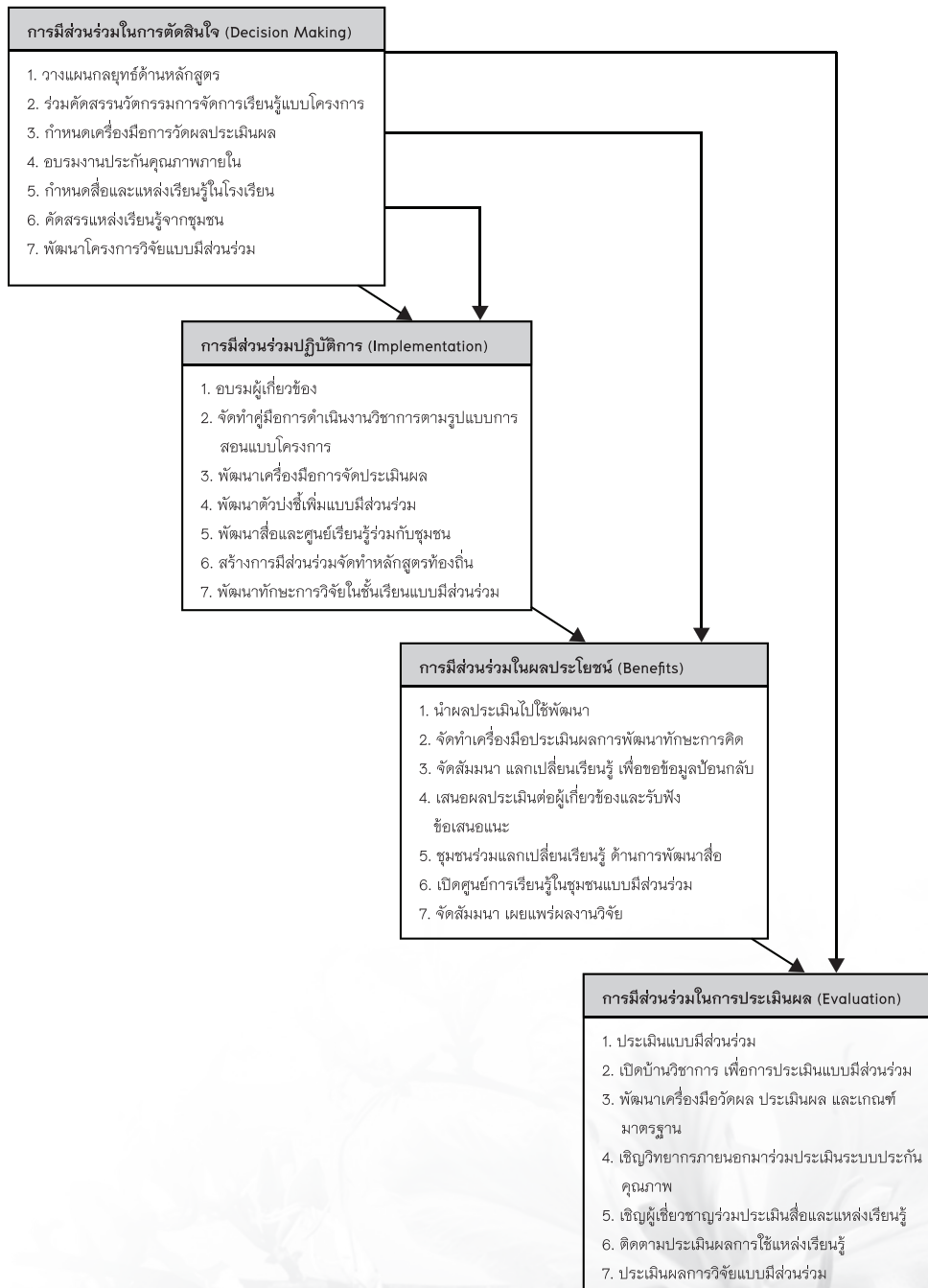
ด้านการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางในการร่วมตัดสินใจ ร่วมคัดสรรนวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ร่วมการปฏิบัติการจัดทำคู่มือการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบการสอนแบบโครงการ ร่วมผลประโยชน์ การจัดทำเครื่องมือประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิด และร่วมประเมินผล เปิดบ้านวิชาการเพื่อการประเมินแบบมีส่วนร่วม

ด้านการวัดผลและประเมินผล มีแนวทางในการร่วมตัดสินใจ กำหนดเครื่องมือการวัดผลประเมินผล ร่วมการปฏิบัติการพัฒนาเครื่องมือการจัดประเมินผล ร่วมผลประโยชน์ การจัดสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อขอข้อมูลย้อนกลับและร่วมประเมินผลการพัฒนาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลและเกณฑ์มาตรฐาน

ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน มีแนวทางในการร่วมตัดสินใจ การอบรมงานประกันคุณภาพภายใน ร่วมปฏิบัติการพัฒนาตัวบ่งชี้เพิ่มแบบมีส่วนร่วม ร่วมในผลประโยชน์ การเสนอผลประเมินต่อผู้เกี่ยวข้องและรับฟังข้อเสนอแนะและร่วมในการประเมินผล เชิญวิทยากรภายนอกมาร่วมประเมินระบบประกันคุณภาพ

ด้านสื่อการสอน มีแนวทางในการร่วม
ตัดสินใจ กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
ร่วมในการปฏิบัติการพัฒนาสื่อและศูนย์เรียน
รู้ร่วมกับชุมชน ร่วมในผลประโยชน์ ชุมชนร่วม

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ และร่วม
ในการประเมินผล เชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมประเมิน
สื่อและแหล่งเรียนรู้

ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลसानสายใยรักฯ

ด้านแหล่งเรียนรู้ มีแนวทางในการร่วมตัดสินใจ การคัดสรรแหล่งเรียนรู้จากชุมชนร่วมในการปฏิบัติการสร้างการมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมในผลประโยชน์ การเปิดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแบบมีส่วนร่วมและร่วมในการประเมินผล ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

ด้านวิจัยเพื่อการศึกษาไม่มีปัญหาแต่จำเป็นต้องดำรงสภาพไว้ด้วยการมีส่วนร่วม มีแนวทางในการร่วมตัดสินใจ การพัฒนาโครงการวิจัย ร่วมในการปฏิบัติการพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ร่วมในผลประโยชน์ การจัดสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัยและร่วมในการประเมินผล การประเมินผลการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

จากมติของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่สรุปจากการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา ตลอดจน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก และได้นำเสนอต่อที่ประชุม เพื่อพิจารณาเห็นชอบในที่ประชุม เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ หอประชุมโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก ได้ข้อสรุปในขั้นสุดท้ายเป็นเอกฉันท์ร่วมกันให้ใช้แนวทางการพัฒนาที่ค้นพบเป็นแนวทางการพัฒนาของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก ซึ่งเขียนเป็นโมเดลดังภาพที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (ปีนุช สมสมัย, 2553) โดยมีรูปแบบของการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่ได้แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยสองบันได 4 ขั้น ได้แก่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ-ร่วมปฏิบัติการ-ร่วมใน

ผลประโยชน์-ร่วมในการประเมินผล โดยอาศัยกระบวนการตามแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วม ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสามารถเชื่อมโยงสู่กิจกรรมวิชาการได้ครบทุกด้าน การดำเนินงานขั้นหนึ่ง จะส่งผลต่ออีกขั้นหนึ่งในลักษณะของขั้นบันไดที่พัฒนาจนถึงขั้นบรรลุผลได้ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มุ่งผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งในแง่การประเมินในเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ การดำเนินงานที่มีลักษณะเชื่อมโยงกัน จึงแสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ที่ใช้ชี้นำการพัฒนากระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ดังโมเดลภาพที่ 2 และเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตามขั้นตอนและกระบวนการของการมีส่วนร่วม ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญและแนวทางในการแก้ปัญหาได้ตามความเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ นำไปสู่การอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 งาน คือ การพัฒนาสื่อการสอน การพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในขณะที่เดียวกันมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ต้องเร่งกำหนดแนวทางการพัฒนาใน 4 งาน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาการวัดผลและประเมินผล และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแสดงให้เห็นว่า บุคลากรของสถานศึกษา มีทักษะความสามารถในการพัฒนาสื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ส่วนที่ต้องพัฒนา คือ การพัฒนาบุคลากรด้านงานวิชาการอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษางานพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาวัดผลและประเมินผล และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลและด้านการควบคุมคุณภาพเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเพราะการพัฒนาระบบประกันคุณภาพที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวม ดังที่ สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการบริหารสถานศึกษา เพราะจะเกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง การบริหารงานวิชาการเป็นกิจกรรมส่วนใหญ่ที่โรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอ็มซอลลา (Msolla, 1995 อ้างถึงใน สุภาพร รัตนน้อย, 2552) ที่ศึกษาเรื่องการใช้ทักษะการบริหารงาน และความรู้ของครูผู้บริหารวิทยาลัยในแทนซาเนีย พบว่ายังมีปัญหาที่ครูและผู้บริหาร เผชิญในการปฏิบัติงานรวมทั้งหมด 6 ด้าน จาก 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการประกันคุณภาพภายใน ด้านสื่อการสอน ด้านแหล่งเรียนรู้ และยังพบอีกว่าหนึ่งในงานที่ปฏิบัติ และได้ผลในระดับปานกลางทุกกิจกรรม คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องเร่งพัฒนาด้วยเหตุว่าหลักสูตรเป็นหัวใจกับการ

เรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการวัดผลประเมินผล และคุณภาพการจัดการศึกษาโดยตรงและมีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก

2. แนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลสาสน์รักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จากผลการสนทนากลุ่ม พบว่าควรมีการดำเนินงานในลักษณะของการกำหนดแนวปฏิบัติให้มีความสัมพันธ์กันแบบ 2 มิติ ได้แก่ มิติของการบริหารวิชาการ 7 งาน กับมิติของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน โดยในทุกงานบริหารวิชาการสามารถนำขั้นตอนของการมีส่วนร่วมมาปฏิบัติได้ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบงานบริหารงานวิชาการที่รองรับด้วยหลักทฤษฎีด้านการบริหารโดยบูรณาการการบริหารหลักสูตรและการสอนร่วมกับหลักทฤษฎีในการบริหารวิชาการส่งผลต่อการสร้างแนวทางการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมและสร้างการยอมรับร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งงานวิจัยนี้ได้คัดสรรแนวคิดในการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (นันท์ชพร การสมดี, 2554) มาใช้ในการออกแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดแนวทางในการนำไปใช้ กำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการบริหารวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง และมีการตรวจสอบรับรองโดยคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาถึงข้อค้นพบครั้งนี้ เป็นการพัฒนาต่อยอดแนวคิดการมีส่วนร่วมว่าสามารถนำไปใช้บริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับประโยชน์ ร่วมประเมิน ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่นำมาใช้เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ สังข์ทอง, ธนินาฏ ณ สุนทร และกาญจนา ภัทราวิวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาผลการวิจัยการมีส่วนร่วมใน

การบริหารงานวิชาการ ของครูปทุมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และพบว่า ในภาพรวมครูปทุมวัยมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ด้านจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดกลาง ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร และด้านวิจัยมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นว่าในโรงเรียนขนาดกลาง เช่นโรงเรียนอนุบาลสาสนายไธรัตน์ สามารถทดลองให้เห็นผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการได้ทั้งในระดับอนุบาลโดยภาพรวม

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล 1 – 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการสอดแทรกกับกิจกรรม 6 หลัก แต่เนื่องจาก โรงเรียนอยู่ในสังกัดเทศบาล จึงทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดเทศบาลเข้ามาสอดแทรกกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่เต็มศักยภาพ รวมไปถึงขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอย่างทั่วถึงจึงทำให้งานหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานประกันคุณภาพ งานพัฒนาสื่อ การพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้และการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา ขาดระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม สอดคล้องกับประเด็นคำถามตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการ พบว่า สถานศึกษามีปัญหา 6 ด้าน โดยมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการประกันคุณภาพภายในด้านสื่อการสอน ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้และเสนอให้มีการแก้ไขปัญหา

โดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วม เช่น การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม การจัดทำคู่มือการเรียนรู้ด้านการคิดแบบมีส่วนร่วม การจัดอบรมพัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อตามหน่วยการเรียนรู้และการจัดให้วิทยากรจากชุมชนมาให้ความรู้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรับรู้ เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมและสามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งรัชดาพร เวระชาติ (2550) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ กล่าวว่า จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาอยู่ที่การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของการบริหารงานวิชาการ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาศึกษา คือการบริหารงานวิชาการ ส่วนหัวใจของการบริหารงานวิชาการ คือการจัดกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอื่น ที่สนใจพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ แบบ DMIBE ควรศึกษาและปรับให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการกับสังกัดอื่น
2. ควรนำแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ได้ไปศึกษากับโรงเรียนสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมสินค้าและครุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- คัมภีร์ สุดแท้, สมชาย วงศ์เกษม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4(2), 8-16.
- ดร.ณัฏฐ์ จันทน์แก้ว. (2554). *การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม : แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- นพรัตน์ สังข์ทอง, ธนิมาญ ญ สุนทร และกาญจนา ภัททิวิวัฒนา. (2554). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น).
- นันท์ชพร การสมดี. (2554). *การมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาล ตำบลเมืองเส้นอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ ผลิตผลพิมพ์. (2556). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21...ทักษะสำหรับ AEC*. เอกสารประกอบการประชุม “การประเมินคุณภาพสถานศึกษา”. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปิยนุช สมสมัย. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างพื้นที่สาธารณะ กรณีศึกษา ชุมชนโพรโมสต์เขตบางขุนเทียน*. (ปริญญานิพนธ์ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร).

- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: ศูนย์หนังสือ.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- สุภาพร รัตน์น้อย. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร).

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครู
โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
THE DEVELOPMENT OF MODEL TO ENHANCE TEACHERS
COMPETENCY IN RESEARCH BY USING PARTICIPATORY ACTION
RESEARCH IN PATTAYA CITY SCHOOL

อิสริญญา ชิมพลี¹, พงศ์เทพ จิระโร² และ สมนศักดิ์ ลีลา³
Issarinya Chimplee¹, Pongthep Jiraro² and Somsak Lila³

มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131^{1,2,3}
Burapha University 169 Long-Hard Bangsaen Road, Saen Sook Sub-district, Mueang District, Chonburi 20131^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา 2) เพื่อพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การดำเนินการแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาจำนวน 231 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เต็มใจให้ข้อมูล จำนวน 14 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม แบบประเมินรูปแบบวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. สภาพความรู้ของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาส่วนมากมีระดับคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม มีทัศนคติต่อการวิจัยอยู่ในระดับมาก มีระดับปฏิบัติการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีความคาดหวังต่อสภาพปฏิบัติการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีดัชนีความต้องการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์

³ อาจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์

ด้านการพัฒนาศักยภาพการวิจัยมากที่สุด และมีความรู้ ทักษะ และสภาพปฏิบัติการวิจัยแตกต่างกันตามสภาพส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นร่วมวางแผนเตรียมการ (Plan) 2) ขั้นร่วมสร้างกิจกรรมพัฒนา (Action and Observe) 3) ขั้นร่วมติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง (Reflect) 4) การสนับสนุนปัจจัยที่บุคลากรครูต้องการด้านการวิจัยจากต้นสังกัดทุกขั้นตอน (Input)

3. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครู, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the condition of doing research of Pattaya City Teachers, 2) to develop the model of enhancing teachers' competency by participatory action research in Pattaya City Schools and 3) to evaluate the model of enhancing teachers' competency by participatory action research in Pattaya City Schools. The research methodology was divided into 3 phases. First phase was to study the condition of doing research of the samples in Pattaya City school. The sample in this research were 231 teachers from 11 Schools in Pattaya City who were Stratified Random Sampling. The second phase was to create and develop the model by informing by 14 persons advisors. The third phase was to evaluate the model by 17 persons advisors. The research instruments were the questionnaire, focus group discussion form and evaluation form. The data analysis were Frequency, Percentage, the Average, Standard Deviation, the Priority Need Index (PNI), T-Test, One way ANOVA, Content Analysis, Median and Interquartile Range.

The results of the study were as follows:

1. The general knowledge of most teachers in Pattaya City Schools was low and their scores were less than 50 percent of full score. They have high attitude of doing the research whereas they could do the research in average rate. The expectation of doing research was very high rate and they wanted to develop their competency of doing research with very high rate. The condition of doing research have statistically significant difference at .05

2. The model of enhancing teachers' competency by participatory action research in Pattaya City Schools was Participatory Action Research (PAR) with four processes: Plan, Action and Observe, Reflect and Input.

3. The result of the evaluation of the model of enhancing teachers' competency by participatory action research in Pattaya City Schools with the process of Participatory Action Research (PAR) was advantage, appropriateness, possibility and accuracy with very high rate.

KEYWORDS: Enhance Teachers Competency, Participatory Action Research (PAR)

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาเตรียมความพร้อมให้แก่นคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (บุญเลี้ยง หุมทอง, 2554) ซึ่งการวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการสร้างนวัตกรรม และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาและผลิตองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือเพื่อการพัฒนา (จริยา เอียบสกุล, 2555) การศึกษานับเป็นกระบวนการ วิธีการที่สำคัญที่จะสามารถดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสามารถก้าวทันโลกซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้นการพัฒนาครูจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งสมรรถนะของครูในยุคปัจจุบันครูต้องมีความรู้ด้านวิจัยและครูควรใช้การวิจัย

ในการคิดค้นหาเทคโนโลยีและวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่นักเรียนต้องได้รับการพัฒนา (สุวิมล ว่องวานิช, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, ศศิธร เขียววอก, สร้อยสน สกลรักษ์ และสมพงษ์ ปั่นหุ่น, 2556) ที่ผ่านมาการพัฒนาครูด้านการวิจัยไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพราะวิธีการพัฒนาครูส่วนมากไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการในการปฏิบัติงานจริงของครู และตัวครูเองก็ยังคงประสบปัญหาด้านการวิจัยในหลายเรื่อง เช่น ขาดแรงจูงใจในการทำงาน มีภาระงานมาก (ภัทรพร เกษสังข์, 2551) ขาดประสบการณ์ความชำนาญ ขาดทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ (วิไลวรรณ จันน้ำใส, 2555) ต้องการมีที่ปรึกษาการทำวิจัย วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณที่สนับสนุนการทำวิจัย (จำเริญ จิตรหลัง, 2555) และในทางปฏิบัติปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของครูยังส่งผลให้ผลผลิตการวิจัยไม่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดการพัฒนาการศึกษา ซึ่งล้วนแล้วเป็นสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาครูด้านการวิจัยไม่ประสบผลสำเร็จ (อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล, 2556)

รูปแบบการพัฒนาบุคลากรครูเพื่อให้เป็นครูนักวิจัย ดังที่กล่าวมาได้มีผู้เสนอแนวทาง

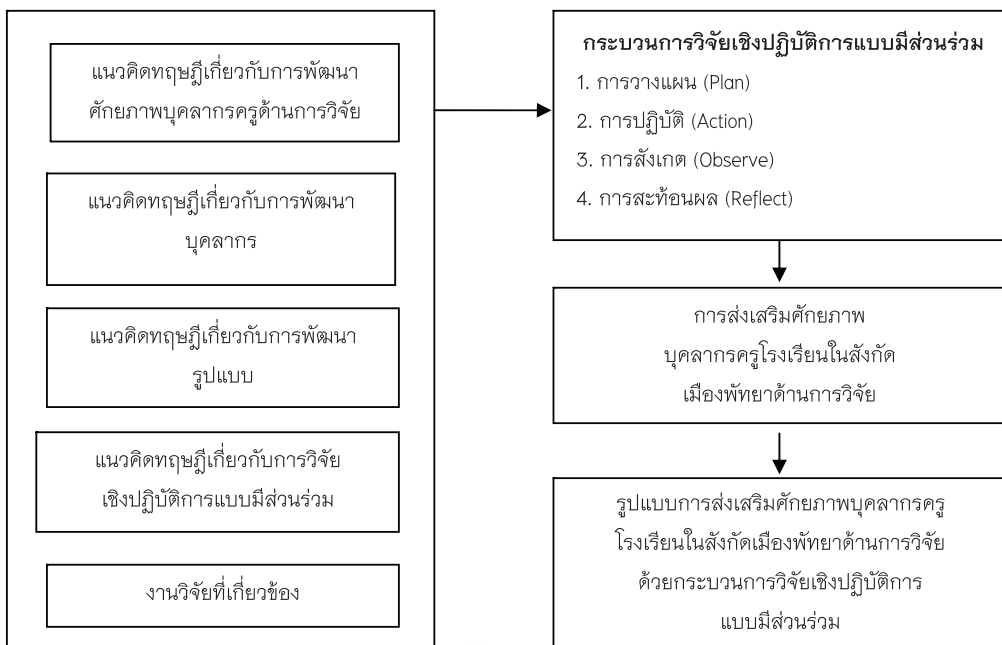
ไว้หลากหลายรูปแบบ เช่น การฝึกอบรม การส่งเสริมการวิจัยแบบร่วมมือ การสร้างเครือข่ายการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (ภัทรพร เกษสังข์, 2551) ซึ่งพบว่ารูปแบบการพัฒนาเช่น การฝึกอบรม หรือการศึกษาดูงานนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรมระยะสั้นเท่านั้น จึงมีผู้ศึกษารูปแบบการพัฒนาใหม่ ๆ เช่น การสนับสนุนให้ครูได้นำกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน (สุปรียา สุทธิกุล, 2553) ซึ่งการพัฒนาได้นำกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้แต่ก็ยังคงใช้ในชั้นวิธีการฝึกอบรมเท่านั้น ไม่ได้นำไปใช้ในรูปแบบการพัฒนาทั้งระบบ ส่งผลให้พฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว ทั้งนี้แต่ละวิธีก็มีข้อดีและข้อจำกัดทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาบุคลากรครูจึงควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการขององค์กรและบริบทของตนเอง (ภูซงค์ บุญอัย, 2557) อย่างไรก็ตามการพัฒนาครูด้านการวิจัยให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎี ความแตกต่างและความต้องการของบุคคล ตลอดจนพฤติกรรม การปฏิบัติงาน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ สิริธนา กิจเกื้อกูล (2553) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาครู ได้แก่ ครูไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง กิจกรรมการพัฒนาไม่ตรงตามความต้องการของครู และปัจจัยที่ส่งเสริมให้กระบวนการพัฒนาครูประสบความสำเร็จ คือ ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของครู การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร วิทยากร และผู้วิจัย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูนักวิจัยที่มีศักยภาพตามเป้าหมายขององค์กร

เมืองพทยาเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น โรงเรียนในสังกัดเมืองพทยามีทั้งสิ้น 11 โรงเรียน ทั้งนี้ที่ผ่านมาเมืองพทยาได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรครูด้านการวิจัย แต่ยังมีรูปแบบการพัฒนาที่ไม่ชัดเจนและขาดความต่อเนื่อง เห็นได้จากรายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพทยาที่ผ่านมาในประเด็นที่ควรพัฒนาพบว่า เมืองพทยาควรจัดอบรมเทคนิควิธีการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเป็นสากลให้กับบุคลากรในสถานศึกษา แสดงว่าบุคลากรครูควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและทันสมัย เมื่อศึกษาเป็นรายกรณีเช่น โรงเรียนเมืองพทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ที่ได้รับผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในรอบสามที่ผ่านมา ปัจจัยภายในสถานศึกษามีจุดที่ควรพัฒนา คือ พัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น และควรส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาสื่อในการนำไปแก้ปัญหาผู้เรียน (โรงเรียนเมืองพทยา 7 (บ้านหนองพังแค), 2554) จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัย จึงได้ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เป็นรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรครูด้านการวิจัยโรงเรียนในสังกัดเมืองพทยาอย่างชัดเจน นำไปปฏิบัติในการพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นครูนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง ให้มีศักยภาพด้านการวิจัยที่สูงขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี หลักการเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับทฤษฎีความต้องการและแรงจูงใจของ อับราฮัม เมซ มาสโลว์ (Maslow, 1908-1970 อ้างถึงใน เตมศักดิ์ คทวณิช, 2546) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนลส์ (Knowles, 1975 อ้างถึงใน อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล, 2556) การพัฒนาศักยภาพ และการพัฒนาบุคลากรครูด้านการวิจัย ตาม

แนวทางของ สิริินภา กิจเกื้อกุล (2553) และ อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล (2556) ในการศึกษา สารสนเทศและความต้องการจำเป็นที่ส่งผล ต่อการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัด เมืองพัทยา เพื่อสร้างเป็นร่างรูปแบบการ ส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัด เมืองพัทยาด้านการวิจัยตามกระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ออกแบบใหม่ และนำรูปแบบไปพัฒนาตามหลักการพัฒนา รูปแบบ ตามแผนภาพ

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

คำถามการวิจัย

1. สภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาคืออย่างไร
2. รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องหรือไม่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรครูของโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 739 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 23 พฤษภาคม 2559)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรครูของโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 231 คน จากบุคลากรครูทั้งหมด ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ วิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา เพื่อเป็นสารสนเทศในการร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา

การวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาศักยภาพความรู้ ทักษะคิดต่อการวิจัย การปฏิบัติการวิจัย และความต้องการจำเป็นของบุคลากรครูด้านการวิจัย โดยสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967) เป็นบุคลากรครูของโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 231 คน จากบุคลากรครูทั้งหมด จำนวน 739 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อเป็นสารสนเทศในขั้นตอนต่อไป โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาบุคลากรการวิจัย ทฤษฎีความต้องการ และแรงจูงใจ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความรู้ ทักษะคิดต่อการวิจัย และสภาพปฏิบัติการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมือง

พหุวิทยา ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และตำแหน่ง ตอนที่ 2 ข้อมูลการวัดความรู้ของบุคลากรครูด้านการวิจัย เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ การหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ .60 - 1.0 มีค่าความยากง่าย .48 - .83 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 - .65 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 มีค่าเท่ากับ .79 ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแบบวัดทัศนคติต่อการวิจัยของบุคลากรครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ การหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ .80 - 1.0 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ โดยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ .90 ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปฏิบัติการวิจัยของบุคลากรครู แบ่งเป็น 4 ด้านคือ ด้านทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนปัจจัยการวิจัยจากต้นสังกัด ด้านการสนับสนุนปัจจัยการวิจัยจากสถานศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพการวิจัย สอบถามระดับปฏิบัติในปัจจุบันและระดับที่คาดหวังใน 4 ด้านของบุคลากรครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ รวมทุกด้านจำนวน 50 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ .80 - 1.0 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับโดยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .89 ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตาม

ความเป็นจริงและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบสภาพความรู้แบบวัดทัศนคติต่อการวิจัยและสภาพปฏิบัติปัจจุบันกับความคาดหวังต่อการวิจัยเพื่อศึกษาดัชนีความต้องการของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพหุวิทยาโดยใช้สูตรดัชนีความต้องการ (PNI) = (ค่าเฉลี่ยของระดับที่คาดหวัง - ค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติในปัจจุบัน) / ค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติในปัจจุบัน

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบทดสอบสภาพความรู้ ตอนที่ 3 แบบวัดทัศนคติ ตอนที่ 4 แบบสอบถามสภาพปฏิบัติการวิจัย ตอนที่ 5 คำถามปลายเปิด มาทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพความรู้ของบุคลากรครูด้านการวิจัยที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทัศนคติต่อการวิจัย สภาพปฏิบัติการวิจัย การเรียงลำดับดัชนีความต้องการจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามและแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของพงศ์เทพ จิระโร (2559) เปรียบเทียบสภาพความรู้ ทัศนคติ และสภาพปฏิบัติการวิจัย โดยใช้การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวน (One - Way ANOVA) ตามสภาพส่วนบุคคลและนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง การวิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม สร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นสารสนเทศในการร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพหุวิทยาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนา

รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นร่างรูปแบบ และศึกษาเอกสาร หลักการในการสร้างคู่มือเกี่ยวกับการใช้รูปแบบ เพื่อพัฒนารูปแบบโดยการตรวจสอบและวิพากษ์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 14 คน ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการพัฒนาบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาที่เต็มใจให้ข้อมูล โดยจำแนกเป็น (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการพัฒนาบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 2 คน โดยเป็นศึกษานิเทศก์ในสังกัดเมืองพัทยามีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการเมืองพัทยาโดยตำแหน่ง (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาสังกัดเมืองพัทยา จำนวน 12 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานบุคลากร และเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกคนต้องมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี หลักการ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสร้างและพัฒนารูปแบบ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสารสนเทศและดัชนีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 สรุปเป็นประเด็นสำคัญจากนั้นร่างรูปแบบ และสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ตรวจสอบความเหมาะสมและ

ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการประสานนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยบูรพาขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเมืองพัทยา ผู้บริหารสถานศึกษา และหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเก็บข้อมูล โดยจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการพัฒนาบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมวิพากษ์และตรวจสอบร่างรูปแบบโดยใช้ประเด็นสำคัญในแบบสนทนากลุ่มในการวิพากษ์โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน โดยกลุ่มที่ 1 จัดขึ้นที่ห้องประชุมโรงเรียนเมืองพัทยา 1 (เจริญ พิศยบุตรราษฎร์บำเพ็ญ) และกลุ่มที่ 2 จัดขึ้นที่ห้องธุรการโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มรายบุคคลและจดบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง

3. รวบรวมข้อมูลการวิพากษ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 14 คน จากแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มรายบุคคล นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. ปรับปรุงรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการ

ส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยในขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินรูปแบบในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยจำแนกเป็น (1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ

มีประสบการณ์และความชำนาญในการจัดการพัฒนาบุคลากรครู จำนวน 11 คน (2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์และความชำนาญด้านการวิจัยและพัฒนารูปแบบ จำนวน 6 คน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการสร้างข้อคำถามความคิดเห็นต่อรูปแบบ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินรูปแบบเพื่อสร้างแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ

2. สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสร้างแบบประเมินรูปแบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครู มีจำนวนทั้งสิ้น 22 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความเป็นประโยชน์ จำนวน 7 ข้อ (2) ด้านความเหมาะสม จำนวน 5 ข้อ (3) ด้านความเป็นไปได้ จำนวน 5 ข้อ (4) ด้านความถูกต้อง จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ การหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ

3. ผู้วิจัยนำแบบประเมินรูปแบบส่งไปทางไปรษณีย์แบบด่วนพิเศษพร้อมแนบซองเปล่าและติดแสตมป์เพื่อส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยที่มีที่อยู่หลากหลายสถานที่ และได้โทรศัพท์เพื่อประสานเบื้องต้นอีกทาง เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนหลังจาก 3 - 4 สัปดาห์ไปแล้วโดยผู้วิจัยได้โทรศัพท์เพื่อประสานขอความอนุเคราะห์อีกครั้ง ในกรณียังไม่ได้รับคืน นำแบบประเมินมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ นำเสนอการ

วิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ คือ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำกว่า 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันโดยมีค่ามัธยฐาน ในระดับปานกลางถึงระดับมากที่สุดและสอดคล้องกันไม่ต้องปรับปรุง แต่ถ้าไม่สอดคล้องกันต้องปรับปรุง ในกรณีที่ค่ามัธยฐาน อยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดสอดคล้องกัน หรือไม่สอดคล้องกันต้องตัดออกซึ่งใช้การแปลผลจากค่ามัธยฐานตามแนวทางการพิจารณาของ พงศ์เทพ จิระโร (2559)

4. สรุปผลและแปลผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การศึกษาศภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาเพื่อเป็นสารสนเทศในการร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพความรู้ของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ด้านการวิจัย จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน เรียงลำดับร้อยละของจำนวน คนตามระดับคะแนนพบว่า ส่วนมากมีระดับคะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50 (ร้อยละ 61.47) รองลงมา มีระดับคะแนนร้อยละ 51 - 60 (ร้อยละ 17.32) และมีระดับคะแนนร้อยละ 61 - 70 (ร้อยละ 5.19) น้อยที่สุด ตามลำดับ ในภาพรวมส่วนใหญ่ได้คะแนนเฉลี่ย 7.05 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 47.01 ของคะแนนเต็มและเรียงลำดับร้อยละของคะแนนตั้งแต่ระดับต่ำ พบว่า บุคลากรครูมีความรู้

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มากที่สุด (ร้อยละ 59.16) รองลงมาคือ ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน (ร้อยละ 55.41) และมีความรู้ที่น้อยที่สุดด้านการหาคุณภาพเครื่องมือ (ร้อยละ 33.01) ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพทัศนคติต่อการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาต่อการวิจัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.47$)

1.3 ผลการวิเคราะห์สภาพปฏิบัติและการจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัย โดยสภาพปฏิบัติการวิจัยปัจจุบัน ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, $SD = 0.37$) ส่วนระดับที่คาดหวังต่อสภาพปฏิบัติด้านการวิจัย ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.46$) และการจัดลำดับความสำคัญความต้องการด้านการวิจัย ในภาพรวม พบว่าด้านการพัฒนาศักยภาพการวิจัยมีความสำคัญและต้องการมากที่สุด ($PNI = 0.745$) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนปัจจัยการวิจัยจากต้นสังกัด ($PNI = 0.707$) ด้านการสนับสนุนปัจจัยการวิจัยจากสถานศึกษา ($PNI = 0.656$) และด้านทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญและต้องการน้อยที่สุด ($PNI = 0.312$) ตามลำดับ

1.4 เปรียบเทียบสภาพความรู้ทัศนคติและสภาพปฏิบัติการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวม พบว่า ด้านความรู้และทัศนคติแตกต่างกันตามเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความรู้แตกต่างกันตามวุฒิการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านความรู้ ทัศนคติ สภาพปฏิบัติการ

วิจัยด้านการสนับสนุนปัจจัยการวิจัยจากสถานศึกษาแตกต่างกันตามตำแหน่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และคู่มือการใช้พบประเด็นสำคัญว่า บุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาสภาพความรู้ด้านการวิจัยที่อยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 และระดับความรู้ยังมีความแตกต่างกันตามสภาพส่วนบุคคล ถึงแม้จะมีทัศนคติต่อการวิจัยในระดับมาก และจากการจัดลำดับความสำคัญมีความต้องการด้านพัฒนาศักยภาพการวิจัยมากที่สุด โดยต้องการสนับสนุนปัจจัยจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและมีเวทีวิพากษ์สะท้อนความคิดเห็นด้วย ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำมาสร้างเป็นร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แนวคิดของ สิริธนา กิจเกื้อกูล (2553) ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบที่โครงสร้างมีลักษณะเป็นองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นร่วมวางแผนเตรียมการ (Plan) หมายถึง ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัยประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1.1 สสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาความจำเป็นและความต้องการ แนวทาง/วิธีการ

ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัย
จัดทำนโยบายสนับสนุนปัจจัยจากต้นสังกัดและ
สถานศึกษา (Plan)

1.2 สังเกตและดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูล/วางแผน (Action and Observe)

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมิน
แผนและปรับปรุง (Reflect)

2. ขั้นร่วมสร้างกิจกรรมพัฒนา
(Action and Observe) หมายถึง การนำผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลในชั้นวางแผนเตรียมการมา
สร้างกิจกรรมพัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนาใน
การส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัย
ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

2.1 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา
(Plan)

2.2 วางแผนวิธีการพัฒนาตาม
ความจำเป็นและความต้องการ (Plan)

2.3 ดำเนินการตามแผนพัฒนา
(Action)

2.3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
ในการพัฒนาตามความจำเป็นและความ
ต้องการ (Plan)

2.3.2 วางแผนพัฒนา (Plan)

2.3.3 ดำเนินการพัฒนา
(Action)

2.3.4 สังเกตและรวบรวม
ข้อมูล (Observe)

2.3.5 ประเมินผลด้วยแบบ
ทดสอบและแบบประเมินและสะท้อนผล
(Reflect) ด้วยการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เพื่อสรุปปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

2.4 สังเกตและรวบรวมข้อมูล
(Observe)

2.5 ประเมินผลและสะท้อนผล
(Reflect)

3. ขั้นร่วมติดตามและประเมินผล
อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง (Reflect) หมายถึง
การติดตามและประเมินผลหลังขั้นตอนการ
พัฒนาในการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูด้าน
การวิจัยเสร็จสิ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง
ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

3.1 วางแผนการติดตามและ
ประเมินผล (Plan)

3.2 สังเกตและดำเนินการติดตาม
(Action and Observe)

3.2.1 การประเมินรายงาน
การวิจัย

3.2.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยน
เรียนรู้

3.2.3 การจัดแสดงนิทรรศการ
ผลงานเพื่อเผยแพร่

3.3 ประเมินผลและสะท้อนผล
(Reflect)

4. การสนับสนุนปัจจัยที่บุคลากรครู
ต้องการด้านการวิจัยจากต้นสังกัดทุกขั้นตอน
(Input) หมายถึง การสนับสนุนปัจจัยที่บุคลากร
ครูต้องการด้านการวิจัยจากเมืองพัทยาและ
สถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 ปัจจัยสนับสนุนการวิจัยจาก
ต้นสังกัด

4.1.1 จัดตั้งศูนย์ข้อมูล
สารสนเทศทางการวิจัยและศูนย์ประสานงาน
มีคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล

4.1.2 จัดทำนโยบายสนับสนุน
ปัจจัยให้บุคลากรครูเพื่อทำการวิจัย

4.1.3 สนับสนุนทุนให้บุคลากร
ครูเพื่อทำการวิจัย

4.2 ปัจจัยสนับสนุนการวิจัยจาก
สถานศึกษา

4.1.1 ขวัญกำลังใจ

4.2.2 ทีมพี่เลี้ยง/ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านการวิจัยให้คำแนะนำช่วยเหลือ

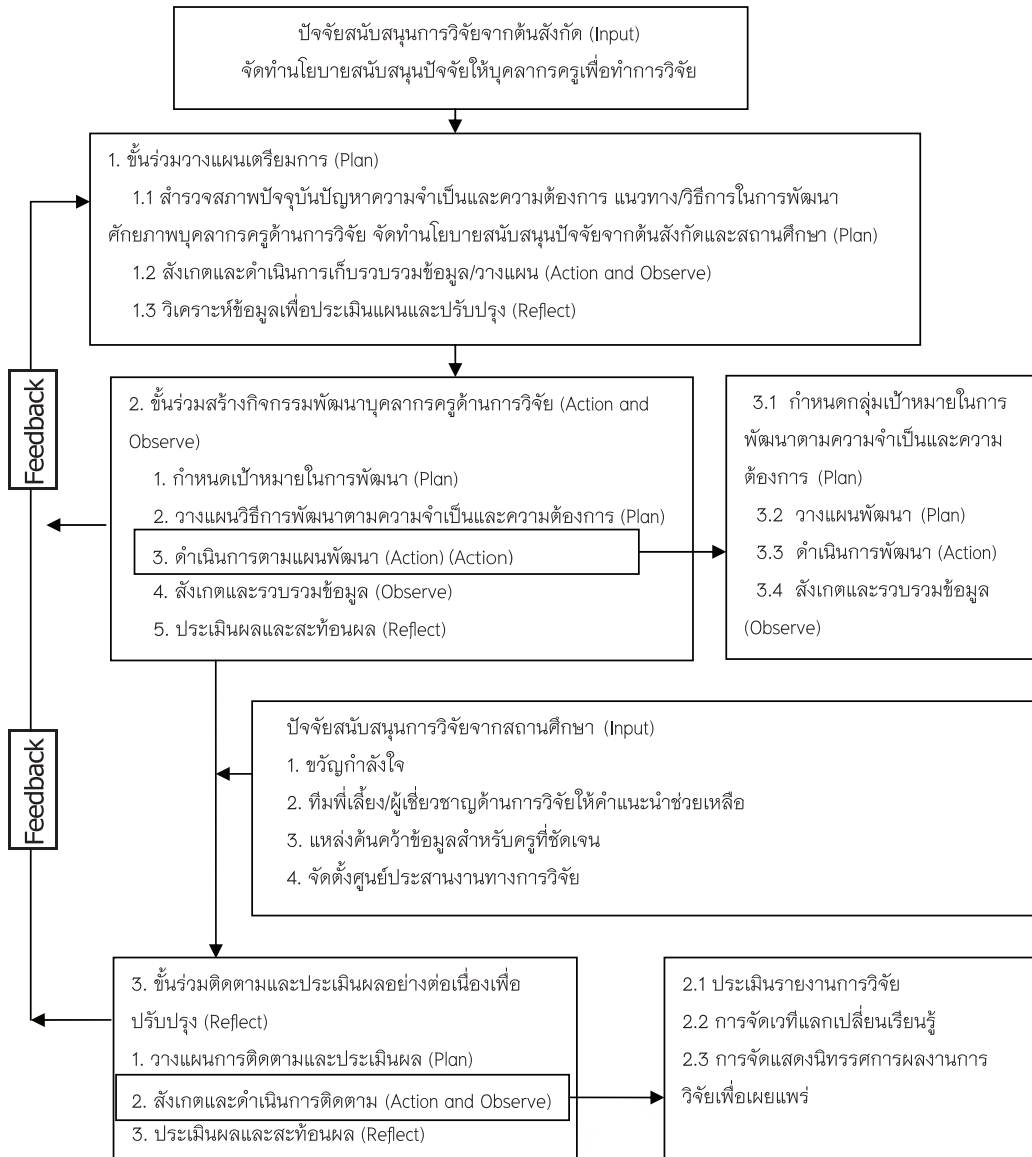
4.2.3 แหล่งค้นคว้าข้อมูล
สำหรับครูที่ชัดเจน

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed-back) เป็นการนำผลที่ได้หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการประเมินและสะท้อนผลในแต่ละขั้นตอนการพัฒนาเพื่อนำผลไปปรับปรุงแผนพัฒนาบุคลากรครูต่อไป

การสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่า รูปแบบที่ได้เสนอมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ แต่เสนอให้ปรับองค์ประกอบที่ 4 ด้านการสนับสนุนปัจจัยจากต้นสังกัด ประเด็นการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศทางการวิจัยและศูนย์ประสานงานมีคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและ

ประเด็นการสนับสนุนทุนด้านการวิจัยให้ตัดออกจากองค์ประกอบที่ 4 เนื่องจากประเด็นดังกล่าว จะเป็นการเพิ่มภาระทั้งกำลังคน และงบประมาณ ที่สำคัญผลงานการวิจัยในชั้นเรียนยังไม่เป็นที่ยอมรับจากบุคคลภายนอก ไม่เหมาะสมที่จะจัดตั้งในระดับเมืองพญาและประเด็นการสนับสนุนทุนด้านการวิจัย อาจจะมีปัญหาเรื่องงบประมาณเช่นกัน เพราะการให้ทุนต้องคำนึงถึงเกณฑ์การให้เป็นอย่างไร จำนวนเท่าใด ประสิทธิภาพที่จะตามมาว่าคุ้มค่าแค่ไหน ดังนั้นจึงเสนอแนะให้นำไปไว้ในส่วนของสถานศึกษา จึงจะเหมาะสมและมีเสนอแนะเพิ่มเติมว่าขั้นตอนที่ 3 นั้นควรจัดในระดับสถานศึกษาก่อน ส่วนในระดับต้นสังกัดควรจัดเฉพาะการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทธการด้านการวิจัย
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ประเด็นการวิพากษ์ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีเหมาะสมและสามารถนำไปศึกษาและปฏิบัติตามได้จริง โดยแนะนำให้ปรับการใช้ถ้อยคำและปรับเพิ่มเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตอน จึงสรุปได้ว่า รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ที่ได้เสนอมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ซึ่งรูปแบบมีโครงสร้างดังแผนภาพ

3. การประเมินรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวม ความเป็นประโยชน์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้อง (IQR = 0.89) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด (Mdn = 4.27)

อภิปรายผล

การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจที่ได้นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา เพื่อเป็นสารสนเทศในการร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา

1.1 สภาพด้านความรู้ของบุคลากรครู จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ด้านการวิจัยจำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน เรียงลำดับร้อยละของจำนวนคนตามระดับคะแนนพบว่า ส่วนมากมีระดับคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ในภาพรวมส่วนใหญ่ได้คะแนนเฉลี่ย 7.05 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 47.01 ของคะแนนเต็ม

และมีความรู้ที่น้อยที่สุดด้านการหาคุณภาพเครื่องมือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาส่วนมากจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่เริ่มมีอายุมากแล้วยังมีปัญหาที่เกิดจากกิจวัตรประจำวันของครู เนื่องจากสถานศึกษาอยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตอบสนองนโยบายทั้งจากส่วนกลางและนโยบายของท้องถิ่นตลอดเวลา ทำให้ครูมีภาระงานที่รับผิดชอบมากแม้จะมีการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมากขึ้นแต่ไม่ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และฝึกประสบการณ์ด้านการวิจัย แต่ศึกษาเพราะต้องการนำวุฒิการศึกษาไปปรับฐานเงินเดือนให้สูงขึ้นเท่านั้นครูจึงไม่มีแรงจูงใจที่จะแสวงหาความรู้อย่างแท้จริง ทำให้ความรู้ด้านการวิจัยในภาพรวมส่วนใหญ่ไม่ถึงร้อยละ 50 สอดคล้องกับภัทราพร เกษสังข์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ตัวครูเองก็ยังคงประสบปัญหาด้านการวิจัยในหลายเรื่อง เช่น ขาดแรงจูงใจในการทำงาน มีภาระงานที่รับผิดชอบมาก ขาดเอกสารตำราที่จะศึกษาหาความรู้ สอดคล้องกับศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่มีเป้าหมายเป็นแรงจูงใจให้เรียนรู้และแรงจูงใจดังกล่าวอาจไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเสมอไป ผู้ใหญ่หลาย ๆ คนอาจมาเรียนรู้ด้วยเหตุผลหลายอย่างประกอบกันและประการสำคัญคือ ความสามารถในการเรียนรู้แต่ละระดับของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถ ของผู้ใหญ่แต่ละคน สอดคล้องกับสุพรรณิ สินโพธิ์ (2546) ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้ความสามารถในการวิจัยของครูมีองค์ประกอบระดับบุคคล ได้แก่ จำนวนครั้งที่เข้าอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และประสบการณ์ด้านการวิจัย

1.2 สภาพทัศนคติต่อการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ.2545 ที่ให้ความสำคัญต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยกำหนดให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยให้กับครูเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูต้องใช้ในการวิจัยในการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554) นอกจากนี้สุวิมล ว่องวาณิช (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นการให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และการวิจัยยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู มีวิทยฐานะในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ผู้อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ผู้อื่นยอมรับในความรู้ความสามารถจึงทำให้ครูมีทัศนคติต่อการวิจัยในระดับมาก

1.3 สภาพปฏิบัติและการจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัย โดยสภาพปฏิบัติการวิจัยในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรครูมีการปฏิบัติการวิจัยอยู่แล้วในระดับหนึ่งตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ. 2545 (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554) กำหนดไว้จึงทำให้มีทักษะด้านการวิจัยในชั้นเรียน แต่อาจจะมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การวิจัยไม่ประสบผลสำเร็จและไม่บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังอันเกิดจากปัจจัยสภาพส่วนบุคคลทั้งความรู้ด้านการวิจัย อายุ การศึกษา ประสบการณ์ และปัจจัยสภาพแวดล้อม

เช่น ขาดวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ขาดขวัญกำลังใจ หรือไม่ได้รับการอบรมส่งเสริมศักยภาพตามความต้องการด้านการวิจัย สอดคล้องกับสุทธาภรณ์ วรกาญจนกุล (2556) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ขาดการสนับสนุนในหลาย ๆ ด้านจากสถานศึกษา สถานศึกษายังไม่ได้ให้ความสำคัญในเนื้อหาในการทำวิจัย และมีข้อเสนอแนะว่าในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สถานศึกษาควรมีการอบรมให้ครูในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดแรงจูงใจให้กับครู สถานศึกษาให้การสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกแก่ครูให้รางวัลสร้างขวัญและกำลังใจในการทำวิจัยของครูต่อไป

ส่วนระดับที่คาดหวังต่อสภาพปฏิบัติการวิจัยในภาพรวม พบว่า ระดับที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรครูที่ทำการวิจัยในสภาพปัจจุบันพบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติทั้งด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติ และปัจจัยสนับสนุนด้านอื่น ๆ ในการวิจัยเพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพตามความคาดหวังขององค์กรเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนและความก้าวหน้าในวิชาชีพ จึงมีความคาดหวังในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ จำเริญจิตรหลัง (2556) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1 พบว่า ตัวแปรการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูได้รับอิทธิพลทางตรงจากความเป็นนักวิจัย ความรู้ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัย การสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและสิ่งสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการ

ด้านการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา โดยพบว่า ด้านการพัฒนาศักยภาพการวิจัยมีความสำคัญและต้องการมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศักยภาพการวิจัยนั้นมีทั้งเรื่องสาระความรู้ความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีระเบียบวิธีวิจัยวิทยา ทักษะปฏิบัติการวิจัย ความชำนาญ ซึ่งล้วนแล้วเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจ ตลอดจนความสามารถตามสภาพส่วนบุคคล และความแตกต่างระหว่างบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้านการวิจัย ทำให้บุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาซึ่งส่วนมากมีอายุมาก และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ยังขาดการพัฒนาด้านการวิจัยที่ต่อเนื่อง มีภาระงานประจำมาก สอดคล้องกับรัตติมา โสภาคะยัง (2556) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนา ศักยภาพครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู คือครูทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย ไม่มีร่องรอยหลักฐานในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดการพัฒนาศักยภาพในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูพบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูเคยผ่านการอบรมมาแล้วเป็นเวลานาน จึงขาดทักษะและความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน และขาดความรู้ ความเข้าใจการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ

1.5 เปรียบเทียบสภาพความรู้ ทักษะ และสภาพปฏิบัติด้านการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา โดยรวมพบว่า ด้านความรู้ ทักษะ แตกต่างกันไปตามเพศ, ด้านความรู้แตกต่างกันตามวุฒิการศึกษา และด้านความรู้ ทักษะ สภาพปฏิบัติ

การวิจัยด้านการสนับสนุนปัจจัยการวิจัยจากสถานศึกษาแตกต่างกันตามตำแหน่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสภาพส่วนบุคคลของบุคลากรครูทั้งเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งที่แตกต่างกัน ส่งผลให้สภาพความรู้ ทักษะ และสภาพปฏิบัติด้านการวิจัยแตกต่างกันตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 4 ประการ ตามแนวคิดของโนลส์ (1975) คือ 1) ความต้องการและความสนใจ 2) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดี ถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน 3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์ที่หลากหลายและมากกว่าเด็ก 4) ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือการมีความรู้ลึก ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ สอดคล้องกับอรอุมา รุ่งเรืองวนิชกุล (2556) ที่สรุปไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคล จะมีเพิ่มมากขึ้นในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้น ดังนั้นในการสอนผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงรูปแบบของการเรียนการสอนและประการสำคัญคือ ความสามารถในการเรียนรู้แต่ละขั้นของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นร่วมวางแผนเตรียมการ (Plan) 2) ขั้นร่วมสร้างกิจกรรมพัฒนา (Action and Observe) 3) ขั้นร่วมติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เนื่องเพื่อปรับปรุง (Reflect) 4) การสนับสนุนปัจจัยที่บุคลากรครูต้องการด้านการวิจัยจากต้นสังกัดทุกขั้นตอน (Input) โดยผลจากการวิพากษ์และตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบที่พัฒนา มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบดังกล่าวนี้เกิดจากการศึกษาสภาพการวิจัยของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาร่วมกับการสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้สารสนเทศความต้องการด้านการวิจัยของบุคลากรครูที่สำคัญประกอบกับแนวคิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพครูจึงยึดครูเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามทฤษฎีความต้องการและแรงจูงใจโดยมีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาความจำเป็นและความต้องการ แนวทาง/วิธีการในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัย จัดทำนโยบายสนับสนุนปัจจัยจากต้นสังกัดและสถานศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับสภาพส่วนบุคคลและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนทั้งก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา มีการติดตามนิเทศ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัยที่ต้องการจากสถานศึกษา ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหาที่ตรงกัน ได้ร่วมกันออกแบบแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของตนเอง รวมทั้งทุกฝ่ายได้ร่วมวิพากษ์ ติดตามตรวจสอบประเมินผล ทำให้บุคลากรครูได้ตระหนักว่าตนได้ร่วมวางแผนได้ร่วมตัดสินใจ ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ

กิจกรรมที่ดำเนินการด้วย ขณะเดียวกันรูปแบบยังมีการนำข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนผลในแต่ละขั้นตอนมาเพื่อปรับแผนการพัฒนาในครั้งต่อไป ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับสมโภชน์ อเนกสุข (2548) ได้กล่าวถึง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไว้ว่าประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการปรับปรุงแผนเพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรการปฏิบัติช่วงต่อไปจนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่พึงพอใจ ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูง มีความเป็นพลวัต สามารถทำการวิจัยซ้ำ ๆ กันได้อีก โดยพิจารณาจากผลสะท้อนกลับ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาแผนงานและกระบวนการวิจัยในลำดับต่อไป สอดคล้องกับภัทราพร เกษสังข์ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัย ของครู โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษากลุ่มคุณภาพหัดนาแก้ว พบว่า สภาพการทำวิจัยของครูอยู่ในระดับมาก แต่ส่วนใหญ่เขียนเป็นงานวิจัยอย่างง่าย เพราะครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยน้อย และไม่มั่นใจที่ทำนั้นถูกหรือไม่ ปัญหาการทำวิจัยอยู่ในระดับมาก ความคาดหวังเกี่ยวกับการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาความรู้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการควรแบ่งเนื้อหาที่อบรม ตัวอย่างงานวิจัย การนิเทศติดตาม ผลการพัฒนาศักยภาพ พบว่า ครูเข้าร่วมพัฒนามีศักยภาพการทำวิจัย คุณภาพงานวิจัย และเจตคติต่อการวิจัยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรูปแบบการพัฒนามีศักยภาพด้านการวิจัย ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การสนับสนุนจากผู้บริหาร เช่น เวลา งบประมาณ การเลื่อนขั้นการพัฒนาบุคลากร การอบรมเชิงปฏิบัติการ ตัวอย่างงานวิจัยที่ดี สอนการสืบค้นและการเขียนอ้างอิง

การนิเทศติดตามจากผู้บริหารและศึกษานิเทศก์
สร้างคลินิกที่ปรึกษาวิจัยและเครือข่ายนักวิจัย

3. การประเมินรูปแบบการส่งเสริม
ศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมือง
พัทธยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิมี
ความเห็นว่าเป็นภาพรวม มีความสอดคล้องใน
ด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความ
เป็นไปได้ และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก
ที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการส่งเสริม
ศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัย เป็นรูปแบบ
ส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูที่เกิดจากการ
ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
ของครูทั้งก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา
และนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ทำให้ครูมีส่วนร่วมใน
ทุกขั้นตอนของการพัฒนาเปิดโอกาสให้ครูได้
แสดงความคิดเห็น วิพากษ์และแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ มีการสนับสนุนปัจจัยที่สำคัญในทุกชั้น
ตอนจากต้นสังกัดและสถานศึกษาทั้งก่อนและ
หลังการพัฒนา มีการติดตามผล การให้ข้อมูล
ย้อนกลับหลังการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนอย่าง
ต่อเนื่อง ทำให้ทุกฝ่ายได้ทราบข้อมูลผลกระทบ
จุดเด่น จุดด้อย ของกระบวนการพัฒนา เกิด
การยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจ
และเต็มใจที่จะพัฒนาตนเองให้บรรลุตามเป้า
หมายของการพัฒนาอันเกิดจากความต้องการ
ของครูเอง สอดคล้องกับศศิศึกษาญจน์ ทวีสุวรรณ
(2553) ได้จำแนกแรงจูงใจตามลักษณะของเป้า
หมายของความต้องการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
ไว้ว่า เพื่อเป้าหมายส่วนตัว หมายถึง การได้
งานใหม่ การก้าวหน้าในงานที่ทำอยู่ และเพื่อ
เติมเต็มข้อผูกพัน หมายถึง การทำให้ได้ตามข้อ
กำหนดมาตรฐานการศึกษา การเป็นบุคคลที่มี
ประโยชน์ต่อสังคม และการเป็นบุคคลที่มีความ
สุขในชีวิต สอดคล้องกับฉลอม ชูยิ้ม (2557)

ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการ
พัฒนาครูในการสร้างข้อสอบ กลุ่มสาระการ
เรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย
พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูมีความเหมาะสม
อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นรูปแบบที่สอดคล้อง
กับสภาพปัญหาความต้องการของครู มีการ
ศึกษาสภาพปัญหาก่อนการพัฒนา ครูมีส่วน
ร่วมในการพัฒนา มีการให้คำปรึกษาและ
อำนวยความสะดวก สอดคล้องกับชัชวาลย์
ทตติวิช (2558) ที่สรุปไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติ
การแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาและ
แก้ไขปัญหาสังคมและชุมชน โดยเป็นงานวิจัย
ที่สนับสนุนให้ชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความ
รู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษา
วิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่
กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผน และ
กำหนดการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ
พร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้า
หมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตาม
ความต้องการ ก่อให้เกิดผลพลอยได้ที่เป็น
จิตสำนึกตระหนักในปัญหา หน้าที่และร่วมกัน
แก้ปัญหา ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มทำงานร่วมกัน
ทั้งแก้ปัญหาและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน
ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาสภาพการวิจัยของ
บุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทธยา พบ
ว่า บุคลากรครูมีสภาพความรู้ด้านการวิจัยอยู่
ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 มีระดับปฏิบัติการ
วิจัยในระดับปานกลาง มีทัศนคติในระดับมาก
มีความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัย
มากที่สุด และมีความรู้ ทัศนคติ และสภาพปฏิบัติ
ด้านการวิจัยแตกต่างกันตามสภาพส่วนบุคคล
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น

ต้นสังกัด สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัฒนาบุคลากรครูครุศึกษาสารสนเทศ ด้านการวิจัยของบุคลากรครูให้ละเอียด เช่น สภาพความรู้ ทักษะของครูแต่ละคนเป็นอย่างไร สภาพปัญหาของครูรายบุคคลเป็นอย่างไร วิธีการพัฒนาครูเป็นแบบใดจึงจะเหมาะสมกับครูและบริบทขององค์กร จะพัฒนาศักยภาพ การวิจัยในเรื่องใดให้กับใครที่มีความต้องการสำคัญจำเป็นมากที่สุด เป็นต้น ประกอบกับการศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้เข้าใจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมต้องเข้าใจบทบาทของตนเองในขั้นตอนการพัฒนาทุกขั้นตอนเพื่อให้การพัฒนาบุคลากรครูด้านการวิจัยบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องรับผิดชอบในการจัดทำนโยบายและจัดหาปัจจัยสนับสนุนด้านการวิจัยให้กับบุคลากรครูตามความต้องการให้เพียงพอ โดยเฉพาะการส่งเสริมศักยภาพครูทุกคน มีผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษา ด้านการวิจัย สร้างขวัญกำลังใจทุกด้านอยู่เสมอ ส่วนด้านการประเมินรายงานงานวิจัย การจัดนิทรรศการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ควรจัดในสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง และควรเลือกช่วงเวลาก่อนปิดภาคเรียนเพื่อจะได้นำผลไปปรับปรุงผลงานในภาคเรียนต่อไป ส่วนในระดับต้นสังกัดควรจัดเฉพาะการจัดนิทรรศการ ร่วมกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาและนำข้อมูลไปปรับปรุงการพัฒนาครั้งต่อไป ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น และนำผลไปพัฒนาผู้เรียนต่อไป

3. ในการวางแผนพัฒนาบุคลากรครูของต้นสังกัด และสถานศึกษาในแต่ละด้านควรนำกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่ง

ในกระบวนการพัฒนาเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมวางแผนและวิพากษ์ เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้เกิดความรู้ลึกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาก่อเกิดทัศนคติที่ดีในการเข้ารับการพัฒนา ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนารวดตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ของรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูในทุกด้านเพื่อให้ได้สารสนเทศทั้งจุดเด่น จุดด้อยของรูปแบบเพื่อนำไปปรับรูปแบบการพัฒนาครูให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นสารสนเทศประกอบแนวทางการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูในด้านนั้น ๆ ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เช่น สังกัดเทศบาลเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จริยา เขียบสกุล. (2555). กระบวนการส่งเสริมงานวิจัยในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 22(2), 367-376.
- จำเริญ จิตรหลัง. (2558). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1. สืบค้นจาก http://www.trg1.obec.go.th/news_file/p
- ฉลอม ชูยิ้ม. (2557). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการสร้างข้อสอบ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก).
- ชัชวาลย์ ทัดศิวัช. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) : มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น. สืบค้นจาก <http://www.mgts.lpru.ac.th/mgtskmpic>
- เดมศักดิ์ คทวณิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญเลี้ยง หุมทอง. (2554). *การวิจัยการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2559). *หลักการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). ชลบุรี: บัณฑิตเอกสาร.
- ภัทรพร เกษลั้งซ์. (2551). การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษากลุ่มคุณภาพหาตนาแก้ว. *เลย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*.
- ภุชงค์ บุญอภัย. (2557). รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์โรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านมะขาม (สาครมะขามราษฎร์) จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(1), 108-113.
- รัตติมา โสภาคะยัง. (2556). การพัฒนาศักยภาพครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(49), 27-33.
- โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค). (2554). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบสาม)*. ชลบุรี: โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).
- วิไลวรรณ จันน้ำใส. (2555). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ. (2553). “จิตวิทยาการเรียนรู้กับการศึกษานอกระบบ” หน่วยที่ 13 ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา จิตวิทยาและวิทยาการเรียนรู้*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สมโภชน์ เอนกสุข. (2548). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 3(1), 18 – 31.
- สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2553). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคูตามแนวปฏิรูป: ประสพการณ์ จากวิทยานิพนธ์ พุทธศักราช 2543 – 2551. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(2), 46–59.
- สุทธาภรณ์ วรกาญจน์กุล. (2556). กระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สุปรียา ลิทธิกุล. (2553). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทางด้านกีฬาและ สุขภาพเพื่อพัฒนาคนและสังคมอย่างมีคุณภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร วิชาการ สถาบันการพลศึกษา*, 2(2), 59 – 66.
- สุพรรณิ ลิ้นโพธิ์ .(2546). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถภาพการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ประถมศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุวิมล ร่องวานิช.(2547). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ร่องวานิช, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, ศศิธร เขียวก้อ, สร้อยสน สกลรักษ์ และสมพงษ์ บัณฑิต (2556). *ประชุมวิชาการประจำปี พ.ศ. 2556 (ปีที่ 3) การเสนอผลงานวิจัยในโครงการ วิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ ที่สอง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อรอุมา รุ่งเรืองวนิชกุล. (2556). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยกา รบูรณาการกระบวนการเรียนรู้สำหรับข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2. (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed Learning. A Guide For Learners and Teachers*. New York: Association Press.
- Yamane, (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. (2nd ed.) New York: Harper and Row.

การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT MODEL FOR INTEGRATED EDUCATION MANAGEMENT WITH COMMUNITY WAY OF SHAN IN CHIANG MAI PROVINCE

สวงษ์ ไชยยา¹, สมาน พูแสง², สมเกต อุทธโยธา³, และ สำเนา หมั่นแจ่ม⁴
Sawong Chaiya¹, Saman Fooseang², Somkate Uttayotha³, and Samnoa Muenjaem⁴

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3,4}
Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak, Mueang Sub-District, Chiang Mai Province 50300^{1,2,3,4}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ และเพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนชุมชนและผู้แทนศิษย์เก่า ของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ เข้ารับการศึกษากว่าร้อยละ 70 ในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2556-2558 จำนวน 8 โรงเรียน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการระดมสมอง คือ ผู้แทนกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานิเทศก์ เจ้าของธุรกิจบริษัท/ร้านค้า และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการประชุมสนทนากลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และผู้แทนองค์การยูนิเซฟแห่งประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์ การระดมสมอง และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า แบบแผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ มีองค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบูรณาการความรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ด้านพฤติกรรมธรรม ด้านการบูรณาการเชิงวิธีการ ด้านการสอนทักษะอาชีพและภาวะผู้นำซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่

คำสำคัญ : วิถีชุมชนไทใหญ่, การศึกษาเชิงบูรณาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาเทคนิคการศึกษา คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to synthesize the elements of integrated education with community way of Shan in Chiang Mai, to study the problems and needs of integrated education with community way of Shan in Chiang Mai. and to develop a model of integrated education that is consistent education with community way of Shan in Chiang Mai. The key informants in the interview were: school administrators, teachers, parents, school commission, community, alumnus, of schools among Chan students study over 70% in Chiang Mai. Between academic year 2013–2015, had 8 schools. The brainstorming group were promote education in Office of the Basic Education Commission, Director of Primary Education Area Office, supervisor, business owner. and the expert group in the group discussion were school administrators, university lecturer, and personnel of UNICEF Thailand. The tools used in the study were interviews, brainstorming, and group discussion. Data analysis by content analysis.

The research found that management for integrated education with community way of Shan have 4 main elements : the way of life, multicultural society, methodological Integration method, vocational skills teaching and leadership have to include the educational leadership of management for integrated education with community way of Shan.

KEYWORDS : Community Way of Shan, Integrated Educational

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เมื่อประเทศชาติประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาก็คงย่อมทำสำเร็จได้โดยปราศจากปัญหาและอุปสรรค ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องได้รับตามหลักสิทธิมนุษยชนและการเข้าถึงการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนนั้นต้องไม่มีข้อกำหนดอันเป็นการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ภาษาหรือวัฒนธรรมดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติได้รับรองสิทธิทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในข้อ 26 ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษาและการศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาแบบให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับ” (ยูเนสโก, 2550) เห็นได้ว่าสมัชชาสหประชาชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและการกระจายการศึกษาให้ครอบคลุม เท่าเทียม และทั่วถึงทุกคน กล่าวคือ ทุกคนต้องได้รับสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่เกิด ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือผู้ใหญ่ต้องสามารถเข้าถึงการศึกษาได้โดยปราศจากการถูกกีดกันด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น ความพิการ ความแตกต่างทางภาษาหรือเชื้อชาติ ดังนั้นประเทศไทยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อปวงชน โดยนำเอาปฏิญญาต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิทางการศึกษาของบุคคลทุกคน โดยมีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สิทธิคนไทยทุกคนให้ได้รับการ

จัดการศึกษาอย่างทั่วถึงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนอกจากนี้ยังได้ให้ความเห็นชอบนโยบายการปฏิบัติต่อชนต่างด้าว ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชนและความเป็นเอกภาพของชาติไทยซึ่งมีการปรับแก้ระเบียบว่าด้วยการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้เด็กอพยพต่างด้าว เด็กไร้สัญชาติ และเด็กชนเผ่าที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรให้มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น และเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ซึ่งในระเบียบเดิมเด็กต่างด้าว จะไม่มีสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการทางด้านการศึกษาเหมือนเด็กไทย จึงมีการแก้ไขให้ทุกคน ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เข้าเรียน โดยไม่จำกัดระดับประเภท หรือพื้นที่การศึกษา รวมทั้งจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้เด็กไทย เพื่อเป็นการตอบสนองต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวปฏิบัติ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนทำการสำรวจเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ให้มองเห็นคุณค่าของการศึกษาและส่งลูกเข้าเรียน รวมทั้งกำหนดแนวปฏิบัติในการลงหลักฐานทางการศึกษาของเด็ก การบันทึกประวัติของเด็กที่ไม่มีเอกสารแสดงสถานะและการประสานกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เพื่อดูออกเลขประจำตัว 13 หลักให้แก่เด็ก ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว ถ้านำไปสู่การปฏิบัติจริงจะ

เป็นผลดี ทำให้เด็กมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) จึงถือว่ามติคณะรัฐมนตรีวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยอย่างแท้จริง

ไทใหญ่ หรือ ฉาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนสมาชิกมากเป็นอันดับสองของพม่า ส่วนมากอาศัยอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่า และบางส่วนอาศัยอยู่บริเวณดอยไตแลง ชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ก่อนจะอพยพเข้ามายังเชียงใหม่และพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคเหนือ ในระยะแรกมีสาเหตุมาจากการปัจจัยทางการเมือง เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การสู้รบระหว่างกลุ่มผู้ต่อต้านกับรัฐบาลพม่า ภายหลังมีการอพยพมาเป็นจำนวนมากเนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การขาดแคลนที่ทำกิน รายได้ไม่พอเลี้ยงชีพ ทำให้ชาวไทใหญ่ได้อพยพมายังเชียงใหม่ บางส่วนมีญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่อยู่ก่อนแล้ว ประกอบกับวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน การปรับตัวจึงสามารถทำได้ง่าย เชียงใหม่มีแหล่งงาน สภาพความเป็นอยู่ดีกว่ารัฐฉาน อีกทั้งเชียงใหม่มีพื้นที่ติดกับรัฐฉานเดินทางได้โดยสะดวก (ปณิธิ อมาตยกุล, 2547) ปัจจุบันนี้ยังคงมีชาวไทใหญ่จำนวนมากอพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อมาใช้แรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ จนอาจกล่าวได้ว่าชาวไทใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่อาศัยต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานและไม่ได้เคลื่อนย้ายมาเพียงลำพัง แต่มาพร้อมกับสมาชิกครอบครัว รวมทั้งมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกหลังการเคลื่อนย้ายมากขึ้น เป็นลำดับและเมื่อโตขึ้นก็จะเข้ารับการศึกษา

ในประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร ที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดทั่วประเทศ จำนวน ถึง 67,577 คน โดยในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 48,181 คน รองลงมาเป็นระดับปฐมวัย จำนวน 15,751 คน ที่เหลือเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (สำนักงานนโยบายและแผน, 2558) และจากการสำรวจระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center) ของ สพฐ. ปีการศึกษา 2558 พบว่า มีนักเรียนไทใหญ่ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 27,273 คน โดยกำลังศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 4,001 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 4,790 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวน 14,953 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 2,880 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 93 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 จำนวน 556 คน และมีนักเรียนบางกลุ่มที่เรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) หรือศูนย์การเรียนรู้ ตัวเลขดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่เพียงจังหวัดเดียวและเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 40 ของชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งหมดและถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มไทใหญ่ได้สิทธิเข้ารับการศึกษาศึกษาในโรงเรียน ตามมติของ

คณะรัฐมนตรี วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) แม้จะไม่มีหลักฐานประจำตัวใด ๆ แล้วก็ตาม แต่เมื่อนักเรียนไทใหญ่ จบการศึกษาชั้นพื้นฐานแล้ว บางคนไม่สามารถเข้าศึกษาต่อได้เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์หรือขาดคุณสมบัติในสาขาที่จะเรียนต่อข้อใดข้อหนึ่งและส่วนหนึ่งที่สามารศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วแต่ก็ยังไม่สามารถทำงานในสาขาที่เรียนจบมาได้ เนื่องจากหน่วยงานส่วนใหญ่ในประเทศไทยได้กำหนดคุณสมบัติในการรับเข้าทำงานว่าต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย จึงทำให้นักเรียนไทใหญ่เหล่านี้ต้องออกมาประกอบอาชีพที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัย และอาจเข้าสู่อาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ ซึ่งมีความเสี่ยงเป็นอันมากต่อการเผชิญและก่อปัญหาแก่จังหวัดเชียงใหม่ในระยะยาว หากได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตไม่ดีพอก่อให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ การจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มไทใหญ่เกินร้อยละ 70 ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2556-2558

2. ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มไทใหญ่เรียนอยู่ในโรงเรียนเกินร้อยละ 70 ในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2556-2558 จำนวน 8 โรงเรียน

ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการระดมสมอง เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนชุมชนและผู้แทนศิษย์เก่าของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ เข้ารับการศึกษาเกินร้อยละ 70 ในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2556-2558 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 48 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิในการระดมสมอง เพื่อตรวจสอบและยืนยัน (Brainstorming) การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ บุคลากรฝ่ายส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนเจ้าของธุรกิจ/บริษัท/ร้านค้า จำนวนทั้งสิ้น 17 คน

3. ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนผู้แทนหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชนและผู้แทนองค์การยูนิเซฟแห่งประเทศไทย รวมจำนวน 11 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาบริบทโรงเรียนศึกษาสภาพแวดล้อม ชุมชน ศึกษาหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละโรงเรียน ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ ศึกษาหลักการจัดการศึกษา ศึกษาแบบแผนการจัดการศึกษา ศึกษานักเรียน กลุ่มไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ ศึกษาภาวะผู้นำและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ตรวจสอบและประเมินความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านเวลา

งานวิจัยในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเกินร้อยละ 70 ของนักเรียนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2556-2558 และดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2559 ถึง กุมภาพันธ์ 2560

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทาง รูปแบบการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ศึกษานักเรียนกลุ่มไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ การอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เข้ามาในเชียงใหม่ การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนไทใหญ่และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสู่องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่

2. ศึกษาสภาพปัญหาและตรวจสอบความต้องการของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับ วิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่

3. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ จากการระดมสมอง (Brainstorming) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น นำรูปแบบที่ได้พัฒนาแล้วมาตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์
2. ประเด็นคำถามในการระดมสมองและสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อค้นพบที่เป็นประเด็นในสภาพปัญหา ความต้องการ การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยสร้างแนวข้อคำถามที่ต้องการใช้ในแบบสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มไทใหญ่
3. ผู้วิจัยพิจารณาในแต่ละข้อคำถามว่ามีความเป็นปรนัยหรือมีความชัดเจนทางภาษาที่เหมาะสมในแบบสัมภาษณ์แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. ผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้กับผู้ให้ข้อมูลต่อไป

การสร้างประเด็นคำถามในการระดมสมองและสนทนากลุ่ม

1. ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบตรวจสอบและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ และทฤษฎีอื่น ๆ มากำหนดหัวข้อและประเด็นที่ต้องการถาม
2. สร้างแนวประเด็นการระดมสมองตามประเด็นที่กำหนดไว้
3. พิจารณาแต่ละข้อประเด็นว่ามีความครอบคลุมการบริหารจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มไทใหญ่

4. นำแนวประเด็นการระดมสมองไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบว่าแต่ละข้อวัดได้ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาและข้อความทั้งหมดวัดได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษาทั้งหมด

5. ปรับปรุงประเด็นการระดมสมองตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. จัดพิมพ์แนวประเด็นการระดมสมองฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้มาจากการระดมสมอง (Brainstorming) โดยผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 4 ด้าน คือ ด้านการบูรณาการความรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ด้านการสอนพหุวัฒนธรรม ด้านการบูรณาการเชิงวิธีการ ด้านการสอนทักษะอาชีพ และภาวะผู้นำที่ต้องมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและความสำคัญต่อการจัดทักษะการดำเนินชีวิตพื้นฐานให้แก่นักเรียน ปูทางให้นักเรียนไทใหญ่รักชาติไทย

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวไทใหญ่บางส่วนเดินทางเข้ามาทางชายแดนด้านหมู่บ้านอรุณทัย (หนองอุก) อำเภอเชียงดาว ดอยอ่างขาง อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ บางส่วนเข้ามาทางชายแดนจังหวัดเชียงราย และเข้ามาทางชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งในการอพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่มีหลายวิธีทั้งด้วยการเดินเท้าและด้วยการโดยสารยานพาหนะชนิดต่าง ๆ เข้ามา และในปัจจุบันนี้ยังคงมีชาวไทใหญ่จำนวนมากที่อพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อมาใช้แรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งชาวไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ เริ่มแรกบางกลุ่มจะทำงานในไร่ส้ม อำเภอฝาง บางกลุ่มจะมีผู้จัดหางานมารับเพื่อไปทำงานตามไซต์งานก่อสร้าง หรือไปอาศัยอยู่กับคนที่รู้จักที่เข้ามาก่อน และยังมีชาวไทใหญ่บางส่วนอพยพจากพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอแม่อาย อำเภอไชยปราการ มาทำงานในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่อน อำเภอดอยสะเก็ด และมาอาศัยตามแหล่งก่อสร้าง อาศัยตามบ้านนายจ้างหรือโรงงาน จึงถือได้ว่าชาวไทใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่อาศัยต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน และไม่ได้เคลื่อนย้ายมาเพียงลำพัง แต่มาพร้อมกับสมาชิกครอบครัวรวมทั้ง มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกหลังการเคลื่อนย้าย

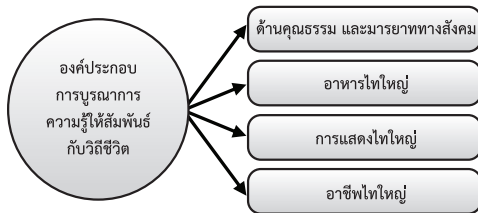
ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้มองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้นักเรียนไทใหญ่ว่าควรมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม เฉพาะกลุ่ม

นักเรียนไทใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทนักเรียนไทใหญ่ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนไทใหญ่มีความรัก ความหวงแหน ความผูกพัน ในจังหวัดเชียงใหม่ สอนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่มีผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเสพติด การพนัน การลักขโมย รวมไปถึง เรื่องอบายมุข เรื่องการผิดศีลธรรม สอนให้นักเรียนไทใหญ่ยึดมั่นในความดีและความถูกต้องเป็นหลัก ถ้านักเรียนไทใหญ่ได้รับการศึกษาตามรูปแบบการจัดการศึกษาที่ใกล้เคียงกับบริบทของตนเองมากที่สุดก็จะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนไทใหญ่ต่อจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต

3. ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปผลจากการสัมภาษณ์ การระดมความคิด และการสนทนากลุ่ม การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีนักเรียนเกินร้อยละ 70 จำนวน 8 โรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียน ได้มีการจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนกลุ่มไทใหญ่ สามารถสรุปรูปแบบการ จัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ได้ 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านการบูรณาการความรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต

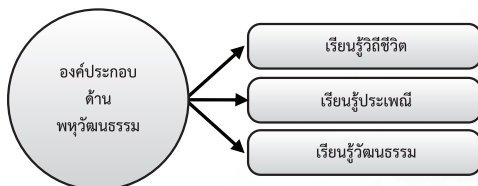
เป็นการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีชุมชนไทใหญ่โดยเน้นสิ่งที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนนั้น ๆ เช่น มารยาทในการดำเนินชีวิตพื้นฐาน คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ปลูกฝังให้รักชาติไทย ให้นักเรียนรู้จักและวิธีการทำอาหารไทใหญ่ ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตภายในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวัน สรุปองค์ประกอบได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบด้านการบูรณาการ ความรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต

2. องค์ประกอบด้านพหุวัฒนธรรม

เป็นการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้ เนื้อหาสาระวิชาให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้เรียนในด้านประวัติความเป็นมา ลักษณะการแต่งกาย การพูดคุยนสื่อสารเป็นภาษาไทใหญ่ ด้านความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม เพื่อให้ นักเรียนกลุ่มไทใหญ่ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมไทใหญ่ นำไปเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของสังคมไทย รวมไปถึงจัดการเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์ ในความเป็นตัวตนของนักเรียนให้เข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ สรุปองค์ประกอบได้ดังภาพที่ 2

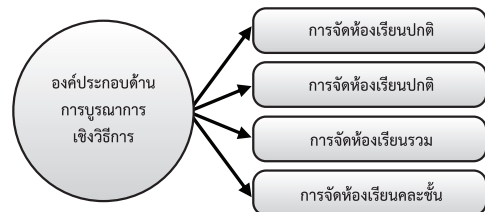

ภาพที่ 2 องค์ประกอบด้านพหุวัฒนธรรม

3. องค์ประกอบด้านการบูรณาการ

เชิงวิธีการ

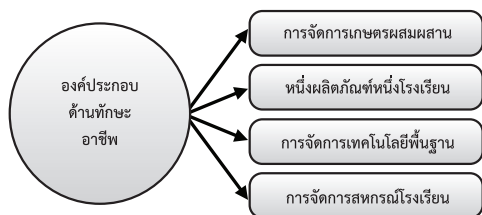
เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานวิธีการสอน เพื่อให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล และประถมศึกษาปีที่ 1 โดยดำเนินการใน 3 ลักษณะ 1) ห้องเรียนปกติและห้องเรียนพิเศษ 2) เรียนรวมโดยไม่แยกระดับชั้นและอายุ 3) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทั้ง 3 วิธีการโรงเรียนจะทำการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ความพร้อมด้านอายุ การฟัง การพูดภาษาไทย สรุปองค์ประกอบ ได้ดังภาพที่ 3

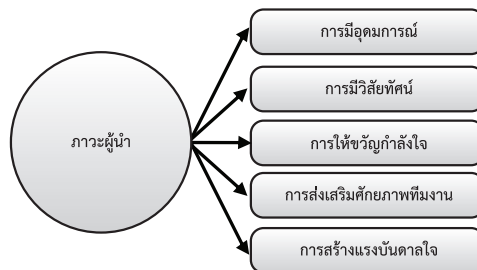
ภาพที่ 3 องค์ประกอบด้านการบูรณาการ เชิงวิธีการ

4. องค์ประกอบด้านทักษะอาชีพ

โรงเรียนปรับหลักสูตรให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพและจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยร่วมมือกับชุมชน ท้องถิ่นและเครือข่ายธุรกิจ ให้ความรู้และทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น โดยจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและทักษะอาชีพให้กับนักเรียน สรุปองค์ประกอบได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ประกอบด้านทักษะอาชีพ

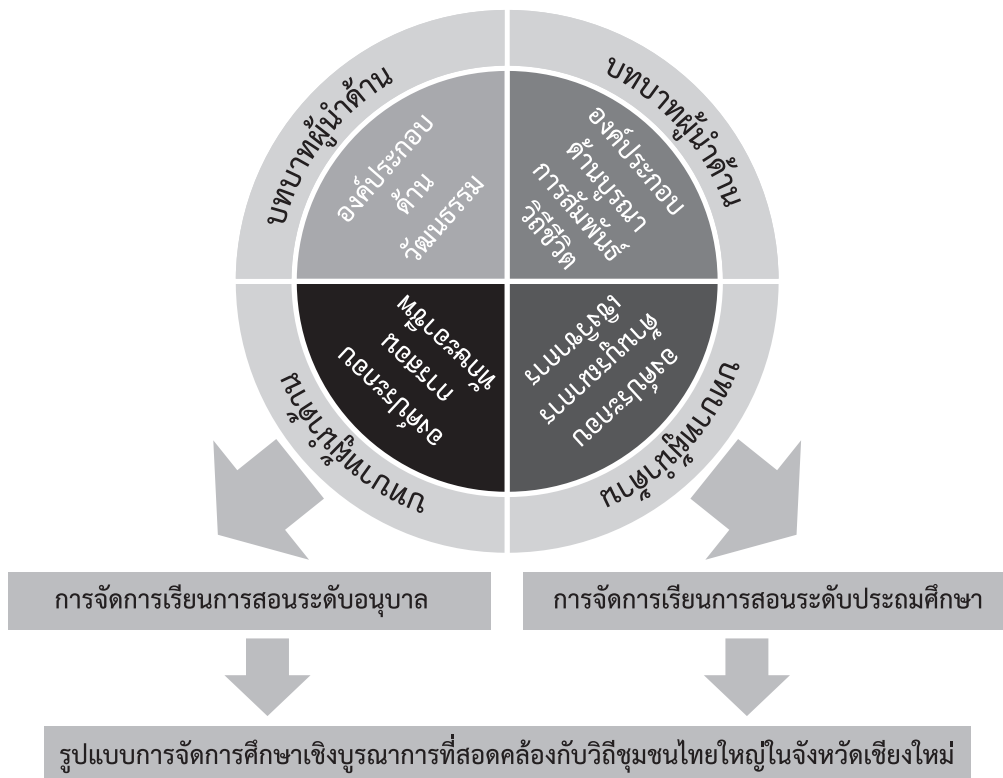

ภาพที่ 5 องค์ประกอบภาวะผู้นำ

5. องค์ประกอบภาวะผู้นำ

ผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต้องเข้าใจบริบทของนักเรียนกลุ่มไทใหญ่ มีอุดมการณ์และตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้ความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการสร้างชุมชนด้วยการสร้างความรู้สึกร่วมกันของบุคคลกรให้รู้สึกเป็นกลุ่มชนเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ผู้นำควรกระตุ้นให้ขวัญและกำลังใจบุคลากรเพราะการสอนนักเรียนที่มีความแตกต่างทั้งวัฒนธรรม ผู้นำควรมุ่งพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนให้มีความรู้ และผู้นำควรสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียนด้วยการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของทั้งครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติ เพื่อนำความคิดเห็นนั้น มาปรับใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียน มองเห็นความต้องการของผู้อื่นเป็นหลัก สรุปองค์ประกอบได้ดังภาพที่ 5

จากองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 องค์ประกอบและภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนกลุ่มไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่สรุปได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สัมพันธ์กับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้รูปแบบการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชาวไทใหญ่และสามารถสร้างความรักความตระหนักในสิทธิและหน้าที่การรับผิดชอบในสังคมรอบตัว มีทักษะในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องตามกฎหมายในประเทศไทย ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ผิดกฎหมาย การฝึกศีลธรรมสอนให้นักเรียนไทใหญ่ยึดมั่นในความดีและความถูกต้องเป็นหลัก เพื่อให้ชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่มีคุณภาพทางการศึกษาที่ดีขึ้นอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาวสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตนั้น ควรมีรูปแบบการศึกษาที่

เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทตนเองมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่ารูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีชุมชนไทใหญ่กับการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการนั้น ควรจัดการเรียนการสอนในด้านการบูรณาการความรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต โดยส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการดำเนินชีวิต ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสะดวก การสอนพหุวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมรวมถึงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเน้นการยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม การบูรณาการเชิงวิถีการจัดการศึกษาที่บูรณาการวิถีการเรียนการสอนหลาย

วิธีเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้รูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน การสอนทักษะอาชีพ จัดการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานในการนำไปเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ โดยเน้นความรู้และทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการโรงเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุณี เชื้อนแก้ว, ประสิทธิ์ วังภคพัฒนวงศ์ และอรุณทัย จำปีทอง (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชาวไทใหญ่กับความหลากหลายทางชีวภาพสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพบว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและพัฒนาขึ้นเป็นองค์ความรู้เฉพาะตัว มีการสะสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นการเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันจะเป็นการช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การฝึกสอนให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันอาจจะส่งผลให้เกิดการนำไปปรับใช้เพื่อสร้างอาชีพเลี้ยงตนเองได้ เช่น การทำอาหาร หรือการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ แนวเดียวกับงานวิจัยของชยารส อุดมอ่าว (2555) ที่พบว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติจะต้องจัดให้สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ครอบครัว และชุมชน เช่น การศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพที่ยั่งยืนในชุมชน มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ นอกเหนือจากเรื่องของการฝึกอาชีพแล้ว การให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบ และเมื่อเด็กชาวไทใหญ่เข้าไปศึกษาต่อในโรงเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญเช่น การบูรณาการเชิงวิธีการ การปรับกิจกรรม การเรียนการสอนโดยรูปแบบที่ศึกษาพบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนเป็นห้องปกติและห้องพิเศษโดยห้องพิเศษควรปรับพื้นฐานให้กับนักเรียน ที่ยังไม่สามารถสื่อสาร

และเข้าใจภาษาไทยได้ เมื่อทำการปรับพื้นฐานและมีการทดสอบแล้วจึงจัดให้เรียนในชั้นเรียนปกติร่วมกับเด็กนักเรียนไทย รวมทั้งมีการเรียนศิลปวัฒนธรรมไทยร่วมกัน ใช้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยให้นักเรียนที่มีวัฒนธรรมและภาษาต่างกันได้รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว (อามัด โญนีดาโอะ, 2551) เพื่อลดช่องว่างในการแบ่งแยกเด็กไทยกับเด็กชาวไทใหญ่ สอดคล้องกับการศึกษาของ บุปผา อนันต์สุชาติกุล (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบและการจัดการศึกษาแก่ทายาทรุ่นที่สองของผู้ย้ายถิ่นจากพม่า โดยพบว่าการจัดการศึกษาควรหลอมรวมและปลูกฝังความเป็นไทยภายใต้แนวคิดเอกวัฒนธรรมเพื่อความมั่นคงของชาติ โดยใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเช่นเดียวกับเด็กไทย ไม่อ่อนไหวตอบสนองความต้องการเฉพาะของเด็กไร้สัญชาติและถ้าหากเด็กนักเรียนชาวไทใหญ่ไม่สามารถเรียนในระบบได้ควรมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ได้ศึกษาต่อในระบบการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภากร เมฆขยาย (2559) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติ โดยได้สรุปว่ารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กไร้สัญชาติคือการจัดแบบพหุวิธีการ กล่าวคือ การผสมผสานรูปแบบทั้งการจัดการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการฝึกอาชีพ ซึ่งการสอนทักษะอาชีพเป็นอีกรูปแบบที่สำคัญ เนื่องจากการฝึกอาชีพจะเป็นหนทางนำไปสู่การประกอบอาชีพ หรือการเป็นช่างแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวในอนาคต เมื่อประกอบอาชีพและมีรายได้ ปัญหาเรื่องอาชญากรรมของแรงงานต่างด้าวก็จะลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของ เสถียร อุตสาหะ (2554) ซึ่งนำเสนอไว้ว่าการให้การศึกษากับเด็กไร้สัญชาติเพื่อให้เด็กมีความรู้ใน

อนาคตก็จะเป็นแรงงานที่มีคุณภาพช่วยสถานประกอบการในการสร้างผลผลิตให้กับประเทศด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นโอกาสที่ทางรัฐบาลควรนำมาพิจารณาอย่างรอบคอบ และกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดผลดีต่อประเทศในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรปรับบทบาทการดำเนินการเป็นลักษณะเชิงรุกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับเขตพื้นที่และระดับท้องถิ่น

1.2 ในการดำเนินงานหากมีข้อจำกัด ด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ต้องพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทใหญ่ กับบุคลากร

1.3 ควรกำหนดวาระปฏิบัติในระดับชาติในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการให้สัญชาติและความเสมอภาคทางการศึกษา และการทำงานของนักเรียนไร้สัญชาติ เนื่องจากมีนักเรียนไร้สัญชาติจำนวนมากที่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและมีความสามารถในการพัฒนาประเทศ แต่ไม่มีโอกาสเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานเอกชนซึ่งมีความมั่นคงด้วยติดข้อกฎหมายบางประการโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและฝ่ายการเมืองรับผิดชอบเป็นวาระแห่งชาติ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษาระดับนโยบายของพื้นที่อื่นที่มีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่เพื่อวางแผนในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการในทุกระดับ

2.2 โรงเรียนที่นำผลการวิจัยในครั้งนี้นำไปใช้ อาจต้องปรับหรือเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนภายในโรงเรียนและบริบทของชุมชน

2.3 โรงเรียนที่นำผลการวิจัยในครั้งนี้นำไปใช้ ควรมีการเสริมทักษะด้านอาชีพให้แก่นักเรียน โดยเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างทักษะของเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา

2. ควรนำรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้ตามบริบทของโรงเรียนและประเมินผลสำเร็จของการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- ชยารส อุตมอ่าง. (2555). รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติที่สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ครอบครัว และชุมชน : ศึกษากรณีเด็กไร้สัญชาติในชุมชนแม่สามแลบ อำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบูรณาการนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ).
- บุบผา อนันต์สุชาติกุล. (2554). โครงสร้างรูปแบบและการจัดการศึกษาสำหรับทายาทรุ่นที่สองของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศพม่า. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปณิธิ อมาตยกุล. (2547). การย้ายถิ่นของชาวไทยใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิภาคศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ยูเนสโก. (2550). คู่มือผู้สื่อข่าว เรื่อง การศึกษาเพื่อเรียนรู้รวม. กรุงเทพฯ: องค์การยูเนสโก สำนักงาน กรุงเทพฯ.
- ศุภากร เมฆขยาย. (2559). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติ. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552–2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล. สืบค้นจาก <https://portal.bopp-obec.info/obec58/restpublicstat/report>
- สุณี เชื้อนแก้ว, ประสิทธิ์ วังภคพัฒนวงศ์ และอรุณทัย จำปีทอง. (2556). ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชาวไทยใหญ่กับความหลากหลายทางชีวภาพสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 41(2), 298–308.
- เสถียร อุสาหะ. (2554). นักเรียนไร้สัญชาติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป.ศธ.
- อามัดไญนี ดาโอะ. (2551). การสอนพุทธวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ..จำเป็นจริงหรือ?. สืบค้นจาก <http://www.saengtham.com/collum5.pdf>

การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ THE INTEGRATION OF EDUCATIONAL MANAGEMENT FOR LOCALITY TO SOLVE AIR POLLUTION PROBLEMS FOR COMMUNITY: MUANGKAEN PATTANA MUNICIPALITY CHIANGMAI PROVINCE

พัฒนา บุญญาประภา¹, สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี² และ สมศักดิ์ บุญแจ้ง³
Pattana Boonyaprapa¹, Surasak Nummisri² and Somsak Boonjeng³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{01,2,3}
Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District,
Chiang Mai Province 50300^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มประชากร ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชนบ้านซ่อแล จำนวน 102 ครัวเรือน นักศึกษาในรายวิชาโครงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 26 คน นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน 4 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ทำเกษตรและมีปัญหาชีวมวลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านซ่อแล จำนวน 50 ครัวเรือน นักศึกษาในรายวิชาโครงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 26 คน โรงเรียนในพื้นที่ จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านซ่อแล และโรงเรียนบ้านหนองออน

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบในการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่หนึ่ง การปรับกระบวนการทัศน์ของนักศึกษา ชาวบ้าน ต่อชุมชน ขั้นตอนที่สอง การศึกษาปัญหามลพิษทางอากาศจากชีวมวล ขั้นตอนที่สาม การให้ประชาชนและนักศึกษาร่วมกันออกแบบทางเลือกในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ อันได้แก่ การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศด้วยเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน การเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศ และการนำชีวมวลที่เหลือทิ้งจากการเกษตรมาเปลี่ยนสภาพเป็นพลังงานทดแทน และขั้นตอนที่สี่ ดำเนินการแก้ปัญหาแบบบูรณาการฯ ได้แก่ การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักศึกษา ในรายวิชาวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม การบูรณาการการจัดการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

³ อาจารย์ ดร. ภาควิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักเรียนในกลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีและรายวิชาเกษตรทฤษฎีใหม่และการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับชาวบ้านในชุมชน โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากชีวมวลมาใช้ในการเพาะเห็ดประจำชุมชน

คำสำคัญ: การบูรณาการ, มลพิษทางอากาศ, เมืองแกนพัฒนา

ABSTRACT

This research entitled of the integration of educational management for locality to solve air pollution problems from community: Muangkaen Pattana municipality, Chiangmai province. The main objective was to study the patterns in the integration of educational management for locality management to solve air pollution problems. This research is the participatory action research according (PAR). The population of this study consists of 102 households of Chorlae community, 26 students who enrolled the courses of research in environmental science, students from 4 schools in Muangkaen Pattana municipality. The sample of this study was purposive sampling, which are 50 households in Chorlae community who are related with agriculture and have issues of biomass, 26 students who enrolled the courses of research in environmental science, students from 2 schools in Muangkaen Pattana municipality, Chorlae school and Baan Nongorn school.

The result showed that, The patterns in the integration of educational management for locality to solve air pollution problems consist of 4 steps; the first one was the paradigm adjustment of students and people to the community. The second step was the air pollution problems study based on biomass in a community. The third step was the alternative model in solving the air pollution problems which was designed by the local people and the students in air pollution solving technology, which solved air pollution by less complex technology, raised the understanding and the knowledge of an air pollution problem and used agricultural biomass to produce the alternative energy. The fourth step was the operating of the integration such as air pollution problems treatment using integration of educational management for locality with students in the courses of research in environmental science, integration of educational management for locality with students of the school in learning area of occupations and technology, and new theory of agriculture courses and integration of educational management for locality with people in the community by organization learning center to take advantage of biomass transform into the renewable energy for using in mushroom production process of community.

KEYWORDS: Integration, Air Pollution, Muangkaen Pattana

บทนำ

เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่แตง ห่างจากอำเภอเมือง ไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ระยะทางประมาณ 48 กิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ประมาณ 571 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 5,084 ครัวเรือน (เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, ม.ป.ป.) ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 75 ของประชาชนในพื้นที่จะทำการปลูกลำไยร่วมกับการทำนาข้าว และจากการประกอบอาชีพดังกล่าวทำให้มีชีวมวลที่เหลือจากการประกอบอาชีพจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เศษฟางข้าว กิ่งลำไย และใบลำไย โดยประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะจัดการกับชีวมวลดังกล่าวโดยการเผาทำลายในที่โล่ง ซึ่งการเผาทำลายดังกล่าวเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาเกิดปัญหาหมอกควันในพื้นที่เป็นประจำทุกปีและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ จากการสำรวจข้อมูลทางด้านสาธารณสุขชุมชนของเทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา พบว่าการเจ็บป่วยของคนในชุมชนที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข 3 ลำดับแรกพบว่ามีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ และโรคระบบผิวหนัง และเนื้อเยื่ออ่อน (เทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา, ม.ป.ป.) ในส่วนของข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ สถานีจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในช่วงเดือนมีนาคม มีปริมาณความเข้มข้นของฝุ่นละอองสูงกว่าค่ามาตรฐานเกือบทุกวัน โดยมีสาเหตุหลักคือการเผา ที่นา สวน ไร่ ชยะ ใบไม้แห้ง และควั่นรถ ตามลำดับ (พงศเทพ วิวรรธนะเดช, 2550) ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการอักเสบ จนทำให้

มีการตายของเซลล์เกิดขึ้นทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ จากการศึกษาพบว่าระดับฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 และ PM 10 มีระดับเกินมาตรฐานโดยเฉพาะระดับอากาศในช่วงฤดูหนาว (เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม) ในขณะที่พื้นที่ชนบท พบว่า มีระดับ PM 10 ต่ำกว่าในเขตเมือง แต่พบว่าระดับอนุภาค PM 2.5 มีสาเหตุมาจากการเผาป่าหรือเผาในที่โล่งในพื้นที่ชนบท (อุษณีย์ วิจิเขตคานวน, 2550)

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ปัญหามลภาวะทางอากาศของเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่เกิดจากยานพาหนะ รองลงมาคือการเผาขยะ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหามลภาวะทางอากาศอยู่ในระดับปานกลาง และรูปแบบการแก้ปัญหาที่ประชาชนต้องการใช้ในการแก้ปัญหามลภาวะทางอากาศ ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรทำการรณรงค์การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับอันตรายและผลกระทบจากมลพิษทางอากาศให้กับประชาชนได้รับทราบ รองลงมาคือการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในด้านมลพิษทางอากาศ และส่งเสริมให้หน่วยงานในท้องถิ่นร่วมกับตัวแทนชุมชนให้มีการตรวจสอบคุณภาพของอากาศ และสังเกตสภาพอากาศภายในชุมชนเป็นประจำ (พัชรินทร์รัตน์วิภา, 2547)

ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว ชุมชนจะต้องมีระบบการจัดการชีวมวลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีแนวทางในการนำชีวมวลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าหรือเพิ่มมูลค่าให้กับชีวมวล ดังนั้นการแสวงหาแนวทางในการนำฟางข้าวและเศษกิ่งลำไยมาใช้ประโยชน์ เพื่อลดการเผาในที่โล่ง จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการที่จะลดปัญหามลพิษทาง

อากาศในชุมชน ลดความเจ็บป่วยและลดค่าใช้จ่ายในการรักษาตนเองรวมทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับชีวมวล ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น วิสัยทัศน์และภารกิจหลักของสถาบันที่สำคัญ คือ การพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งภารกิจทั้งสามประการนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประยุกต์ใช้การบูรณาการความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ บูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน โครงการวิจัยการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน จึงเป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากกิจกรรมของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นักศึกษา และอาจารย์ ให้สามารถช่วยกันแก้ปัญหามลพิษทางอากาศให้ยั่งยืนได้ด้วยคนในชุมชน ให้มีความยั่งยืนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากชีวมวลในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง พันธุ์ทิพย์ งามสุต (2540) และ อรุณรุ่ง บุณธนันทพงศ์ (2549) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยเป็นการผสมผสานความรู้เชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัยของนักวิจัย วัตถุประสงค์ของนักวิจัยและนักพัฒนา ควบคู่ไปกับความต้องการความรู้ และประสบการณ์ของผู้ถูกวิจัย ดังนั้น การดำเนินการและผลของการวิจัยจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มักจะประกอบไปด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ 1) ชาวบ้านหรือบุคคลเป้าหมาย อาจเป็นผู้แทนของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย หรือชุมชนที่จะทำการศึกษา ซึ่งถือว่าคนในชุมชนหรือกลุ่มนั้น ซึ่งเป็นผู้รู้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับตนเองดีที่สุด 2) นักวิจัยซึ่งจะเป็นผู้แทนของนักวิชาการที่มีความสนใจในการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นคนนอก นักวิจัยนี้เป็นฝ่ายผู้รู้และเชี่ยวชาญเรื่องแนวความคิด ทฤษฎีและระเบียบวิธีการวิจัย และ 3) นักพัฒนาซึ่งจะเป็นกลุ่มผู้มีความรู้และมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ซึ่งมักจะเป็นผู้แทนของฝ่ายรัฐบาลหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งบางครั้งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักวิจัยและนักพัฒนาอาจเป็นบุคคลเดียวกันก็ได้ แสดงให้เห็นว่าวงกลมแต่ละวง คือ วิธีการมองปัญหาของคนแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งวิธีการมองนี้ย่อมแตกต่างกันไปตามกรอบแนวความคิดที่แต่ละบุคคลยึดถือ ซึ่งภายหลังจากที่มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว บุคคลทั้งสามกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยนักวิจัย ชาวบ้านหรือบุคคลกลุ่มเป้าหมายและนักพัฒนาจะมีความเข้าใจถึงปัญหาและความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับความสำเร็จในการพัฒนา และเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการต่าง ๆ ของชุมชนและปฏิบัติงานสามารถเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเตรียมการวิจัย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาชุมชนจากการลงพื้นที่ชุมชน ศึกษาบริบทชุมชน

ทั่วไปจากเอกสารและการสำรวจของคณะผู้วิจัย ศึกษาข้อมูลทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน โดยลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับผู้ประกอบการในชุมชน

2. การดำเนินการวิจัยตามกระบวนการบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ เริ่มจากปรับกระบวนการทัศนคติของนักศึกษาต่อชุมชน โดยวิธีการระดมความคิดเสริมสร้างแนวคิดให้ตระหนักถึงชุมชน สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ขั้นที่สอง การศึกษาปัญหามลพิษทางอากาศจากชีวมวล ศึกษาจากเอกสารสำรวจสภาพมลพิษทางอากาศในพื้นที่ด้วยการสังเกตพูดคุย ประมวลภาพรวมของชุมชน ขั้นที่สาม การให้ประชาชนและนักศึกษาร่วมกันออกแบบทางเลือกในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศจากชีวมวลและขั้นสุดท้าย ดำเนินการแก้ปัญหาแบบบูรณาการฯ ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา อาจารย์ นักเรียนในชุมชนประชาชนในพื้นที่ โดยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นกับนักศึกษาในรายวิชา อาจารย์ศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์แทนการเผา จัดการศึกษาให้นักเรียนในชุมชนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากชีวมวล และให้ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ฝึกอบรมและปฏิบัติการผ่านศูนย์การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากชีวมวล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านซ้อแล ตำบลเมืองแกนพัฒนา อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 102 ครัวเรือน นักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาโครงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 26 คน นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จำนวน 4 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้การทำเกษตรและมีปัญหาชีวมวลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านซ้อแลตำบลเมืองแกนพัฒนา อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 ครัวเรือน นักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาโครงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 26 คน โรงเรียนในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จำนวน 2 โรงเรียน คือโรงเรียนบ้านซ้อแล และโรงเรียนบ้านหนองออน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาปรากฏการณ์ภายใต้แวดล้อม และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรงเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย เพื่อรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการให้เป็นระบบ เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยต่อไป
2. ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชนที่มีชีวมวลและการเผาไหม้ในชุมชนเป็นพื้นที่ศึกษา เพราะสามารถทำให้เห็นปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมของการจัดการมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาชีวมวล
3. การสัมภาษณ์ (Interview) ได้กำหนดวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่จะรวบรวมข้อมูลในสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน อันได้แก่ ประวัติความเป็นมา วิธีการดำรงชีวิตในรอบปีวัฒนธรรม

4. วิธีการสังเกต (Observation) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

5. วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการกระตุ้นให้คนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย

6. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาแก่นักศึกษา และการจัดการศึกษาผ่านสื่อสำหรับนักเรียนในชุมชน ชาวบ้านในชุมชน เพื่อเตรียมองค์ความรู้ ร่วมบูรณาการแก้ปัญหาร่วมกันในชุมชนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาบริบทของชุมชนและปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน

1.1 การศึกษาบริบทชุมชนทั่วไป การศึกษาบริบทชุมชนโดยทั่วไปของพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา คณะผู้วิจัยได้ศึกษาโดยวิธีการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม เก็บข้อมูลผ่านเวทีชุมชนที่มีการพูดคุยกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชาวบ้านในพื้นที่ และลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการพูดคุยแบบตัวต่อตัวกับชาวบ้านและผู้นำชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

1.2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและปัญหามลพิษทางอากาศในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามที่ทางคณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นซึ่งคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถาม รวมทั้งการสำรวจแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ชีวมวลที่เหลือจากการเกษตร

1.3 การศึกษาบริบทชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์การศึกษาข้อมูลด้านศักยภาพของชุมชนในการนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่นั้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาผ่านการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการพูดคุยกับแกนนำชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งการศึกษาข้อมูลด้านความรู้ ความตระหนักและพฤติกรรมของชาวบ้านในพื้นที่นั้นสามารถใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาดัชนีภาพของชุมชนในการนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง

2. การดำเนินการวิจัยตามกระบวนการบูรณาการ

การดำเนินการวิจัยตามกระบวนการบูรณาการฯ แบบมีส่วนร่วมนั้น ได้ใช้แนวทาง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง พันธุ์ทิพย์ งามสุด (2540) และ อรุณรุ่ง บุณรัตน์ตพงศ์ (2549) กล่าวว่า เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือการปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย

ซึ่งจะทำให้ชุมชนได้ทราบถึงบริบทของชุมชนที่เป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศในพื้นที่ของตนเองรวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่ต้องการทำกิจกรรมร่วมกัน จนนำไปสู่การจัดการใช้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชนได้ โดยมีกิจกรรมย่อยที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 การปรับแนวคิดนักศึกษาต่อชุมชน กิจกรรมปรับแนวคิดของนักศึกษาต่อชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาทราบถึงแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการกับการพัฒนาชุมชน และเพื่อให้นักศึกษาวางแผนการทำงานก่อนเข้าสู่ชุมชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ชั้นปีที่ 3 จำนวน 26 คน

2.2 วิเคราะห์หาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน ในส่วนของการวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการนำก๊าซชีวภาพมาใช้เป็นพลังงานทดแทนในชุมชนนั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทของชุมชนมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การสร้างความตระหนักให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้นสำหรับการสร้างความตระหนักในชุมชน ได้แก่ การประชุมเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำก๊าซชีวภาพมาใช้เป็นพลังงานทดแทนในชุมชน รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งจะอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทของชุมชนก่อนหน้าโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบข้อมูลของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการนำก๊าซชีวภาพมาเป็นพลังงานทดแทนในชุมชน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างความตระหนักทั้งสิ้น

ประมาณ 35 คน ดังภาพที่ 2 โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมย่อยดังนี้

1.1) กิจกรรมเริ่มต้นจากการละลายพฤติกรรมและการแนะนำตนเองของผู้เข้าร่วมประชุม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างชาวบ้านผู้เข้าร่วมเวทีกับคณะผู้วิจัยซึ่งจะทำให้การแลกเปลี่ยนและการแสดงความคิดเห็นเป็นไปตามธรรมชาติ

1.2) กิจกรรม Time Line “อดีต ปัจจุบัน อนาคต” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเวที ได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พลังงานชีวมวลในกระบวนการการผลิตเห็ดในชุมชนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนชุมชนของตนเอง

1.3) กิจกรรมความคาดหวังและความต้องการ ในการนำการใช้พลังงานชีวมวลมาใช้ในกระบวนการการผลิตเห็ดในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้แสดงความคิดเห็นต่อสถานะภาพของชุมชนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตว่าต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด

ภาพที่ 2 การสร้างความตระหนักให้กับประชาชน

2) การสร้างความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ กิจกรรมการสร้างความรู้และวิเคราะห์ปัญหาของการนำชีวมวลมาใช้เป็นพลังงานทดแทน คณะผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการนำชีวมวลมาใช้เป็นพลังงานทดแทน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำการใช้พลังงานชีวมวลในกระบวนการการผลิตเห็ดในชุมชน ซึ่งจะเป็ นข้อมูลให้ ประชาชนในชุมชนได้วิเคราะห์ปัญหาและนำไปกำหนดแนวทาง และรูปแบบการใช้พลังงานชีวมวลที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเองต่อไป

2.3 แนวทางการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น การวางแผนการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่เลือกไว้ร่วมกัน การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันและสร้างเป็นโครงการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้ข้อมูลมาจากชาวบ้านมาทำการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาโดยข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องและตามแนวทางที่นักศึกษาศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จนนำไปสู่การพัฒนาเป็นโครงการวิจัยร่วมกันระหว่างนักศึกษาและชาวบ้าน ซึ่งจะให้เกิดความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับรูปแบบงานวิจัยที่ในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน

1) การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักศึกษา ได้แก่

เรื่องที่ 1 การศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพของเตาต้มเห็ดรูปแบบใหม่โดยใช้เศษกิ่งลำไยเป็นเชื้อเพลิง

เรื่องที่ 2 การนำชีวมวลประเภทเปลือกข้าวโพดมาทำปุ๋ยหมักแบบกองตาข่าย

เรื่องที่ 3 การนำชีวมวลประเภทใบลำไยมาทำปุ๋ยหมักแบบกองตาข่าย

เรื่องที่ 4 การตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

2) การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักเรียนในพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการใช้นักเรียนจากโรงเรียนชุมชนวัดซอแล โรงเรียนวัดหนองออน มีกิจกรรมการบูรณาการ 3 กิจกรรม คือ

2.1) การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นผ่านสื่อสารสนเทศ การนำชีวมวลมาใช้ในการผลิตเห็ดโคนน้อย

2.2) การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศการนำชีวมวลมาใช้ในการผลิตโคมไฟ 700 ปี

2.3) การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นผ่านการทำปุ๋ยหมักจากใบลำไยและเปลือกข้าวโพด

3) การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับชาวบ้านในพื้นที่ ได้แก่ การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับชาวบ้านผ่านศูนย์การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากชีวมวลมาใช้ในการเพาะเห็ดโคนน้อย

3. กิจกรรมการติดตามประเมินผล

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์ในชุมชน การติดตามประเมินผล คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกกิจกรรมที่จะใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม โดยประกอบด้วย กิจกรรมแจกแบบสอบถามประเมินผลการดำเนินงาน กิจกรรม และกิจกรรมการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งคณะจะต้องทำการบันทึกข้อมูลที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไข แผนการดำเนินงานที่มีข้อบกพร่อง รวมทั้งปัญหา

อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อทำการสรุปทเรียนด้าน ปัญหา ข้อจำกัด และโอกาสของพื้นที่ศึกษาและ ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ตั้งอยู่บนฐาน ของการศึกษาที่ผ่านมา ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กิจกรรมการติดตามประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้พร้อม ทั้งนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบาย เพื่อหาข้อสรุป ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ตลอดเวลาในขณะที่ศึกษาในชุมชน ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาเชื่อมโยง และ พิจารณาถึงความสัมพันธ์กัน เพื่อให้สามารถ นำไปสู่ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ ภายใต้ บริบทของชุมชน ทั้งยังทำความเข้าใจกับความ หลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่เก็บ รวบรวมมา การวิเคราะห์ในแต่ละครั้งจะเป็นการ เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อแสวงหาข้อสรุป ทั้งใน ส่วนของข้อมูลที่เหมือนกันและแตกต่างกัน โดยข้อสรุปที่ได้ในระยะแรกจะเป็นตัวกำหนด แนวทางและประเภทของข้อมูลที่จะต้องไป ทำการเก็บรวบรวมเพิ่มเติม ผู้วิจัยนำข้อมูลนั้น ไปตรวจสอบ กับผู้ให้ข้อมูลเดิมอีกครั้ง และ ตรวจสอบกับบุคคลอื่นที่มีได้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับการดำเนินกิจกรรมนั้น ลักษณะการเก็บ ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจึงจะกระทำสลับและ ต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นการศึกษา และ

รายงานผลการวิจัยโดยใช้รูปแบบการบรรยาย เชิงวิเคราะห์ โดยเป้าหมายของการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อให้เห็นประเด็น การเปลี่ยนแปลงเชิง พัฒนาในพื้นที่ได้

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชนทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการ เกษตร พบว่า มีการปลูกข้าวร้อยละ 45.72 กระเทียมร้อยละ 18.91 ข้าวโพด 11.84 และถั่ว เหลือง ยาสูบ พริก มันฝรั่ง ถั่วฝักยาว มะเขือ รวมกันร้อยละ 23.53 นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมี สวนลำไยเป็นพืชประจำท้องถิ่นเป็นลักษณะ สวนข้างบ้าน

2. ผลการศึกษา บริบทปัญหามลพิษ ทางอากาศที่เกิดจากชีวมวลในชุมชน

2.1 ชีวมวลจากนาข้าว คือ ฟาง ข้าวและตอซัง กำจัดโดยวิธีเผาร้อยละ 51.00 นำไปคลุมแปลงกระเทียมร้อยละ 37.00 นอก นั้นไถกลบ

2.2 ชีวมวลจากสวนลำไย คือ ใบ กำจัดโดย เผาในที่โล่ง บางส่วนกองทิ้งให้ย่อย สลายเอง ส่วนกิ่งใหญ่นำไปเผาถ่าน กิ่งเล็กเผา ในที่โล่ง

2.3 ชีวมวลจากการปลูกข้าวโพด คือ ต้นข้าวโพดจะถูกไถกลบ ต้นอ่อนเป็นอาหาร สัตว์ บางส่วนต้นแก่ใช้วิธีเผา

2.4 ชีวมวลจากการปลูกพริก คือ ต้นพริกจะถูกไถกลบ บางส่วนถูกเผา

2.5 ชีวมวลจากถั่วฝักยาว ชีวมวล จากมะเขือ ยาสูบ กระเทียม จะถูกกองย่อย สลายตามธรรมชาติ บางส่วนถูกนำไปเผา

3. ผลการศึกษาศักยภาพของการนำ ชีวมวลมาใช้ประโยชน์เพื่อลดการเผาจาก การจัดเวทีกับประชาชนในชุมชน จำนวน 35 คน ประเมินศักยภาพจากการนำชีวมวลไปใช้

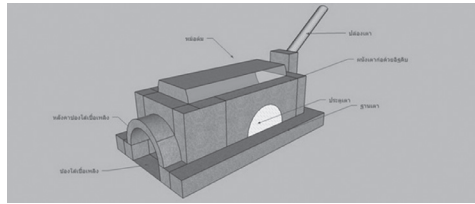
ประโยชน์ ได้แก่ ชีวมวลส่วนใหญ่ควรนำไปทำปุ๋ยหมัก กิ่งลำไยควรนำไปเผาในเตาเผาถ่าน ชีวมวลให้ได้ถ่าน และน้ำส้มควันไม้ ต้นยาสูบควรทำยาฆ่าแมลงแทนเคมี ต้นข้าวโพดควรใช้เลี้ยงสัตว์ ปุ๋ยหมักและถ่านอัดแท่ง ใบลำไยควรทำปุ๋ยหมัก ชีวมวลบางส่วนใช้ทำของใช้เครื่องประดับได้

4. ผลการบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักศึกษา นำนักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมชั้นปีที่ 3 จำนวน 26 คน ลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชน บริบทปัญหามลพิษทางอากาศจากชีวมวล ทำให้นักศึกษาพัฒนาองค์ความรู้สร้างโจทย์วิจัย สอดคล้องปัญหาท้องถิ่นได้ 4 เรื่อง

4.1 การศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพของเตาต้มเห็ดรูปแบบใหม่โดยใช้เศษกิ่งลำไยเป็นเชื้อเพลิง สามารถพัฒนาเตาต้มเห็ดให้ปริมาณความร้อนที่ใช้ประโยชน์เพิ่มจากเดิมร้อยละ 28.49 เป็นร้อยละ 37.45 ส่งผลให้ประหยัดฟืนและลดมลพิษทางอากาศและลดต้นทุนการผลิตด้วย ดังภาพที่ 4 ถึงภาพที่ 6

ภาพที่ 4 เตาต้มเห็ดก่อนเชื้อเพลิงแบบเดิม

ภาพที่ 5 ภาพการออกแบบเตาใหม่

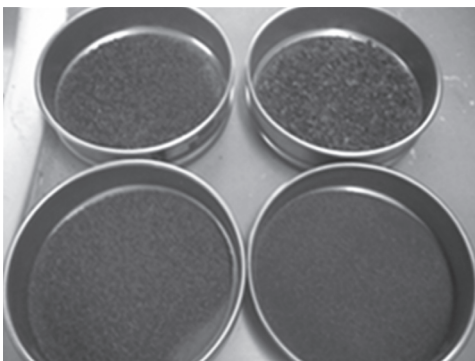

ภาพที่ 6 แสดงเตาต้มเห็ดก่อนเชื้อเพลิงแบบเดิมที่ปรับปรุงใหม่

หลังจากดำเนินกิจกรรมแล้วทางคณะผู้วิจัยได้การประเมินผลทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้ค่า B/C Ratio เท่ากับ $4,250/860 = 4.94$ แสดงว่ากิจกรรมการทำเตาต้มเห็ดก่อนเชื้อเพลิงสำหรับเพาะเห็ดโคนน้อยเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วมีผลประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าต้นทุน จึงเป็นโครงการที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนได้ในชุมชน

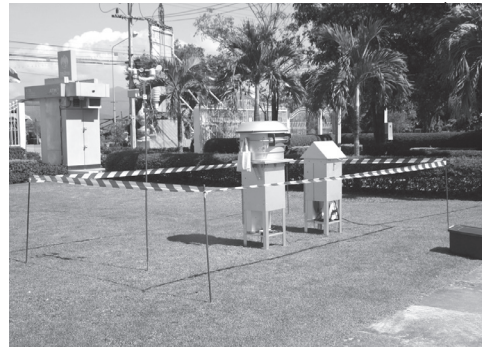
4.2 การนำชีวมวลประเภทเปลือกข้าวโพดมาทำปุ๋ยหมักแบบกองตาข่ายเพื่อลดการเผา ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนผสมที่ดีที่สุด คือ เปลือกข้าวโพดต่อมูลโค คือ 5 ต่อ 1 ระยะเวลา 30 วัน จะได้ค่า N:P:K เท่ากับ 2.31:0.54:0.50 (มาตรฐานปุ๋ยหมักกรมที่ดิน 1:0.5:0.5) ในส่วนของการทำปุ๋ยหมักจากใบลำไยกับมูลสุกรในคอกตาข่าย อัตราส่วนการหมัก 5:1 ผ่านเกณฑ์กำหนดทุกระยะเวลาที่ทำการหมัก คือ หลังจากการหมัก 40 วัน

มีค่าไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ร้อยละ 3.26, 0.60, 0.55 ตามลำดับ หลังจากดำเนินการกิจกรรมแล้วได้การประเมินผลทางด้าน เศรษฐศาสตร์ ได้ค่า B/C Ratio เท่ากับ $270/147 = 1.84$ แสดงว่ากิจกรรมการหมักจากใบ ลำไยและเปลือกข้าวโพดเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วมีผลประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าต้นทุน จึงเป็นโครงการที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนได้ใน ชุมชน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ปุ๋ยหมักจากใบลำไย

4.3 การตรวจวัดคุณภาพอากาศ ในพื้นที่เทศบาลเมืองแกนพัฒนา ในช่วง มกราคม – ธันวาคม จุดตรวจที่เทศบาลเมือง แกน พบค่า PM-10 เกินมาตรฐาน (0.120 mg/m³) ในเดือนกุมภาพันธ์วัดได้ 0.147 mg/m³ เดือนมีนาคมวัดได้ 0.178 mg/m³ จุดตรวจที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดซอแล พบค่า PM-10 เกิน มาตรฐาน เดือนกุมภาพันธ์วัดได้ 0.144 mg/m³

ภาพที่ 8 การติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ

5. ผลการบูรณาการจัดการศึกษา เพื่อท้องถิ่นกับนักเรียนพื้นที่ ได้ทำการบูรณา การจัดการศึกษากับนักเรียนโรงเรียนวัดซอแล โรงเรียนวัดหนองออน จำนวน 35 คน

5.1 การบูรณาการจัดการศึกษา เพื่อท้องถิ่นผ่านสื่อสารสนเทศการนำชีวมวลมา ใช้ในการผลิตเห็ดโคนน้อย นำชีวมวลฟางข้าว ตอซัง มาเป็นวัสดุเพาะ และกิ่งลำไยมาเป็นเชื้อ เพลิงต้มน้ำ ผลคือได้สร้างสื่อสารสนเทศเสนอ วิธีเพาะเห็ด เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง นำไปใช้สอนต่อในโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนต่อไป

5.2 การบูรณาการจัดการศึกษา เพื่อท้องถิ่นผ่านสื่อสารสนเทศการนำชีวมวลมา ใช้ในการผลิตโคม่ไฟ 700 ปี มีการใช้ใบตองตึง เศษกิ่งไม้ เศษไม้ไผ่ หญ้าคา กาบกล้วยแห้ง ก้าน กล้วยแห้ง ดอกไม้ไผ่ ทำโคม่ไฟ 700 ปี สร้าง สื่อสารสนเทศสอนวิธีการผลิต นำไปถ่ายทอด ต่อในโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ได้ ดังภาพที่ 9 และภาพที่ 10

ภาพที่ 9 การบูรณาการกับนักเรียน

ภาพที่ 10 การบูรณาการกับนักเรียน

6. ผลการบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับชาวบ้านในพื้นที่ ผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในชุมชนบ้านซ้อแล ได้แก่ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากชีวมวลมาใช้ในการเพาะเห็ดประจำชุมชน โดยใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มรวมใจพอเพียง ซึ่งมีสมาชิกทั้งสิ้นห้าสิบครัวเรือนโดยมี : นางจันทร์แสง พิทักษ์ ที่อยู่ : 432 หมู่ที่ 1 ต.ซ้อแล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่เป็นประธานกลุ่ม โดยในช่วงแรกมีสมาชิกทั้งสิ้น 27 ครัวเรือน จำนวน 50 คน โดยทางศูนย์การเรียนรู้ได้ให้การศึกษายาดปฏิบัติกับนักเรียนและประชาชนที่สนใจดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 การบูรณาการกับชุมชนในการเพาะเห็ด

หลังจากดำเนินกิจกรรมแล้วทางคณะผู้วิจัยได้การประเมินผลทางด้านเศรษฐศาสตร์ความสามารถในการทำกำไรของโครงการเพื่อวิเคราะห์ว่ารูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินงานจะก่อให้เกิดรายได้ที่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของกลุ่มเพาะเห็ดโคนน้อยรวมใจพอเพียงโดยกลุ่มสามารถผลิตเห็ดโคนน้อยได้ต่อเนื่องโดยทำการต้มก้อนเชื้อเห็ด 4 ครั้ง/เดือน สามารถจำหน่ายเห็ดได้ประมาณ 6,000 บาท/เดือน โดยมีต้นทุนในการผลิตประมาณ 4,000 บาท/เดือน ทำให้มีเงินเข้ากลุ่มประมาณเดือนละ 1,000-1,500 จากการจำหน่ายเห็ดโคนน้อย ถ่าน รวมถึงน้ำส้มควันไม้ จนสามารถสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดที่ได้มาตรฐานกว่าเดิมจำนวน 2 โรง ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 โรงเรือนเพาะเห็ดที่ได้มาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ชีวมวลที่เหลือจากการเกษตรและมีการกำจัดโดยการเผาซึ่งจะทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศที่สำคัญในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาเรียงตามลำดับ ได้แก่ ชีวมวลจากการปลูกข้าวทั้งฟางข้าวและตอซัง ชีวมวลจากปลูกลำไยซึ่งก็คือใบลำไยและกิ่งลำไยขนาดเล็ก ชีวมวลจากการปลูกข้าวโพดและการปลูกพริก ตามลำดับ ส่วนชีวมวลอื่น ๆ ส่วนใหญ่ปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ โดยศักยภาพของการนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้แก่ การนำไปทำเป็นปุ๋ยหมักแต่ก็ยังไม่มีความเหมาะสมเท่าที่ควร จึงมีความต้องการรูปแบบที่เหมาะสมและองค์ความรู้ในด้านนี้สำหรับกิ่งลำไยควรนำไปเผาในเตาเผาถ่านชีวมวลเพื่อให้ได้ถ่านและน้ำส้มควันไม้สำหรับนำไปใช้แทนยาฆ่าแมลง สำหรับต้นยาสูบจะนำไปทำยาฆ่าแมลงแทนสารเคมี สำหรับต้นข้าวโพดส่วนบนก็นำไปทำอาหารสัตว์หรือนำมาทำถ่านชีวมวลอัดแท่งรวมทั้งนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักในส่วนของใบลำไยก็จะนำไปทำปุ๋ยหมักแต่ใบลำไยนั้นต้องใช้ระยะเวลาในการย่อยสลายนานจึงต้องนำมาหั่น อบหรือย่อยก่อนการนำไปทำปุ๋ย ส่วนชีวมวลอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น กิ่งลำไยขนาดเล็ก หญ้าคา ใบตองตึง ก็มีการนำชีวมวลไปใช้โดยการแปรสภาพเป็นของใช้ในการตกแต่งบ้านเรือน เช่น โคมไฟ และรั้วนก จากเศษชีวมวล

ในส่วนของการบูรณาการการจัดการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากชีวมวลในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

การบูรณาการการจัดการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักศึกษา ได้แก่ การศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพของเตาต้มเห็ดรูปแบบใหม่โดย

ใช้เศษกิ่งลำไยเป็นเชื้อเพลิง การนำชีวมวลประเภทเปลือกข้าวโพดและใบลำไยมาทำปุ๋ยหมักแบบกองตาข่ายเพื่อลดการเผาและการตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่เทศบาลเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

การบูรณาการการจัดการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยการทำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นสื่อในการเรียนรู้การนำชีวมวลมาใช้ประโยชน์ใน 2 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ การผลิตเห็ดโคนน้อย และการนำชีวมวลมาใช้ในการทำโคมไฟ 700 ปี นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการการจัดการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในรายวิชาเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยใช้การทำปุ๋ยจากใบลำไยและเปลือกข้าวโพด

ในส่วนของการบูรณาการการจัดการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกับชาวบ้านในชุมชนได้ใช้การผลิตเห็ดโคนน้อยโดยใช้ชีวมวล ได้แก่ ฟางข้าวและกิ่งลำไย มาใช้ประโยชน์ โดยชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากชีวมวลมาใช้ในการเพาะเห็ดประจำชุมชน โดยใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มรวมใจพอเพียง โดยกลุ่มสามารถผลิตเห็ดโคนน้อยได้ต่อเนื่องโดยทำการต้มก้อนเชื้อเห็ด 4 ครั้ง/เดือน สามารถจำหน่ายเห็ดได้ประมาณ 6,000 บาท/เดือน โดยมีต้นทุนในการผลิตประมาณ 4,000 บาท/เดือน ทำให้มีเงินเข้ากลุ่มประมาณเดือนละ 1,000-1,500 บาท จากการจำหน่ายเห็ดโคนน้อย ถ่าน รวมถึงน้ำส้มควันไม้

การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการที่เกิดจากการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นสามารถสรุปได้ ดังนี้

ทางด้านองค์ความรู้ จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้สนใจมาศึกษาและขยายผลไปยังผู้ที่สนใจ รวมทั้งชุมชนอื่นต่อไป เป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนรวมทั้งมีการ

ขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ให้กับกลุ่มเยาวชนคือนักเรียนจากโรงเรียนช่อแลรวมทั้งชาวบ้านที่สนใจในการทำการเพาะเห็ดเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน โดยวิทยากรในกลุ่มรวมใจพอเพียงรวมทั้งกำลังจะพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนบ้านช่อแลได้ใช้เรียนและได้มีการสรุปองค์ความรู้ออกมาในรูปของคู่มือและโปสเตอร์เพื่อการเผยแพร่

ทางด้านเศรษฐศาสตร์ จากการดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดรายได้จากการจำหน่ายเห็ดและผลผลิตอื่น ๆ จากเตาชีวมวล ได้แก่ ถ่านน้ำส้มควันไม้และปุ๋ยจากฟางข้าวที่ใช้เป็นก้อนเพาะเห็ด รวมทั้งขยายผลไปยังการเพาะเห็ดชนิดอื่น ได้แก่ เห็ดนางฟ้า ซึ่งกลุ่มสามารถผลิตเห็ดได้ต่อเนื่อง ทำให้มีเงินเข้ากลุ่มเพิ่มขึ้นและต่อเนื่อง

ด้านมลพิษทางอากาศ จากการดำเนินกิจกรรมทำให้ลดการเผาในที่โล่งของชุมชนทำให้ชุมชนลดลง ได้แก่ ลดการเผาฟางข้าวเนื่องจากนำมาทำเป็นก้อนสำหรับเพาะเชื้อเห็ดและกิ่งลำไยที่นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงชีวมวลในการต้มก้อนเชื้อเห็ด นอกจากนี้ยังช่วยลดการใช้สารเคมีในการปลูกพืชโดยใช้ น้ำส้มควันไม้และปุ๋ยหมักจากใบลำไยและเปลือกข้าวโพด

ด้านพัฒนาการของนักศึกษาจากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทำให้นักศึกษามีทัศนคติและความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มทำงานและชุมชน และส่วนหนึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในอนาคตต่อการแก้ปัญหาต่อไป รวมทั้งเข้าใจบทบาทเป็นนักวิชาการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่อชุมชนและท้องถิ่นรวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญ

ของชุมชนและการอยู่ร่วมกันในชุมชน ซึ่งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ต้องเป็นการแก้ไขปัญหาร่วมกันของทุกฝ่าย นอกจากนี้นักศึกษายังมีความรู้ ในการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์แบบใหม่โดยยึดเอาชุมชนเป็นกลุ่มเป้าหมายการเรียนรู้และศึกษาจากสภาพปัญหาที่แท้จริง รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ความรู้แบบบูรณาการระหว่างความรู้ในห้องเรียนกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาหลักการและวิธีการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น โดยทีมงานวิจัยเรื่องนี้ได้บูรณาการการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการสู่สังคมโดยการบูรณาการนั้น ได้มีนักศึกษาชาวบ้าน และนักวิชาการเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานวิจัยดังกล่าว สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์นอกชั้นเรียน และเรียนรู้จากปัญหาในชุมชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนในหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ซึ่งรายวิชาต่าง ๆ เป็นการศึกษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยส่วนใหญ่ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ใหม่ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมทักษะด้านสังคมศาสตร์ให้กับนักศึกษาวิทยาศาสตร์ ที่ในอนาคตจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น จากความสำเร็จของการบูรณาการดังกล่าว มีความสอดคล้องกับลักษณะกระบวนการเรียน

รู้ที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักการบูรณา
การจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่ดังได้กล่าวมาแล้ว

ในส่วนของรูปแบบการบูรณาการการ
จัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น กรณีศึกษาวิจัย
ทางด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การเริ่มต้น
จากการร่วมกันค้นหาปัญหาของชุมชน หลัง
จากนั้นจะร่วมกันกำหนดรูปแบบการแก้ปัญหา
การร่วมกันกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดการ
จัดการปัญหาในพื้นที่ ร่วมกันกำหนดแนวทาง
ในการแก้ปัญหาการจัดการปัญหามลพิษร่วม
กัน วางแผนในการดำเนินกิจกรรมการแก้
ปัญหา ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
และติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหา
ร่วมกัน ซึ่งรูปแบบการแก้ปัญหาดังกล่าว มีความ
สอดคล้องกับหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ
มีส่วนร่วมนั้น (Participatory Action Research:
PAR) ซึ่งเป็นการร่วมกันดำเนินกระบวนการ
วิจัยโดยมีผู้ปฏิบัติงานทำงานอยู่ในพื้นที่ ทั้ง
ที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา ทำงานร่วมกับ
ผู้วิจัยภายนอก ซึ่งเป้าหมายคือ ให้ชุมชนได้รับ
รู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และร่วมกันดำเนิ
การแก้ปัญหา นอกจากนั้นขั้นตอนในการดำเนิ
การวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม
ของประชาชนซึ่ง ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543)
กล่าวว่าการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมจะเริ่ม
จากการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผน
ดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานการ
ร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล
ร่วมกันหน่วยงานในท้องถิ่นกับตัวแทนชุมชนซึ่ง
จากผลการวิจัยได้นำทั้ง 2 แนวคิดมาประยุกต์
ใช้ในการแก้ปัญหาทั้งสิ้น คือการร่วมกันศึกษา
สภาพปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน
ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นที่การแก้ปัญหาจะ

เป็นการทำงานร่วมกันของคนในพื้นที่ ผู้นำทั้ง
ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการร่วมกับทีมนัก
วิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติ
การแบบมีส่วนร่วม ดังได้กล่าวมาแล้ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการ
เพิ่มรายจ่ายให้กับครัวเรือน ทำให้หลายคนไม่
ต้องการมีส่วนร่วมหรือรู้เห็นกับกิจกรรมของ
การลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เนื่องจากถ้าเข้าร่วม
โครงการ ก็มีแต่จะสูญเสียรายได้ เสียเวลา หรือ
ต้องเสียเงินเพื่อการลงทุนในการแก้ปัญหา ซึ่ง
ปัจจุบัน ชาวบ้านมีปัญหาด้านอื่น ๆ ที่เร่งด่วน
และจำเป็นต้องแก้ไขมากกว่าปัญหาของตนเอง
ดังนั้นแนวทางในการดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไป
ควรมุ่งเน้นแนวทางการแก้ปัญหาที่ชุมชน
สามารถนำไปใช้ได้จริงมีงบประมาณไม่สูงรวมทั้ง
มีเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน

2. ควรมีการบูรณาการจัดการศึกษา
เพื่อท้องถิ่นในรายวิชาอื่น ๆ และสาขาอื่น ๆ ที่
เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน เช่น สาขาออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ สาขาการตลาด สาขาบัญชี สาขา
การพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาชุมชน
ที่ครบทุกด้านมากขึ้นรวมทั้งจะทำให้เกิดภาพ
การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นของ
มหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ชาญ ยอดละ และ สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี. (2546). การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นกรณีศึกษา
วิชาเคมีสิ่งแวดล้อมฯ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- เทศบาลเมืองเมืองแก่นพัฒนา. (ม.ป.ป.) ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น. สืบค้นจาก <http://www.muang-kaen.go.th/index.php>
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พงศ์เทพ วิวรรณเดชะ. (2550). การจัดการปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ. ศูนย์ประสานข้อมูล
ปัญหาหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการ
สาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัชรินทร์ รัตนวิภา. (2547). การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของ
สมาชิกองค์กรชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการ
จัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- อรุณรุ่ง บุญรัตน์พงศ์. (2549). ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสาร
วิจัยราชภัฏพระนคร*, 1(1). 19-26.
- อุษณีย์ วิจิตรเขตคำนวน. (2550). การทำลายดีเอ็นเอของเซลล์ถูกปลดจากการออกซิไดซ์ด้วยสาร
สกัดจากฝุ่นขนาดเล็ก PM 2.5 และ PM 10 ในอากาศเชียงใหม่และลำพูน. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนวิจัย (สกว.).

การพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอาเซียนศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะ
การสืบค้นข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี
DEVELOPMENT OF PC TABLET-BASED LESSONS IN SOCIAL
STUDIES, RELIGION AND CULTURE ON ASEAN STUDIES TO
ENHANCE DATA SEARCHING SKILLS OF PRIMARY 6 STUDENTS
OF PRIVATE PRIMARY SCHOOLS IN PATHUM THANI

ชิตชไม วิสูตรกุล¹ และ นิภาพร เฉลิมนิรันดร์²
Chidchamai Visuttakul¹ and Nipaporn Chalermnirundorn²

มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000^{1,2}
Rangsit University, Phaholyothin Road, Lak-Hok Sub-district, Muang District, Pathum Thani 12000^{1,2}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี เรื่องอาเซียนศึกษา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (80/80) และ 2) ประเมินประสิทธิผลของบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี เรื่องอาเซียนศึกษา ด้านความรู้ ทักษะการสืบค้นข้อมูล และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี จำนวน 3 โรงเรียน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 59 คน ซึ่งใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ 1) บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบความรู้เรื่องอาเซียนศึกษา 4) แบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล 5) แบบประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี และ 6) แบบสะท้อนคิดของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ $E1/E2 = 80.38/85.30$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 2) นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องอาเซียนศึกษา หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 โรงเรียน 3) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

² อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์

สืบค้นข้อมูลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 4) คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนที่ 1 ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.39) โรงเรียนที่ 2 ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.33) และโรงเรียนที่ 3 ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.40) และ 5) ผลการสะท้อนคิดของครูมี 3 ประเด็นหลักคือ (1) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ (2) กิจกรรมแบบกลุ่มสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอ่อนได้ และ (3) ควรมีกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนของนักเรียน

คำสำคัญ : บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี, ทักษะการสืบค้นข้อมูล, อาเซียนศึกษา

ABSTRACT

This study aimed to 1) develop PC tablet-based lessons on ASEAN Studies with the efficiency of the regular school criteria of 80/80, and 2) evaluate the efficiency of the PC tablet-based lessons in terms of students' knowledge, data searching skills, and attitudes towards the PC tablet-based lessons. The sample group were selected by using a purposive sampling method and consisted of Primary 6 students from three private primary schools which were under the supervision of Office of Pathum Thani Primary Education Area. The research instruments were 1) PC Tablet-based lessons on ASEAN Studies, 2) Learning management plans, 3) Achievement test on ASEAN Studies, 4) Data searching skill assessment form, 5) Evaluation form on students' attitudes towards PC Tablet-based lessons, and 6) Teacher's reflection form. Mean and Standard Deviation were used for data analysis.

The results revealed that 1) the efficiency of the PC tablet-based lessons on ASEAN Studies was 80.51 (E1)/85.30 (E2) which were higher than the regular school criteria of 80/80, 2) all students' average achievement scores on ASEAN Studies after using the PC tablet-based lessons were higher than the ones before using the lessons with a level of statistical significance of .05, and 3) the students' mean scores on data searching skills in each learning module increased consecutively, 4) the average scores on the students' attitudes towards the PC tablet-based lessons were at the highest level in all three school including = 4.51, S.D. = 0.39 for School 1; = 4.53, S.D. = 0.33 for School 2, and = 4.54, S.D. = 0.4 for School 3, and 5) the teacher's reflection results provided 3 main aspects regarding (1) suitable classroom atmosphere development for learning (2) group activities to assist the students with low competency, and (3) provision of activities to arouse students' interest.

KEYWORDS: PC Tablet-based Lessons, Data Searching Skills, ASEAN Studies

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสังคมแห่งสารสนเทศ บุคคลในสังคมได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างท่วมท้น ดังนั้นทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง และต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เท่าทันในข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย การศึกษาต้องมุ่งเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่บุคคลในสังคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถนำความรู้ไปใช้ในสังคมได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) ที่กำหนดให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีจุดเน้นการปฏิรูป 3 เรื่อง ได้แก่ (1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ (2) โอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ (3) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนต้องเรียนเอง ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง ในด้านสาระวิชาต่าง ๆ ก็มีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตที่ดีในโลกยุคสมัยใหม่นี้ เนื่องจากในปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชาควรจะเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้าเองของนักเรียน โดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ดังนั้นทักษะสำคัญ

ที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning Skills) เพราะต้องเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว นอกจากนี้ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Media, Technology Skill) ก็เป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมีทักษะในการเข้าถึง (Access) อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งข้อมูล ทักษะในการประเมินความน่าเชื่อถือ และทักษะในการใช้อย่างสร้างสรรค์ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

รัฐบาลไทยภายใต้การนำของ นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ก็ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีนโยบายเร่งด่วนโครงการแท็บเล็ตพีซีเพื่อการศึกษาไทย One Tablet Per Child โดยได้ทดลองดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2555 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ยุคใหม่ เป็นแนวคิดที่จะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ของนักเรียนในรูปแบบใหม่โดยการใช้แท็บเล็ต (Tablet) เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และแสวงหาองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรูปแบบทั้ง Offline และ Online ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ฝึกปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง (สุรศักดิ์ ปาเส, 2555) หลังจากโครงการแท็บเล็ตพีซีเพื่อการศึกษาไทยดำเนินการเสร็จแล้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ทำการติดตามและศึกษาผลของการใช้แท็บเล็ตพบว่า แท็บเล็ตสามารถตอบสนองการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เป็นอย่างดี และทำให้มีแรงเสริมให้เกิดการเรียนรู้ กล้าแสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิดและทำด้วยตนเอง สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายอีกด้วย (มหาวิทยาลัย

ศรินครินทร์ วิโรฒ, 2555) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Becta ICT Research (2005) ซึ่งได้ศึกษาผลการใช้งานแท็บเล็ตพีซีประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา 12 แห่งในประเทศอังกฤษ ระหว่างปี ค.ศ.2004-2005 พบว่า การใช้แท็บเล็ตพีซี โดยให้ผู้เรียนและผู้สอนมีแท็บเล็ตพีซีเป็นของตนเองอย่างทั่วถึง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่า ช่วยเพิ่มแรงจูงใจของผู้เรียน และมีผลกระทบในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมการค้นคว้า การเข้าถึงองค์ความรู้นอกห้องเรียน รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน

คณะทำงานศึกษาโครงการฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายแก่รัฐบาลหลายข้อ โดยมีข้อหนึ่งที่สำคัญคือ กรณีที่จะแจกแท็บเล็ตให้นักเรียนอย่างกว้างขวางจะต้องมีการพัฒนาเนื้อหาให้ครบถ้วนและมีความน่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจมากขึ้นกว่าการเรียนรู้ในหนังสือ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนักวิชาการด้านการศึกษา สุรศักดิ์ ปาเฮ (2555) ที่กล่าวว่ายังไม่มีการสร้างเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนโดยใช้แท็บเล็ต และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (อินเทอร์เน็ต) ได้อย่างอิสระจากข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นการขาดการสร้างเนื้อหาบทเรียนบนแท็บเล็ตที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการสร้างเนื้อหาบทเรียนบนแท็บเล็ตและกิจกรรมที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ครูผู้สอนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับโครงการแท็บเล็ต

พีซีเพื่อการศึกษาไทยดังกล่าว ได้ดำเนินการในช่วงเวลาที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนเต็มรูปแบบในปี 2558 รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพ โดยการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทยที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน การวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนของการศึกษา การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและแข็งแกร่งในประชาคมอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) จึงได้กำหนดหลักสูตรอาเซียนศึกษาเพิ่มเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของทุกระดับชั้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รายละเอียดของรายวิชานี้พบว่า ประกอบไปด้วยเนื้อหาและข้อมูลที่หลากหลายในทุกด้านของเหล่าประเทศสมาชิก และข้อมูลต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่นักเรียนต้องค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเองเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหา ความเป็นมา และสังคมวัฒนธรรมที่เป็นปัจจุบัน อีกทั้งรายวิชานี้มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดวิเคราะห์ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมไปถึงการรวบรวมข้อมูล การอธิบายเหตุผล การใช้เทคโนโลยี และกระบวนการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม (สมเกียรติ ภูระหงษ์, ประพนอม พงษ์เผือก และ กุณทิรา บุญเลี้ยง, 2556) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล Big Six Skills (Big Six Skills Information Problem-Solving Approach หรือ Big Six Skills Approach) ที่พัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาชื่อ Mike Eisenberg

และ Bob Berkowitz (2001–2006) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะด้านการเข้าถึงข้อมูล แปรรูปข้อมูลจำนวนมากไปเป็นความรู้และความเข้าใจลึกซึ้งได้เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการค้นหา รวบรวม สังเคราะห์ นำเสนอ และประเมินผลสารสนเทศ (ปาลิตา บัวสีดา, 2551) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดภาระงาน (Task Definition) (2) การกำหนดกลยุทธ์แสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking Strategies) (3) การกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ (Location and Access) (4) การใช้สารสนเทศ (Use of Information) (5) การสังเคราะห์ข้อมูล (Synthesis) และ (6) การประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยจะนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลนี้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการประเมินทักษะการสืบค้นของผู้เรียน

นอกจากนี้ในการพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบ ADDIE Model ที่ภาสกร เรืองรอง (2556) ได้นำเสนอไว้โดยมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ (A: Analysis) 2) การออกแบบ (D: Design) 3) การพัฒนา (D: Development) 4) การทดลองใช้ (I: Implementation) และ 5) การประเมินผล (E: Evaluation) ซึ่งรูปแบบ ADDIE Model นี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสามารถนำไปใช้ออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ ได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็น CAI/CBT, WBI/WBT หรือ e-Learning

ผู้วิจัยจึงคาดว่ามีความเป็นไปได้ อย่างสูงและมีความเหมาะสมในการที่จะใช้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบ ADDIE Model ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้

ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล Big Six Skills ในสื่อแท็บเล็ตซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีคุณลักษณะที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้และเอื้อต่อการสืบค้นข้อมูล ในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะที่สำคัญของรายวิชานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการสืบค้นข้อมูล ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนเรื่องอาเซียนศึกษาบนแท็บเล็ตพีซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเสริมสร้างทักษะการสืบค้นข้อมูลของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอาเซียนศึกษา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (80/80)
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอาเซียนศึกษา ด้านความรู้ ทักษะการสืบค้นข้อมูล และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 23 โรงเรียน และ เขต 2 จำนวน 35 โรงเรียน

รวมทั้งสิ้น 58 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการ One Tablet PC Per Child โดยกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับการจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต จึงมีความพร้อมในการจัดห้องเรียนแบบ Smart Classroom

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน และเขต 2 จำนวน 1 โรงเรียน รวมจำนวน 3 โรงเรียน โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 59 คน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่สมัครใจ (Volunteer) จะเข้าร่วมในงานวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี เรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: รู้จักอาเซียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: เพื่อนบ้านอาเซียน และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3: พันธมิตรอาเซียน 3) แบบทดสอบความรู้เรื่องอาเซียนศึกษาก่อนและหลังเรียนของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1-3 มีลักษณะเป็นข้อคำถามที่มีคำตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนหน่วยการเรียนรู้ละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ 4) แบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล มีลักษณะเป็นใบงานบันทึกขั้นตอนการสืบค้นข้อมูล ชั้นที่ 1 ชั้นกำหนดภาระงาน ชั้นที่ 2 ชั้นกำหนดกลยุทธ์แสวงหาสารสนเทศ ชั้นที่ 3 ชั้นกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ ชั้นที่ 4 ชั้นการใช้สารสนเทศ ชั้นที่ 5 ชั้นสังเคราะห์ข้อมูล และชั้นที่ 6 ชั้นประเมินผล 5) แบบประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ต

พีซี มีลักษณะเป็นข้อคำถามประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี ด้านเนื้อหา จำนวน 10 ข้อ และด้านเทคนิค จำนวน 10 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และ 6) แบบสะท้อนคิดของครู (Teacher's reflection) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี เป็นแบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี เรื่องอาเซียนศึกษา จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้

เครื่องมือวิจัย 1-6 ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 คน โดยใช้การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าสอดคล้องของแต่ละรายข้ออยู่ระหว่าง 0.66-1.00 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษามีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.22-0.74 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.46-0.82 ค่าเฉลี่ยความยากง่ายของข้อสอบที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.49 ค่าเฉลี่ยอำนาจจำแนกของข้อสอบมีค่าเท่ากับ 0.63 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัย 1-6 ที่สร้างขึ้นและผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ไปใช้สอนกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้เรื่อง อาเซียนศึกษา ก่อนเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามที่มีคำตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

3. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่พัฒนาขึ้นร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล ตามแนวคิด Big Six Skills ที่มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดภาระงาน ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีในประเด็นที่กลุ่มได้รับ 1 ประเด็น แล้วสมาชิกในกลุ่มร่วมกันพิจารณาประเด็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาหลักและสามารถระบุคำสำคัญ 2-3 คำ แล้วเขียนคำตอบในใบงาน

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดกลยุทธ์แสวงหาสารสนเทศ ครูทบทวนวิธีการสืบค้นข้อมูล โดยอธิบายและสาธิตให้นักเรียนทุกกลุ่มเข้าใจวิธีการสืบค้นข้อมูลของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดแหล่งสารสนเทศ และการเข้าถึงสารสนเทศ ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้คำสำคัญในการสืบค้นข้อมูลทั้งระบบ Offline และ Online ตามแหล่งข้อมูลที่แนะนำ

ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้สารสนเทศ นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านข้อมูลที่สืบค้นได้ และช่วยกันพิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำมาใช้

ขั้นที่ 5 ขั้นสังเคราะห์ข้อมูล นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่สืบค้นไปเปรียบเทียบว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันหรือข้อมูลที่ต่างกับเพื่อนในกลุ่ม แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลและเรียบเรียงให้ครอบคลุมเนื้อหาในประเด็นที่กลุ่มได้รับ และนำเสนอหน้าชั้นเรียนต่อไป

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณากระบวนการทำงานกลุ่มในการสืบค้นข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล โดยประเมิน

พฤติกรรมการทำงานของกลุ่มและผลงานของกลุ่ม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไป

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล มีลักษณะเป็นใบงานบันทึกขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลในระหว่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล ตามแนวคิด Big Six Skills

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้เรื่องอาเซียนศึกษาหลังเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

6. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี

7. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาประสิทธิภาพ E1/E2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนแท็บเล็ตที่ชี้เรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี

รายการ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้		เกณฑ์ร้อยละ
			คะแนนเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	
คะแนนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E ₁)	59	64	51.44	80.38	80 (E ₁)
คะแนนทดสอบหลังเรียน (E ₂)	59	64	54.59	85.30	80 (E ₂)

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนบนแท็บเล็ตที่ชี้เรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ E₁ เท่ากับ 80.38 และ E₂ เท่ากับ 85.30 ซึ่งมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ E₁/E₂ คือไม่ต่ำกว่า 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ที่เรียนด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตที่ชี้เรื่องอาเซียนศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องอาเซียนศึกษา ของ 3 โรงเรียน

คะแนนสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	Sig. (2-tailed)
โรงเรียนที่ 1					
ก่อนเรียน	19	30	15.89	4.86	.000**
หลังเรียน	19	30	23.84	4.66	
โรงเรียนที่ 2					
ก่อนเรียน	20	30	14.75	3.19	.000**
หลังเรียน	20	30	21.55	5.22	
โรงเรียนที่ 3					
ก่อนเรียน	20	30	12.45	3.00	.000**
หลังเรียน	20	30	18.50	3.63	
รวม 3 โรงเรียน					
ก่อนเรียน	59	30	14.34	3.96	.000**
หลังเรียน	59	30	21.25	4.98	

* $p < .01$

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอาเซียนศึกษา ของ 3 โรงเรียน หลังเรียน ($\bar{X}$ = 21.25, S.D. = 4.98) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 14.34, S.D. = 3.96) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยอธิบายแยกแต่ละโรงเรียนดังนี้

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 23.84, S.D. = 4.66) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 15.89, S.D. = 4.86) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 21.55, S.D. = 5.22) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 14.75, S.D. = 3.19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 18.50, S.D. = 3.63) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 12.45, S.D. = 3.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการใช้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการสืบค้นข้อมูล แสดงพัฒนาการทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน

พัฒนาการทักษะการสืบค้นข้อมูล นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะการสืบค้นข้อมูลเกิดขึ้นโดยมีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับทั้ง 3 โรงเรียน โดยอธิบายแยกแต่ละโรงเรียนดังนี้

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 1 มีการพัฒนาการทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่าการพัฒนาด้านทักษะการสืบค้นข้อมูลสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 3 คือ 9.75 (60.94%), 13.35 (83.44%) และ 14.80 (92.50%) ตามลำดับ

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 2 มีการพัฒนาการทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยพิจารณา

จากค่าเฉลี่ยพบว่ามีการพัฒนาด้านทักษะการสืบค้นข้อมูลสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 3 คือ 9.75 (60.94%), 13.35 (83.44%) และ 14.80 (92.50%) ตามลำดับ

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 3 มีการพัฒนาการทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่าการพัฒนาด้านทักษะการสืบค้นข้อมูลสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 3 คือ 10.55 (65.94%), 13.25 (82.81%) และ 14.20 (88.75%) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี เจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดทั้ง 3 โรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.37) โดยอธิบายแยกแต่ละโรงเรียนดังนี้

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 1 มีเจตคติต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี โดยรวม 2 ด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.37) และด้านเทคนิคมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.47)

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 2 มีเจตคติต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี โดยรวม 2 ด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.41) และด้านเทคนิคมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.39)

นักเรียนจากโรงเรียนที่ 3 มีเจตคติต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี โดยรวม 2 ด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.35) และด้านเทคนิคมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.56)

5. ผลการสะท้อนคิดของครู (Teacher's reflection) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี ซึ่งผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนเองทั้ง 3 โรงเรียน และเป็นผู้บันทึกการสะท้อนคิดในครั้งนี้

ผลการสะท้อนคิดของครูจากโรงเรียนที่ 1 พบว่า การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยเฉพาะการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียน เนื่องจากนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับบทเรียนที่อยู่ในแท็บเล็ต และปฏิบัติตนไม่ถูกในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ดังนั้นครูจึงต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดี สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ อีกทั้งต้องจัดเตรียมอุปกรณ์แท็บเล็ตและอุปกรณ์สำหรับการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้พร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการสะท้อนคิดของครูจากโรงเรียนที่ 2 พบว่า ในการใช้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่มีการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันสืบค้นข้อมูลนี้ หากสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน นักเรียนเก่งปานกลาง และอ่อน ควรให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่มให้มีหน้าที่ในการสืบค้นข้อมูลได้เท่าเทียมกันเพื่อให้ นักเรียนเก่งคอยช่วยเหลือนักเรียนอ่อนให้สามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมไปพร้อมกับเพื่อนได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอ่อนได้ด้วย

ผลการสะท้อนคิดของครูจากโรงเรียนที่ 3 พบว่า การใช้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนที่ไม่ค่อยสนใจเรียน ชอบเล่นกัน คอยกันรวมถึงใช้แท็บเล็ตทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ได้อยู่ในบทเรียนที่ครูกำลังดำเนินกิจกรรมอยู่ ครูต้องหาวิธีดึงความสนใจให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในบทเรียน เช่น สลับที่นั่งของกลุ่มที่ไม่ค่อยสนใจให้อยู่ด้านหน้าชั้นเรียน ครูโยนคำถามให้กลุ่มนี้บ่อยครั้งขึ้น รวมถึงเสริมแรงกระตุ้นทางบวกด้วยการแข่งขันผลงานกลุ่ม หากผลงานดีจะได้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้นักเรียนที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียนกลับมาสนใจเรียนและร่วมกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเพื่อทำผลงานของกลุ่มให้ดี

สรุปผลการวิจัย

1. บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาชีวศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ $E1/E2 = 80.38/85.30$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

2. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องอาชีวศึกษา หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 โรงเรียน

3. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการสืบค้นข้อมูลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนที่ 1 ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.39) โรงเรียนที่ 2 ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.33) และโรงเรียนที่ 3 ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.40)

5. ผลการสะท้อนคิดของครูมี 3 ประเด็นหลักคือ (1) การสร้างบรรยากาศใน

ชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ (2) กิจกรรมแบบกลุ่มสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอ่อนได้ และ (3) ควรมีกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนของนักเรียน อภิปรายผลการวิจัย

ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าประสิทธิภาพ E1 เท่ากับ 80.38 และ E2 เท่ากับ 85.30 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือไม่ต่ำกว่า 80/80 เป็นเพราะผู้วิจัยได้ออกแบบและวิเคราะห์บทเรียนตามขั้นตอนโดยการนำหลักการออกแบบบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีของ ภาสกร เรืองรอง (2556) มาเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี โดยมีลักษณะเป็นแอปพลิเคชันในระบบปฏิบัติการ Android ซึ่งมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีและสนุกกับการเรียน อีกทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศก่อนนำไปใช้ จึงทำให้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้งานง่ายและมีการนำเสนอในรูปแบบมัลติมีเดียที่สื่อความหมายและสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน และเนื้อหาของแบบทดสอบเรียงจากง่ายไปหายาก จึงทำให้ประสิทธิภาพของบทเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสัยพร ไชยสิทธิ์ (2555) ที่ได้พัฒนาแอปพลิเคชันฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1 ซึ่งมีผลการประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน E1/E2 เท่ากับ 80.78/95.11 และสอดคล้องกับ ดาราวรรณ นนทวาลี, วิวัฒน์ มีสุวรรณ และเอกสิทธิ์ เทียมแก้ว (2557) ที่ได้พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์: กรณีศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ควรมีการเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายากและมีการตรวจสอบเนื้อหาให้ตรงกับตัวชี้วัดรายวิชา ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน รวมถึงการออกแบบหน้าจอต้องคำนึงถึงสีพื้นหลังและรูปพื้นหลัง อีกทั้งเสียงที่ใช้ประกอบต้องสอดคล้องกับรูปภาพหรือเนื้อหา และมีการกระตุ้นความสนใจเป็นระยะ ๆ จึงทำให้แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.47/85.52

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องอาเซียนศึกษาที่ได้รับก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนทั้ง 3 โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอาเซียนศึกษา หลังเรียน ($\bar{X}$ = 21.25, S.D. = 4.98) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 14.34, S.D. = 3.96) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนำเสนอเนื้อหาด้วยสื่อมัลติมีเดียที่มีทั้งภาพ เสียง บรรยาย ภาพเคลื่อนไหว ทำให้กระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตีมาพร ศรีเวียง, วิวัฒน์ มีสุวรรณ และพิชญภา ยวงสร้อย (2560) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันบนคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการออกแบบบทเรียนโดยคำนึงถึงผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน การนำเสนอภาพ สี ตัวอักษร ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนที่เรียนด้วยแอปพลิเคชันหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังที่ Phan (2008) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนในห้องเรียนจะสามารถเกิดขึ้นนั้นจะต้องอาศัยความตั้งใจของผู้เรียนต่อสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในชั้นเรียน ความพยายามของครูในการนำเสนอเครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงการสร้างรูปแบบความเข้าใจในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนทุกคน

ด้านพัฒนาการของทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษาตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักเรียนจากการปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้ง 3 โรงเรียนเป็นเพราะผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Big Six Skills มาใช้ในการพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดภาระงาน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาคำสำคัญในการสืบค้นข้อมูล ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและใส่ใจในการหาคำสำคัญร่วมกัน ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดกลยุทธ์แสวงหาสารสนเทศ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการสืบค้นข้อมูลจากคู่มือการสืบค้นข้อมูลจากในบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี และทดลองสืบค้นข้อมูล จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเลือกวิธีการเข้าถึงแหล่ง

ข้อมูลที่หลากหลายจากอินเทอร์เน็ต ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ผู้เรียนมีแหล่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ได้รับข้อมูลที่มีความหลากหลายขึ้น และได้รับความรู้ที่มีความหลากหลายมิติ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะนักเรียนค้นหาและเลือกแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและประเมินแหล่งข้อมูลนั้น ๆ ก่อนจะเลือกสืบค้นข้อมูล ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้สารสนเทศ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำมาใช้ ซึ่งทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการคัดเลือกข้อมูลให้ตรงตามกับความต้องการมากที่สุด ขั้นที่ 5 ขั้นสังเคราะห์ข้อมูล เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนร่วมกันนำข้อมูลมาประมวลและเรียบเรียงให้ครอบคลุมเนื้อหาในประเด็นที่กลุ่มได้รับเพื่อเตรียมการนำเสนอหน้าชั้นเรียน เป็นการส่งเสริมและเริ่มพัฒนาให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่ตนเองสืบค้นมาได้ และสามารถนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้แล้วนั้นมาประยุกต์ใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยผ่านกิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้นและเกิดเป็นชิ้นงานใหม่ขึ้นมา และขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลจากการทำกิจกรรมหรือชิ้นงานที่ผ่านกระบวนการทำกิจกรรมตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 5 เพื่อประเมินว่าข้อมูลที่นักเรียนได้มานั้นสามารถนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมครบ 6 ขั้น พบว่านักเรียนสามารถนำข้อมูลของตนเองมาสร้างใช้ในการสร้างชิ้นงานและสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการทำภาระงานต่าง ๆ ที่ได้แทรกไปในกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ได้ บรรลุวัตถุประสงค์

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bienkowski, Haertel, Yamaguchi, Molina, Adamson and Peck-Theis (2005) ได้ทำการวิจัยโครงการการใช้สื่อแท็บเล็ตในการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อผู้เรียนด้านพัฒนาสมรรถนะด้าน IT สูงขึ้นในระดับดีมาก โดยเฉพาะทักษะการใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลและการเข้าถึงสารสนเทศทางการเรียนรู้จากงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะนักเรียนค้นหาและเลือกแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและประเมินแหล่งข้อมูลนั้น ๆ ก่อนจะเลือกสืบค้นข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิตา บัวสีดา (2551) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายแบบ Big Six Skills เรื่อง ข้อมูลสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเรื่องอาเซียนศึกษา พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อบทเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 โรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.37) เพราะเป็นสื่อที่แปลกใหม่ น่าสนใจเนื้อหาไม่ยากเกินไป เข้าใจง่าย โดยใช้ข้อความ อักษรภาพเคลื่อนไหว และเสียงบรรยายที่ดึงดูดความสนใจ ทำให้สนุกกับการเรียนและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กษิรา บุญพันธ์ และ ภาสกร เรืองรอง (2557) ที่นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีเพื่อส่งเสริมการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.82) และในด้านความสนุกสนานในการเรียนด้วยบทเรียนบนแท็บเล็ต เสียงดนตรีและเสียงประกอบทำให้อ่านบทเรียนน่าสนใจ เนื้อหาบทเรียนเข้าใจง่าย และนักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

อีกด้วยสอดคล้องกับ ประภาศรี แสงอนุศาสน์ (2558) ที่นักเรียนมีความพึงพอใจในบทเรียนมัลติมีเดียบนแท็บเล็ต โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ ครูจะต้องศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจก่อนที่จะนำไปใช้ ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ (คอมพิวเตอร์ จอโปรเจกเตอร์ เครื่องแท็บเล็ตพีซี รวมไปถึงระบบเครือข่ายไร้สายและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ) ในด้านผู้เรียนและครูผู้สอนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากครูจะต้องคอยชี้แนะให้แก่ผู้เรียนและคอยกระตุ้นความคิดให้แก่ผู้เรียนในเรื่องวิธีการสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงความต้องการมากที่สุด และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดเวลา อีกทั้งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีที่พัฒนาขึ้นนี้นักเรียนต้องปฏิบัติด้วยตนเองในการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและทำงานร่วมกับเพื่อน จึงจำเป็นต้องมีแท็บเล็ตพีซีเพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน และระบบเครือข่ายไร้สาย Wi-Fi ต้องสามารถรองรับการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตของนักเรียนในกรณีที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีการวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการนำสื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์มาใช้สนับสนุนการเรียนการสอนของครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระวิชา เนื่องจากผู้เรียนยุคปัจจุบันสามารถใช้อุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น

2. ครูผู้สอน ควรมีการวิจัยในชั้นเรียน ที่เกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซีในเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมและหลากหลายกับวิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เพื่อเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา อีกทั้งสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ต้องสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทันสมัยในอนาคตได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กษิรา บุญพันธ์ และภาสกร เรืองรอง. (2557). การพัฒนาบทเรียนบนแท็บเล็ตพีซี เพื่อส่งเสริมการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7(2), 1-11.
- ดาราวรรณ นนทวาลี, วิวัฒน์ มีสุวรรณ และเอกสิทธิ์ เทียมแก้ว. (2557). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์: กรณีศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าชุมเงินวิทยาคาร จังหวัดลำพูน. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2182-2191.
- ติมาพร ศรีเวียง, วิวัฒน์ มีสุวรรณ และพิชญาภา ยวงสร้อย. (2560). การพัฒนาแอปพลิเคชันบนคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 231-238.
- ประกาศรี แสงอนุศาสน์. (2558). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียบนแท็บเล็ต โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15*, 23 กรกฎาคม 2558 (749-758). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปาลิตา บัวสีดา. (2551). การใช้บทเรียนบนเครือข่ายแบบ Big Six Skills เรื่องข้อมูลสารสนเทศ และคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้สารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ภาสกร เรืองรอง. (2556). *การพัฒนาบทเรียนบน Tablet PC*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรทิชา.

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2555). รายงานผลการศึกษาคืบสมบูรณ: โครงการนำร่องการประยุกต์และบูรณาการคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลระยะที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสัยพร ไชยสิทธิ์. (2555). การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ราชบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมเกียรติ ภูระหงษ์, ประนอม พงษ์เผือก และ กุณทิรา บุญเลี้ยง (2556). อาเซียนศึกษา ป.6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2555). แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา :โอกาสและความท้าทาย. สืบค้นจาก <http://www.kan1.go.th/tablet-foreducation.Pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). กลไกขับเคลื่อนการศึกษา ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. สืบค้นจาก <http://social.obec.go.th/node/81>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา.
- Becta ICT Research. (2005). *Research report: Tablet PCs in Schools : Case Study Report*. Retrieved from <http://www.oro.open.ac.uk>
- Bienkowski, M. A., Haertel, G., Yamaguchi, R., Molina, A., Adamson, F. and Peck-Theis, L. (2005). *Singapore Tablet PC program study: Executive summary and final report, volume 1, technical findings*. Menlo Park, CA: SRI International. Retrieved from https://www.sri.com/sites/default/files/publications/imports/ TabletPC_Report_Vol_1.pdf
- Eisenberg and Berkowitz. (2001). *The Big6 Information Problem-Solving Approach*. Retrieved from <http://www.big6.com>
- Phan, N. (2008). *An exploration of tablet-based presentation systems and learning styles*. degree master of science in computer science. San Luis Obispo, CA: Polytechnic State University

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมี
แบบย่อส่วน เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
THE 7E INQUIRY TEACHING METHOD BY USING A SMALL-SCALE
CHEMISTRY LABORATORY SET TO PROMOTE A LEARNING
ACHIEVEMENT AND A SCIENCE PROCESS SKILLS
FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS.

สุนิสา ช้างพาลี¹, วิรุ้งรอง แสงอรุณเลิศ² และ ภาคิน อินทร์ชิดจู้³
Sunisa Changpalee¹, Wirungrong Sangarunlert² and Phakin Inchidjui³

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 398 หมู่ 9 ถ.สวรรค์วิถี ต.นครสวรรค์ตก อ.เมือง จ.นครสวรรค์ 60000^{1,2,3}
Nakhon Sawan Rajabhat University 398 M. 9 Sawan Withi Road, Nakhon Sawan Tok Sub-district,
Muang District, Nakhon Sawan, 60000^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบ
เสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบ
สืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวัง
คอไห (สงฆ์ประชานูทิศ) อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชัยนาท จำนวนนักเรียน 14 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2559

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E)
โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.23$) 2) แบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.2-0.8 ค่า
อำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2-0.8 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 3) แบบวัดทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์ จำนวน 25 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.2-0.8 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2-0.8

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา

และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน (The Wilcoxon Signed-Ranks Test) ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น, ชุดปฏิบัติการเคมีย่อแบบส่วน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) compare the scientific learning achievement of Pratomsuksa VI students before and after learning by the inquiry method 7E teaching with small – scale chemistry laboratory 2) compare the science process skills of Pratomsuksa VI students before and after learning by the inquiry 7E teaching method with small – scale Chemistry laboratory.

The sample were 14 Pratomsuksa VI Students at Banwangkhohai School at Neankham district, Chainat province, the Office of Primary Education in Chainat obtained by using the cluster random sampling in the 2sd semester, academic year 2016.

The research instruments were 1) lesson plans which using an inquiry 7E teaching method cooperate with small-scale chemistry laboratory set with a good appropriation level ($\bar{X}=4.23$) 2) scientific academic achievement test with 30 items 4 multiple choices, with degree of the difficulty from 0.2 to 0.8, the discrimination power from 0.2 to 0.8, and reliability alpha at 0.89 3) a science process skills test with 25 items, 4 multiple choices, with the degree of the difficulty from 0.2 to 0.8, the discrimination power from 0.2 to 0.8, and the reliability at 0.78. The data were analyzed by The Wilcoxon signed-ranks test, approved by 3 specialists.

The results of the study found that

1. The scientific academic achievement of Pratomsuksa VI students who received learning management of inquiry 7E teaching method using small-scale chemistry laboratory set was significantly higher at the statistical level of 0.01.

2. The science process skills of Pratomsuksa VI students who received learning management of inquiry method 7E teaching using small-scale chemistry laboratory set was significantly higher at the statistical level of 0.01.

KEYWORDS: The 7E Inquiry Teaching Method, A Small-Scale Chemistry Laboratory Set, Learning Achievement, Science Process Skill

บทนำ

การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า และเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัจจุบันประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้มาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคลมากขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา (นาริรัตน์ เรืองจันทร์, 2551)

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันควรจัดการเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญ ในการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงจากการบรรยายเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนต้องประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ละคนและประเมินสมรรถนะที่ผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สมเกียรติ พรพิสุทธิมาศ, 2556)

การเรียนการสอนโดยการทดลองทางวิทยาศาสตร์ (Science Experiment) เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะพื้นฐานทาง

วิทยาศาสตร์เป็นความสามารถทางด้านสติปัญญาที่สามารถฝึกฝนให้กับเด็กได้ด้วยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังที่เพียเจท์ (Piaget, 1983 อ้างถึงใน กมลทิพย์ ตรีเดช, 2552) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลมาจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เด็กจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ที่เป็นนามธรรม และพัฒนาการทางสติปัญญาจะเป็นไปตามลำดับขั้น ดังนั้น รูปแบบการจัดกิจกรรมการทดลองทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กจึงคำนึงถึงพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะวุฒิภาวะ ความพร้อม และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถทางสมองของเด็ก เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก

รูปแบบการสอนหนึ่งที่สามารถสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนได้คือวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (EisenKraft, 2003 อ้างถึงใน ประสาท เมืองนิม, 2550) ดังงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ของภนิดา เพ็ญสอนดี (2558) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนนี้มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนผ่านเกณฑ์ ในการสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง สารเคมีในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกิจกรรม การเรียนการสอนที่ต้องมีการปฏิบัติการทดลอง วิทยาศาสตร์ ซึ่งพบปัญหาในด้านการขาดแคลน สารเคมี วัสดุและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดการ เรียนการสอนด้วย ทำให้นักเรียนไม่ได้ทำการ ทดลอง ส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้และทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากการ ศึกษาการพัฒนาชุดปฏิบัติการเคมีสีเขียวเพื่อ นักศึกษามหาวชิราวุธวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน โดยสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลน อุปกรณ์และสารเคมีได้โดยการเปลี่ยนขนาด การทดลองให้ลดลงกว่าเดิม เปลี่ยนชนิดสาร เคมี ใช้สารเคมีที่มีอันตรายน้อยลง เปลี่ยน วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย ใช้งานสะดวก ซึ่งการ ใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน (Small Scale Laboratory) ซึ่งใช้อธิบายทฤษฎีเดียวกันได้ และ เป็นวิธีทดลองที่ไม่เสี่ยงอันตราย สอดคล้อง กับเทคโนโลยีและความรู้สมัยใหม่ (ชัยยศ จันทรแก้ว, 2556) โดยปฏิบัติการเคมีแบบย่อ ส่วน (Small-Scale Chemistry Laboratory) เป็นเรื่องใหม่ที่จะนำเข้าสู่การทดลองทางเคมี ที่ประหยัด ปลอดภัย ช่วยให้การเรียนเคมี น่าสนใจ เข้าใจลึกซึ้ง มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่ง เสริมกระบวนการความคิดในทางวิทยาศาสตร์ ศุภวรรณ ตันตยานนท์ (2547)

เนื่องจากโรงเรียนบ้านวังค้อไผ่ (สงฆ์ ประชาชนูทิศ) เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ซึ่ง ในปีการศึกษา พ.ศ. 2559 มีจำนวนนักเรียน ทั้งหมด 261 คน ผลคะแนนการสอบ O-net วิชา วิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2558 ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังค้อไผ่

(สงฆ์ประชาชนูทิศ) ในสาระการเรียนรู้เรื่อง สารและสมบัติของสาร โดยมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 31.85 (สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ, 2558) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ เนื่องจากในการเรียน การสอนวิชาวิทยาศาสตร์นั้นในบางกิจกรรมผู้ วิจัยเองจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ และสารเคมีใน การทดลองแต่ทางโรงเรียนนั้นประสบปัญหา มี อุปกรณ์และสารเคมีวิทยาศาสตร์บางอย่างไม่ ครบหรือไม่มี จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจัดการ เรียนการสอนได้เต็มตามศักยภาพ นักเรียนเองก็ ขาดทักษะการปฏิบัติการทดลอง ผู้วิจัยจึงคิดที่ จะหาวิธีที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น และเป็นการฝึกให้นักเรียน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ฝึกการ แก้ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่ม

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นการ แก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การเรียน การสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยมีการนำชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อ ส่วนเข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่จะสามารถพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และยังเป็นการ ลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ และสารเคมี ลง นักเรียนมีความปลอดภัย เกิดการเรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดการ เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้ รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดย ใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre – Experimental Design) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One Group Pretest – Posttest Design) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีย่อส่วน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนที่อยู่ในศูนย์ประสานงานทางการศึกษาเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 8 โรงเรียน

จำนวนนักเรียน 108 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังค้อไผ่ (สงฆ์ประชาชนูปิต) อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวนนักเรียน 14 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
3. แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) มีดังนี้

1.1 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เรื่องสารในชีวิตประจำวัน

1.1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน เนื้อหาสาระกลุ่มวิทยาศาสตร์ และศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้แบบ 7E จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อการสอน รวมทั้งการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.1.3 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น มีขั้นตอนแต่ละขั้นดังนี้

- 1) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม
- 2) ขั้นสร้างความสนใจ
- 3) ขั้นสำรวจและค้นหา
- 4) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป
- 5) ขั้นขยายความคิด
- 6) ขั้นประเมินผล
- 7) ขั้นนำความรู้ไปใช้

ซึ่งมีจำนวน 7 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 14 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอน ดังนี้

- แผนที่ 1 เรื่อง สมบัติของสาร
แผนที่ 2 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร (เปลี่ยนสถานะ)
แผนที่ 3 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร (การละลาย)

แผนที่ 4 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร
(การเกิดปฏิกิริยาเคมี)

แผนที่ 5 เรื่อง การแยกสารผสม
(การแยกสารละลาย)

แผนที่ 6 เรื่อง การแยกสารผสม
(การแยกสารเนื้อผสม)

แผนที่ 7 เรื่อง สมบัติความเป็นกรดเบสและการทดสอบสารในชีวิตประจำวัน

1.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 14 ชั่วโมง และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้

1.2 วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

ใบกิจกรรมที่ 7.1

เรื่อง การทดสอบความเป็นกรด-เบสโดยใช้กระดาษ

วิธีการทดลอง

1. ตัดกระดาษลิตมัสจากชานอ้อยทั้งสีน้ำเงินและสีแดงขนาด 1 X 1 เซนติเมตร
2. หยดสารละลาย pH 1-14 ลงในถาดหลุมโลหะ หลุมละ 2 หยด (ระวังอย่าให้สารโดนมือเพราะอาจเกิดอันตรายได้)
3. ใช้แหนบคีบกระดาษลิตมัสจากชานอ้อยทั้งสีน้ำเงินและสีแดงที่ตัดแล้ว จุ่มลงในสารละลาย pH (ระวังอย่าให้แหนบจุ่มลงไปในการละลาย) 1-14 ให้ครบทั้งสองสีและครบทุก pH ตัวอย่างเช่นในรูปสังเกตและบันทึกผลการเปลี่ยนแปลง

ภาพที่ 1 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน

1.2.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

1.2.2 นำคะแนนผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยความเห็นโดยผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นโดยผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 0.26 ซึ่งน้อยกว่า 1 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าแผนการสอนมีความเหมาะสมมาก

1.2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนบ้านหนองนา อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในงานวิจัยต่อไป

1.2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน โรงเรียนบ้านวังค้อไผ่

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

2.1 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

2.1.1 ศึกษาเอกสาร วิธีสร้างแบบทดสอบและการเขียนข้อสอบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ

2.1.2 ศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบของเนื้อหาในแต่ละพฤติกรรม โดยวิเคราะห์จากสาระการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ตามทฤษฎีของเบนจามิน เอส บลูม (Bloom, 1956)

2.1.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 : สารและสมบัติของสาร เรื่อง สารเคมีในชีวิตประจำวัน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ โดยสร้างข้อสอบให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้

2.1.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 50 ข้อ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาความถูกต้องของภาษาและลักษณะการใช้คำถาม

2.2 วิธีการหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

2.2.1 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมชัดเจนของคำถาม แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2.2.2 บันทึกผลการ

พิจารณาองศาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ในแต่ละข้อ แล้วหาคะแนนผลรวมของคะแนนความคิดเห็น แล้วคัดเลือกข้อทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป

2.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มีค่า IOC อยู่ 0.67-1.00 ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนบ้านหนองนาอำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบรายข้อ

2.2.4 นำผลการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80

2.2.5 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ 30 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียน 10 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนา อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เป็นกลุ่มเดิมเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยคำนวณจากสูตร KR-20 โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.89

2.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยต่อไป

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบเลือกตอบมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

3.1 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ 5 ทักษะ จึงกำหนดแบบทดสอบเป็นแบบกำหนดสถานการณ์การทดลองโดยใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบ

3.1.2 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แบบเลือกตอบจากสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.1.3 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบเลือกตอบ

3.1.4 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบเลือกตอบ เป็นแบบ 4 ตัวเลือก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ซึ่งสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมาจากข้อความ ตาราง ภาพ ที่ประสบในชีวิตประจำวันและการทดลองในเรื่องที่เรียนและเรื่องทั่ว ๆ ไปโดยวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ 5 ทักษะ รวมทั้งฉบับ 35 ข้อ ได้แก่

3.1.4.1 ทักษะการตั้งสมมติฐาน จำนวน 7 ข้อ

3.1.4.2 ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ จำนวน 7 ข้อ

3.1.4.3 ทักษะการกำหนดและควบคุมตัวแปร จำนวน 7 ข้อ

3.1.4.4 ทักษะการทดลองจำนวน 7 ข้อ

3.1.4.5 ทักษะการตีความหมายของข้อมูลและลงข้อสรุป จำนวน 7 ข้อ

3.1.5 นำแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 35 ข้อ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาความถูกต้องของภาษาและลักษณะการใช้คำถาม

3.2 วิธีการหาคุณภาพแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.2.1 นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องโดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.2 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว มีค่า IOC อยู่ที่ 0.67-1.00 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนบ้านหนองนา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงให้ข้อคำถามมีความเหมาะสม

3.2.3 นำผลการตอบแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนแบบ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป TAP (Test Analysis Program) จากนั้น คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความยาก (p) 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80

3.2.4 คัดเลือกแบบทดสอบจำนวน 25 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียน 10 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนา อำเภอ

เดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เป็นกลุ่มเดิม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยคำนวณจากสูตร KR-20 โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.78

3.2.5 นำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จำนวน 25 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนและบันทึกไว้เป็นคะแนนการสอบก่อนเรียน เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. ดำเนินการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในเวลาเรียนปกติ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการทางเคมีแบบย่อส่วนทั้งหมด 7 แผน รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 60 นาที

3. เมื่อดำเนินการสอนครบตามกำหนดตามแผนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 25 ข้อ ฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

นำมาตรวจให้คะแนนบันทึกผลไว้เป็นคะแนนหลังเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

2. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงทดลอง

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนก่อนและหลังจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลัง

การทดสอบ	n	k	$\bar{X}$	S.D.	T ⁺	T ⁻	Sig
ก่อนเรียน	14	30	10.57	4.16	91	0	0.01*
หลังเรียน	14	30	19.57	5.72			

* $p < .01$

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.16 และหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.72 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนก่อนและหลังจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้

การทดสอบ	n	k	$\bar{X}$	S.D.	T ⁺	T ⁻	Sig
ก่อนเรียน	14	25	6.57	2.06	102	3	0.01*
หลังเรียน	14	25	17.71	6.18			

* $p < .01$

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.06 และหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.18

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนมีทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เป็นการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนค้นพบด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทางและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น ซึ่งจากการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation Phase) เป็นขั้นที่ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเตรียมพร้อมร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม โดยการตรวจสอบความรู้เดิมอาจทำได้โดยการใช้คำถามเชื่อมโยง สมาชิก

ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการช่วยกันหาคำตอบ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในขั้นต่อไป ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement Phase) ขั้นนี้เป็นขั้นที่จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน กระตุ้น ยั่วยุ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น ทำได้โดยการเปิดคลิปวิดีโอ การสาธิต การสัมผัส ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิด ความสงสัย และตั้งคำถาม ซึ่งจะนำไปสู่ขั้นต่อไป ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration Phase) ในขั้นนี้นำชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เข้ามากระตุ้นให้นักเรียนตรวจสอบปัญหา และให้นักเรียนดำเนินการทดลอง สำรวจ ตรวจสอบ สืบเสาะความรู้และหาคำตอบด้วยตนเอง นักเรียนจึงสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation Phase) โดยให้ตัวแทน แต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอผลการทดลองหน้า ชั้นเรียนพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายผลระหว่างกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นขยายความรู้ (Expansion Phase/ Elaboration Phase) ครูกระตุ้นให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับ ขยายความไปสู่สถานการณ์ใหม่ กระตุ้นให้นักเรียนใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในการตอบคำถาม เสนอแนวทางแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบต่อไป ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล (Evaluation Phase) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีทั้งการประเมิน การปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน โดยอาจใช้คำถามเข้ามามีส่วนในการประเมิน และขั้นสุดท้าย ขั้นที่ 7 ขั้นนำความรู้ไปใช้ (Extension Phase) ขั้นนี้ครูกระตุ้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ โดยอาจเกิดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ

สุพัตรา ฝ่ายชั้น (2552) ได้กล่าวถึงการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการค้นคว้าและการปฏิบัติกิจกรรมของการเรียนการสอน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยผู้สอนมีหน้าที่จัดบรรยากาศการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ คิดแก้ปัญหา โดยใช้การทดลองและอภิปรายเป็นกิจกรรมหลักในการสอน โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 7 ขั้น เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง ดังนั้นการที่นักเรียนจะสร้างองค์ความรู้ได้ ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) ซึ่งสอดคล้องกับ นิรมล รอดโพ (2558) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับขุนทอง คล้ายทอง (2554) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น วิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการนำเอาชุดปฏิบัติการทางเคมีแบบย่อส่วนมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้การเรียนรู้วิชาเคมีมีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยสูง ช่วยให้การทดลองทางเคมีเป็นเรื่องที่เข้าถึงได้ง่าย โดยอุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติ

การส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์พลาสติกที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีราคาถูกเมื่อเทียบกับอุปกรณ์เครื่องแก้วที่ใช้ในการทดลองเคมีทั่วไป อีกทั้งยังสามารถนำวัสดุขนาดเล็กอื่น ๆ ที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวันมาดัดแปลงใช้ได้ด้วย ทำให้ประหยัดทั้งสารเคมีและวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอีกด้วย และนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง ทดลองด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ชัยยศ จันทรแก้ว (2556) ได้ปรับปรุงชุดปฏิบัติการทางเคมีแบบย่อบส่วนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิชาปฏิบัติการเคมีพื้นฐานพบว่า นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อบทปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วน และบทปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วนช่วยให้เกิด ความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ เขียมศิริ มณีพิศมัย (2548) ซึ่งทำการค้นคว้าดัดแปลง บทปฏิบัติการเคมีเพื่อใช้สอนในวิชาปฏิบัติการเคมี 2 ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ แล้วศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้บทปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วนเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้บทปฏิบัติการเคมีที่ใช้กันโดยทั่วไป และวัดเจตคติของนักศึกษาที่ตอบบทปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วนที่จัดขึ้น จำนวน 5 ปฏิบัติการ โดยพบว่าบทปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันกับบทปฏิบัติการเคมีแบบทั่วไป ดังนั้นจึงควรส่งเสริม/สนับสนุนให้มีการใช้บทปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วนอย่างแพร่หลาย สอดคล้องกับ ศุภวรรณ ตันตยานนท์ (2547) ได้กล่าวว่า ปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วน (Small Scale Chemical Laboratory) เป็นเรื่องใหม่ที่จะนำผู้เรียนเข้าสู่การทดลองทางเคมีที่ประหยัดปลอดภัย ช่วยให้การเรียนเคมีน่าสนใจ เข้าใจลึกซึ้ง มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่งเสริมกระบวนการ

ความคิดในทางวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับ Tesfamariam (2014) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วนเป็นวิธีการปฏิบัติกิจกรรมทางเคมีในโรงเรียนมัธยมเอธิโอเปียรวมทั้งสิ้น 8 การทดลองจาก 2 หัวข้อ ได้แก่ การอิเล็กโทรไลซิสและอัตราการเกิดปฏิกิริยา ในหลักสูตรเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบปกติกับการสอนโดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วน ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วน สามารถเพิ่มความเข้าใจของนักเรียนได้ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาปลอดภัยและง่ายต่อการใช้

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ทดลองและส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจตรวจสอบ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนจึงได้เรียนรู้จนเกิดเป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้วัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง 5 ทักษะ ได้แก่ การตั้งสมมติฐาน การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ การกำหนดและควบคุมตัวแปร การทดลอง และการตีความหมายของข้อมูลและลงข้อสรุป โดยในขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration Phase) นักเรียนสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองโดยทำการทดลอง โดยชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อบส่วน ซึ่งนักเรียนในแต่ละกลุ่มช่วย

กันตั้งสมมติฐาน กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ กำหนดและควบคุมตัวแปร ทดลอง และตีความหมายของข้อมูลและลงข้อสรุปได้ เนื่องจากจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดและการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การใช้คำถามและการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสาธิตง่าย ๆ สร้างความสนใจให้กับนักเรียน จะนำไปสู่การสำรวจและค้นหาซึ่งเป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เช่น การทดลองโดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนที่สามารถทำได้ง่าย ๆ ทำให้ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วย นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มและแบ่งหน้าที่กัน ครุมีหน้าที่คอยแนะนำ ช่วยเหลือในขณะที่ยังนักเรียนมีปัญหาในขั้นตอนอธิบายและลงข้อสรุป ครูใช้คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักเรียนทำเพื่อให้นักเรียนสรุปได้ การขยายความรู้ครูเพิ่มเติมเนื้อหาที่เรียนและเน้นในเรื่องการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นแนวทางในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ได้ ทำให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการสูงขึ้น จะเห็นได้ว่าการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนช่วยเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ จรินทร์ จันทรพิ่ง (2556) กล่าวว่า ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการเป็นรายด้าน พบว่าหลังเรียนนักเรียนมีคะแนน

เฉลี่ย ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการรายด้านสูงขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการเรียนด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้ทำให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการสูงขึ้นและสอดคล้องกับ นัยนา สจิมรัมย์ (2556-2557) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เสริมด้วยการแสดงกลวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เสริมด้วยการแสดงกลทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการสอนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ กาลนิล (2552) ที่ศึกษาผลการใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นโดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการจัดรูปแบบการเรียนการสอนนี้จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นโดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น สืบเสาะหาความรู้จากการทดลองต่าง ๆ ที่ครูเป็นผู้จัดให้ และครูควรใช้คำถามที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่ได้ดีขึ้น

3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นโดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วน ครูควรแนะนำ ชี้แนะ การปฏิบัติการทดลองที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ เช่นการทดลองที่เกี่ยวกับสารที่มีฤทธิ์เป็นกรด-เบส เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ ตรีเดช. (2552). การพัฒนารูปแบบการสอนวิชาเคมีวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการใช้สื่อสาร แนวความคิดเพื่อเพิ่มทักษะการแก้ปัญหา. มหาสารคาม: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ขุนทอง คล้ายทอง. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในวิชาเคมี 1 และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มและแบบวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 7 ขั้น. (ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- จรินทร์ จันทรเพ็ง. (2556). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- จิราภรณ์ กาลนิล. (2552). ผลการใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- ชัยยศ จันทรแก้ว. (2556). การพัฒนาปฏิบัติการเคมีสีเขียวเพื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- นายน สกิมรัมย์. (2556-2557). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เสริมด้วยการแสดงกลวิทยาศาสตร์. วารสารสารสีมา, 2(1-2), 16-20.

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรมอื่นที่สามารถช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ชุดการสอนแบบสะเต็มศึกษา เป็นต้น

2. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนกับรูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การสอนแบบ Active Learning , การสอนแบบโครงงานสะเต็มศึกษา เป็นต้น

- นาริรัตน์ เรืองจันทร์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเผชิญสถานการณ์. (ปริญาญการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- นิติธร ปิลวาสน์. (2555). การทดลองทางวิทยาศาสตร์ (Science experiments). สืบค้นจาก <http://taamkru.com/th>
- นิรมล รอดโพ. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเคมี และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2550). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ 7 ขั้น. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th>
- ภนิดา เพียงสอนดี. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- เยี่ยมศิริ มณีพิศมัย (2548). การสร้างบทปฏิบัติการเคมีบนพื้นฐานของการลดมลพิษและเพิ่มความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2558). ผลการทดสอบ O-Net ปี.6. สืบค้นจาก <http://www.niets.or.th/th>
- สมเกียรติ พรพิสุทธิมาศ. (2556). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. วารสารหน่วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้, 4(1), 55–63.
- สุพัตรา ฝ่ายจันทร์. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์. (ปริญาญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ศุภวรรณ ตันตยานนท์. (2547). ปฏิบัติการเคมีอินทรีย์บนพื้นฐานความปลอดภัยทางเคมีและการลดมลพิษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. New York: David McKay Company.
- Tesfamariam, (2014). Small-Scale Chemistry for a hands-on approach to chemistry practical work in secondary schools: Experiences from Ethiopia. *Journal of AJCE*, 4(3), 48–94.

ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และ
ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
THE CORRELATION BETWEEN INTELLIGENCE QUOTIENT,
EMOTION QUOTIENT AND EDUCATION ACHIEVEMENT
OF UNDERGRADUATE STUDENT, RAJAMANGALA UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY LANNA CHIANGMAI

ปาริชาติ บัวเจริญ¹, นพรัตน์ เตชะพันธุ์รัตนกุล² และ รัตนากาล คำสอน³
Parichat Buacharoen², Noparat Techapunratanakul² and Rattanakarn Khomson³

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ 128 ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3}
Rajamangala University of Technology Lanna Chiangmai, 128 Huay Kaew Road, Muang District, Chiangmai 50300^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อศึกษาเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ จำนวน 480 คน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables) 24 ตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดเชาวน์ปัญญาและแบบวัดเชาวน์อารมณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 0.91 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ คือ สถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาระหว่าง 56.821 ถึง 138.536 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ระหว่าง 63.605 ถึง 136.785 คะแนน โดยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ สูงกว่าชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร

^{2,3} อาจารย์ สาขาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร

2. กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ 23 ตัวแปร ร่วมกันทำนายเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ได้ร้อยละ 15.1

คำสำคัญ: เชาวน์ปัญญา, เชาวน์อารมณ์, ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ABSTRACT

The research has emphasized the relationship, The structural model of intelligence quotient, emotional quotient and educational achievement of 480 undergraduate students, Rajamangala University of Technology Lanna. The purposes of this research were 1) To study The structural model of intelligence quotient, emotional quotient and educational achievement 2) To study The relationship among intelligence quotient, emotional quotient and educational achievement. The random sample for this research consisted of 480 undergraduate students, Rajamangala University of Technology Lanna. The data obtaining from The testing of Intelligence quotient and emotional quotient having reliability between 0.67–0.91 and consisted of 24 observed variables. Data analysis were descriptive statistic, one-way anova, Pearson's product moment correlation and multiple regression.

The major results were as following:

1. Undergraduate students, Rajamangala University of Technology Lanna have intelligence quotient average score between 56.821 and 138.536 and emotional quotient average score between 63.605 and 136.785. The fourth year students or above have more average intelligence quotient and emotional quotient score than the first year, the second year the third year students statistically significant at 0.01
2. All 23 latent variables of intelligence quotient and emotional quotient observed variables accounted for 15.1% of variance in GPAX.

KEYWORDS: Intelligence Quotient, Emotional Quotient, Educational Achievement

บทนำ

สถาบันการศึกษานอกจากจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการแล้ว จะต้องสร้างให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ต้อง เป็นคนเก่ง คือ มีทั้งสติปัญญาและเชาวน์อารมณ์ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542) เชาวน์อารมณ์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่งของนักศึกษาที่จะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ขณะเดียวกันผู้ใช้บัณฑิตก็คาดหวังว่า บัณฑิตต้องมีความรู้ความสามารถทักษะการปฏิบัติ และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน นั่นคือ บัณฑิตต้องมีทั้งสติปัญญา เชาวน์อารมณ์และจริยธรรม ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถ เต็มตามศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ตลอดจน จริยธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2544)

เชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ เป็นคุณลักษณะภายในของมนุษย์ที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่มีความสำคัญและจำเป็นต้องศึกษา เพราะคุณลักษณะภายในเหล่านี้ จะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม รวมถึงเป็นตัวชี้วัดความสามารถและความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ จากงานวิจัยของนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า เชาวน์ปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าสหสัมพันธ์โดยเฉลี่ยตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.75 (สายสุณีย์ ศุครเทมีย์, 2543) ผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาดีจึงมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จทางการเรียนด้วย ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จึงได้มีการนำแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาไปใช้ในการสอบคัดเลือกหรือจัดแบ่งชั้นเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมี

ประสิทธิภาพสูงสุด ถึงแม้ว่าเชาวน์ปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าสหสัมพันธ์โดยเฉลี่ยตั้งแต่ .30 ถึง .75 หากเรานำค่าสหสัมพันธ์นี้มายกกำลังสองจะพบว่าเชาวน์ปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ร้อยละ 9 ถึงร้อยละ 56 ทำให้นักจิตวิทยาบางท่านเชื่อว่า ปัจจัยที่มีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จในการเรียนคือเชาวน์ปัญญา (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542)

อย่างไรก็ดีเชาวน์ปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำนายความสำเร็จได้เสมอไป (Plotnik, 1993 อ้างถึงในสายสุณีย์ ศุครเทมีย์, 2543) ได้ทำการสำรวจผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาสูง ซึ่งมีคะแนนเชาวน์ปัญญา 151 ซึ่งอยู่ในระดับอัจฉริยะ พบว่า ร้อยละ 30 ของกลุ่มผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาสูงไม่สามารถเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 2 ถูกถอดชื่อออกจากมหาวิทยาลัยเนื่องจากผลการเรียนตกต่ำ จากผลการสำรวจแสดงว่าเชาวน์ปัญญาไม่ได้เป็นองค์ประกอบที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว น่าจะมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จทางการเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานในอาชีพ และความสำเร็จในชีวิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งในรัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา (กรมสุขภาพจิต, 2545ข) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญากับความสำเร็จในชีวิต โดยติดตามเก็บข้อมูลจากเด็ก 450 คน นานถึง 40 ปี พบว่า เชาวน์ปัญญามีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับความสามารถในการทำงานได้ดี หรือกับการดำเนินชีวิต และพบว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับเชาวน์ปัญญาสามารถที่จะทำนายความสามารถในการทำงานได้ดีได้ เช่น ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความสามารถในการจัดการกับความผิดหวัง

จากการศึกษาที่ต่อเนื่องและยาวนาน ความเชื่อมั่นในเรื่องเชาวน์ปัญญาเริ่มสั่นคลอน นักจิตวิทยาเริ่มยอมรับกันว่าแท้ที่จริงแล้วเชาวน์ปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำนายความสำเร็จของชีวิตในทุก ๆ ด้านได้ เพราะในความเป็นจริง การใช้ชีวิตในปัจจุบันต้องการทักษะและความสามารถในการคิดเลขเก่ง การเรียนเก่ง ความสามารถเหล่านี้อาจจะช่วยให้อะไรบางอย่างได้ทำงานในที่ดี ๆ แต่ไม่สามารถเป็นหลักประกันถึงชีวิตที่มีความสุขได้ การวัดเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ จัดเป็นการวัดทางจิตวิทยา เป็นการวัดคุณลักษณะภายในของมนุษย์ที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ผลการวัดเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์เป็นตัววัดซึ่งความสามารถ และบอกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน ระดับเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์จะเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ สติปัญญาและอารมณ์จึงควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่อยู่ในวัยเรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาเชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ซึ่งส่งผลทำให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ มีแนวทางและกระบวนการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพของนักศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ

วิศวกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

2. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ

2.1 ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous or Independent Variable) ประกอบด้วย

2.1.1 เชาวน์ปัญญา (Intelligence Quotient) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 8 ตัว ได้แก่ การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematical) ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (Verbal/Linguistic) ความสามารถทางดนตรีและเสียงสัมผัสจังหวะ (Musical/Rhythmic) ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในแนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual/Spatial) ความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodily/Kinesthetic) ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับผู้อื่น (Interpersonal) ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของตนเองและการรู้คิดของตนเอง (Intrapersonal) และความสามารถที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ (Naturalist)

2.1.2 เซาว์นอารมณ์ (Emotional Quotient) ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 5 ตัว มีรายละเอียดดังนี้

1) ความสามารถภายในตนเอง (Intrapersonal Components) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงได้ 5 ตัว คือ การตระหนักในอารมณ์ตนเอง (Emotional Self Awareness) การยืนหยัด (Assertiveness) การนับถือตนเอง (Self Regard) ความเป็นสังการแห่งตน (Self Actualization) และความเป็นอิสระ (Independence)

2) ความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Component) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงได้ 3 ตัว คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) การรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)

3) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability Component) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงได้ 3 ตัว คือ การแก้ปัญหา (Problem Solving) การทดสอบตามสภาพจริง (Reality Test) และการรู้จักยืดหยุ่น (Flexibility)

4) การจัดการกับความเครียด (Stress Management) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงได้ 2 ตัว คือ การอดทนกับความเครียด (Stress Tolerance) และการควบคุมแรงกระตุ้น (Impulse Control)

5) อารมณ์ชั่วขณะโดยทั่วไป (General Mood) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงได้ 2 ตัว คือ การมีความสุข (Happiness) และการมองโลกในแง่ดี (Optimistic)

2.2 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous or Dependent Variable) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Educational Achievement) ประกอบด้วยตัวแปรแฝงได้ 1 ตัว คือ เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ จำนวน 480 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์อัตราส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนตัวแปรแฝงได้ที่ 20 ต่อ 1 (กลุ่มตัวอย่าง 20 ต่อ ตัวแปรแฝงได้ 1 ตัว) เพื่อเป็นไปตามวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การวิจัยในครั้งนี้มีตัวแปรแฝงได้ จำนวน 24 ตัวแปร จำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 480 คน

จำแนกนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ตามสาขาวิชาที่ศึกษา

กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ตามสัดส่วน โดยทำการสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดเซาว์นปัญญา ใช้แบบวัดเซาว์นปัญญา The Multiple Intelligence Inventory ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีเซาว์นปัญญาหลายแบบ (Multiple Intelligences) ของ Gardner (1995) โดย Gardner (1998) ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวน 80 ข้อ ที่สร้างขึ้นตามโครงสร้างทฤษฎีเซาว์นปัญญาหลายแบบของ Gardner

ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 8 ด้าน คือ การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematical) ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (Verbal/Linguistic) ความสามารถทางดนตรีและเสียงสัมผัสจังหวะ (Musical/Rhythmic) ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในแนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual/Spatial) ความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodily/Kinesthetic) ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับผู้อื่น (Interpersonal) ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของตนเองและการรู้คิดของตนเอง (Intrapersonal) และความสามารถที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ (Naturalist) ผู้ตอบจะต้องประเมินตนเอง 5 ระดับคือ คล้ายตัวฉันน้อยมาก (ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรม หรือการแสดงออกน้อยมาก) คล้ายตัวฉันน้อย (ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรม หรือการแสดงออกน้อย) ค่อนข้างคล้ายตัวฉัน (ข้อความนั้นค่อนข้างตรงกับพฤติกรรม หรือการแสดงออก) คล้ายตัวฉัน (ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรม หรือการแสดงออก) และคล้ายตัวฉันมาก (ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรม หรือการแสดงออกมาก) โดยคำตอบจะถูกแปลงเป็นคะแนน 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ

2. แบบวัดเชาวน์อารมณ์ ใช้แบบวัดเชาวน์อารมณ์ The Bar-On EQ-iTM ที่สร้างโดย Reuven Bar-On (1997) ประกอบด้วย คำถามจำนวน 133 ข้อ ที่สร้างขึ้นตามโครงสร้างเชาวน์อารมณ์ของ Bar-On (1997) ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 5 ด้านคือ ความสามารถภายในตนเอง (Intrapersonal Components) ความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Component) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability Component) การจัดการกับความเครียด (Stress

Management) และอารมณ์ชั่วขณะโดยทั่วไป (General Mood) ผู้ตอบจะต้องประเมินตนเอง 5 ระดับคือ ไม่ตรงกับตัวฉันเลย (ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก อารมณ์ หรือการแสดงออกเลย) ไม่ตรงกับตัวฉัน (ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก อารมณ์ หรือการแสดงออกของท่าน) ตรงกับตัวฉันบางครั้ง (ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก อารมณ์ หรือการแสดงออกบางครั้ง) ตรงกับตัวฉัน (ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก อารมณ์ หรือการแสดงออก) และตรงกับตัวฉันมากที่สุด (ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกอารมณ์ หรือการแสดงออกมากที่สุด) โดยคำตอบจะถูกแปลงเป็นคะแนน 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ

3. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ รหัสประจำตัวนักศึกษา เพศ อายุ ชั้นปี สาขาวิชา และเกรดเฉลี่ยสะสม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดเชาวน์ปัญญา และแบบวัดเชาวน์อารมณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยใช้แบบวัดเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ซึ่ง พิสนนท์ เกิดศิลป์ (2546) ได้แปลแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบวัดเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ไปทดลองใช้กับนักศึกษา รวมทั้งสิ้น 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 0.91 แสดงว่าแบบวัดเชาวน์ปัญญา และแบบ

วัดเชวณอารมณ์ มีคุณภาพ เนื่องจากมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. สัมภาษณ์ความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ ตอบกลับคืน

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี สาขาวิชา

และเกรดเฉลี่ยสะสม เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent)

1.2 วิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งได้แก่ ตัวแปรสังเกตได้ของเชวณปัญญา เชวณอารมณ์ และตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการแจกแจงและการกระจายของตัวแปร สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ สถิติที่ใช้ คือ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ คะแนนเชวณปัญญาและเชวณอารมณ์

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของเชวณปัญญาและเชวณอารมณ์

	N	MIN	MAX	$\bar{x}$	S.D.	CV	SK	KU
เชวณปัญญา ชั้นปี	480	56.821	138.536	100.00	15.00	15.00	0.105	-0.251
ชั้นปีที่ 1	114	57.411	136.112	99.112	15.545	15.69	0.151	-0.188
ชั้นปีที่ 2	120	64.126	135.985	99.434	15.723	15.81	-0.047	-0.221
ชั้นปีที่ 3	106	67.901	136.028	98.235	14.483	14.73	0.472	0.099
ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	140	67.313	136.214	102.167	13.996	13.70	0.070	-0.502
เชวณอารมณ์ ชั้นปี	480	63.605	136.785	100.000	15.000	15.00	-0.023	-0.551
ชั้นปีที่ 1	114	63.420	133.251	99.409	14.806	14.90	0.132	-0.706
ชั้นปีที่ 2	120	65.213	130.012	97.415	14.596	14.99	-0.052	-0.498
ชั้นปีที่ 3	106	67.337	127.218	98.912	14.318	14.48	-0.229	-0.575
ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	140	67.453	137.711	102.915	15.376	14.92	-0.120	-0.445

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญา ระหว่าง 56.821 ถึง 138.536 คะแนน ข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงที่ใกล้เคียงโค้งปกติ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าความเบ้ (SK) และค่าความโด่ง (KU) ที่เข้าใกล้ศูนย์ เมื่อจำแนกตามชั้นปี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญามากที่สุดโดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีคะแนนเชาวน์ปัญญาระหว่าง 67.313 ถึง 136.214 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 102.268 คะแนน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเชาวน์ปัญญาที่ใกล้เคียงกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเชาวน์ปัญญาระหว่าง 57.411 ถึง 136.112 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 99.112 คะแนน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเชาวน์ปัญญาระหว่าง 64.126 ถึง 135.985 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 99.434 คะแนน และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเชาวน์ปัญญาระหว่าง 67.901 ถึง 136.028 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 98.235 คะแนน

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ ระหว่าง 63.605 ถึง 136.785 คะแนน เมื่อจำแนกตามชั้นปี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่ามีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์มากที่สุดโดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีคะแนนเชาวน์อารมณ์ระหว่าง 67.453 ถึง 137.711 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 102.915 คะแนน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเชาวน์อารมณ์ที่ใกล้เคียงกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเชาวน์อารมณ์ระหว่าง 63.420 ถึง 133.251 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 99.409 คะแนน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเชาวน์อารมณ์ระหว่าง 65.213 ถึง 130.012 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.415 คะแนน และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเชาวน์ปัญญาระหว่าง 67.337 ถึง 127.218 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 98.912 คะแนน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ด้วยวิธี Least-Significant Different (LSD)

ชั้นปี	$\bar{x}$	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า
เชาวน์ปัญญา					
ชั้นปีที่ 1	99.112	-			
ชั้นปีที่ 2	99.434	0.351			
ชั้นปีที่ 3	98.235	-0.749	-1.099	-	
ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	102.167	3.084**	2.734**	3.833**	
เชาวน์อารมณ์					
ชั้นปีที่ 1	99.409	-			
ชั้นปีที่ 2	97.415	-2.051	-		
ชั้นปีที่ 3	98.912	-0.495	1.556	-	
ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	102.915	3.656**	5.706	4.150**	

** $p < 0.01$

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way-Anova) พบว่า ปฏิสัมพันธ์ชั้นปีของคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสถิติ $F = 11.476$ ($p < 0.01$) สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ที่แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ด้วยวิธี Least-Significant Different (LSD) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ที่สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) และพบว่า คะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ไม่มีความแตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของตัวแปรสังเกตได้ 24 ตัวแปร ผู้วิจัยนำเสนอความสัมพันธ์เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) กับกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์ปัญญา (IQ) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร คือ เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (Verbal) การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical) ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในแนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual) ความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodily)

ความสามารถทางดนตรีและเสียงสัมผัสจังหวะ (Musical) ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับผู้อื่น (INTER_P) ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของตนเองและการรู้คิดของตนเอง (INTAR_P) และความสามารถที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Natural) และ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) กับกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์อารมณ์ (EQ) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 16 ตัว คือ เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) การตระหนักในอารมณ์ตนเอง (Aware) การยืนยันหยัด (Assert) การนับถือตนเอง (Regard) ความเป็นสัจการแห่งตน (Actual) ความเป็นอิสระ (Indepen) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relation) การรับผิดชอบต่อสังคม (Social) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) การแก้ปัญหา (Problem) การทดสอบตามสภาพจริง (Reality) การรู้จักยืดหยุ่น (Flex) การอดทนกับความเครียด (Toleran) การควบคุมแรงกระตุ้น (Impulse) การมีความสุข (Happy) และการมองโลกในแง่ดี (Optimist)

ผู้วิจัยได้กำหนดให้ตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือ เชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นตัวแปรแฝง (Latent Variable) โดยตัวแปรแฝงแต่ละตัวจะประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable)

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ตามกลุ่มของตัวแปรแฝง 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์ปัญญา (IQ) และกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์อารมณ์ (EQ) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรสังเกต

ตัวแปร	N	MIN	MAX	$\bar{X}$	S.D.	CV	SK	KU
1. GPAX	480	2.000	3.950	3.050	0.448	14.68	-0.203	-0.355
2. Verbal	480	1.778	4.556	3.162	0.594	18.77	-0.022	-0.511
3. Logical	480	2.100	5.000	3.782	0.573	15.16	-0.237	-0.086
4. Visual	480	2.100	4.800	3.438	0.582	16.94	-0.127	-0.345
5. Bodily	480	1.900	5.000	3.454	0.604	17.47	-0.45	-0.332
6. Musical	480	1.500	5.000	3.593	0.801	22.28	-0.26	-0.588
7. INTER_P	480	1.700	4.700	3.398	0.648	19.08	-0.307	-0.596
8. INTURA_P	480	2.444	5.000	3.576	0.529	14.81	0.224	-0.511
9. Natural	480	1.800	5.000	3.227	0.629	19.49	-0.007	-0.426
10. Aware	480	2.000	5.000	3.586	0.540	15.05	0.129	-0.099
11. Assert	480	2.143	4.714	3.373	0.529	15.67	-0.075	-0.038
12. Regard	480	2.222	4.889	3.617	0.603	16.66	-0.160	-0.554
13. Actual	480	3.000	5.000	4.019	0.438	10.90	-0.205	-0.336
14. Indepen	480	1.857	4.571	3.307	0.583	17.62	0.033	-0.406
15. Relation	480	2.273	5.000	3.812	0.619	16.23	-0.357	-0.459
16. Social	480	2.800	4.700	3.765	0.402	10.67	-0.082	-0.158
17. Empathy	480	2.500	4.875	3.674	0.501	13.65	0.015	0.045
18. Problem	480	2.500	5.000	3.821	0.508	13.30	-0.105	-0.094
19. Reality	480	2.300	4.800	3.386	0.458	13.52	0.110	-0.035
20. Flex	480	1.250	3.875	2.586	0.561	21.71	0.153	-0.440
21. Toleran	480	2.222	4.778	3.325	0.542	16.29	0.35	-0.457
22. Impulse	480	1.444	5.000	3.577	0.825	23.06	-0.617	-0.157
23. Happy	480	2.556	5.000	3.973	0.580	14.59	-0.440	-0.554
24. Optimist	480	2.500	4.875	3.743	0.471	12.57	-0.025	-0.291

2.1.1 ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปร
 แฝงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) คือ
 เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ
 ดี ($\bar{X} = 3.050$) เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์
 การกระจาย (CV) พบว่า ตัวแปรเกรดเฉลี่ย
 สะสม (GPAX) มีการกระจายของข้อมูลค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรสังเกตได้ตัว
 อื่น ๆ ($CV = 14.68$) ข้อมูลมีลักษณะเบ้ซ้าย
 ($SK = -0.203$) และมีไค้การแจกแจงแบบ
 Platykurtic ซึ่งต่ำกว่าไค้ปกติเล็กน้อย ($KU =$
 -0.355)

2.1.2 กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของ
 ตัวแปรแฝงเชาวนปัญญา (IQ) พบว่า ตัวแปร
 ในกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.162 ถึง 3.782
 มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง
 14.81 ถึง 22.28 ตัวแปรทั้งหมดมีลักษณะการ
 แจกแจงที่ใกล้เคียงไค้ปกติ ซึ่งพิจารณาได้
 จากค่าความเบ้ (SK) และค่าความไค้ (KU)
 ที่ส่วนใหญ่เข้าใกล้ศูนย์ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูง
 ที่สุด คือ การใช้เหตุผลและความสามารถทาง
 คณิตศาสตร์ (Logical) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{X} = 3.782$) มีการกระจายของข้อมูลใน

ระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในกลุ่มเดียวกัน ($CV = 15.160$) ข้อมูลมีลักษณะเบ้ซ้าย ($SK = -0.237$) และมีโค้งการแจกแจงแบบ Platykurtic ซึ่งต่ำกว่าโค้งปกติเล็กน้อย ($KU = -0.086$) ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (Verbal) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.162$) มีการกระจายของข้อมูลในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในกลุ่มเดียวกัน ($CV = 18.77$) ข้อมูลมีลักษณะเบ้ซ้ายเล็กน้อย ($SK = -0.022$) และมีโค้งการแจกแจงแบบ Platykurtic ซึ่งต่ำกว่าโค้งปกติเล็กน้อย ($KU = -0.511$)

2.1.3 กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์อารมณ์ (EQ) พบว่า ตัวแปรในกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.586 ถึง 4.019 มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง 10.665 ถึง 21.707 ตัวแปรทั้งหมดมีลักษณะการแจกแจงที่ใกล้เคียงปกติ ซึ่งพิจารณาได้จาก

ค่าความเบ้ (SK) และค่าความโค้ง (KU) ที่ส่วนใหญ่เข้าใกล้ศูนย์ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความเป็นสังคมแห่งตน (Actual) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.019$) มีการกระจายของข้อมูลค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในกลุ่มเดียวกัน ($CV = 10.90$) ข้อมูลมีลักษณะเบ้ซ้าย ($SK = -0.205$) และมีโค้งการแจกแจงแบบ Platykurtic ซึ่งต่ำกว่าโค้งปกติเล็กน้อย ($KU = -0.336$) ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การรู้จักยืดหยุ่น (Flex) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.586$) มีการกระจายข้อมูลสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในกลุ่มเดียวกัน ($CV = 21.71$) ข้อมูลมีลักษณะเบ้ขวา ($SK = 0.153$) และมีโค้งการแจกแจงแบบ Platykurtic ซึ่งต่ำกว่าโค้งปกติเล็กน้อย ($KU = -0.440$)

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรสังเกตได้

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1. GPAX	1.000																							
2. Verbal	0.090	1.000																						
3. Logical	0.137**	0.361**	1.000																					
4. Visual	-0.117*	0.232**	0.195**	1.000																				
5. Bodily	-0.128*	0.070	0.166**	0.362**	1.000																			
6. Musical	-0.028	0.220**	0.213**	0.318**	0.204**	1.000																		
7. INTER_P	0.021	0.281**	0.173**	0.189**	0.416**	0.250**	1.000																	
8. INTRA_P	0.027	0.247**	0.341**	0.336**	0.255**	0.141**	0.230**	1.000																
9. Natural	0.008	0.219**	0.318**	0.397**	0.190**	0.069	0.135**	0.325**	1.000															
10. Aware	-0.089	0.087	0.112*	0.190**	0.190**	0.320**	0.375**	0.316**	0.141**	1.000														
11. Assert	-0.034	0.194*	0.132**	0.186**	0.219**	0.150**	0.325**	0.249**	0.207**	0.157**	1.000													
12. Regard	-0.014	0.069	0.167**	0.130**	0.137**	0.128**	0.291**	0.347**	0.256**	0.598**	0.453**	1.000												
13. Actual	0.040	-0.005	0.201**	0.122**	0.186**	0.209**	0.232**	0.318**	0.155**	0.574**	0.337**	0.628**	1.000											
14. Indepen	-0.064	-0.032	0.143**	-0.040	0.100*	-0.003	0.130*	0.205*	0.043	0.375**	0.310**	0.423**	0.436**	1.000										
15. Relation	-0.084	0.131**	0.082	0.258**	0.374**	0.201**	0.647**	0.303**	0.274**	0.558**	0.382**	0.430**	0.463**	0.154**	1.000									
16. Social	-0.036	0.099**	0.108*	0.058	0.069	0.125**	0.274**	0.220**	0.253**	0.289**	0.190**	0.383**	0.375**	0.219**	0.442**	1.000								
17. Empathy	-0.109*	0.236**	0.095*	0.140**	0.173**	0.116**	0.251**	0.261**	0.215**	0.265**	0.189**	0.258**	0.267**	0.127**	0.502**	0.651**	1.000							
18. Problem	0.046	0.230	0.456**	0.116*	0.173**	0.205**	0.233**	0.469**	0.338**	0.361**	0.269**	0.429**	0.537**	0.391**	0.268**	0.338**	0.239**	1.000						
19. Reality	-0.020	0.002	0.067	0.024	0.104*	0.115*	0.251**	0.264**	0.183**	0.616**	0.311**	0.530**	0.434**	0.412**	0.311**	0.302**	0.138**	0.375**	1.000					
20. Flex	0.030	-0.070	-0.175**	-0.169**	-0.278**	-0.085	-0.336**	-0.379**	-0.246**	-0.442**	-0.348**	-0.467**	-0.449**	-0.397**	-0.418**	-0.244**	-0.205**	-0.412**	-0.513**	1.000				
21. Toleran	-0.098*	0.083	0.189**	0.095*	0.222**	0.065	0.205**	0.302**	0.153**	0.421**	0.315**	0.570**	0.406**	0.390**	0.269**	0.196**	0.174**	0.427**	0.505**	-0.579**	1.000			
22. Impulse	0.031	-0.002	0.172**	-0.053	-0.110*	0.057	-0.029	0.178**	0.096*	0.191**	0.025	0.264**	0.177**	0.198**	0.050	0.170**	0.069	0.268**	0.426**	-0.382**	0.408**	1.000		
23. Happy	0.012	0.014	0.047	0.223**	0.245**	0.164**	0.439**	0.322**	0.259**	0.558**	0.329**	0.602**	0.624**	0.209**	0.695**	0.424**	0.296**	0.370**	0.462**	-0.473**	0.416**	0.193**	1.000	
24. Optimist	0.043	0.172**	0.272**	0.235**	0.315**	0.169**	0.247**	0.457**	0.266**	0.353**	0.374**	0.520**	0.477**	0.406**	0.448**	0.245**	0.327**	0.561**	0.344**	-0.395**	0.516**	0.092	0.441**	1.000
$\bar{X}$	3.050	3.162	3.782	3.438	3.454	3.593	3.398	3.576	3.227	3.586	3.373	3.617	4.019	3.307	3.812	3.765	3.674	3.821	3.386	2.586	3.325	3.577	3.973	3.745
S.D.	0.448	0.594	0.573	0.582	0.604	0.801	0.648	0.529	0.629	0.540	0.529	0.603	0.438	0.583	0.619	0.402	0.501	0.508	0.458	0.561	0.542	0.580	0.580	0.471
N= 480 Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = 0.835 Bartlett's Test of Sphericity = 5233.926** df = 276																								
<i>p</i> <0.05, ** <i>p</i> <0.01																								

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสังเกตได้ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 24 ตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 276 คู่ มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05, 0.01$) มีจำนวน 230 คู่ คิดเป็นร้อยละ 83.33 จากจำนวนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก) โดยมีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($0.200 < r < 0.400$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ในกลุ่มตัวแปรแฝงภายในกับกลุ่มตัวแปรแฝงภายนอก มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสังเกตได้ของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) กับกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของเชาวน์ปัญญา (IQ) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05, 0.01$) มีจำนวน 3 ตัวแปร โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก) จำนวน 1 ตัวแปร คือ การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical) ($r = 0.137$) และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นลบ) จำนวน 2 ตัวแปร คือ ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในเนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual) ($r = -0.117$) และความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodily) ($r = -0.128$) ขนาดของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ในระดับต่ำ ($r < 0.200$)

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสังเกตได้ของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

(Achieve) กับกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของเชาวน์อารมณ์ (EQ) พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) มีจำนวน 2 ตัวแปร โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นลบ) คือ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) ($r = -0.109$) และการอดทนกับความเครียด (Toleran) ($r = -0.098$) ขนาดของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ในระดับต่ำ ($r < 0.200$)

จากผลการทดสอบค่าสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.835 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นค่าทดสอบเมทริกซ์ว่าเป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ (Identity Matrix) หรือไม่ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าเท่ากับ 5233.926 ($p < 0.01$) สรุปได้ว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน

2.2.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของเชาวน์ปัญญา เชาวน์ อารมณ์ (ตัวแปรอิสระ) และตัวแปรสังเกตได้ของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (ตัวแปรตาม) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี enter ตัวแปรเข้า สมการจำนวน 2 สมการ โดยกำหนดให้เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ซึ่งก็คือตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) เป็นตัวแปรตาม

ในสมการที่ 1 ใส่ตัวแปรในกลุ่มตัวแปรแฝงเชาวน์ปัญญา (IQ) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 8 ตัวแปร คือ ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (Verbal) การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical) ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในเนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual) ความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับ

การเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodility) ความสามารถทางดนตรีและเสียงสัมผัสจังหวะ (Musical) ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับผู้อื่น (INTER_P) ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของตนเองและความคิดของตนเอง (INTAR_P) และความสามารถที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ (Natural) ส่วนในสมการที่ 2 ได้เพิ่มตัวแปรในกลุ่มตัวแปรเชาวน์อารมณ์ (EQ) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้อีก 15 ตัวแปร คือ การตระหนักในอารมณ์ตนเอง (Aware) การยืนยัน (Assert) การนับถือตนเอง (Regard) ความเป็นสังคม (Actual) ความเป็นอิสระ (In-depen) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relation) การรับผิดชอบต่อสังคม (Social) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) การแก้ปัญหา (Problem) การทดสอบตามสภาพจริง (Reality) การรู้จักยืดหยุ่น (Flex) การอดทนกับความเครียด (Toleran) การควบคุมแรงกระตุ้น (Impulse) การมีความสุข (Happy) และการมองโลกในแง่ดี (Optimist)

ผลการวิเคราะห์ในสมการที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเชาวน์ปัญญา (IQ) จำนวน 8 ตัวแปร สามารถร่วมกันทำนายหรือสามารถอธิบายความแปรปรวนของเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) ของนักศึกษาได้ร้อยละ 6.0 ($R^2 = 0.060$) โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical) ส่วนตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05, 0.01$) คือ ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในแนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual) และความสามารถ

ในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodily)

เมื่อได้เพิ่มกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเชาวน์อารมณ์ (EQ) อีกจำนวน 15 ตัวแปร เข้าไปในสมการที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเชาวน์ปัญญา (IQ) และกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเชาวน์อารมณ์ (EQ) (รวม 23 ตัวแปร) สามารถร่วมกันทำนายหรือสามารถอธิบายความแปรปรวนของเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achieve) ของนักศึกษาได้ร้อยละ 15.1 ($R^2 = 0.151$) ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นจากสมการที่ 1 ร้อยละ 9.1 ($R^2 \text{ change} = 0.091$) โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05, 0.01$) คือ การใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical) ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับผู้อื่น (INTER_P) ความเป็นสังคม (Actual) และการมองโลกในแง่ดี (Optimist) ส่วนตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05, 0.01$) คือ ความสามารถที่จะรับรู้ฟอร์มในแนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual) ความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Bodily) ความเป็นอิสระ (Indepen) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relation) และการอดทนกับความเครียด (Toleran)

อภิปรายผล

1. นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ที่สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bar-On (1997) และ Stuller (1997) ที่กล่าวไว้ว่าเชาวน์ปัญญาเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถ (Ability) และบอกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน โดยระดับเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์จะเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ เพราะฉะนั้นนักศึกษาที่ศึกษาชั้นปีที่ต่างกันจึงมีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ที่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่สูงกว่า (ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า) จึงมีคะแนนเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาและคะแนนเฉลี่ยเชาวน์อารมณ์ที่มากกว่านักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่ำกว่า (ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3)

2. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของเชาวน์ปัญญากับตัวแปรสังเกตได้ของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงเชาวน์ปัญญา (IQ) จำนวน 8 ตัวแปร ร่วมกันทำนายหรือสามารถอธิบายความแปรปรวนของเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นค่าบวกและเป็นค่าลบ โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นค่าบวก คือ ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (Verbal) และการใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Logical) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียนในระดับสูง จะเป็นนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่

ในเกณฑ์ดี ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเชาวน์ปัญญาของนักจิตวิทยาหลายท่านที่กล่าวไว้ว่า สติปัญญาในแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกขาดจากกัน แต่ในทางตรงกันข้ามสติปัญญาเหล่านี้จะทำงานร่วมกัน เชาวน์ปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์กัน และเชาวน์ปัญญาคือปัจจัยที่มีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จในการเรียน คือ (สายสุณีย์ ศุภระตีย์, 2543; วีระวัฒน์ บัณฑิตามัย, 2542; Gardner, 1998) แต่ในขณะที่ตัวแปรความสามารถที่จะรับรู้ฟอรม์ในแนวราบต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (Visual) และความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (BOD-LIY) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นลบ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีความสามารถในการรับรู้ฟอรม์ในแนวราบต่าง ๆ ได้ดี นักศึกษาที่มีความสามารถในการรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ดี กลับเป็นนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจเป็นเพราะแนวคิดทฤษฎีเชาวน์ปัญญาของ Gardner มีความแตกต่างจากแนวคิดเชาวน์ปัญญาเดิมที่เชื่อว่า สติปัญญาเป็นเพียงความสามารถด้านหนึ่งหรือสองด้าน ที่มักเป็นความสามารถในการหาเหตุผลเชิงตรรกะหรือความสามารถทางภาษา ซึ่งสามารถทดสอบมาตรฐานแล้วนำมาทำนายความสำเร็จในอนาคตของผู้เรียนเพราะฉะนั้นองค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาทั้ง 8 ของ Gardner จึงไม่ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทิศทางเดียวกันเนื่องจากองค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาทั้ง 8 ของ Gardner วัดครอบคลุมทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางวิชาการและด้านที่ไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาเชาวน์ปัญญาพบว่า องค์ประกอบสำคัญของเชาวน์ปัญญาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ทั้งในภาพรวม และจำแนกตามชั้นปี คือ ความสามารถที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความสามารถทางดนตรีและเสียงสัมผัสจังหวะ และความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับผู้อื่น นักศึกษาควรที่จะพัฒนาเชาวน์ปัญญาของตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการใช้เหตุผลและความสามารถทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งการพูดและการเขียน เพื่อให้ระดับเชาวน์ปัญญาของนักศึกษาสูงขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับที่พึงประสงค์

2. จากผลการศึกษาเชาวน์อารมณ์พบว่า องค์ประกอบสำคัญของเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ทั้งในภาพรวม และจำแนกตามชั้นปี คือ อารมณ์ชั่ววูบขณะโดยทั่วไป ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถภายในตนเอง นักศึกษาควรที่จะพัฒนาเชาวน์อารมณ์ของตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ความสามารถระหว่างบุคคล และการจัดการกับความเครียด เพื่อให้ระดับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาสูงขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับที่พึงประสงค์

3. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาและเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษา โดยอาจจะจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เพิ่มรายวิชา หรือจัดกิจกรรมที่จะช่วยการพัฒนาและเสริม

สร้างระดับเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษา เพื่อให้ระดับเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาสูงขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการศึกษาในครั้งนี้มีข้อค้นพบที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดทฤษฎีเชาวน์ปัญญาหลายแบบ (Multiple Intelligences) มาเป็นกรอบในการศึกษาตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรให้ความสำคัญกับการเลือกแนวคิดทฤษฎีเชาวน์ปัญญามาเป็นกรอบในการศึกษา เพราะการใช้แนวคิดทฤษฎีเชาวน์ปัญญาที่ต่างกัน อาจจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป

2. การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดทฤษฎีเชาวน์อารมณ์ของต่างประเทศมาเป็นกรอบในการศึกษา แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ศึกษาและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับเชาวน์อารมณ์ของคนไทยไว้ เช่น กรมสุขภาพจิต (2545ก) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ดี เก่ง สุข โดยมีการสร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทยไว้รองรับแนวคิดที่ได้พัฒนาขึ้นมาไว้ด้วย ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป หากใช้แนวคิดทฤษฎีเชาวน์อารมณ์ของไทยจะทำให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงกับบริบทของสังคมไทยมากขึ้นและอาจได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วย

3. การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ เท่านั้น ผลการวิจัยจึงใช้อ้างอิงได้เพียงบริบทของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมประชากรในระดับมหาวิทยาลัยทั้งหมด ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาจากนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในพื้นที่ ลำปาง ตาก พิษณุโลก น่าน เชียงราย และอาจจะศึกษาจากนักศึกษา

ในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อที่จะสามารถอ้างอิงผลการวิจัยไปยังประชากรในระดับอุดมศึกษาทั้งหมดได้ หรืออาจจะศึกษาในเชิงเปรียบเทียบสถาบันการศึกษาที่มีขนาดต่างกัน หรือสถาบันการศึกษาของรัฐบาลกับเอกชน ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544,กันยายน). AQ กับความสำเร็จของชีวิต. *วารสารวิชาการ*, 4(49), 14.
- กรมสุขภาพจิต. (2545ก). *คู่มือวัดความฉลาดทางอารมณ์ ฉบับปรับปรุง*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมสุขภาพจิต. (2545ข). *การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสนท์ เกิดศิลป์. (2546). *โมเดลสมการโครงสร้างของเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วีระวัฒน์ บัณฑิตามัย. (2542). *เชาวน์อารมณ์ (EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสโปเน็ม จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด.
- สายสุณีย์ ศุภเดมิย์. (2543). *ศึกษาเปรียบเทียบเชาวน์ปัญญากับเชาวน์อารมณ์ของวิศวกรครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Bar-On, R. (1997). *emotional intelligence quotient inventory: EQ-I Test Booklets*. Toronto: Multi-Health System
- Gardner, H. (1995). *Intelligences reframed: multiple intelligences for the 21st century*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1998). *Multiple intelligence the theory in practice*. New York: Basic Books.
- Stuller, J. (1997). EQ: Edging toward respectability. *Training*, 34, 43-48.

กระบวนการสร้างคำประสมในภาษาไทย-จีน
บนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard
THE PROCESS OF COMPOUND WORD FORMATION AND CHINESE
BASED ON THE IDEA OF JEROME L. PACKARD

สันติ อ้ายเจริญ¹

Santi Aijaroen¹

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 57100¹
Mae Fah Luang University, 333 Moo 1 Thasud Sub-district, Muang District, Chiang Rai 57100¹

บทคัดย่อ

การสร้างคำประสม เป็นการสร้างคำที่พบได้บ่อยในหลาย ๆ ภาษา โดยเฉพาะในภาษาไทยและภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาคำโดด ซึ่งคำส่วนใหญ่สร้างโดยการประสมหน่วยคำเข้าด้วยกันจนเกิดคำใหม่ที่มีความหมายเฉพาะตัว ในกระบวนการสร้างคำนามประสมทั้งในภาษาไทยและจีน มีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน จากการศึกษาเปรียบเทียบโดยอ้างอิงจากแนวคิดของ Jerome L. Packard การสร้างคำประสม ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างคำโดยธรรมเนียม (Conventional Lexicalization) การสร้างคำโดยการอุปมา (Metaphoric Lexicalization) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ (Grammatical Lexicalization) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (Asemantic Lexicalization) และการสร้างคำโดยสมบูรณ์ (Complete Lexicalization) คำนามประสมในภาษาไทยภาษาจีน ทั้งด้านโครงสร้างของคำนามประสมและความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างหน่วยคำที่ใช้ประกอบคำประสมมีความคล้ายคลึงกัน ปรากฏการทางภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสากลลักษณะของภาษาทั้งสองที่มีร่วมกัน

คำสำคัญ : คำประสม, การสร้างคำ, ภาษาไทย, ภาษาจีน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน สำนักวิชาจีนวิทยา

ABSTRACT

Compound word is a process of word formation which is generally used in many languages. Especially in the isolating languages, such as Thai and Chinese, most of the words are composed by combining morphemes together to form a new word that has a specific meaning. Both Thai and Chinese have a similar process to form a compound word. According to Jerome L. Packard's theory, the 5 steps from the word, including, Conventional Lexicalization, Metaphoric Lexicalization, Agrammatical Lexicalization, Asemantic Lexicalization, Complete Lexicalization. Thai and Chinese compound nouns have similarity both structure and meaning of morpheme. The process can reflect the similarity of both languages.

KEYWORDS: Compound Word, The Process of Word Formation, Thai Language, Chinese Language

บทนำ

“คำ” คือหน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุดที่สามารถนำมาใช้ในประโยคได้อย่างอิสระ ทุกภาษาต้องมีคำเป็นองค์ประกอบ ในหน่วยที่เรียกว่า “คำ” นอกจากจะประกอบไปด้วยคำเดี่ยวเช่น “คน”, “ครู”, “เรียน” ฯลฯ แล้ว ยังมีคำประสม ซึ่งเป็นการนำหน่วยคำตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปมารวมกันและแสดงความหมายเฉพาะเจาะจงเพียงอย่างเดียว (Idiosyncratic Meaning) เช่น “รถไฟ”, “ม้าหมุน” ฯลฯ คำประสมนี้ถือเป็นการสร้างคำอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งปรากฏในทุกภาษา โดยเฉพาะในภาษาคำโดดตระกูล Tai-Kadai และตระกูล Sino-Tibetan

Jerome L. Packard (Packard, 2000) ได้ศึกษากระบวนการสร้างคำในภาษาจีนโดยเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษ และได้ตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ “The Morphology of Chinese” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสร้างคำประสมนั้นเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสารดังกล่าว พบว่าแนวคิดของ Packard อธิบายธรรมชาติของ

คำประสมได้ครอบคลุมพอสมควร จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับเอกสารทางภาษาศาสตร์ของไทย พบว่าในกระบวนการสร้างคำประสมของไทยใกล้เคียงกับภาษาจีนเป็นอย่างมาก

กระบวนการสร้างคำ (Lexicalization) ตามแนวคิดของ Packard

กระบวนการสร้างคำ คือการนำเอาหน่วยคำตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปมารวมกัน โดยคำประสมภาษาไทยจะประกอบด้วยหน่วยคำอิสระทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น บ้านนอก ลูกเลี้ยง อาหารจานเดียว คำประสมภาษาจีนสามารถใช้หน่วยคำที่ไม่อิสระแต่มีความหมายเป็นรูปธรรมในการสร้างได้ (Huang and Liao, 2011) ตัวอย่างเช่น “国民”, “公司” เป็นต้น หน่วยคำดังกล่าวเมื่อนำมาประกอบกันแล้วจะเกิดความหมายใหม่ที่เฉพาะเจาะจง เช่นคำประสม “อาหารจานเดียว” ไม่ได้หมายความว่า “อาหารที่มีอยู่หนึ่งจาน” แต่เป็น “อาหารทำสำเร็จในจานพร้อมรับประทาน” อาจจะสังเกตได้ว่าคำประสมส่วนมากมีลำดับหน่วยคำที่คล้ายกับการเรียงประโยคหรือวลี บางครั้งแยกแยะได้

ยากหากขาดบริบทการสื่อสาร การสร้างคำที่มีการเทียบเคียงรูปแบบไวยากรณ์ของประโยคนี้ ทำให้เชื่อว่าการสร้างคำประสมมีจุดเริ่มต้นจากประโยคหรือวลีและค่อยพัฒนาเป็นคำในที่สุด (อัญชลี สิงห์น้อย, 2549) โดยที่คำประสมจะเป็นสถานะตรงกลางระหว่างความเป็นประโยคและความเป็นคำเดี่ยว

Jerome L. Packard (Packard, 2000) ได้ศึกษากระบวนการสร้างคำของภาษาจีนโดยเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษ และให้ความสำคัญทั้งโครงสร้างของคำและความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบเป็นคำในรูปแบบต่าง ๆ พบว่ากระบวนการสร้างคำในภาษาจีนคล้ายกับภาษาจีนเป็นลักษณะกระบวนการทางเดียว กล่าวคือ ประโยคหรือวลีหนึ่ง ๆ เมื่ออยู่ในทางภาษาที่เหมาะสมอาจจะพัฒนาเป็นคำประสมได้ โดยจะพัฒนาเป็นคำประสมและกลายเป็นคำเดี่ยวในที่สุด วลีหรือประโยคใด ๆ เมื่อกลายเป็นคำแล้ว เป็นไปได้ไม่น้อยที่จะพัฒนาย้อนกลับไปเป็นวลีหรือประโยคอีกครั้ง

การวิเคราะห์กระบวนการสร้างคำของ Jerome L. Packard ได้เปรียบเทียบระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน ซึ่งเป็นภาษาต่างตระกูลกันนั้น ผลที่ได้สามารถระบุสากลลักษณะของกระบวนการสร้างคำได้เป็นอย่างดี แต่กระนั้นก็ตาม Jerome L. Packard ก็ไม่ได้มองข้ามอัตลักษณ์และธรรมชาติที่แตกต่างกันของแต่ละภาษา Jerome L. Packard มองว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่กระตุ้นการเกิดกระบวนการสร้างคำนั้น Jerome L. Packard ได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยคำและคำประสมนั้น ๆ โดยผ่านมุมมองแบบ Cognitive Linguistics การสื่อความหมายของแต่ละภาษาจะขึ้นอยู่กับการรับรู้เชิงอัตวิสัยของเจ้าของภาษานั้น การให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ ของเจ้าของภาษาจะถูกถ่ายทอดลง

ในกระบวนการสร้างคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างคำโดยการใช้ความหมายเชิงอุปมา

จากการศึกษาของ Jerome L. Packard พบว่ากระบวนการสร้างคำประสมมีห้าประเภท ได้แก่ การสร้างคำโดยธรรมเนียม (Conventional Lexicalization) การสร้างคำโดยการอุปมา (Metaphoric Lexicalization) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ (Agrammatical Lexicalization) และการสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (Asemantic Lexicalization) และการสร้างคำโดยสมบูรณ์ (Complete Lexicalization) ซึ่งกระบวนการสร้างคำทั้งห้าประเภท สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของหน่วยคำกับหน่วยคำ และหน่วยคำกับคำได้ชัดเจน และกระบวนการทั้งห้านี้ยังมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีพลวัต และเป็นธรรมชาติ สะท้อนความเป็นสากลลักษณะของการสร้างคำในภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ (Packard, 2000)

จากแนวคิดดังกล่าวหากนำกระบวนการเหล่านี้มาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อศึกษาหาอัตลักษณ์และสากลลักษณะในการสร้างคำประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน พบว่าทั้งห้ากระบวนการของ Jerome L. Packard สามารถปรากฏในกระบวนการสร้างคำของทั้งภาษาไทยและภาษาจีน แต่มีความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยปรากฏให้พบอยู่บ้าง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยละเอียดดังนี้

1. การสร้างคำโดยธรรมเนียม

การสร้างคำลักษณะนี้ จะพัฒนามาจากประโยคหรือวลีที่ใช้เป็นประจำจนเคยชินในการสื่อสาร โดยเฉพาะในภาษาพูด เกิดการคงรูป (Well-formed) ของประโยคหรือวลีนั้น ๆ แล้วกลายเป็นคำประสมในที่สุด จะเห็นได้ชัดเจนว่าการเรียงคำในโครงสร้างประโยคของภาษาไทยเป็นเช่นไร การเรียงหน่วยคำใน

คำประสมภาษาไทยก็มักเป็นเช่นนั้น ดังตัวอย่าง เช่น “คนขี้บรด” มีการเรียงหน่วยคำที่คล้ายกับการเรียงคำในประโยคที่สมบูรณ์คือ “ประธาน + กริยา + กรรม” ในกรณีภาษาจีน โครงสร้าง “ประธาน + กริยา + กรรม” จะปรากฏน้อยในการสร้างคำ และถือว่าเป็นกระบวนการสร้างคำที่ไม่เป็นแบบฉบับ เพราะโดยธรรมชาติของการสร้างคำในภาษาจีนนั้น มักจะใช้โครงสร้างที่ตรงข้ามกับประโยค (He, 2007) แต่ก็ยังปรากฏคำประสมที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับโครงสร้างไวยากรณ์ในประโยคหรือวลีอยู่บ้าง ตัวอย่างเช่น โครงสร้าง “กริยา + กรรม” เช่น “杀人”, “跳舞” หรือ โครงสร้างแบบ “ประธาน + กรรม” เช่น “地震”, “河流”

อีกลักษณะที่พบบ่อยในภาษาไทย คือ “หน่วยหลัก + ส่วนขยาย” ในภาษาไทย เช่น “นางงาม”, “เงินเดือน” ในภาษาจีนใช้โครงสร้างตรงข้ามกับภาษาไทยคือ “ส่วนขยาย + หน่วยหลัก” เช่น

“黄金”, “老人” สังเกตได้ว่าการสร้างคำด้วยโครงสร้างแบบ “หน่วยหลัก + ส่วนขยาย” ลักษณะนี้คือการยึดแบบตามโครงสร้างประโยคของแต่ละภาษาอย่างชัดเจน คำในประโยคเรียงตัวเช่นใด หน่วยคำในคำประสมก็มักจะเรียงตัวในทำนองเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความหมายที่ต้องการสื่อ

ในด้านความหมายพบว่า หน่วยคำแต่ละหน่วยที่นำมาประกอบในคำประสมยังคงรักษาความหมายเดิมไว้ แต่ก็มีกลการสังเคราะห์เกิดความหมายเฉพาะ แม้จะมีรูปเหมือนประโยค แต่ก็สื่อความหมายต่างออกไป ยกตัวอย่างเช่น ประโยค “คนขี้บรด” มีความหมายว่า “บุคคลผู้หนึ่งที่กำลังทำกริยา คือ ขี้บยานยนต์” แต่คำประสม “คนขี้บรด” มีความหมายที่เพิ่มเข้ามาคือ [+ความเชี่ยวชาญ], [+อาชีพ] คำประสมนี้จึงมีความหมายว่า “บุคคล

ที่มีความสามารถและให้บริการขับขียานยนต์ และอาจจะยึดถือเป็นอาชีพ” เป็นต้น ความหมายในคำประสมนั้น สามารถรับรู้และถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องโดยสัญชาตญาณเจ้าของภาษาสามารถเข้าใจคำประสมนั้นในความหมายเฉพาะที่สังเคราะห์ โดยไม่เกิดความหมายที่กำกวม ทั้งนี้ต้องอาศัยบริบทเป็นตัวบ่งชี้ ตัวอย่างในภาษาจีน นามวลี “红花” ในประโยค “漫山遍野都是红花 (ทั่วภูเขาและท้องทุ่งเต็มไปด้วยดอกไม้สีแดง)” มีความหมายว่า “ดอกไม้สีแดง” แต่เมื่อนำรูป “红花” มาใช้เป็นคำประสม ดังตัวอย่างประโยค “红花具有活血通经功效 (ดอกคำฝอยมีฤทธิ์ทำให้เลือดลมเดินสะดวก)” “红花” ในประโยคนี้ไม่ได้หมายถึงดอกไม้สีแดงทั่วไป แต่หมายถึงคือ “ดอกคำฝอย” ที่นำมาใช้เป็นสมุนไพร รูป “红花” ปรากฏใช้ในภาษาจีนทั้งในฐานะวลีและคำประสม

การสร้างคำโดยธรรมเนียมปรากฏในสองมิติ มิติแรกคือการสร้างคำมีการใช้โครงสร้างแบบประโยคในแต่ละภาษาเป็นแบบแผนในการสร้างคำ มิติที่สองคือด้านการนำไปใช้ ความหมายคำประสมจะถูกถ่ายทอดสืบต่อกันจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติไป การสร้างคำลักษณะนี้เป็นลักษณะที่ใช้มากและพบได้ทุกภาษา

2. การสร้างคำโดยการอุปมา

การสร้างคำลักษณะนี้ หน่วยคำหน่วยใดหน่วยหนึ่งได้สูญเสียความหมายแท้เดิมไปเหลือเพียงความหมายในเชิงอุปมา หน่วยคำนั้นต้องผ่านการอุปมาก่อน จึงจะนำไปสังเคราะห์ร่วมกับหน่วยคำอื่นเพื่อเกิดเป็นคำประสม การสร้างคำประเภทนี้พบมากในทั้งภาษาไทยและภาษาจีน เพราะสามารถเพิ่มศักยภาพให้กับภาษาคำโดดในการสร้างคำใหม่ ๆ จากหน่วยคำที่มีอยู่เดิม ตัวอย่าง เช่น “ทะเลหมอก” และ

“云海” โดยหน่วยคำ “ทะเล” และ “海” เป็นการอุปมาว่า “ลักษณะเป็นเว้งกว้างใหญ่ คล้ายทะเล” แต่ไม่ได้หมายถึงทะเลโดยตรง แต่เป็นการอธิบายสภาพของหมอกโดยใช้ความหมายเชิงอุปมาของหน่วยคำ “ทะเล” แสดงภาพพจน์ อีกตัวอย่าง เช่น “มือปิ่น” “มือ” ในที่นี้หมายถึง “ผู้ที่ลงมือทำหรือผู้ที่เชี่ยวชาญ ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง” ไม่ได้หมายถึง “อวัยวะที่ใช้จับต้อง” ลักษณะเช่นนี้พบมาก ในภาษาจีนเช่นกัน ตัวอย่าง เช่น “二手”, “杀手”, “黑手” ตรงกับภาษาไทยว่า “มือสอง”, “มือสังหาร” และ “มือมืด” ตามลำดับ “手” มีความหมายว่า “มือ” และถูกใช้อุปมาไปในทางเดียวกับภาษาไทย ความหมายในเชิงอุปมา มักจะเป็นการให้ความหมายเชิงอรรถวิสัย จะแตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม สำหรับตัวอย่าง ความหมายเชิงอุปมาของหน่วยคำ “มือ” ในภาษาไทย และ “手” ในภาษาจีน สะท้อนให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมและวิถีการคิดของทั้งสองชาติได้อย่างดี

3. การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

การสร้างคำลักษณะนี้หน่วยคำทั้งหมดสูญเสียความหมายเดิม ส่งผลให้ความหมายของคำประสมและความหมายของแต่ละหน่วยคำสูญเสียความเชื่อมโยงกัน แม้เจ้าของภาษาเองก็อาจจะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคำและหน่วยคำไม่ได้ ยกตัวอย่าง เช่น “ผีเสื้อ” คาดว่าเกิดจากการรวมหน่วยคำ “ผี” และ “เสื้อ” ซึ่งล้วนหมายถึง “ภูตผีวิญญาน” เมื่อนำหน่วยคำทั้งสองมาสังเคราะห์เป็นคำประสมแล้วกลับหมายถึงชื่อของแมลงมีปีกชนิดหนึ่งที่มีสีอันสวยงาม ไม่ได้สื่อความหมายถึง “ภูตผีวิญญาน” และเมื่อแนวคิดนี้หายไปจากสังคม รูปคำ “เสื้อ” ไม่นิยมในความหมายเชิงเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติแล้ว เหลือเพียงคำ

พ้องเสียง ที่มีความหมายว่า “เครื่องนุ่งห่ม” การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำและหน่วยคำจึงเลือนรางไป

ตัวอย่างคล้ายคลึงกันนี้ในภาษาจีน ได้แก่ “千张” หรือ “แผ่นเต้าหู้” สร้างจากหน่วยคำ “千” และ “张” รวมกันหมายถึง “บางมากจนซ้อนกันได้นับพันแผ่น” เป็นการใช้ภาพพจน์บรรยายลักษณะสิ่งของนั้น ๆ เป็นชื่อเรียก ซึ่งไม่ได้สื่อความหมายของ “แผ่นเต้าหู้” อย่างชัดเจนนัก คำลักษณะนี้อาจจะอนุมานความหมายได้จากหน่วยคำได้บ้าง แต่ก็ไม่ชัดเจนนัก คำลักษณะนี้มีแนวโน้มพัฒนากลายเป็นคำเดี่ยวสูงเพราะความสัมพันธ์ของความหมายหน่วยคำและคำประสมได้สูญหายหรือเลือนรางไป และเจ้าของภาษาใช้โดยไม่คำนึงถึงความหมายของแต่ละหน่วยคำในคำประสมนั้น ๆ

อีกตัวอย่างที่น่าสนใจในภาษาไทย คือ “ไส้เดือน” เป็นชื่อสัตว์ประเภทหนอนและแมลงที่หากินและออกผสมพันธุ์ช่วงกลางคืน ความสัมพันธ์ทางความหมายของ “ไส้เดือน” กับหน่วยคำ “ไส้”, “เดือน” แทบไม่ปรากฏ อาจอนุมานได้ว่าคนสมัยก่อนให้ความหมายว่า “สัตว์หน้าตาคล้ายไส้ที่ออกหากินเวลากลางคืน (อุปมาเดือนเป็นกลางคืน)” (อัญชลีสิงห์น้อย, 2549) การสร้างคำลักษณะนี้อาจเป็นกระบวนการที่สืบต่อจากการสร้างคำแบบอุปมา หน่วยคำที่นำมาอุปมาจะถูกใช้ในความหมายอื่นที่ไม่ใช่ความหมายเดิม เมื่อเวลาผ่านไปความหมายเดิมของหน่วยคำนั้นจึงเลือนรางไป ผู้ใช้ภาษารุ่นหลังเมื่อไม่ทราบที่มาของความหมายเชิงอุปมาของหน่วยคำนั้น ความหมายเชิงอุปมาก็หายไปโดยปริยาย จะคงเหลือไว้เพียงรูปคำและความสัมพันธ์ทางโครงสร้างที่เลียนแบบประโยค ดังนั้นการศึกษาการสร้างคำลักษณะ

นี้จึงต้องมองผ่านมุมมองแบบประวัติศาสตร์จึงจะหาความสัมพันธ์ระหว่างคำกับความหมายของคำได้

การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางความหมายอาจมีความคล้ายคลึงกับการสร้างคำโดยการอุปมา เพราะอาจมีการนำความหมายอุปมาสังเคราะห์ร่วมด้วย แต่การสร้างคำโดยการอุปมาเป็นการนำความหมายเชิงอุปมาของหน่วยคำหนึ่งมาสังเคราะห์ร่วมกับหน่วยคำอื่นเพื่อให้เกิดคำใหม่ขึ้นมา แต่การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย หน่วยคำในคำประสมนั้นจะใช้ความหมายเดิมหรือความหมายเชิงอุปมาก็ตาม แต่เมื่อกลายเป็นคำประสมความหมายของหน่วยคำจะเลื่อนรางไป การสร้างคำโดยการอุปมายังสามารถรักษาความหมายของหน่วยคำและความสัมพันธ์ทางความหมายไว้ได้ ส่วนการสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางความหมายนั้น อนุมานจากความหมายหน่วยคำได้ยาก คำบางคำแม้แต่เจ้าของภาษา หากไม่ได้ศึกษาภาษาศาสตร์ก็อาจจะไม่สามารถอนุมานได้

4. การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์

การเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์พบในหลายภาษา โดยเฉพาะภาษาที่ไม่มีวิภัติปัจจัย การเปลี่ยนหน้าที่ไวยากรณ์เป็นกระบวนการสร้างคำอีกรูปแบบหนึ่ง เกิดขึ้นได้กับทั้งคำเดี่ยวและคำประสม โดยการเปลี่ยนลักษณะทางไวยากรณ์ของคำที่มีอยู่แล้วในภาษา ทำให้เกิดการใช้ในรูปแบบใหม่ แม้ว่าความหมายไม่ต่างไปจากเดิมมากนัก แต่ในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์เปลี่ยนไป จึงอาจนับได้ว่าเป็นการสร้างคำอีกลักษณะหนึ่ง การสร้างคำด้วยวิธีนี้เป็นกระบวนการในการจำของสมองอย่างมาสอดคล้องกับแนวคิด “The Principles of Least Effort” (Haspelmath, 2010) โดยนำคำที่มีอยู่

แล้วในภาษามาใช้ในความหมายใหม่ โดยผู้พูดไม่จำเป็นต้องสร้างคำใหม่เพื่อนำมาใช้ในการสื่อสารตลอดเวลา ทั้งนี้ผู้ฟังยังคงสามารถเข้าใจความหมายที่ผู้พูดสื่อได้โดยไม่เกิดความลำบากในการทำความเข้าใจ

การเปลี่ยนลักษณะนี้มีอยู่สองรูปแบบ รูปแบบแรก หน้าที่ของไวยากรณ์ของคำจะเปลี่ยนไป ความหมายยังคงเดิมหรือเปลี่ยนไปเล็กน้อย ที่พบได้บ่อยคือการการเปลี่ยนจากคำกริยาเป็นคำนาม ยกตัวอย่างคำในภาษาจีน “买卖” เป็นกริยาหมายถึง “ซื้อและขาย” เมื่อกลายเป็นคำนาม กลายเป็นคำอาการนาม หมายถึง “การค้าขาย” รูปแบบที่สอง นอกจากมีการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ทางไวยากรณ์แล้ว อาจมีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายด้วย ตัวอย่างในภาษาจีน เช่น “裁判” เมื่อเป็นกริยาหมายถึง “ตัดสิน” เมื่อกลายเป็นคำนามความหมายเปลี่ยนเป็น “การตัดสิน” หรือ “กรรมกรผู้ทำหน้าที่ตัดสินกีฬาหรือกิจกรรมอื่น ๆ” การจะระบุความหมายของคำลักษณะนี้ต้องอาศัยบริบทในการสื่อสารจึงจะระบุลักษณะทางไวยากรณ์ได้ถูกต้อง หากขาดซึ่งบริบทจะระบุหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำได้ยาก

การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์รูปแบบแรก พบพบได้บ้างในภาษาไทย ส่วนมากมักจะพบในชื่ออาหาร เช่น “ห่อหมก”, “ต้มเปื่อย” เป็นต้น หรืออาจพบในบริบทการสนทนาที่ไม่เป็นทางการ นอกจากนี้พบว่าบางครั้งมีคำนามบางคำถูกใช้ในประโยคทำหน้าที่เสมือนคำกริยา ยกตัวอย่างเช่น “น้องชายเด็กเรียนมาก”, “แฟนเธอกุลสตรี” (เสียงสูง) กุลสตรี” ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่มีจริงและปรากฏค่อนข้างบ่อยในบริบทการสื่อสารภาษาไทย แม้ว่าบางลักษณะถือเป็นการใช้ภาษาที่ไม่เป็นมาตรฐานก็ตาม เนื่องจากการเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์ดังกล่าวทำให้ความ

หมายมีการเปลี่ยนแปลง จึงถือว่าการสร้างคำอีกรูปแบบหนึ่ง

5. การสร้างคำโดยสมบูรณ์

การสร้างคำลักษณะนี้ถือเป็นพัฒนาการขั้นสุดท้ายของกระบวนการสร้างคำประสม เพราะหน่วยคำในคำประสมกลุ่มนี้จะสูญเสียความหมายของตัวเองไปอย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถอนุมานความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และความหมายจากรูปคำได้ โดยคำประสมที่สร้างด้วยวิธีนี้จะแสดงออกสองลักษณะ ลักษณะแรกคือคำประสมที่มีความหมายแต่เดิม แต่ความสัมพันธ์ทางความหมายได้สูญเสียไปแล้ว ดังที่ Jerome ได้ยกตัวอย่างไว้คือ คำนามว่า “烧卖” แปลว่า “ขนมจีบ” สร้างจากหน่วยคำ “烧” และ “卖” มีความหมายว่า “เผา” และ “ขาย” หน่วยคำทั้งสองไม่มีความหมายที่สื่อถึง “ขนมจีบ” ไม่ว่าจะเป็นด้านความหมายโดยตรง หรือความหมายเชิงอุปมา จึงไม่สามารถอนุมานความหมายได้จากหน่วยคำที่นำมาประสม ในการเรียนรู้คำนามประสมประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยการจำเท่านั้น

ลักษณะที่สองคือการประกอบคำขึ้นมาจากหน่วยคำที่มีแล้วในภาษาเพื่อทับศัพท์ภาษาต่างประเทศโดยไม่คำนึงเรื่องความหมายและโครงสร้าง เพียงแต่เป็นการเลียนเสียงเท่านั้น สำหรับภาษาจีน เนื่องด้วยข้อจำกัดของการเป็นอักษรสื่อความหมาย การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องนำอักษรจีนซึ่งมีความหมายในตัวมาสมให้ใกล้เคียงกับภาษาต่างประเทศ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความหมายเดิมของหน่วยคำที่นำมาใช้ เช่น

“沙发” เป็นการทับศัพท์จากภาษาอังกฤษคือคำว่า “sofa” หน่วยคำ “沙” และ “发” ซึ่งมีความหมายว่า “ทราย” และ “แจกจ่าย” มาประกอบ ซึ่งไม่สัมพันธ์กับความหมายของ “sofa” เลย ลักษณะนี้ทางนักภาษาศาสตร์

จีนถือว่าเป็นกระบวนการสร้างคำเดียว ในที่นี้จึงไม่นำลักษณะเช่นนี้มาร่วมพิจารณา

อนึ่ง ตัวอย่างที่น่าสนใจหนึ่งจากคำทับศัพท์ต่างประเทศในภาษาจีน เช่น “化石” มาจากคำว่า “Fossil” สร้างจากหน่วยคำ “化” และ “石” ซึ่งมีความหมาย “เปลี่ยนหรือกลาย” และ “หิน” รวมเป็น “กลายเป็นหิน” ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับสิ่งที่กล่าวถึง เป็นการเลียนเสียงคำยืมจากภาษาต่างประเทศโดยผสมวิธีการสร้างคำประสมในภาษาจีนไว้ด้วยกัน ในภาษาไทยมีปรากฏการณ์ใกล้เคียงกัน คือการเลียนเสียงโดยสื่อความหมาย หรือการ “ลากเข้าความ” ในภาษาชาวบ้านเรียก เป็นการนำเอาหน่วยคำที่มีความหมายในตัวมาผูกคำขึ้นใหม่เกิดความหมายในเชิงอุปมา เช่น “ปากกา” สร้างจากหน่วยคำ “ปาก” และ “กา” ต้นกำเนิดของคำนี้มีหลายแนวคิด หนึ่งในนั้นเชื่อว่าเป็นการทับศัพท์จากชื่อบริษัทผลิตปากกาชื่อ “Parker” เมื่อลากเข้าความ จึงกลายเป็น “ปากกา” มีความหมายเชิงอุปมาว่า “เหมือนปากของนกกา” (อัญชลีสิงห์น้อย, 2549)

กระบวนการสร้างคำขั้นนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของคำประสมสู่การเป็นคำเดี่ยว ซึ่งคาบเกี่ยวกับการเกิดหน่วยคำที่เรียกว่าอุปสรรคเทียมในภาษาไทยเช่น “มะ”, “นัก” หน่วยกึ่งหน่วยคำเต็มในภาษาจีน (Semi Affix) เช่น “性”, “化” และหน่วยคำเต็มแบบภาษาจีนเช่น “子”, “头” (Liu, 2006) รายละเอียดนั้นจะแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขของแต่ละภาษามีหลายคำที่มีการกร่อนของเสียง ทำให้ออกเสียงเพียงกึ่งพยางค์ หรือหน่วยเสียงบางตัวหายไป เช่น “头” มีความหมายว่า “หัว” ออกเสียงเป็น “tóu” เมื่อใช้ในการสร้างคำและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายโดยพัฒนาเป็นหน่วยเต็มท้าย เสียงกร่อนลงเหลือเพียง “tou”

เช่น “馒头” หรือ “หมั่นโถว” “头” ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายว่า “หัว” อีกต่อไป เช่นเดียวกัน ในภาษาไทยคำที่ขึ้นต้นด้วย “มะ” ส่วนมากกร่อนมาจากคำว่า “หมาก” ซึ่งมีความหมายว่า “ผลของพืช” เมื่อกร่อนเสียงลง ความหมายเองก็เลื่อนรยางไป ตัวอย่างเช่น “หมากม่วง” หรือ ผลของต้น “ม่วง” พยางค์หน้ากร่อนเสียงกลายเป็น “มะม่วง” พยางค์ “มะ” ไม่สามารถสื่อความหมายว่า “ผลของพืช” ได้แล้ว และเมื่อทั้ง “มะ” และ “ม่วง” สูญเสียความหมายไป กลายเป็นหน่วยคำไม่อิสระ และไม่สามารถปรากฏได้

อย่างอิสระ ทำให้คำว่า “มะม่วง” กลายเป็นคำเดียวในที่สุด

จากกระบวนการทั้งห้าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบคำนี้ถึงความหมายของหน่วยคำ การเลียนแบบโครงสร้างประโยคกระบวนการสร้างคำทั้งห้าสามารถนำมาทำเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบกันตามแบบ Packard ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางกระบวนการเกิดคำใหม่ในภาษาตามแนวคิด Jerome L. Packard (Packard, 2000)

	ประเภท	ความหมายของหน่วยคำ	โครงสร้างเลียนแบบประโยค	ตัวอย่าง
1	Conventional	คงเดิม	มี	นางงาม/爬虫
2	Metaphorical	เชิงอุปมา	มี	มือปืน/电影
3	Asemantical	ไม่ชัดเจน	มี	ไส้เดือน/问世
4	Agrammatical	คงเดิม/เชิงอุปมา	ไม่มี	ห่อหมก/裁判
5	Complete	ไม่ชัดเจน	ไม่มี	ปากกา/烧卖

พัฒนาการของคำประสม

จากกระบวนการสร้างคำตามแนวคิดของ Packard ทำให้เห็นว่า คำประสมเป็นพัฒนาการที่อยู่ตรงกลางระหว่างประโยคและคำเดียว เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนผ่านลักษณะหนึ่งสู่อีกลักษณะหนึ่ง มีทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามคำนิยามของแต่ละกระบวนการและมีทั้งกลุ่มที่คาบเกี่ยวสองลักษณะในเวลาเดียวกัน และที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงของคำประสมแต่ละตัวไม่เท่ากัน เห็นได้ว่านักภาษาศาสตร์ไทย อัญชลี สิงห์น้อย และนักภาษาศาสตร์จีน Liu S. ล้วนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการของคำประสมในทางเดียวกัน

พัฒนาการของภาษาเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป การสร้างคำก็เช่นกัน มีการเปลี่ยนผ่านลักษณะหนึ่งไปสู่ลักษณะหนึ่งอย่างช้า ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาอย่างละเอียด คำประสมเป็นสถานะกึ่งกลางระหว่างประโยค/วลีและคำเดียว คำประสมบางคำมีลักษณะของประโยค/วลีอย่างเห็นได้ชัด เช่น “คนขับรถ” และบางคำมีลักษณะแบบคำเดียวสูงเช่น “ไส้เดือน” ลักษณะดังกล่าวเป็นหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงที่ว่า การสร้างคำประสมนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่อยู่กลางระหว่างประโยค/วลีและคำเดียว ในด้านความหมายของหน่วยคำจะพบว่า ยิ่งพัฒนาการเข้าใกล้คำเดียวมาก หน่วยคำ

ยิ่งสูญเสียความหมายเดิมมากขึ้น การเลียนแบบโครงสร้างประโยคตามไวยากรณ์ก็ลดตามเช่นกัน สำหรับการออกเสียงก็อาจจะได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย เพราะเมื่อหน่วยคำหนึ่งสูญเสียความหมายไป มักจะเกิดการกร่อนเสียงในหน่วยคำนั้น กลายเป็นหน่วยคำที่ไม่อิสระโดยสมบูรณ์ กระบวนการสร้างคำประสมจึงไม่ได้เกี่ยวของเพียงแต่เรื่องโครงสร้างคำและความหมายเท่านั้น แต่เชื่อมโยงถึงเรื่องการออกเสียงและบริบทการสื่อสารอีกด้วย พัฒนาการของคำประสมที่ได้กล่าวมาทั้งหมดอาจสามารถแสดงเป็นขั้นตอนได้ตามรูปแบบต่อไปนี้

ประโยค/วลี → การเปลี่ยนแปลงความหมาย → หน่วยคำสูญเสียความหมายไป → เกิดการกร่อนเสียง → คำเดี่ยว

พัฒนาการของคำประสมเป็นพัฒนาการทางเดียว (Packard, 2000) ซึ่งคำประสมแต่ละคำอาจจะเริ่มจุดเริ่มต้นและจุดจบของพัฒนาการที่ไม่เท่ากัน คำหนึ่งคำไม่จำเป็นต้องผ่านทุกกระบวนการ บางคำอาจมีพัฒนาข้ามขั้นตอนก็ได้ การที่เป็นกระบวนการทางเดียวจึงไม่ปรากฏกระบวนการย้อนกลับที่ทำให้คำกลับคืนเป็นประโยค/วลี การเปลี่ยนแปลงของแต่ละภาษาก็อาจแตกต่างกันได้ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการสื่อสารเป็นสำคัญ คำประสมหนึ่ง ๆ อาจจะหยุดพัฒนาการเมื่อ

บรรลุถึงจุดสูงสุดในการสื่อสาร ตรงกันข้ามหากคำหนึ่ง ๆ พัฒนาการจนกลายเป็นคำเดี่ยวโดยสมบูรณ์แล้ว แต่ไม่มีความจำเป็นในการสื่อสารคำนั้น ๆ ก็มักจะค่อยหายไปในที่สุด

บทสรุป

กระบวนการสร้างคำในภาษาไทยและภาษาจีนมีความคล้ายคลึงกันอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากทั้งสองภาษาต่างจัดอยู่ในกลุ่มภาษาคำโดดทั้งสิ้น โดยกระบวนการการสร้างคำประสมทั้ง 5 ที่ Jerome ได้ศึกษาไว้ เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับการสร้างคำนามประสมภาษาไทย พบว่ามีกระบวนการที่ตรงกับการสร้างคำนามประสมในภาษาจีน สะท้อนให้เห็นถึงสกลลักษณะทางภาษาที่ทั้งสองภาษามีร่วมกัน

อย่างไรก็ตามกระบวนการสร้างคำประสมยังคงคาบเกี่ยวปัจจัยอื่นอีกมาก นอกเหนือจากตัวแปรทางภาษาแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประกอบด้วยการระบุลักษณะสากลของคำประสมจึงต้องมองอย่างครอบคลุมทั้งในมุมกว้างและลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม แม้แต่วิธีการของ Packard เองก็ยังมีตัวอย่างอีกมากที่อยู่นอกกฎและรอการศึกษาอย่างละเอียดต่อไป บทความนี้เป็นเพียงแต่การเปรียบเทียบถึงลักษณะกว้าง ๆ ของการสร้างคำประสมในภาษาไทยและจีนเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

อัษฎชลี ลิงหน้อย. (2549). *ค่านามประสมศาสตร์และศิลปะในการสร้างคำไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Haspelmath, M. (2010). *The Indeterminacy of Word Segmentation and The Nature of Morphology and Syntax*. Leipzig: Max-Planck-Institute für evolutionäre Anthropologie.

He, Y. (2007). *Linguistics Context of Chinese Grammar and Translation Studies*. Beijing: Beijing University Press.

Huang, B. & Liao, X. (2011). *Modern Chinese* (Volume 2). (5th Edition). Beijing: Higher Education Press.

Liu, S. (2006). *Chinese Descriptive Morphology*. Beijing: Shangwuyinshuguan.

Packard, J. L. (2000). *The morphology of Chinese: A Linguistic and Cognitive Approach*. New York: Cambridge University Press.

ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม”

THE SOCIAL REFLECTION AND THE STRATEGY OF PRESENTATION THE SHORT STORY IN “KOOSANG KOOSOM MAGAZINE”

สุพิศ เอียงแซะ¹, สนิท ลัตโยภาส² และ นราวัลย์ พูนพิพัฒน์³
Supit Ueangsae¹, Sanit Sattayopas² and Narawan Poonpipat³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3}
Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District,
Chiang Mai Province 50300^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเรื่องสั้นในคอลัมน์นิเวศวิหาลิต และเรื่องจริงจากผู้เล่า ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2558 จำนวน 139 เรื่อง โดยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมที่นักเขียนได้สะท้อนออกมาในวรรณกรรมเรื่องสั้นจากนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจทำให้ตัวละครได้รับความลำบากที่สินค้ามีราคาแพง ผลผลิตไม่ดีถูกเอารัดเอาเปรียบส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สิน 2) ด้านการศึกษาพ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือและมีค่านิยมส่งลูกเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง แต่เด็กชนบทบางคนมีฐานะยากจนทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา 3) ด้านวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อชาวไทยส่วนใหญ่นับถือและศรัทธาในศาสนาพุทธ และมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์อำนาจเหนือธรรมชาติ 4) ด้านค่านิยม สังคมมีการพัฒนาทางด้านวัตถุส่งผลให้เกิดการยกย่องผู้ที่มีทรัพย์สินเงินทองและหน้าที่การงานโดยไม่คำนึงถึงด้านจิตใจ 5) ด้านครอบครัว ความผูกพันของครอบครัวกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมเมืองและสังคมชนบทที่มีความแตกต่างกัน

ส่วนด้านกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” พบว่า ใช้วิธีการเปิดเรื่อง 5 วิธี ได้แก่ 1) การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายตัวละคร การเปิดเรื่องด้วยการใช้บทสนทนา การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์ และการเปิดเรื่องด้วยวิธีอื่น ๆ 2) กลวิธีการดำเนินเรื่องผู้แต่งดำเนินเรื่องตามแบบปฏิทินเรียงลำดับเวลาเพียงอย่างเดียว

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{2,3} รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3) การปิดเรื่อง 3 วิธี ได้แก่ การปิดเรื่องแบบสุนทรนาฏกรรม แบบโคกนาฏกรรม และแบบทิ้งท้ายไว้ให้คิด 4) การนำเสนอแก่นเรื่องผู้เขียนเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเป็นผู้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งหมด 5) ทักษะของผู้เขียนเรื่องสั้น พบว่า ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านรับรู้ความรู้สึกแห่งความสุข ความเศร้าเสียใจ สลดหดหู่ ว้าเหว่ รวมถึงการประชดประชัน สงสัย เตือนสติผู้อ่านให้มีส่วนร่วมในเรื่องราวที่นำเสนอ

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนสังคม กลวิธีนำเสนอ เรื่องสั้น นิตยสารคู่สร้างคู่สม

ABSTRACT

The author had studied about the social reflection and the strategy of presentation the short story in “KOOSANG KOOSOM MAGAZINE” published and distributed during January 2557 B.E. to December 2558 B.E., total of 139 stories. Only short stories related to the past and true stories from story tellers were studied and the result is shown by using descriptive analysis.

The magazine had showed 5 changing way result. 1) Economics resulted, Industrialized country had great impact on consumers due to higher price of goods and commodities, poor quality of products and advantage taking resulted in debt. 2) Education resulted, Parents preferred sending their children to well known schools in the cities whereas children in the rural area had much less opportunity to access good education. 3) Culture resulted, Most Thai people were Buddhists. However, some still had supernatural belief. 4) Materialism resulted in respect to people with asset when people with high moral were not as well respected. 5) The stories also showed family result problems and the differences between urban and rural ways of living.

Writing techniques varied. Most writers started the story by 5 mentioning. 1) About the incidence, scene, characters, using conversation as a tool. 2) The stories were written according to the timeline to help better understanding among readers. 3) Most short story writers wanted to express 3 ending by happiness, sadness, loneliness and sarcasm. 4) To present the case as good example to the readers. 5) The writers presented happiness sadness lonely confused and remark giving for the reader.

KEYWORDS : Social Reflection, Strategy of Presentation, Short Story, Koosang Koosom Magazine

บทนำ

วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคม และเป็นสมบัติร่วมของคนในสังคมทุกยุคทุกสมัย การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับการศึกษาสังคม วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคัมภีร์แห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตยุคสมัย เป็นภาพถ่ายทอดวิถีวิตในแต่ละสังคม (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2523) และวรรณกรรมยังเป็นการแสดงความคิดปรัชญาความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมรวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ ถึงแม้ว่านักเขียนจะเลือกเขียนเฉพาะประสบการณ์หรือบางส่วนของเหตุการณ์ในสังคมมาใช้เป็นข้อมูลและประเด็นในงานเขียน โดยการผ่านมุมมองของตนเองที่เห็นความสำคัญของวรรณกรรม วรรณกรรมยังสะท้อนภาพสังคมยุคสมัยนั้น ๆ อีกด้วย (เจตนา นาควัชร, 2521)

เนื่องจากวรรณกรรมเป็นผลงานการสร้างสรรคของมนุษย์ วรรณกรรมและมนุษย์ต่างเป็นผลผลิตของสังคม เราจึงสามารถศึกษาสังคมได้จากวรรณกรรม ดังคำกล่าวสนับสนุนที่ว่า “วรรณคดีเป็นแสงสะท้อนหรือฉายาของชีวิตทุกแง่มุมของชีวิตจะต้องไปปรากฏในวรรณคดีเสมอ” (วิทย์ ศิระศรียานนท์, 2531) และถือได้ว่างานเขียนนั้นเป็นกระจกเงาสะท้อนสภาพสังคมไทยผ่านสายตาของนักเขียนที่จับบันทึกและถ่ายทอดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ที่สะท้อนสภาวะแห่งยุคสมัย สามารถเสนอ

ปัญหาที่เห็นอยู่รอบด้านได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพิเศษของเรื่องสั้นที่แตกต่างไปจากวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ คือ เนื้อหาจะสั้น กระชับ เข้มข้น และสามารถสื่อแนวคิดได้ตรงประเด็นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (2530) ได้กล่าวไว้ว่า พลังของเรื่องสั้นสามารถสื่อเนื้อหาทางสังคมทั้งที่เป็นตัวสะท้อนถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนในยุคสมัยหนึ่งและเสนอให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองของสังคมในยุคสมัยนั้น ดังนั้นผลงานที่ถ่ายทอดชีวิตและสังคมดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักประพันธ์แต่ละคนที่มีต่อชีวิตและสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งผลงานการประพันธ์ของนักประพันธ์แต่ละคน ย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้สึกนึกคิดและการเข้าใจความเป็นจริงของสังคม

วรรณกรรมเรื่องสั้นมีการพัฒนาด้านความคิด โครงเรื่องและกลวิธีการแต่งมากขึ้น โดยนักเขียนมุ่งที่จะเขียนเรื่องที่สะท้อนสภาพสังคมและวิถีชีวิตของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างสมจริง ตามที่ถวัลย์ มาตจรัส (2545) ได้กล่าวถึงเรื่องสั้นไว้ว่า “เรื่องสั้นเป็นงานเขียนที่มีเสน่ห์อีกรูปแบบหนึ่งที่ผิดไปจากนิทาน เรื่องสั้นที่มีคุณค่าจะให้ทั้งแง่คิด ความรู้และปรัชญาของมนุษย์จัดเป็นงานเขียนที่จะช่วยกระตุ้นผู้คนให้เห็นแง่มุมใหม่ ๆ ในการเตือนสติผู้คนในสังคมให้รู้จักยังคิดและพร้อมจะก้าวไปข้างหน้าหรือหาทางช่วยเหลือสังคมได้ด้วยสำนึกของตนเอง สอดคล้องกับทัศนะของสุวรรณา เกรียงไกรเพชร (2541) ที่เห็นว่า “เรื่องสั้นนั้นมีได้เป็นเพียงวรรณกรรมที่ให้ความบันเทิงอารมณ์เท่านั้น แต่ยังอาจให้คุณค่าสาระแก่ชีวิตและสังคมได้ไม่น้อยไปกว่างานวิชาการและข้อมูลในรูปแบบอื่นใดเลย

ปัจจุบันมีนิตยสารเกิดขึ้นจำนวนมาก นิตยสารหลายฉบับต่างก็ให้ความสำคัญกับวรรณกรรม โดยกำหนดให้มีการตีพิมพ์วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้น บทร้อยกรอง นวนิยาย ตลอดจนบทวิจารณ์วรรณกรรมและบทความวรรณกรรมในสัดส่วนที่แตกต่างกันตามนโยบายของนิตยสารแต่ละเล่มว่าจะให้ความสำคัญแก่วรรณกรรมมากน้อยเพียงใด นิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” เป็นอีกนิตยสารหนึ่งที่เห็นความสำคัญของวรรณกรรม โดยเฉพาะเรื่องสั้น

นิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลากว่า 37 ปี และได้รับความนิยมจากผู้อ่านในสังคม โดยสังเกตได้จากวิวัฒนาการทางการผลิตนิตยสารสู่ท้องตลาดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน คือ ได้พัฒนาจากหนังสือรายเดือนมาเป็นหนังสือรายปักษ์ รายทศ จนกระทั่งในปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ นิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ยังได้รับการจัดอันดับให้เป็นนิตยสารที่มีพื้นที่โฆษณาที่มีราคาสูงที่สุดในประเทศไทยมียอดพิมพ์จำหน่ายสูงถึง 300,000 เล่มต่อรายสัปดาห์และมีผู้อ่านและนักเขียนที่เป็นคนไทยอยู่ทุกมุมโลก เนื้อหาสาระในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ในยุคปัจจุบันจะยังคงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องและความผูกพันของสามี – ภรรยา ครอบครัว แต่ไม่มี นวนิยาย แฟนชั่น ข่าวสังคมและเรื่องยาวที่ต้องติดตามเป็นตอน ๆ แต่จะเน้นเป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น และนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่ยังคงรักษาคุณภาพและคุณค่าของนิตยสาร เพื่อประโยชน์แก่ผู้อ่านด้วยฝีมือ

นักเขียนหลักที่ทรงคุณวุฒิ และทีมงานที่มีประสบการณ์ นิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” จึงเป็นที่ยอมรับขององค์กรต่าง ๆ ในหลายประเทศ

นิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” มีคอลัมน์ที่ได้จัดทำ อาทิ คู่สมกับราศี คุณผู้ชายเขียนมาแล้ว คิดจากประสบการณ์ชีวิต คำตอบจดหมาย เรื่องจริงจากผู้เล่า เล่าสู่กันฟัง ถวิลหาอดีต ภาษาไทยในสื่อ เป็นต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาคอลัมน์เรื่องจริงจากผู้เล่าและถวิลหาอดีต รวมเรื่องสั้นได้จำนวน 139 เรื่อง ผู้วิจัยสนใจ 2 คอลัมน์นี้เพราะผู้เขียนเรื่องสั้นเหล่านี้มาจากหลากหลายฐานะ อาชีพ การศึกษา และเขียนขึ้นมาจากประสบการณ์จริงหรือสิ่งที่ได้พบเห็น โดยคณะบรรณาธิการของนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” เป็นผู้คัดเลือกนำมาลงในนิตยสารแต่ละรายสัปดาห์ เนื้อหาในวรรณกรรมมีความหลากหลาย มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสภาพสังคมทั้งในด้านสภาพเศรษฐกิจ การศึกษา สภาพความเป็นอยู่ สภาพวัฒนธรรม ความเชื่อค่านิยมในสังคมไทย และยังไม่มีผู้ใดวิจัยเรื่องนี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2558 ในคอลัมน์เรื่องจริงจากผู้เล่าและคอลัมน์ถวิลหาอดีต จำนวน 139 เรื่อง จากนิตยสาร 104 ฉบับ ได้เสนอภาพสะท้อนสังคมไทยโดยผ่านเนื้อหาในด้านเศรษฐกิจ การศึกษาค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีและด้านอื่น ๆ และมีกลวิธีการแต่ง การนำเสนอแนวคิดที่มาจากการถ่ายทอดประสบการณ์จริงของผู้แต่งที่หลากหลายออกมาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้มองเห็นภาพสะท้อนสังคมไทยแนวคิดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในช่วงระยะเวลาหนึ่งได้เป็นอย่างดี อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับ

การศึกษาเรื่องสั้นในด้านอื่น ๆ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นของนักเขียนไทยในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”
2. เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสารใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) นำเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์แล้วเขียนนำเสนอแบบบรรยายประกอบตัวอย่าง โดยศึกษาภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2558

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ค้นหาข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นเรื่องสั้นที่ลงตีพิมพ์ในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2558 จำนวน 2 คอลัมน์ 139 เรื่อง 104 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ด้านค่านิยมและครอบครัวจากเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”
2. แบบบันทึกกลวิธีการนำเสนอด้านการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง การนำเสนอแก่นเรื่องและทัศนะของผู้แต่งจากเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาตำรา หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม และกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ดังนี้

2.1 แบบบันทึกภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นจากนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”

2.2 แบบบันทึกกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”

3. นำแบบบันทึกข้อมูลเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน อีกครั้ง

5. จัดพิมพ์ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. อ่านนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ทั้ง 2 คอลัมน์ 139 เรื่อง 104 ฉบับ

2. หาข้อความหรือเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมในด้านต่าง ๆ และกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” แต่ละเรื่อง

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” แล้วบันทึกลงในแบบบันทึก

4. นำผลการวิเคราะห์มาสรุปสังเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นเพื่อประมวลผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสองข้อ ด้วยการเขียนบรรยายประกอบการยกตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ภาพสะท้อนสังคมจากเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจ โดยตัวละครได้รับความลำบาก เพราะมีรายได้น้อยแต่ต้องซื้อสินค้าราคาแพง และสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อรายได้ของตัวละคร คือ ปัญหาการผลิตทางการเกษตร สินค้าฟุ่มเฟือย การเอารัดเอาเปรียบของผู้ผลิต ปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วม การมีลูกมาก การขาดความรับผิดชอบของผู้ปกครอง การว่างงาน หนี้สิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมืองหลวง การเรียกร้องค่าแรงงาน ปัญหาการพนัน ปัญหาสุขภาพอนามัยซึ่งล้วนมีสาเหตุมาจากภาวะเศรษฐกิจที่บีบรัด และค่านิยมในการประกอบอาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี ได้เงินเดือนจำนวนมาก ๆ เพื่อเป็นที่ยอมรับและโดดเด่นในสังคม ดังปรากฏในเรื่อง คำสอนจากชีวิตแม่ ของแม่ก้อนทอง พิษณุโลก ต้องดิ้นรนการเอารัดเอาเปรียบกันในตลาดเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว (แม่ก้อนทอง พิษณุโลก, 2557)

1.2 ด้านการศึกษา ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงระบบการศึกษาในอดีตและปัจจุบันที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน การศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกเชื้อชาติมีโอกาสได้เรียนหนังสือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น พ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาส่งเสริมให้ลูกหลานเรียนหนังสือ และมีค่านิยมให้เรียนในโรงเรียนดี ๆ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังปรากฏในเรื่องกำลังใจจากลูก รดใจแม่ ของแม่น้องดิว ยโสธร (2557) ได้สอบถามข้อมูลโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงก่อนที่จะลูกจะเรียนจบ ป.6 เพื่อให้ลูกจะได้

เรียนที่โรงเรียนดี ๆ และเป็นที่ยอมรับ แต่ชาวชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและฐานะยากจน จำเป็นต้องอาศัยแรงงานจากสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้เด็ก ๆ ในชนบทบางคนไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนเช่นเด็กทั่วไป ดังปรากฏในเรื่องพ่อชาวนาดีเด่นของ สาลี สุพรรณ (2557) น้องคนที่ 4 ต้องออกจากโรงเรียนแค่ ป.7 เพื่อช่วยพ่อทำนาเพื่อให้คนอื่น ๆ ได้เรียนหนังสือ

1.3 ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ คนไทยส่วนใหญ่ต่างมีความศรัทธาในพุทธศาสนา โดยเฉพาะชาวชนบทให้ความสำคัญกับพระภิกษุและถือว่าวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวบ้าน ชาวชนบทมีความเชื่อว่าการทำบุญจะทำให้ตนและญาติพี่น้องพบกับความสุขความเจริญต่อไป รวมถึงค่านิยมให้ลูกชายบวชเพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ พ่อแม่จะได้เกาะชายผ้าเหลืองเพื่อขึ้นสวรรค์ ผู้เขียนได้สะท้อนความเชื่อของคนไทยโดยเฉพาะสังคมชนบทส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ อำนาจเหนือธรรมชาติ ความเชื่อในเรื่องโชคละตา วัดถ่มงคลรวมถึงเรื่องผีสาวเทวดาต่าง ๆ ดังปรากฏในเรื่องเสียงทลายคางไก่ ในพิธีไหว้เจ้าปู่ของทรายทอง สกลนคร (2558) ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างสงบสุข

1.4 ด้านค่านิยม สังคมที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุส่งผลให้เกิดการยกย่องผู้ที่มีทรัพย์สิน เงินทอง มีฐานะและหน้าที่การงานโดยไม่คำนึงถึงความดีงามในจิตใจ จึงทำให้คนบางกลุ่มแต่งกายด้วยเครื่องประดับราคาแพง มีการแข่งขันกันใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยซื้อของเกินความจำเป็น คนในสังคมเริ่มเห็นความสำคัญกับวัตถุ ทรัพย์สินเงินทองมากกว่า

สิ่งอื่นใด จนทำให้ขาดสติตัดสินใจทำสิ่งที่ผิด กฎหมายขาดความยั้งคิด ไม่คำนึงถึงศีลธรรม คิดถึงความสะดวกสบายในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง เกิดการเอารัดเอาเปรียบในสังคม โดยเฉพาะการเปรียบเทียบระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง คนในเมืองจะดูถูกคนชนบทว่าเป็นคนบ้านนอกไม่ทันสมัยรวมถึงในสถานที่ทำงานมีการแบ่งชั้นวรรณะในการทำงานอย่างชัดเจนส่งผลให้มีตราพระหว่างเพื่อนร่วมงาน จึงหายไปเหลือเพียงคู่แข่งที่ต้องแข่งขันกันเพื่อตำแหน่งหน้าที่การงาน เงินประจำตำแหน่ง และเพื่อความอยู่รอดในสังคมที่เสื่อมโทรมลง ดังปรากฏในเรื่อง ทั้งวุฒิ ป.โท โบกมือลาอาชีพ “อาจารย์” มาเป็น “ทหารหญิงชั้นประทวน” ของ อติตทหารเรือหญิง ลำปาง (2558) ได้สะท้อนภาพการทำงานในมหาวิทยาลัยที่มีการแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจน

1.5 ด้านครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมเพราะสังคมถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่ สถาบันหนึ่งของมนุษย์ ทำหน้าที่อบรมสมาชิกของครอบครัว เพื่อให้เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม แต่สังคมครอบครัวส่วนใหญ่มักพบปัญหาผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบดังปรากฏในเรื่องหญิงสามชาย ของ พี เพชรบุรี (2558) ได้สะท้อนปัญหาผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบ โดยสังคมจะคาดหวังว่า สามีต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว มีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัว ตลอดจนดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว แต่บางครั้งกลับพบว่าผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบ เจ้าชู้จึงเป็นสาเหตุให้ต้องหย่าร้างทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทและสังคม

เมืองที่มีความแตกต่างกัน สังคมชนบทจะมีความผูกพันต่อกันเป็นครอบครัวใหญ่มีความเป็นกันเองช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนสังคมเมืองเป็นสังคมแห่งความวุ่นวายเร่งรีบต่างคนต่างมุ่งทำงานเพื่อความสำเร็จในชีวิตมีความเห็นแก่ตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเอง

2. กลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม”

2.1 การเปิดเรื่อง เรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” นิยมเปิดเรื่องสั้นโดยการบรรยาย ซึ่งเป็นการบรรยายเหตุการณ์บรรยายฉาก บรรยายตัวละคร และใช้การสนทนาของตัวละครเป็นการเปิดเรื่องที่จะนำไปสู่เรื่องราวต่าง ๆ เป็นการบรรยายถึงลักษณะทางกายภาพกล่าวถึงภูมิหลัง ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้บรรยายพฤติกรรมและอารมณ์ของตัวละครเป็นการสร้างความเข้าใจเพื่อให้รู้จักตัวละครมากขึ้น และดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านอยากติดตามเรื่องราวต่อไป ดังปรากฏในเรื่องบ้านริมคลองของกิ่งการณ รัตนา (2557) ผู้เขียนได้บรรยายสภาพแวดล้อมบ้านของตนเองที่อยู่ริมแม่น้ำชีวิตของคนริมคลองในหมู่บ้านจะดำเนินชีวิตที่เหมือนกันตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน

2.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง เรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ใช้วิธีการดำเนินเรื่องตามแบบปฏิทินเรียงตามลำดับเวลาในปฏิทินซึ่งง่ายต่อความเข้าใจ ผู้อ่านไม่สับสนชวนติดตามและน่าประทับใจในเรื่อง ส่งผลให้เรื่องสั้นในนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้รับความนิยม ดังปรากฏในเรื่อง ชีวิตที่เราลิขิตเอง ของ ทิตยา สงขลา (2557) ผู้เขียนได้นำเสนอกลวิธีการดำเนินเรื่องแบบปฏิทินเล่าเหตุการณ์ตั้งแต่พ่อไปรับน้องชายฝาแฝดต่างมารดามาอยู่ด้วยจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในปัจจุบัน

2.3 การปิดเรื่อง ผู้เขียนนิยมการปิดเรื่องแบบความเป็นจริงในชีวิตมากที่สุดซึ่งการปิดเรื่องแบบนี้ผู้เขียนจบเรื่องราวของตัวละครในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งด้วยความคิดพฤติกรรมของตัวละครที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตจริงของมนุษย์ และการปิดเรื่องแบบนี้ส่วนใหญ่จะให้เห็นแง่คิดเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นจริงที่เป็นแก่นแท้ของชีวิตมนุษย์ มีทั้งความสุข ความทุกข์และทั้งทำให้ให้อ่านคิดจินตนาการ ดังปรากฏในเรื่องของขวัญปีใหม่ล้ำค่าที่กว่าจะได้มาต้องเสี่ยงตายของ พัทธวิไล นราธิวาส (2557) ผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวกว่าจะได้ลูกสาวที่แสนน่ารักคนนี้ ผู้เขียนจะต้องทนทรมานต่อการผ่าตัดถึงสองครั้งเพื่อรักษาชีวิตของลูกสาวและตัวของเขาเอง

2.4 การนำเสนอแก่นเรื่อง เรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” นำเสนอแก่นเรื่องโดยการบอกเล่าโดยตรงผ่านผู้เล่า เป็นการนำเสนอแก่นเรื่องที่ผู้เขียนมุ่งที่จะแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในอาการต่าง ๆ ต่อความนิยมของสังคม คุณธรรม ความซื่อสัตย์ ต่ออาชีพ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือสิ่งที่ตรงข้ามกับคุณธรรมและการนำเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมของมนุษย์ที่ควรปฏิบัติตาม ดังปรากฏในเรื่องถูกขอหย่าเพราะแก่กว่าของคนเลือกแก่ก่อน (2558) ผู้เขียนได้นำเสนอแก่นเรื่องผ่านการกระทำของตัวละครซึ่งเป็นสามีของตนเองที่ขอหย่าเพราะผู้เขียนมีอายุมากกว่า โดยผ่านการกระทำของตัวละคร

2.5 ทักษะของผู้แต่ง ในเรื่องสั้นจากนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ผู้เขียนต้องการสื่อให้อ่านได้รับรู้ความรู้สึกซึ่งผู้เขียนมีความสุขความภูมิใจกับสิ่งที่ได้พบเห็นแล้วสื่อออกมาให้อ่านได้รับรู้ถึงความรู้สึกแห่งความสุข และความเศร้าเสียใจ สลดหดหู่ ว้าเหว่ ผู้เขียนสื่อ

ให้อ่านรู้สึกเสียใจ เห็นใจในชะตากรรมของตัวละครที่ได้พบเจอ รวมถึงการประชดประชัน สงสัย เตือนสติผู้อ่าน ผู้เขียนได้เสนอความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้โดยตรงดังปรากฏในเรื่อง ตามล่าหาคูโหดทัศน ขาว – คำของเจ้าลิงน้อย มหาสารคาม (2557) ผู้เขียนได้แสดงทัศนะความรู้สึกดีใจที่สามารถซื้อโทรศัพท์ให้กับครอบครัวได้หลังจากเรียนจบ และทำให้ทุกคนมีความสุขที่ได้ดูโทรศัพท์ที่บ้านของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” พบว่าเรื่องสั้นดังกล่าวได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมไทยในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ดังที่ ตรีนิตติ์ บุญขจร (2523) ที่กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม” ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึงค่านิยมในจิตใจจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคม นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ดังนั้นการพิจารณาวรรณกรรมในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรม และกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ด้วยวรรณกรรมกับชีวิตวรรณคดีกับสังคม รวมถึงอิงอร สุพันธ์วิช (2547) กล่าวว่า “วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรม

จะสะท้อนสังคมให้เราารู้เกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้นในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน” วรรณกรรมจึงเปรียบเหมือนเข็มทิศชี้แนะแนวทางให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตลอดจนพัฒนาคุณภาพของชีวิตและสังคมไปในทิศทางที่ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านจริยธรรม ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

ภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจส่วนมากจะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต้องอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เป็นตัวช่วยเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบันดังที่บุญเกิด มาตหมาย (2550) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า เป็นการกระทำใด ๆ อันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจกและการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชนและภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจที่ปรากฏในเรื่องสั้นจากนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ทำให้เห็นได้ว่ายังคงเห็นความสำคัญของสภาพปัญหาเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตเป็นสำคัญอันดับแรกสภาวะเศรษฐกิจของไทยตกต่ำและมีปัญหาทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งเสียหายเกิดภาวะขาดทุนทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในปีพุทธศักราช 2557 ส่งผลต่อเนื่องมาถึงปีพุทธศักราช 2558 ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบระยะยาวกับสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภิพร ช่างเกวียน (2551) ได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงที่ขับร้องโดยทศพร หิมพานต์สรุปว่า สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่แห้งแล้งกันดาร ไม่เอื้อต่อการ

ทำการเกษตร ส่งผลกระทบทำให้ผลผลิตตกต่ำรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ชาวชนบทมีฐานะยากจน อีกทั้งยังก่อให้เกิดหนี้สินตามมามากมายเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ในประเทศกับรายได้ที่ไม่แน่นอนเนื่องจากต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นหลักทำให้ประชากรไปทำงานต่างถิ่น

ส่วนภาพสะท้อนด้านการศึกษาศึกษาถือว่เป็นเครื่องมือในการวัดความสามารถของสังคมไทยเพราะสังคมไทยยังมีปัญหาทางด้านการศึกษา เช่น ขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ดังที่ วิจิตร อาจบำรุง (2553) ได้ให้ทัศนะของการศึกษาว่าการเรียนรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ บุคคลนั้นมีความสนใจและมีความถนัดเป็นพื้นฐานเดิมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป แต่การจัดการศึกษาในปัจจุบันโดยเฉพาะระบบการจัดการศึกษาของไทยยังล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประชาคมโลกจะเห็นได้จากรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557 /2558 และปฏิรูปการศึกษาให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาไทยที่มุ่งผลิตคนที่มีความรู้ทักษะจำนวนหนึ่งไปทำงานในโรงงานและหน่วยธุรกิจในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอุตสาหกรรมแบบศตวรรษที่ผ่านมาเป็นเรื่องล้าสมัย เพราะโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและคงเปลี่ยนอยู่เรื่อย ๆ ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจและสังคม โลกเศรษฐกิจสมัยศตวรรษที่ 21 เน้นการใช้แรงงานที่มีความรู้ทักษะแนวคิดวิเคราะห์เป็น มีจินตนาการและเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ได้ดี ปรับตัวได้เก่ง แก้ปัญหาได้เก่ง การจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงอย่างขนาน

ใหญ่ เพื่อพัฒนาพลเมืองที่ฉลาด รับผิดชอบ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ประยุกต์ใช้เป็นมีความสามารถในการทำงาน แก้ไขปัญหาและแข่งขันทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น ประเทศที่ไม่สามารถปฏิรูปการจัดการศึกษาของตนให้ก้าวตามทันได้จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลังตกต่ำลง ประชากรจะตกงานเพิ่มขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาในเชิงโครงสร้างทั้งระบบอย่างเข้าใจสภาพปัญหา เป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมเห็นการณ์ไกลเพื่อประโยชน์คนส่วนใหญ่เพราะการศึกษาหรือความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรายได้สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องสั้นทำให้พบว่า สังคมไทยยังคงมีความเชื่อความศรัทธาในด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมอันล้ำค่าและประเพณีอันดีงามของไทยที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้คนในสังคมอยู่รวมกันอย่างมีความสุข ดังที่วรวิ สุวรรณฤทธิ์ (2546) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ เป็นมรดกของสังคมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้เป็นสมบัติส่วนร่วมคงที่ตายตัว โดยเฉพาะความเชื่อถือเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ความเชื่ออาจจะเกิดจากความไม่รู้ ความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว จึงต้องคิดสร้างความเชื่อขึ้นมาเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงในชีวิตและศิริรัตน์ แอดสกุล (2556) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกสังคมและเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เกิดจากการเรียนรู้ เป็นมรดกทางสังคมและเป็นตัวกำหนดรูปแบบความคิด ความรู้สึก การแสดงออก

การกระทำของสมาชิกในสังคม รวมถึง นพพร ด่านสกุล (2549) ให้ทัศนะของความเชื่อ ความเชื่อยังมีเหตุปัจจัยที่เป็นรูปธรรม เช่น ความเชื่อที่น่าจะเกิดจากการรู้เท่าทันเหตุการณ์ เพราะได้มีประสบการณ์มาแล้ว ความเชื่อที่น่าจะเกิดจากการคาดหวังว่ามีความน่าจะเป็นไปได้เช่นนั้นเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ความเชื่อในลักษณะเช่นนี้ก่อเกิดขึ้นเองจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำในสังคมมนุษย์ และในเรื่องสั้นจากนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ทำให้เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากสังคมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้นเพราะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคม ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ สิงห์ทอง (2556) เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสี่ยงทายกรรมศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก พบว่า สังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอน คุณธรรมจริยธรรมน้อย ด้วยเพราะโอกาสที่จะได้รับหรือการเข้าวัดฟังธรรมมีน้อยและไม่สนใจในคำสอนเพราะเห็นเป็นสิ่งที่ไกลตัวและมุ่งหน้าตั้งใจทำงานเพียงเท่านั้น

นอกจากนี้ภาพสะท้อนด้านค่านิยมในเรื่องสั้นจากนิยายสาร “คู่สร้างคู่สม” ยังสะท้อนสภาพความจริงของชีวิต ธรรมชาติและสังคมได้อย่างละเอียดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัว ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความอยู่รอดมีค่านิยมทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้สังคมเกิดความเสื่อมโทรม ผู้คนในสังคมหวังแต่หาผลประโยชน์ แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ไม่มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน นายจ้างเอารัดเอาเปรียบผู้ใช้แรงงาน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ดังที่ในพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตสถาน, 2556) ให้คำอธิบายไว้ว่า คำนิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเองและสมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2549) ได้กล่าวถึงคำนิยมโดยทั่ว ๆ ไปของสังคมไทยว่า รักพระมหากษัตริย์ นับถือพุทธศาสนา บูชาเงิน ยกย่องอำนาจ นิยมเจ้านายและยศถาบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส รักพวกรักพ้อง กตัญญู ระบุคุณคน ยกย่องผู้มีความรู้ เชื้อเพื่อเชื้อเผ่า รักความเป็นไทไม่ชอบขัดใจใคร ไม่ตรงต่อเวลา ชอบผัดผ่อนเลื่อนเวลา ให้อภัยกันง่าย ยิ้มเสมอ นิยมวัตถุสิ่งของไม่กล้าเสี่ยง ขาดความอดทน ชอบเสี่ยงโชค ขาดความกระตือรือร้น รักความสนุกสนาน ชอบความสบาย ชอบงานพิธี เชื่อถือโชคกลาง ขาดระเบียบวินัย สอดคล้องได้เห็นชอบโฆษณา ชอบของแจกหรือของแถม สิมง่าย กินพราเปรือ ชอบนับญาติ นิยมบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ สุภาพเรียบร้อย ชอบต่อรองและชอบพูดหรือบอกเล่าเกินกว่าความจริง ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ คงโต (2546) จากการศึกษาแนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลูนาชัย พบว่า ภาพสะท้อนค่านิยมแบบวัตถุนิยมมีสาเหตุมาจากสังคมที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุส่งผลให้เกิดการยกย่องผู้ที่มีทรัพย์สินเงินทอง มีฐานะ และหน้าที่การงานโดยไม่คำนึงถึง ความดีงามในจิตใจทำให้คนบางกลุ่มแต่งกายด้วยเครื่องประดับราคาแพง แล้วนำมาประกวดแข่งขันกันใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซื่อของเกินความจำเป็น เมื่อคนในสังคมให้ความสำคัญกับวัตถุ ทรัพย์สินเงินทองมากกว่าสิ่งอื่นใดจนทำให้ขาดความยังคิด และไม่คำนึงถึงศีลธรรมจรรยาที่พึงงามในสังคม คำนึงถึงแต่ความสะดวกสบายในชีวิตความเป็นอยู่เท่าที่เห็นว่าผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าค่า

นิยมทางวัตถุนิยมเป็นค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ยังปรากฏภาพสะท้อนด้านครอบครัว เนื่องมาจากชีวิตครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน โดยจะเห็นได้ว่าหน้าที่สำคัญของครอบครัวในลำดับแรกก็คือการสร้างสรรค์สมาชิกใหม่ ซึ่งรวมถึงการบำบัดความต้องการทางเพศของคู่สมรส และการเลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2546) และครอบครัวยังทำหน้าที่อบรมสมาชิกของครอบครัว เพื่อให้เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม แต่สังคมครอบครัวส่วนใหญ่มักพบปัญหาผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบ โดยสังคมจะคาดหวังว่าสามีต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว มีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัว ตลอดจนดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว แต่บางครั้งก็กลับพบว่าผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบ เจ้าชู้จึงเป็นสาเหตุให้ต้องหย่าจึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ สิงห์ทอง (2556) เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสี่ยงทาย : กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม เพราะเป็นสถาบันที่เป็นจุดเริ่มต้นของการให้การศึกษา การเรียนรู้ต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว การเลือกคู่ครอง รวมไปถึงการอบรมสั่งสอนบุตรให้รู้จักผิดชอบชั่วดี นอกจากนี้ในภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัวยังพบว่าภาพสะท้อนสังคมด้านคู่ครองที่มนุษย์มีความปรารถนาที่จะมีคนที่จะร่วมชีวิตและเหมาะสมกับตนเองทั้งฐานะและสติปัญญา

จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบว่า วรรณกรรมกับสังคมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากสังคมและวรรณกรรมย่อมอาศัยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นวัตถุดิบ โดยผู้เขียนหรือผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมมักสะท้อนและถ่ายทอดเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหว ความคิด ความรู้สึกออกมาในรูปของวรรณกรรมอย่างมีศิลปะ ไม่ว่าผู้อ่านจะนำวรรณกรรมมาศึกษาในยุคไหน วรรณกรรมนั้นย่อมเผยให้เห็นสภาพวิถีชีวิตของคนในสังคม ผลงานวรรณกรรมนั้นอาจเกี่ยวกับภาษาวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ซึ่งอาจจะเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ การศึกษาและสถาบันทางสังคมอันเป็นกิจกรรมของมนุษย์โลกเพราะโดยทั่วไปวรรณกรรมจะต้องกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมอยู่แล้ว

2. จากการศึกษากลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” พบว่าเรื่องสั้นส่วนใหญ่เป็นแนวบันเทิงคดีที่ประสบการณ์ผู้เขียนได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองมาเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนเรื่อง โดยการนำมาผสมผสานกับจินตนาการได้อย่างลงตัว มีการผูกโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนบุคคลที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เขียนได้อย่างสมจริง ผู้เขียนมีกลวิธีการเปิดเรื่องแบบการบรรยายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความเป็นไปของเหตุการณ์ เพื่อให้รู้จักตัวละครและดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านสนใจอยากติดตามเรื่องราวต่อไป และดำเนินเรื่องตามแบบปฏิทิน โดยใช้ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์เป็นสำคัญในการดำเนินเรื่อง จึงส่งผลให้เรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” เป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าติดตาม ดังที่ สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร (2550) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องสั้นไว้ว่า เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีที่มีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มี

ตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด โดยการดำเนินเรื่องนั้นจะผูกติดอยู่กับแก่นเรื่องซึ่งมีเพียงประการเดียว ส่วนใหญ่แล้วเรื่องสั้นควรจะต้องเป็นเรื่องที่อ่านได้ต่อเนื่องจากต้นจนจบภายในช่วงเวลาเดียว และโดยทั่วไปใช้เวลาอ่านตั้งแต่ต้นจนจบรวดเดียววันไม่เกิน 1 ชั่วโมง รวมถึง สุรินทร์ จันทร์วิเมลียง (2551) ได้กล่าวว่า เรื่องสั้นเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่งที่เป็นเรื่องสมมติที่แต่งขึ้นมีลักษณะคล้ายนวนิยายแต่สั้นกว่า ประกอบด้วยศิลปะลักษณะและตัวละครที่แสดงความขัดแย้งอย่างใดอย่างหนึ่ง จนเกิดวิกฤตการณ์ที่มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องไปจนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง และคลี่คลายเป็นผลอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เรื่องสั้นที่ดีควรมีโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเพียงโครงเรื่องเดียว เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องความยาว ส่วนการปิดเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” นิยมปิดเรื่องด้วยสุขนานุกรมหรือจบแบบสำเร็จในชีวิตหรือได้พบชีวิตใหม่ที่ตัวละครต้องการและจบแบบทิ้งท้ายไว้ให้ผู้อ่านคิดเอง ดังที่เกิดนิจุฑาวิจิตร (2552) ได้กล่าวว่า การจบเรื่องเป็นส่วนประกอบสำคัญเพราะในตอนจบซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดกระแสความ จะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเรื่องนั้นมีความสมบูรณ์ตามเนื้อหาหรือไม่ กลวิธีการจบเรื่องอาจจบได้หลายแบบทั้งจบด้วยความสุข แบบความเศร้า แบบพลิกความคาดหมายหรือหักมุมและจบแบบไม่มีข้อยุติ ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติทิพนา (2558) จากการศึกษารากฐานการทางสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ ปีพุทธศักราช 2555 พบว่านักเขียนเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ มุ่งเน้นการสร้างสรรค์แนวคิดหรือเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริง มุ่งเสนอปัญหาทางสังคม เรื่องราวและเนื้อหาในรูปแบบของกลวิธีการดำเนินเรื่องที่ ทำให้ผู้อ่านได้สนใจอยากติดตามมากที่สุด

คือ การดำเนินเรื่องตามแบบปฏิทิน ส่วนกลวิธีการนำเสนอแก่นเรื่อง ผู้เขียนทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องด้วยตนเอง มองเห็นเหตุการณ์ทุกอย่างไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นที่ไหน รู้จักตัวละครทุกตัว และสามารถหยั่งรู้ไปถึงความคิดหรือความรู้สึกเหมือนนั่งอยู่ในจิตใจของตัวละครและยังแสดงความคิดเห็นส่วนตัวแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องหรือวิจารณ์เนื้อเรื่องได้อย่างเสรี

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทัศนะของผู้แต่ง ผู้เขียนส่วนใหญ่ได้แสดงแนวคิด ความรู้สึกผ่านเรื่องราวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องสั้น มีทั้งความสุข ความเศร้า เหนง รวมถึงการประชดประชันเหตุการณ์แฝงไว้ในเรื่องด้วย ดังที่ สุนันท์ จันทรวิเมลิอง (2551) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า น้ำเสียงของผู้เขียนที่สื่อออกมาพร้อมกับถ้อยคำภาษาอาจจะเป็นเสียงหัวเราะ ร้องไห้ เย้ยหยัน เสียดสี กระทบเข้าเย้าเหยียดที่เล่นที่จริง ขมิ้มเคืองหรือเฉื่อยเฉื่อยหรือเสียงอื่น ๆ ที่มนุษย์จะพึงสื่อออกมาได้ เป็นการแสดงทัศนคติของผู้เขียน จากข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การใช้น้ำเสียงที่ประชดประชัน เสียดสีกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้อ่านอยากติดตามอยากรู้เรื่องราว ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนุก ตื่นเต้น สงสัย สุดท้ายตอนจบจะเป็นอย่างไร ส่งผลต่อสภาพสังคมที่ตัวละครได้พบเจอ แสดงถึงความไม่พอดีของสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมและด้านอื่น ๆ เพราะเป็นการตอบสนองความต้องการที่เก็บกดเรื่องราวต่าง ๆ ที่เก็บไว้ในใจของคนในสังคม แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมซึ่งผู้เขียนก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม งานวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ วชิรย์ อินทชะติ (2558) จากการศึกษาบทเพลงและเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา : วิเคราะห์กลวิธีการแต่งและ

ภาพสะท้อนสังคม พบว่า กลวิธีการแต่งของครูประทีป สุขโสภา มีกลวิธีการขึ้นต้นเรื่องแบบการเล่าเรื่องและยกเหตุการณ์สำคัญในอดีตและมีลักษณะเป็นนิทานที่มีตัวละคร กลวิธีการเสนอเรื่อง ปรากฏกลวิธีการนำเสนอเรื่องแบบอธิบายขยายความโดยมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่องมากที่สุด อาจมีเหตุผลมาจากเนื้อหาของบทเริ่มต้นเรื่องเป็นการเกริ่นนำเรื่องราวต้องอาศัยการขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น กลวิธีการจบเรื่อง ปรากฏกลวิธีการจบเรื่องปรากฏกลวิธีการจบเรื่องแบบการกล่าวสรรเสริญมากที่สุด เนื่องจากครูประทีป สุขโสภา ต้องการที่จะเชิดชูยกย่องคนที่มีชื่อเสียง คนที่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติเพื่อเป็นเกียรติกับบุคคล

ผู้เขียนแสดงความรู้สึกของคนในสังคมต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผ่านมุมมองของนักเขียนผู้มีสถานภาพประชากรของสังคมซ่อนอยู่ในบทบาทนักเขียนของตนอีกชั้นหนึ่ง จากภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นจึงชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคมและยังทำให้เห็นทัศนะของนักเขียนปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นและทำให้ผู้อ่านเข้าใจวิถีคิดของผู้คนในสังคม เพราะวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมและมนุษย์ต่างเป็นผลผลิตของสังคม เราจึงไม่สามารถแยกวรรณกรรมออกจากสังคมได้

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าโดยภาพรวมเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ให้คุณค่าทั้งทางด้านจิตใจและทางสังคมเพราะให้ทั้งความบันเทิงจากเรื่องที่อ่าน ให้ความรู้แง่คิดในการแก้ปัญหาของตัวละครเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัยเพราะผู้เขียนเรื่องสั้นได้เขียนจากประสบการณ์ตรงหรือสิ่งที่ผู้เขียนได้พบเห็นในยุคสมัยนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยภาพสะท้อนทางสังคม ในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” สามารถนำไปเป็นแนวทาง หรือวิธีแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
2. ผลการวิจัยด้านกลวิธีการนำเสนอ เรื่องสั้นสามารถเป็นแนวทางในการเขียนเรื่องสั้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคม และกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้น
2. ควรศึกษาการใช้ภาษาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่องานเขียนในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม”

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งการณ รัตน์. (2557). บ้านริมคลอง. *คู่สร้างคู่สม*, 35(852). 61 – 63.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2552). *การเขียนสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- คนเลือกแก่ก่อน (นามแฝง). (2558). ถูกของหย่าเพราะแก่กว่า. *คู่สร้างคู่สม*, 35(899), 40 – 41.
- เจตนา นาควัชร. (2521). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- เจ้าลิงน้อย มหาสารคาม (นามแฝง). (2557). ตามล่าหาตัวโทรทัศน์ขาว-ดำ. *คู่สร้างคู่สม*, 35(850), 20 – 22.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2523). *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2475 – 2500*. กรุงเทพฯ: บางกอกการพิมพ์.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2540). *เคล็ดลับการเขียนเรื่องสั้น*. กรุงเทพฯ: ออฟเซทเพรส.
- ทรายทอง สกลนคร (นามแฝง). (2558). เสี่ยงทายคางไก่ ในพิธีไหว้เจ้าปู่. *คู่สร้างคู่สม*, 36(910), 64 – 65.
- ทิตยา สงขลา (นามแฝง). (2557). ชีวิตที่เราลิขิตเอง. *คู่สร้างคู่สม*, 35(876), 94 – 96.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2530). การมองวรรณกรรมและการเมืองไทยยุคตามกันอเมริกัน. *ถนนหนังสือ*, 5(6), 76 – 82.
- นพพร ด้านสกุล. (2549). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของจุลเสียม กิ่งทอง*. (ปริญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ).
- บุญเกิด มาตหมาย. (2550). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- พัชญ์สิตา นราธิวาส (นามแฝง). (2557). ของขวัญปีใหม่ล้ำค่าที่กว่าจะได้มาต้องเสี่ยงตาย. *คู่สร้างคู่สม*, 35(881), 97 – 99.

- พิเชษฐ์ คงโต. (2545). *แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลุนาชัย : การวิเคราะห์*. (ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พี เพชรบุรี (นามแฝง). (2558). หึงสามชาย. *คู่สร้างคู่สม*, 36(905), 69 – 71.
- แม่ก้อนทอง พิษณุโลก (นามแฝง). (2557). คำสอนจากชีวิตแม่. *คู่สร้างคู่สม*, 35(852), 66 – 68.
- แม่น้องดิว ยโสธร (นามแฝง). (2557). กำลังใจจากลูกรดใจแม่. *คู่สร้างคู่สม*, 35(843), 36 – 37.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่น.
- วรวิธ สุวรรณฤทธิ์. (2546). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิชรีย์ อินทะชิต. (2558). *การศึกษาบทเพลงและเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา : วิเคราะห์กลวิธี การแต่งและภาพสะท้อนสังคม*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วิจิตร อาจบำรุง. (2553). *ภาพสะท้อนสังคมในเพลงลูกทุ่งพี่ สะเดิด*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วิทย์ คิวะศรียานนท์. (2544). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2556). *ความรู้เบื้องต้นสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภิพร ช่างเกวียน. (2551). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงที่ขับร้องโดย ทศพล หิมพานต์*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. (2549). *วิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- สันติ ทิพนา. (2558). *ปรากฏการณ์ทางสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ ปิ๋วพุทธศักราช 2555*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สาลี สุพรรณ (นามแฝง). (2557). พ่อชานาดีเด่น. *คู่สร้างคู่สม*, 35(878), 76 – 77.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 และปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สุทัศน์ วงศ์กระบากถาวร. (2550). *บันทึกคดีประเภทเรื่องสั้น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุนันท์ จันทวีวิเมสียง. (2551). *การเขียนเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณดา เกรียงไกรเพชร. (2541). *ความขัดแย้งทางค่านิยมที่ปรากฏในเรื่องสั้นไทยสมัยพัฒนา เศรษฐกิจ* (พ.ศ. 2493 – 2523). *วารสารภาษาและหนังสือ*, 29(1), 125 – 148.
- อดีตทหารเรือหญิง ลำปาง (นามแฝง). (2558). *ทิ้งวุฒิ ป.โท โบกมือลาอาชีพอาจารย์มาเป็นทหารหญิงชั้นประทวน*. *คู่สร้างคู่สม*, 36(918), 64 – 66.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2547). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุไรวรรณ สิงห์ทอง. (2556). *การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสียดแทง : กรณีศึกษา วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).

การสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว THE LITERACY WRITTEN CONSTRUCTION BY H.M.KING RAMA VI

ไพลิน วานิชจรศักดิ์¹, สนิท สัตโยภาส² และ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์³
Pailin Wanitcharatkit¹, Sanit Sattayopat² and Narawan Poonpipat³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3}
Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District,
Chiang Mai Province 50300^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 2) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 และ 3) เพื่อศึกษากลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ได้แก่ หนังสือประมวลนิทาน ร.6 แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์และนำเสนอรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมี 4 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายที่จะประจักษ์ประชนคนไทยที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตกและยกย่องคนตะวันตกว่าเป็นคนชั้นสูงกว่าคนไทย จุดมุ่งหมายที่จะบอกถึงปัญหาของสังคมไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จุดมุ่งหมายที่จะเตือนสติให้คนไทยให้รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองก่อนจะเชื่อและจุดมุ่งหมายที่จะให้พระราชนิพนธ์เป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่าน ส่วนด้านบทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทพระราชนิพนธ์นั้นพบว่า มีบทบาทหน้าที่ทางสังคม 3 ประการ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษา บทบาทหน้าที่ในการหาทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล และบทบาทหน้าที่ในการเป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์

ส่วนกลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นพบว่า ใช้วิธีการเปิดเรื่องหลัก 2 วิธี ได้แก่ การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์กับการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายตัวละคร มีวิธีการดำเนินเรื่อง 3 วิธี ได้แก่ การดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับ ตามลำดับปฏิทิน และเรียงลำดับเนื้อหาตามความสำคัญ และมีการปิดเรื่อง 4 วิธี ได้แก่ การปิดเรื่องแบบสุนทรียกรรม แบบทิ้งท้ายไว้ให้คิด แบบหักมุมและแบบโคกนาฏกรรม ส่วนวิธีการนำเสนอแก่นเรื่อง

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{2,3} รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นั้นมี 4 วิธี ได้แก่ นำเสนอแก่นเรื่องผ่านตัวเรื่องทั้งหมด ผ่านการกระทำของตัวละคร ผ่านทัศนะของผู้เล่าและการบอกเล่าโดยตรงผ่านผู้เล่า นอกจากนี้ยังมีการสร้างฉาก 3 แบบ ได้แก่ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ฉากที่เป็นช่วงเวลาและฉากที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ อีกทั้งมีการสร้างตัวละคร 3 วิธี ได้แก่ การสร้างตัวละครที่เป็นคน ตัวละครที่เป็นสัตว์ และตัวละครจากจินตนาการ ส่วนการสร้างบทสนทนานั้นมี 3 แบบ ได้แก่ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร สะท้อนแนวคิดของผู้แต่ง และสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของตัวละคร

คำสำคัญ : การสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ABSTRACT

The research has 3 objectives. It was to study the intention in writing the tales of H.M.King Rama VI, social functional from those tales and writing techniques used. Descriptive analysis was used in this study.

It was found that H.M.King Rama VI intended to sarcastically show how Thai people looked up to westerners and western culture as well as to show social problems in Thailand during his reign. He also intended to warn Thai people to use careful consideration and wanted his tales to help entertain the readers. Social functional from his writing were found to be to educate people, to be a guidance and to entertain the readers.

Techniques used in his writing were to start with describing the incidence or describing the characters. The body of his writing were reversed sequential, sequential or according to priority. He ended his writing in happy ending, questioning, unexpected or sad ending.

He presented the body of the story through the story itself, through the character's action, through story teller's perception or directly by the story teller. The scene in his writing were artificial, timeline or imaginary. There were 3 types of characters in his writing : human being, animals and imaginary characters. Conversation used in his writing were those that reflected each character's personality, those reflected the writer's idea and those showing characters' disagreement.

KEYWORDS : The Literacy Written Construction, H.M.King Rama VI

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชสมภพวันเสาร์ที่ 1 มกราคม 2423 ทรงพระนามเดิมว่า สมเด็จเจ้าฟ้าสยามมหาชิราวุธ ทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อ พ.ศ.2437 และเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453 ทรงดำรงในสิริราชสมบัติ 15 ปี เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2468

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร (2538) ได้กล่าว ยกย่องพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า นอกจากจะทรงพระปรีชาสามารถในด้านการปกครองประเทศแล้ว พระองค์ยังเป็นอัจฉริยะในด้านกวีนิพนธ์และด้านการประพันธ์ จนได้รับขนานพระนามว่า “พระมหาธีรราชเจ้า” ซึ่งพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีจำนวนมาก ทั้งหนังสือ บทความ บทกวี บทละคร เรื่องสั้น ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองกว่า 200 เรื่อง ทั้งที่แพร่หลายและไม่แพร่หลาย นอกจากนี้ พระราชนิพนธ์หลายเรื่องของพระองค์ยังได้รับการบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วย เช่น บทละครพูด คำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา บทความเรื่องโคลนติดล้อ ตอน ความนิยมเป็นเสมียนและสามัคคีเภท คำฉันท์ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า พระองค์ทรงเป็นกวีที่ทรงพระปรีชาญาณมาก เป็นเหมือนองค์อุปถัมภ์ในด้านวรรณคดีของชาติงานพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ของพระองค์จึงเป็นที่น่าสนใจและน่าศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

นิทานเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกประเภทหนึ่ง

ที่น่าสนใจ ทรงคุณค่าเปี่ยมด้วยความรู้ควบคู่กับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นจากการจินตนาการ การนำเรื่องราวประสบการณ์ชีวิต รวมถึงมุมมองต่อสังคมของพระองค์มาถ่ายทอดลงในนิทานเรื่องต่าง ๆ ในรูปแบบร้อยแก้ว พระองค์ทรงใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ดีและเหมาะสมสำหรับผู้่านทุกเพศทุกวัยทุกกลุ่มในสังคม ดังที่ ไพบรรณ อินทนิล (2534) ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์มักนิยมอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชุมชนแต่ละชุมชนจึงจะมีความแตกต่างกัน แต่สิ่งสามัญเหมือนกันคือ ความต้องการ “การบันเทิง” มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่ ๆ นี้ย่อมจะต้องการหาเครื่องที่จะทำให้เกิดความครึกครื้นหายเหงา จึงมีผู้เล่านิทานซึ่งเป็นคนที่มีความคิดในทางสร้างสรรค์ผูกเรื่องขึ้น โดยอาศัยประวัติของคนจริง ๆ บ้าง อาศัยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ และตกแต่งเติมเสริมต่อและเมื่อเล่าต่อ ๆ กันไปย่อมเปลี่ยนแปลงรายละเอียดทีละเล็กละน้อย บางเรื่องเล่าสืบต่อกันมานานหลายชั่วคน ซึ่งแตกหน่อกลายเป็นเรื่องคล้าย ๆ กัน พบเรื่องเดียวกันในที่ไกลคนละทวีปก็มีหรือเนื่องจากการอพยพย้ายที่ทำมาหากิน ตัวไปถึงไหนนิทานของตนก็ตามไปด้วย มนุษย์มักจะอ้างนิทานโบราณว่าเป็นเรื่องจริง บ้างก็อ้างว่าเป็นเรื่องเทวดาบ้าง ผีบ้าง และเมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าทางความคิดมากขึ้นก็ยิ่งปรับปรุงลักษณะและกลวิธีการเล่านิทานให้ดียิ่งขึ้น

นิทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระราชนิพนธ์อีกประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบเป็นทั้งนิทานและเรื่องเล่าที่ให้ความรู้ด้านการสะท้อนภาพสังคมในสมัยนั้นมีคำสอนต่าง ๆ แทรกอยู่ในนิทานแต่ละเรื่อง รวมถึงพระองค์ทรงสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ในนิทานทุกเรื่องด้วยวิธีการที่น่าสนใจและโดดเด่น ทำให้นิทานที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น

เป็นนิทานที่อ่านเพื่อความบันเทิงและในขณะเดียวกันก็ให้สาระความรู้ควบคู่ไปด้วยอย่างกลมกลืน จึงถือได้ว่าเป็นนิทานที่มีคุณค่าหลายประการ ดังที่ อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546) ได้อธิบายไว้ว่า นิทานมีคุณค่าหลายประการ ได้แก่ ให้ความสนุกเพลิดเพลินแก่มนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย ให้คิดแง่คิดในการดำรงชีวิต เช่น นิทานคติธรรมหรือนิทานในศาสนาต่าง ๆ อาจใช้เป็นเครื่องมือให้การศึกษาอบรมเด็กได้ ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ศาสนา สำนวนภาษา ฯลฯ เป็นบ่อเกิดแห่งศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้นว่าวรรณคดี ละคร จิตรกรรมและปฏึกกรรม เป็นต้น และเป็นจุดสร้างความคิดสร้างสรรค์ในวงการธุรกิจโฆษณาและอื่น ๆ

ผู้วิจัยเห็นว่านิทานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีรูปแบบที่น่าสนใจและสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้อ่านอีกทั้งยังสอดแทรกความรู้หรือคำสอนไว้ในเรื่องได้อย่างกลมกลืน แต่กลับเป็นพระราชนิพนธ์ที่ไม่ค่อยแพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งนิทานที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นนั้น ล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจแล้วสนุก เพลิดเพลิน ให้แง่คิดที่ทันสมัย เป็นเรื่องที่อ่าน และให้เกร็ดประวัติศาสตร์ในยุครัชกาลที่ 6 ถึงแม้พระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์มาตั้งแต่ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาชิราวุธก็ตาม

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาพระราชนิพนธ์จากหนังสือประมวลนิทาน ร.6 เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายในการแต่ง บทบาทหน้าที่ทางสังคมและวิเคราะห์กลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ เรื่องเล่า หรือนิทานแต่ละเรื่องของรัชกาลที่ 6 อีกทั้งเพื่อเป็นการนำเสนอและ

เผยแพร่นิทานหรือเรื่องเล่าซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์อันทรงคุณค่าอีกประเภทหนึ่ง เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและได้มีโอกาสศึกษาพระราชนิพนธ์ที่ให้ความรู้และความบันเทิงที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
3. เพื่อศึกษากลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือประมวลนิทาน ร.6 แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์และนำเสนอรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ หนังสือประมวลนิทาน ร.6 ซึ่งมีทั้งหมด 27 เรื่องใหญ่ 24 เรื่องย่อย
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย บทวิจารณ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบบันทึกในการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์เพื่อนำไปสรุปและประมวลผลตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

2. แบบบันทึกการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

3. แบบบันทึกการวิเคราะห์กลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมทั่วไป นิทานและเรื่องเล่า บทบาทหน้าที่ทางสังคมและกลวิธีการแต่งวรรณกรรมเพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายในการพระราชนิพนธ์ บทบาทหน้าที่ทางสังคมของพระราชนิพนธ์และกลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

2. สร้างแบบบันทึกเพื่อใช้บันทึกข้อมูลพระราชนิพนธ์ตามหัวข้อวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบท บทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทและกลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีที่ได้ศึกษาค้นคว้า

3. นำแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาปรับปรุงแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อน

นำไปใช้ในการวิเคราะห์พระราชนิพนธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. อ่านพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 ทั้ง 27 เรื่องใหญ่ 24 เรื่องย่อย

2. หาข้อความหรือเนื้อหาสำคัญที่แสดงถึงจุดมุ่งหมายในการแต่งและบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แต่ละเรื่อง

3. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบท บทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทและกลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 แล้วบันทึกลงในแบบบันทึก

4. นำผลการวิเคราะห์มาสรุปสังเคราะห์เรื่องจุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบท บทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทและกลวิธีการแต่งตัวบทเพื่อประมวลผลตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสามข้อ ด้วยการเขียนบรรยายประกอบรายการยกตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

1.1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะประชดประชันคนไทยที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตกและยกย่องคนตะวันตกว่าเก่งและเป็นคนชั้นสูงกว่าคนไทย เช่นเรื่อง โสตรธรรมจริยา หมวดกาเมสุมิจฉาจารย์ อีกทั้งพระองค์ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยที่อิทธิพลตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากเกินไป

จนเกิดการเลียนแบบอย่างไม่ไตร่ตรอง เช่น เรื่อง แฟชั่น เป็นต้น

1.2 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในรัชสมัยของพระองค์ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการลักขโมยหรือฉ้อโกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมือง การปกครอง รวมถึงปัญหาระบบการศึกษาของไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่ถ่วงความเจริญของชาติ เช่น เรื่อง ทำคุณบูชาโทษ นิทานทองอิน เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง เป็นต้น

1.3 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะสั่งสอนให้คนไทยรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองเรื่องที่ได้ยินได้ฟังมาให้ดีก่อนตัดสินใจเชื่อหรือปฏิบัติตาม เพราะอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองได้ เช่น เรื่องหลงเป็นหมอดูกับเขาครั้งหนึ่ง วิชาของหมอดู เป็นต้น

1.4 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีจุดมุ่งหมายให้พระราชนิพนธ์ของพระองค์เป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่าน เพราะเนื้อหาในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ทำให้อ่านรู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนาน ตื่นเต้น ลื่นระทึกและเป็นการลดความตึงเครียดจากการแสดงทัศนะของพระองค์ที่มีต่อสังคม เช่น เรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง จดหมายจากยุโรป เป็นต้น

2. บทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบท พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

2.1 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีบทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษา ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารและการแต่งกายของต่างประเทศ การสอนให้ผู้อ่านรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองให้ดีก่อนตัดสินใจเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

และการสอนให้คนทำแต่ความดีและยึดมั่นในศีลธรรมจรรยา

2.2 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีบทบาทหน้าที่ในการหาทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล กล่าวคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์นิทานหรือเรื่องเล่าบางเรื่องขึ้นมาเพื่อเป็นการชดเชยสิ่งที่พระองค์ไม่สามารถทำได้จริงหรือเห็นได้จริงในชีวิต อีกทั้งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์นิทานหรือเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาสะท้อนการดูถูกตัวเองของคนไทยและการต่อสู้กับความไม่ถูกต้องที่คนในสังคมได้พบเจอแต่ไม่มีใครกล้าเรียกร้องความยุติธรรมเพื่อเป็นการระบายความคับข้องใจของพระองค์ที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม

2.3 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์ เพราะทำให้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ขบขัน หรือบันเทิงใจ

3. กลวิธีการแต่งตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

3.1 การเปิดเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการเปิดเรื่องหลัก 2 วิธี ได้แก่ การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์และการบรรยายตัวละคร ซึ่งผู้เล่าจะเป็นผู้บรรยายรายละเอียดเหตุการณ์หรือตัวละคร โดยลักษณะการเปิดเรื่องที่ทรงใช้มากที่สุด คือ การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังมีการเปิดเรื่องด้วยวิธีการอื่นอีก 5 วิธี ได้แก่ การเปิดเรื่องด้วยการอธิบายความหมายของเรื่อง การบอกที่มาของเรื่อง การขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย การใช้คำถามและการบรรยายความสำคัญของฉาก

3.2 การดำเนินเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการดำเนินเรื่อง 3 วิธี ได้แก่ การดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทรงใช้มากที่สุดเพราะเป็นนิทานหรือเรื่องเล่าที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นผ่านมาแล้วให้ผู้อ่านฟัง รองลงมาคือวิธีการดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิกิริยา และสุดท้ายคือการดำเนินเรื่องแบบเรียงลำดับเนื้อหาตามความสำคัญ ซึ่งวิธีการสุดท้ายนี้เป็นการอธิบายความมากกว่าเป็นการดำเนินเรื่องแบบนิทานหรือเรื่องเล่า

3.3 การปิดเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีปิดเรื่อง 4 วิธี ได้แก่ การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมมากที่สุด รองลงมาคือวิธีปิดเรื่องโดยทิ้งท้ายไว้ให้คิด การปิดเรื่องแบบหักมุมหรือพลิกความคาดหมายและการปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรมตามลำดับ

3.4 การนำเสนอแก่นเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการนำเสนอแก่นเรื่องทั้งหมด 4 วิธี โดยใช้วิธีการนำเสนอแก่นเรื่องผ่านตัวเรื่องทั้งหมดมากที่สุด รองลงมาคือ การนำเสนอแก่นเรื่องผ่านการกระทำของตัวละคร การนำเสนอแก่นเรื่องผ่านทัศนะของผู้เล่าและการนำเสนอแก่นเรื่องโดยการบอกเล่าโดยตรงผ่านผู้เล่าตามลำดับ

3.5 การสร้างฉาก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการสร้างฉากอยู่ 3 แบบ ได้แก่ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นฉากที่พบมากที่สุด รองลงมาคือ ฉากที่เป็นช่วงเวลา ยุคสมัย นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ฉากแบบอื่นอีก ได้แก่ ฉากที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ และยังพบว่าไม่มีการสร้าง

ฉากในพระราชนิพนธ์บางเรื่องอีกด้วย

3.6 การสร้างตัวละคร

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการสร้างตัวละคร 3 วิธี ได้แก่ การสร้างตัวละครที่เป็นคน ซึ่งมีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างตัวละครที่เป็นสัตว์ และสุดท้ายคือการสร้างตัวละครจากจินตนาการของพระองค์เอง ซึ่งการสร้างตัวละครในพระราชนิพนธ์นั้น ส่วนมากมักไม่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะท่าทาง บุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัย จะมีก็เพียงการกล่าวถึงชื่อของตัวละครแต่ละตัวในการดำเนินเรื่องเท่านั้น

3.7 การสร้างบทสนทนา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการสร้างบทสนทนา 3 แบบ ได้แก่ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละครซึ่งมีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนแนวคิดของผู้แต่ง และสุดท้ายคือการสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของตัวละคร นอกจากนี้ ยังพบว่า มีพระราชนิพนธ์บางเรื่องไม่มีบทสนทนาปรากฏ เพราะเนื้อหาเป็นบทอธิบายความหรือบรรยายความเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อภิปรายได้ว่า การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะประจักษ์ประชาชนคนไทยที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตกและยกย่องคนตะวันตกว่าเก่งและเป็นคนชั้นสูงกว่าคนไทย อีกทั้งพระองค์ยังทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยที่อิทธิพลตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากเกินไป จนเกิดการเลียนแบบอย่างไม่มีไตร่ตรองนั้น อาจ

เป็นไปได้ว่าที่พระองค์ทรงมีจุดมุ่งหมายในการพระราชนิพนธ์เช่นนี้เพราะทรงเห็นว่าพฤติกรรมของคนไทยเช่นที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในสังคมไทย พระองค์จึงทรงประชุดประชันพฤติกรรมของคนไทยออกมาผ่านพระราชนิพนธ์ของพระองค์โดยอาจจะทรงคาดหวังให้ประชาชนที่ได้อ่านเกิดความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมของตนเองว่าเป็นไปในทางที่ไม่เหมาะสมและไม่เข้ากับบริบทของสังคมไทย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ตรงกับแนวคิดของวิลเลียม บาสคอม (อ้างถึงใน ศิราพร ณ ถลาง, 2557) ที่อธิบายไว้ว่า นิทานที่แฝงด้วยจินตนาการที่ใช้สัญลักษณ์แทนความเป็นจริงต่าง ๆ ทางสังคม จึงเป็นกลไกทางสังคมที่หยิบยื่นที่หลบภัยหรือที่ที่มนุษย์สามารถจะหนีจากโลกแห่งความเป็นจริงไปหลบอยู่ชั่วคราวในโลกของจินตนาการได้ (Escape in Fantasy) โลกแห่งนิทานจึงเป็นการชดเชย (Compensation) ให้กับสภาพความเป็นจริงที่มนุษย์ไม่พอใจ ซึ่งจากแนวคิดของวิลเลียม บาสคอม ข้างต้นนั้นอาจจะเป็นไปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องการจะตักเตือนหรือสั่งสอนประชาชนของพระองค์ แต่พระองค์ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้โดยตรง พระองค์จึงทรงพระราชนิพนธ์นิทานหรือเรื่องเล่าขึ้นมา โดยแทรกการประชุดประชันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนไทยเข้าไปด้วยเพื่อหวังให้เป็นสื่อกลางในการสั่งสอนคนไทยหรือกระตุ้นเตือนให้คนไทยรู้สึกตัวก็เป็นได้

อีกทั้ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะสะท้อนปัญหาของสังคมไทยในรัชสมัยของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการลักขโมยหรือนักโกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาการเมือง การปกครอง รวมถึงปัญหาระบบการศึกษาของไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่ถ่วงความเจริญของชาติผ่านพระราชนิพนธ์ของพระองค์นั้น อาจ

เป็นเพราะว่าพระองค์ทรงเห็นว่าพระราชนิพนธ์ของพระองค์ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้วยังสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นไปตามแนวคิดของ เกติณี จุฑาวิจิตร (2552) ที่ได้อธิบายถึงการเขียนเพื่อเล่าเรื่องราว เป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาแนะนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ โดยอาจจะเป็นการเล่าตามลำดับเวลาหรือเล่าตามลำดับความสำคัญ หรืออาจเป็นการเขียนที่มุ่งเสนอหรือแนะนำเรื่องราวของบุคคลสถานที่ตลอดจนปรากฏการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรินทร์ คันธมมาลา (2552) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม วรรณคดีเรื่องพระลี้เสาร์กลอนสวด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีการสะท้อนสังคม 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง การปกครอง ด้านครอบครัว ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและค่านิยม และด้านการศึกษา ดังนั้น อาจจะเห็นเพราะนิทานมีลักษณะของการสะท้อนสภาพสังคมด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดปัญหาของสังคมให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจ ซึ่งวิธีการนี้น่าจะเป็นวิธีการถ่ายทอดที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายกว่าวิธีอื่น

นอกจากนี้แล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะสั่งสอนคนไทยผ่านพระราชนิพนธ์ของพระองค์ว่า ให้รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองเรื่องที่ได้ยินได้ฟังมาให้ถี่ถ้วนตัดสินใจเชื่อหรือปฏิบัติตาม เพราะอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองได้ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ เกติณี จุฑาวิจิตร (2552) ที่ได้อธิบายไว้ว่า นอกจากนวนิยายและเรื่องสั้นจะมีคุณค่าในด้านความบันเทิงแล้ว ยังมีคุณค่าต่อสังคม

ในด้านต่าง ๆ อีกอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ การบันทึกความทรงจำของสังคม การสะท้อนวิถีและโลกทัศน์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การให้สติและข้อคิด และการสร้างภาพลักษณ์เชิดชูและดำรงรักษาไว้ซึ่งระบบคุณค่าบางประการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Li Zijuan (2558) เรื่อง กลวิธีการแต่งและแนวคิดในวรรณกรรมบันเทิงคดีสำหรับเด็กของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมบันเทิงคดีสำหรับเด็กของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ให้คิดและข้อคิดซึ่งสมจริงในสังคมไทย ซึ่งจากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสั่งสอนประชาชนของพระองค์ผ่านบทพระราชนิพนธ์นั้น น่าจะเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจคำสอนและเข้าถึงประชาชนได้ง่าย ดังนั้นพระองค์จึงทรงเลือกใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการสั่งสอนประชาชนก็เป็นได้

จุดมุ่งหมายในการสร้างตัวบทอีกประการหนึ่งคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีจุดมุ่งหมายให้พระราชนิพนธ์ของพระองค์เป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่านและเป็นการลดความตึงเครียดจากการแสดงทัศนะของพระองค์ที่มีต่อสังคม ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า การที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์นิทานหรือเรื่องเล่าขึ้นมาด้วยท่วงทำนองสร้างอารมณ์ขันและตื้นเต้นเร้าใจนั้น อาจเป็นเพราะพระองค์ทรงต้องการให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ก็เป็นได้ ซึ่งจุดมุ่งหมายเช่นนี้ของพระองค์ทำให้พระราชนิพนธ์มีลักษณะตรงกับแนวคิดของ อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่มนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุนี้เองเช่นกันที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระ

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์นิทานหรือเรื่องเล่าโดยใช้กลวิธีการแต่งที่หลากหลาย จนส่งผลให้พระราชนิพนธ์ของพระองค์มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน น่าตื่นเต้นและลุ้นระทึก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรธนะรัตน์ ไชยวงศ์ (2550) เรื่อง การวิเคราะห์กลวิธีการแต่งและคุณค่าของนวนิยายแปลเกาหลี โดยผลการวิจัยพบว่า มีการใช้กลวิธีลีลาการเขียน ผู้แปลใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและลักษณะนิสัย วัยของตัวละคร การใช้ความเปรียบอุปมาโวหารเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดความรู้สึกที่สะเทือนใจและเห็นภาพได้ชัดเจน ส่วนการใช้ประโยคสามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้อย่างรวดเร็ว เหมาะสมกับสถานะของตัวละคร ทำให้เรื่องสนุก น่าติดตาม

2. จากผลการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเห็นได้ว่า ตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีบทบาทหน้าที่ทางสังคม 3 ประการ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษา ได้แก่ การให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ การสอนให้ผู้อ่านรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองและการสอนให้คนทำความดี โดยบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นไปตามลักษณะของเรื่องเล่าหรือนิทานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมของ ศิราพร ณ ถลาง (2557) ประการหนึ่งคือ บทบาทคติชนในการให้การศึกษา อันได้แก่ การอบรมระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม กล่าวคือ คติชนเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นสถาบันการศึกษา ในความหมายว่า ให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปลูกฝังทัศนคติ อบรมสั่งสอนระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนที่สังคม

ยอมรับ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า นิทานให้คติแต่คิดในการดำรงชีวิต เช่น นิทานเกี่ยวกับคติธรรมหรือนิทานในศาสนาต่าง ๆ อาจใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาอบรมเด็กได้และให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

ส่วนบทบาทหน้าที่ในการหาทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลและบทบาทหน้าที่ในการเป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์นั้น จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมบางประการของคนไทยและทรงเป็นกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหลายประการ ซึ่งการที่พระองค์จะบอกกล่าวแก่คนไทยโดยตรงอาจจะเป็นเรื่องยากและดูเป็นเรื่องที่รุนแรงหรืออาจกระทบกับหลายฝ่าย จึงอาจเป็นไปได้ว่าพระองค์จึงทรงใช้พระราชนิพนธ์ในการเป็นเครื่องระบายความคับข้องใจของพระองค์ โดยการใช้ท่วงทำนองในการแต่งอย่างหลากหลายเพื่อระบายความรู้สึกและความคิดของพระองค์ออกมาซึ่งนอกจากจะเป็นการระบายความคับข้องใจของพระองค์แล้วยังทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินและเป็นการลดความรุนแรงในการแสดงทัศนะของพระองค์อีกด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ตรงกับแนวคิดของ วิลเลียม บาสคอม (อ้างถึงใน ศิราพร ณ ถลาง, 2557) ที่ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของคติชนที่ให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกในสังคมว่า คนทุกคนชอบฟังนิทาน ชอบร้องเพลง ชอบการเล่น ชอบดูการแสดง และในท่ามกลางความสนุกสนาน ขบขัน เพลิดเพลินนั้น คติชนได้ให้ความหมายทางใจมากกว่าที่คนทั้งหลายตระหนักรู้ เพราะความรู้สึกสนุกนั้นเกิดจากการได้หลบหนี เข้าไปอยู่ในโลกของจินตนาการที่หยิบยื่นความพอใจเป็นการชดเชยกับความไม่พอใจในโลกแห่งความเป็นจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิราพร ณ ถลาง

(2557) ที่ได้อธิบายไว้ว่า บทบาทคติชนในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลอื่นเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม กล่าวคือ นอกจากคติชนจะมีบทบาททางด้านสังคมแล้ว คติชนยังมีบทบาทหน้าที่โดยตรงที่สำคัญคือ บทบาททางด้านจิตใจ เพราะคติชนสามารถเสนอทางเลือกที่ชดเชยให้กับสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาแต่ทำไม่ได้ในชีวิตจริงและยังเสนอทางออกให้กับปัญหาอื่นเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เคร่งครัดอันทำให้สมาชิกมีความคับข้องใจหรือยึดอัดที่ไม่สามารถพูดหรือแสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้งในใจได้ โดยเฉพาะคติชนประเภทนิทานมหัศจรรย์ นิทานมุขตลก เพลงร้องเล่น การละเล่นพื้นบ้าน

อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลาวัญย์ สังขพันธ์านนท์ (2552) ที่ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นเมืองลาว ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นิทานพื้นเมืองลาว ทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ลาว กะตู่และม้ง มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลอื่นเกิดจากความขัดแย้งและกฎเกณฑ์ทางสังคม การถ่ายทอดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมอีกด้วย

3. จากผลการวิเคราะห์ทหวิถีการสร้างด้วยบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการเปิดเรื่องหลัก 2 วิธี ได้แก่ การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์และการบรรยายตัวละคร ซึ่งผู้เล่าจะเป็นผู้บรรยายรายละเอียดเหตุการณ์หรือตัวละคร สิ่งที่น่าสนใจ คือ ผู้เล่าที่เป็นผู้บรรยายรายละเอียดเหตุการณ์หรือตัวละครนั้นถึงแม้จะใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ข้าพเจ้า” เหมือนกันแทบทุกเรื่อง แต่คำว่า “ข้าพเจ้า” นั้น ไม่ได้หมายถึงผู้เล่าซึ่งเป็นผู้แต่งคนเดียวเท่านั้น แต่หมายถึงตัวละครในเรื่องซึ่งบางครั้งก็ทราบชื่อภายหลังที่เรื่องราวดำเนิน

ไปแล้วอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีการเปิดเรื่องด้วยวิธีการอื่นอีก 5 วิธี ได้แก่ การเปิดเรื่องด้วยการอธิบายความหมายของเรื่อง การบอกที่มาของเรื่อง การขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย การใช้คำถามและการบรรยายความสำคัญของฉาก ผู้วิจัยเห็นว่าการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการเปิดเรื่องอย่างหลากหลาย และใช้วิธีการเปิดเรื่องแบบใหม่ซึ่งไม่ใช่วิธีการเปิดเรื่องของนิทานหรือเรื่องเล่าทั่วไป เช่น การขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมายและการใช้คำถามนั้น ยิ่งทำให้พระราชนิพนธ์มีความน่าสนใจและสร้างความหลากหลายในการเปิดเรื่องมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งการเปิดเรื่องที่หลากหลายเช่นนี้เป็นไปตามแนวคิดของ สุตศน์ วงศ์กระปุกถาวร (2550) ที่อธิบายไว้ตอนหนึ่งว่า การเปิดเรื่องเป็นจุดที่สำคัญมาก ถ้าสามารถเปิดเรื่องได้สะดุดตา สะดุดใจ หรือเร้าให้ผู้อ่านอยากรู้ อยากเห็น ได้มากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้เรื่องนั้นน่าติดตาม ซึ่งวิธีการเปิดเรื่องมีหลายวิธีอีก ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiang (2555) เรื่อง กลวิธีการแต่งและแนวคิดในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ โดยงามพรรณ เวชชาชีวะ ซึ่งพบว่าผู้แต่งใช้กลวิธีการเปิดเรื่องที่หลากหลาย โดยเปิดเรื่องด้วยการอธิบายชื่อบทบรรยายฉากและบรรยากาศ เปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนา ใช้ฉากการ และการเล่าเรื่อง

ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการดำเนินเรื่อง แบบย้อนกลับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะพระราชนิพนธ์ของพระองค์เป็นนิทานหรือเรื่องเล่าที่พระองค์ทรงให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นผ่านมาแล้ว ให้ผู้อ่านฟัง หรือมีการบอกที่มาของเรื่องแสดงถึงว่าเรื่องนั้นได้เกิดขึ้นมาแล้ว โดยลักษณะการดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับนี้เป็นลักษณะ

การเปิดเรื่องโดยทั่วไปของนิทานหรือเรื่องเล่า ซึ่งตรงกับลักษณะการเขียนเพื่อเล่าเรื่องตามแนวคิดของ รสริณ ดิษฐบรรจง (2552) ที่กล่าวไว้ว่า การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง เป็นการถ่ายทอดลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นผ่านข้อเขียนเรื่องราวเหล่านั้นอาจเกิดขึ้นกับผู้เขียนเองหรือเกิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ได้

ด้านวิธีการปิดเรื่องนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีปิดเรื่องอย่างหลากหลาย โดยใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสุนทรภู่กรรมมากที่สุด ซึ่งการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้วิธีการปิดเรื่องที่หลากหลายเช่นนี้เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการปิดเรื่องของเกติณี จุฑาวิจิตร (2552) ที่ได้กล่าวถึงการจบเรื่องไว้ว่า เป็นส่วนประกอบที่สำคัญเพราะในตอนจบซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดกระแสความ จะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่เรื่องนั้นมีความสมบูรณ์ตามเนื้อหาหรือไม่ กลวิธีการจบเรื่องอาจจบได้หลายแบบ ซึ่งการปิดเรื่องที่หลากหลายเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายิ่งทำให้พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความน่าสนใจและทำให้ผู้อ่านคาดเดาและชวนติดตามอยู่ตลอดเวลาที่อ่านว่าเรื่องนั้นจะจบลงเช่นไร สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ แม้ว่าพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่ละเรื่องจะมีขนาดสั้น แต่พระองค์สามารถดำเนินเรื่องได้อย่างรวดเร็วและสามารถปิดเรื่องได้อย่างลงตัว แม้จะเป็นการปิดเรื่องแบบหักมุมหรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด ซึ่งการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็วและขนาดสั้นของเรื่องไม่ได้ทำให้รายละเอียดของเรื่องขาดหายไปจนทำให้เสียอรรถรสในการอ่าน แต่กลับช่วยส่งเสริมให้การปิดเรื่องมีความลงตัวมากที่สุดอีกด้วย

อีกทั้ง วิธีการนำเสนอแก่นเรื่องนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง

ใช้วิธีการนำเสนอแก่นเรื่องทั้งหมด 4 วิธี โดยใช้วิธีการนำเสนอแก่นเรื่องผ่านตัวเรื่องทั้งหมดมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ว่าพระองค์จะทรงใช้วิธีการใดในการนำเสนอแก่นเรื่องก็ตาม พระราชนิพนธ์ทุกเรื่องต่างก็ให้แก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ดีและมีคุณค่าต่อผู้อ่านอย่างยิ่ง และสิ่งที่น่าสังเกตคือ แก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แต่ละเรื่องนั้นเป็นแนวคิดที่มีคุณค่าและผู้อ่านสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เพราะไม่ว่าจะเป็นสมัยรัชกาลที่ 6 หรือสมัยปัจจุบันก็พบปัญหาสังคมลักษณะเดียวกัน จะต่างกันเพียงแค่สภาพของปัญหาที่พัฒนาไปตามกาลเวลาเท่านั้นเอง ดังนั้นจึงอาจเรียกได้ว่า แนวคิดที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นแนวคิดที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาที่ได้ ซึ่งการที่พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีแก่นเรื่องหรือแนวคิดที่มีคุณค่านั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ อารีถาวรเศรษฐ์ (2546) ที่ได้อธิบายไว้ว่า นิทานมีคุณค่าหลายประการ ได้แก่ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย ให้คติแง่คิดในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yan (2558) เรื่อง กลวิธีการแต่งและแนวคิดในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2556 – 2557 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หนังสือรวมเรื่องสั้นมีแนวคิดเกี่ยวกับวิถี แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงใช้วิธีการสร้างฉาก 3 แบบ โดยการใช้การสร้างฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์มากที่สุด รองลงมาคือ ฉากที่เป็นช่วงเวลา ยุคสมัยและฉากที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ฉากที่ปรากฏในเรื่องนั้นมักจะใช้วิธี

กล่าวถึงชื่อของสถานที่ต่าง ๆ หรือบอกช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น โดยไม่ได้บรรยายหรือพรรณนาฉากเช่นเรื่องสั้นหรือนวนิยายทั่วไปซึ่งลักษณะเช่นนี้ตรงกับแนวคิดของ รสริน ดิษฐบรรจง (2552) ที่กล่าวไว้ว่า ฉาก คือ สถานที่ เวลา และบรรยากาศในท้องเรื่อง ที่ผู้เขียนบอกให้ทราบว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น ณ ที่ใด เมื่อไร โดยปกติแล้วเรื่องสั้นไม่นิยมให้รายละเอียดของสถานที่มากเกินไป มักจะบรรยายอย่างตรงไปตรงมาและกระชับความ เช่นเดียวกับการสร้างตัวละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงใช้วิธีการสร้างตัวละครที่เป็นคนมากที่สุด แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะท่าทาง บุคลิกภาพ หรือลักษณะนิสัยของตัวละคร จะมีเพียงการกล่าวถึงชื่อของตัวละครแต่ละตัวที่ปรากฏในเรื่องเท่านั้น โดยเป็นไปตามแนวคิดของ สุนันท์ จันทรวิเมสียง (2551) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ตัวละคร คือ ผู้แสดงบทบาทหรือพฤติกรรมในเรื่อง ผู้เขียนส่วนใหญ่มักกำหนดให้ตัวละครเป็นคน แต่บางครั้งอาจกำหนดให้ตัวละครเป็นสัตว์ ต้นไม้ สิ่งของ ฯลฯ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ วิรัชพัชร จรัสเพชร (2555) เรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละครในนวนิยายของ “กึ่งฉัตร” ที่ผลการวิจัยพบว่า กึ่งฉัตรมีกลวิธีการสร้างตัวละครที่มีความหลากหลายและตอบสนองตามลักษณะโครงเรื่อง ลักษณะของการสร้างตัวละครของกึ่งฉัตรจะมุ่งเน้นให้ตัวละครเป็นเสมือนตัวแทนของความดี ความชั่วและมีความสมจริงสะท้อนภาพคนในสังคม ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้บรรยายลักษณะตัวละครนั้น อาจเป็นเพราะว่าพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าหรือนิทานขนาดสั้น ที่มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่

หัวไม่ได้ให้ความสำคัญในการสร้างฉากและตัวละคร แต่ทรงเห็นความสำคัญของการดำเนินเรื่องมากกว่า

อีกทั้ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้วิธีการสร้างบทสนทนา 3 แบบ ได้แก่ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละครซึ่งมีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนแนวคิดของผู้แต่ง และสุดท้ายคือการสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของตัวละคร นอกจากนี้ ยังพบว่า มีพระราชนิพนธ์บางเรื่องไม่มีบทสนทนาปรากฏ เพราะเนื้อหาเป็นบทอธิบายความหรือบรรยายความ ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่ละเรื่องมีขนาดสั้น ดังนั้น อาจเป็นไปได้ว่าการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างบทสนทนาขึ้นในพระราชนิพนธ์แต่ละเรื่องของพระองค์ก็เพื่อให้มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว เพราะบทสนทนาสามารถใช้แทนบทบรรยายหรือบทพรรณนาได้เป็นอย่างดี และมีความน่าสนใจซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของตัวละคร แม้กระทั่งสามารถคาดเดาเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่องจากบทสนทนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สุนันท์ จันทรวิเมลิอง (2551) อีกเช่นกันที่กล่าวถึงจุดประสงค์การใช้บทสนทนาไว้ว่า เพื่อช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้แต่ง เพื่อช่วยให้รู้จักตัวละคร เพื่อช่วยให้มีวิธีการไม่ซ้ำซาก เพื่อสร้างความสมจริง และเพื่อทำให้บทประพันธ์น่าอ่าน น่าสนใจและมีชีวิตชีวา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีกลวิธีการแต่งตัวบทที่หลากหลาย มีองค์ประกอบของนิทานอย่างครบถ้วนและมีความน่าสนใจ ซึ่งแสดงถึงพระปรีชาสามารถด้านการ

ประพันธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างดียิ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการเล่านิทาน เรื่องเล่า หรือวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ให้แก่นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจ เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง บทบาทหน้าที่ของเรื่อง และกลวิธีการแต่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ได้รับนอกเหนือจากความบันเทิงใจ

2. ผลการศึกษาครั้งนี้ควรนำไปเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ เล่มเล็ก วารสารหรือแผ่นพับ เพื่อเป็นการแนะนำและเผยแพร่พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีคุณค่า อีกประเภทหนึ่งให้บุคคลทั่วไปได้รู้จักนอกเหนือจากวรรณคดีที่รู้จักกันทั่วไป เช่น มัทนะพาธา สาวิตรี เป็นต้น

3. ผลการศึกษานี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างงานเขียนประเภทนิทาน หรือเรื่องเล่า ให้แก่นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องอื่น ๆ หรือพระราชนิพนธ์ในรัชกาลอื่น ๆ อีกในด้านจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง บทบาทหน้าที่ทางสังคมและกลวิธีการแต่ง

2. ควรมีการศึกษาเรื่องการใช้คำ หรือการใช้ภาษาที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระราชนิพนธ์ในรัชกาลอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร. (2538). *หัวใจชายหนุ่ม*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- เกศรินทร์ คันทมาลา. (2552). *การศึกษาวเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม วรรณคดีเรื่องพระสืเสาร์ กลอนสวด*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2552). *การเขียนสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). *เทคนิคการเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รสริน ดิษฐบรรจง. (2552). *การเขียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ลาวัลย์ สังขพันธ์านนท์. (2552). *บทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นเมืองลาว*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วรรณะรัตน์ ไชยวงศ์. (2550). *การวิเคราะห์กลวิธีการแต่งและคุณค่าของนวนิยายแปลเกาหลี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- วิรัชพัชร จรัสเพชร. (2555). *กลวิธีการสร้างตัวละครในนวนิยายของ “กิ่งฉัตร”*. (วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ศิราพร ณ ถลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยวิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร. (2550). *บันทึกคดีประเภทเรื่องสั้น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุนันท์ จันทร์วิเมสียง. (2551). *การเขียนเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อารี ถาวรเศรษฐ์. (2546). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Jiang N. (2555). *กลวิธีการแต่งและแนวคิดในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ โดย งามพรรณ เวชชาชีวะ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ).
- Li Z. (2558). *กลวิธีการแต่งและแนวคิดในวรรณกรรมบันทึกคดีสำหรับเด็ก ของ ชมัยภร แสงกระจ่าง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ).
- Yan H. (2558). *กลวิธีการแต่งและแนวคิดในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานลัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2556 – 2557*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสาร ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ).

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การ
พระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
A GUIDELINE FOR DEVELOPING THE MANAGEMENT OF OFFICE
OF LAO BUDDHISM RELATION ORGANIZATION, SAVANNAKHET
PROVINCE, LAO PEOPLE DEMOCRATIC REPUBLIC

พระสีกันดา ธิรมโน (แก้วก้อม ทิปปะพอน)¹ และ พุทธเมจจักร สิทธิ²
Phrasekanda Thiramano (Keokom thipphaPhone) ¹ and Putthachak Sitthi²

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000^{1, 2}
Sakon Nakorn Rajabhat University, That Chengchum Sub-district, Mueang Sakon Nakorn District, Sakon Nakorn 47000^{1, 2}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และ 2) สร้างแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่าง คือพระสงฆ์ 15 รูป ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว มีการดำเนินการภายใต้ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งจากสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวและมีระบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน ปัญหาที่พบคือ การคัดเลือกจากผู้ที่มีพรญาสูงหรือมีระดับยศที่สูงมาบริหารจัดการ ทำให้ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานเกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ และการใช้เทคโนโลยีขาดความชำนาญงาน โดยวัยชราภาพของผู้มาดำรงตำแหน่ง

2. แนวทางและผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าแนวทางการพัฒนา คือ 1) การปกครองของสงฆ์ คือ การสรรหาบุคลากรอย่างโปร่งใส นำเชื่อถือและ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศิลปะวัฒนธรรม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศิลปะวัฒนธรรม

ยุติธรรม 2) การศึกษาของสงฆ์ คือ การจัดการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัด และการส่งเสริมบุคลากรทางพระพุทธศาสนา 3) การเผยแพร่ศีลธรรมและและการปฏิบัติกรรมฐาน คือ การจัดการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมการเทศนา อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและการหาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็นประโยชน์ และ 4) การสาธารณูปการ คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในชุมชน การจัดพิธีกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การอุปสมบทหมู่ประจำปี และจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชนเพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่สนใจอ่านหนังสือ และผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การสำนักงานพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การบริหารงาน, องค์การพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to investigate the current state, problem, and a guideline for developing the management of Office of Lao Buddhism Relations Organization, 2) The create a guideline management evaluation guideline of Office of Lao Buddhism Relations Organization Savannakhet province, Lao People Democratic Republic. A sample, which was selected by purposive sampling comprised of 15 people. The instruments used in the study were a structured interview guide and a rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Findings of the study were as follows:

1. The current state of the Office of Lao Buddhism Relations Organization, the operation operated under rules, regulations and orders from the Lao Buddhism Relations Organization, and there was the clear management structure system, and management committee were appointed. The selection of monks whose year of ordain or rank is high to be a manager incurred problems, because they usually lacked of knowledge and understanding of management and it resulted in a delay of decision making and a lack of skill in using technology. The old age caused such problems. A guideline for developing the management was to acknowledge the committee through study visits, field trips, and learning exchanges. The office which has a good management model is able to contribute the high efficiency and target to the Office's personnel.

2. Guidelines and results of the evaluation of the management development approach of Office of Lao Buddhism Relations Organization, Savannakhet province, Lao PDR was found that the draft guideline for it after workshop and brainstorming comprised the following: 1) title of the project, 2) rationale, 3) objectives of the project, 4) duration, 5) activities of the project, 6)

indicators, 7) measurement and evaluation, and 8) benefits. The result of assessing the overall guideline for developing the management of Office of Lao Buddhism Relations Organization, Savannakhet province, Lao PDR showed that it was at high level (mean = 3.96).

KEYWORDS : Development Guideline, Management, Lao Buddhism Relations Organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกอย่างรวดเร็วของยุคโลกาภิวัตน์ เติบโตด้วยการแข่งขันและความร่วมมือเป็นแรงผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะต้องมีบทบาทมากขึ้นในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในเวทีเศรษฐกิจโลก ทั้งด้านการเมือง การค้า สังคม ประชากร และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้จะต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านทั้งวิธีดำเนินงาน บุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยี เป็นต้น บุคลากรที่มีคุณภาพนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะพัฒนาประเทศให้มีความแข็งแกร่งและมั่นคงภายใต้การแข่งขันของโลก ในปัจจุบันนี้ ความสำคัญของบุคลากรต่อการพัฒนานี้เห็นได้จากการกำหนดนโยบายและแผนต่าง ๆ ของประเทศ โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คิดเป็น ทำเป็น มีศักยภาพในการทำงานได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจยุคใหม่ (รุ่ง แก้วแดง, 2548)

ปีพุทธศักราช 2518 ประเทศลาวผ่านช่วงในอดีตกาลได้เปลี่ยนระบบการปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นแกนนำในการบริหารประเทศ พุทธศาสนายังคงอยู่คู่ประเทศมิได้หายสาบสูญไป แต่ได้มีการจัดการองค์กรใหม่ตามระบอบการปกครองของประเทศ โดย

ได้จัดตั้งองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เป็นองค์การสูงสุดในการบริหารคณะสงฆ์ลาว และกำหนดให้คณะสงฆ์ลาวมีเพียงนิกายเดียว คือ คณะสงฆ์ลาวตามธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ลาว พ.ศ. 2547 ฉบับปรับปรุงใหม่ มีการจัดการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับศูนย์กลาง (ส่วนกลาง) ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด โดยประกอบไปด้วย 4 กรรมาธิการ คือ 1) กรรมาธิการปกครองสงฆ์ 2) กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ 3) กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน และ 4) กรรมาธิการสาธารณูปการ องค์การพุทธศาสนาซึ่งมีหน้าที่เป็นเสนานิการให้กับประธานขององค์การ และมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่กรรมาธิการในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับแขวง องค์การพุทธศาสนา แขวงสะหวันนะเขต ทำหน้าที่เป็นเสนานิการให้กับประธานองค์การพุทธศาสนา แขวงสะหวันนะเขต และอำนวยความสะดวกในการทำหน้าที่กรรมาธิการในระดับแขวง ตามสิทธิหน้าที่ที่กำหนดไว้ในองค์การพุทธศาสนา ข้อกำหนดของกรรมาธิการ และศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนา ซึ่งผ่านมาทางองค์การพุทธศาสนา แขวงสะหวันนะเขตได้จัดให้มีสำนักงานในระดับแขวงขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งกำหนดเอาไว้ให้มีการแต่งตั้งพระสงฆ์ที่มีคุณสมบัติผ่านการคัดเลือกในกองประชุมของคณะบริหารงานประจำได้เข้ามาบริหารสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แต่ยังมีปัญหาในสำนักงาน เช่น

ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน การปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ มีความล่าช้า ในการตัดสินใจ และส่งผลให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความชำนาญการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากผู้มาดำรงตำแหน่งเป็นผู้ที่มีพรรษาสูงหรือมีระดับยศที่สูงและชราภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระใบฎีกาณัฐพร ฐานวฑฺฒโน (2554) และพระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร) (2556) พบว่า ผู้ที่เข้ามาบริหารกิจการของพระสงฆ์ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ชราภาพ พระสงฆ์บางรูปไม่เข้าใจพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ ขาดการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณร มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางทางปกครองของสงฆ์ (องค์การพระพุทธศาสนา, 2557)

จากเหตุผลดังกล่าวองค์การพระพุทธศาสนา จึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีรูปแบบหรือกระบวนการบริหารจัดการที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดยเน้นให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแนวทางการพัฒนา ซึ่งการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กร กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่ย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหา มีความหลากหลายทั้งความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนจนเป็นการขจัดปัญหาให้การบริหารนโยบายใด ๆ ขององค์การพระพุทธศาสนา ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินการต่อทุกฝ่ายได้และก่อให้เกิดการประสานที่ดี ทำให้การบริหารขององค์การพระพุทธศาสนา เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การรวมตัวของบุคลากรเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมายโดยให้ทุกคนเข้ามา

มีส่วนร่วมในการดำเนินการ (ธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ลาว, 2547)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแนวทางการพัฒนาเพื่อให้การบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนา บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงาน กลุ่มเป้าหมาย 15 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. การสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว กลุ่มเป้าหมาย 21 คน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2. การประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว กลุ่มเป้าหมาย 21 คน โดยการแจกแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละระยะ มีดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 15 รูป ได้แก่ หัวหน้าองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 รูป รองหัวหน้าสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 รูป คณะกรรมการสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 5 รูป กรรมการการปกครองสงฆ์แขวง 2 รูป กรรมการการศึกษาสงฆ์แขวง 2 รูป กรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานแขวง 2 รูป กรรมการสาธารณูปการแขวง 2 รูป โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 รูป ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว

แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 รูป รองหัวหน้าสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 รูป คณะกรรมการสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 5 รูป กรรมการการปกครองสงฆ์แขวง 2 รูป กรรมการการศึกษาสงฆ์แขวง 2 รูป กรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานแขวง 2 รูป กรรมการสาธารณูปการแขวง 2 รูป คณะกรรมการแนวลาสร้างชาติแขวง 2 คน คณะกรรมการสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2 รูป คณะกรรมการสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ในระดับเมือง 2 รูป โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

ตอนที่ 2 แบบการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2552)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร ที่เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนา โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและนำมาสร้างประเด็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาเพื่อหาค่าความสอดคล้องและความตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด คือ ค่า IOC (Index of Items Objectives Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัดได้ ซึ่งผลประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญค่าความสอดคล้องข้อคำถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ถือว่าทุกข้อใช้ได้

1.2 นำแบบสอบถามประเด็นสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.3 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างที่แก้ไขและเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. แบบประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนา

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและนำมาสร้างแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนา แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาเพื่อ

หาค่าความสอดคล้องและความตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด คือ ค่า IOC (Index of Items Objectives Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัดได้ ซึ่งผลประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญค่าความสอดคล้องข้อคำถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ถือว่าทุกข้อใช้ได้

2.2 นำแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนา แก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 นำแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนาที่แก้ไขและเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอลหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยแจกแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว จำนวน 21 ชุด ทางไปรษณีย์ และแจกด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืนมา ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการและทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการประเมินแนวทางการพัฒนา เป็นการวิเคราะห์ตาม แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า สำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว มีการดำเนินการภายใต้ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งจากสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และมีระบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน ส่วนมากจะคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้หรือมีระดับยศที่สูงเข้ามาบริหารงาน

ปัญหาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว พบว่า ผู้มาดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ชราภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ และขาดความชำนาญการใช้เทคโนโลยี สำหรับแนวทางพัฒนาที่เกี่ยวกับงานสำนักงานเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรผู้บริหารสำนักงาน ควรมีความรู้ ความสามารถการบริหารสำนักงานเป็นอย่างดี เช่น มีความรู้ความสามารถในด้านการวิเคราะห์ระบบ วิถีปฏิบัติงานและกระบวนการปฏิบัติงาน การประเมินและวัดผล

การกำหนดมาตรฐานสำหรับงานสำนักงาน การบริหารเอกสาร การออกแบบฟอร์ม คอมพิวเตอร์ การประมวลผล การบริหารพื้นที่และการจัดการ แผนผังสำนักงาน เป็นต้น และสิ่งที่สำคัญผู้นำควรมีความสามารถในการจูงใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดองค์กร

ถ้าเป็นองค์กรขนาดใหญ่ผู้บริหารสำนักงานเป็นผู้กำหนดนโยบายและการตัดสินใจ ต้องมีความสามารถในการจูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถที่จะมอบอำนาจหน้าที่ การสั่งการและการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นด้วย โดยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจะทำให้การบริหารจัดการในสำนักงานเกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างสุด

2. การสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรมีการวางแผน (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการ

บริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและการระดมความคิดเห็น ซึ่งได้ข้อสรุปร่วมกันในร่างแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย

2.1 แนวทางการปกครองของ

สงฆ์ ได้แก่ (1) ควรมีการสรรหาบุคลากรอย่างโปร่งใส น่าเชื่อถือและยุติธรรม และ (2) ควรยึดหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ

2.2 แนวทางการศึกษาของสงฆ์

ได้แก่ (1) ควรจัดการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัด (2) ควรส่งเสริมสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนา และ (3) วัดควรมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมภายในและภายนอกวัด

2.3 แนวทางการเผยแพร่วัฒนธรรม

และการปฏิบัติกรรมฐาน ได้แก่ (1) ควรมีการจัดการศึกษา อบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์อย่างสม่ำเสมอ (2) วัดหรือพระสงฆ์จัดการเทศนา อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และ (3) ควรหาอุปายวิธีให้ได้ยินได้ฟัง โอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็นประโยชน์ เช่น อบรมการทำวัตรสวดมนต์ศาสนพิธีและการปฏิบัติ

2.4 แนวทางการสาธารณูปการ

ได้แก่ (1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในชุมชน เช่น วัดต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชนเพื่อบำเพ็ญกุศลในการให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนที่มีความต้องการเข้าวัด (2) จัดพิธีกรรม

อันเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น จัดให้มีพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม บรรยายธรรมและ (3) จัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่ประจำปีและจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชนภายในวัดเพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่สนใจอ่านหนังสือ (4) จัดทำผ้าป่าสามัคคีเพื่อหางบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในสำนักงานและ (5) ประสานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือทั้งภายในและภายนอกประเทศ

3. การประเมินแนวทางการ

พัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว พบว่า มีการดำเนินการภายใต้ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งจากสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และมีระบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้สูงหรือมีระดับยศที่สูงและชราภาพเข้ามาบริหารงานทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานเกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ และขาดความชำนาญการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การบริหารจัดการขององค์การ

พระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐเท่าที่ควรและยังขาดพระสงฆ์ประจำวัดทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นในการบริหารจัดการสำนักงานในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับ Gibson (1987, 88) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสาเหตุของการบริหารจัดการไม่เกิดประสิทธิผลในระดับองค์กร เช่น ภาวะผู้นำสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี โครงสร้างการบริหารและกระบวนการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของบุคคลและกลุ่มนั่นเอง นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น ชนิดขององค์กร งานที่องค์กรทำและเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำงานในองค์กรสำหรับแนวทางพัฒนาควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ต่อคณะกรรมการ เช่น การศึกษาดูงาน ทักษะศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำนักงานควรที่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญณรงค์ สุราสา (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร ประกอบด้วย การบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาคุณภาพด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารและด้านสมรรถนะการปฏิบัติงาน

2. สร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การดำเนินงานแผน (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและการระดมความคิดเห็น ซึ่งได้ข้อสรุปร่วมกันในร่างแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนา

สัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 1) แนวทางการปกครองของสงฆ์ ได้แก่ (1) ควรมีการสรรหาผู้ดีธรรม และ (2) ควรยึดหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ 2) แนวทางการศึกษาของสงฆ์ ได้แก่

(1) ควรจัดการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัด (2) ควรส่งเสริมสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนา และ (3) วัดควรมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมภายในและภายนอกวัด 3) แนวทางการเผยแผ่ศีลธรรมและการปฏิบัติกรรมฐาน ได้แก่ (1) ควรมีการจัดการศึกษา อบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์อย่างสม่ำเสมอ (2) วัดหรือพระสงฆ์จัดการเทศนา อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และ (3) ควรหาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็นประโยชน์ เช่น อบรมการทำวัตรสวดมนต์ศาสนพิธีและการปฏิบัติและ 4) แนวทางการสาธารณูปการ ได้แก่ (1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในชุมชน เช่น วัดต้องสะอาดร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชนเพื่อบำเพ็ญกุศลในการให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนที่มีความต้องการเข้าวัด (2) จัดพิธีกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น จัดให้มีพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม บรรยายธรรมและ (3) จัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่ประจำปีและจัดกิจกรรมห่อสมุดประชาชนภายในวัดเพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่สนใจอ่านหนังสือ (4) จัดทำผ้าป่าสามัคคีเพื่อหาเงินงบประมาณจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในสำนักงาน และ (5) ประสานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือทั้งภายในและภายนอกประเทศและ

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาองค์กรเพื่อให้เจริญเติบโตในสภาวะที่มีการแข่งขันอย่างสูง ทุกองค์กรต่างคาดหวังและมีความต้องการให้องค์กรดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพและกระบวนการต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรบุคคลจากส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ดังนั้นในการบริหารงานในองค์กรถือว่าเป็นภาระสำคัญของผู้บริหารทุกระดับ เพราะตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรคือ พฤติกรรมในการทำงานของคนในองค์กร (Steers, 1977, 113) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร, 2556) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นได้แก่ ควรอบรมพระภิกษุสามเณรในเรื่องพระธรรมวินัย จรรยา มารยาทการปฏิบัติงานหรือเป็นแบบอย่างที่ดีและมีการดูแลพระสงฆ์ภายในวัดอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันและเป็นธรรม รวมทั้งมีการยกย่องและชมเชยพระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กิจวัตรอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่พระชนดล นาคพิพัฒน์ (2552) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการปกครองพระภิกษุ สามเณรให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด มีกองทุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรให้พระภิกษุ สามเณร เอาใจใส่ต่อกิจการด้านพระพุทธศาสนาให้พระภิกษุ สามเณร ดำเนินกิจกรรมบางอย่างภายในวัดอย่างมีระเบียบและผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาวแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การ

ประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการพัฒนาการบริหารงานที่สร้างขึ้นเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Shelly, 1995) สอดคล้องกับพิศิษฐ์ ขาวจันทร์ (2546) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ดีหรือความรู้สึกทางบวกที่ผู้ปฏิบัติงานมีต่องานที่ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการบริหารงานพัฒนาของพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และอบรมสัมมนาให้แก่พระสงฆ์ได้รับทราบ โดยปรับให้เข้ากับบริบทขององค์กรนั้น ๆ
2. สามารถนำแนวทางในการพัฒนาองค์การพระพุทธศาสนาไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยวิเคราะห์สถานการณ์ภายในและภายนอกขององค์กรเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของพระสงฆ์ที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารงานองค์การพระพุทธศาสนา แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนาแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์การพระพุทธศาสนาแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- ชาบุญณรงค์ สุรสา. (2550). *ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันของโรงเรียนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. (การศึกษาศรีประยุฑฐาศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).*
- ธรรมบุญปกครองสงฆ์ลาว. (2547). *องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นครหลวงเวียงจันทน์.*
- พระชนดล นาคพิพัฒน์. (2552). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).*
- พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร) (2556). *บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).*
- พระใบฎีกาณัฐพร ฐานวุฑโฒ. (2554). *บทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).*
- พิศิษฐ์ ขาวจันทร์. (2546). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม.: ประสานการพิมพ์.*
- รุ่ง แก้วแดง. (2548). *ปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.*
- สุพรรณิ เกษขุนทด. (2556). *การพัฒนาประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ, 8(2), 79.*
- องค์การพระพุทธศาสนา. (2557). *ธรรมบุญปกครองสงฆ์ลาว. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นครหลวงเวียงจันทน์.*
- Gibson, J.L. (1987). *Organization : Behavior Structure Process. (3rd ed.). Texas: Business Publications.*
- Shelly, M.W. (1995). *Responding to Social Change. Pennsylvania: Down Hutchinson Press.*
- Steers, R.M. (1977). *Organization Effectiveness. California: Goodyear Publishers Inc.*

แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน STRATEGIC PLAN TO ENHANCE THE ABILITY OF CHIANG MAI GROUPS OF AGRICULTURISTS IN ASEAN COMMUNITY

รัชนิพร สุทธิภาศิลป์¹

Ratchaneeporn Suthiphasilp¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300¹
Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50300¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา ผลกระทบ และศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนเป็นการวิจัยต่อเนื่อง 3 ปี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและวิเคราะห์เชิงปริมาณจากข้อมูลปฐมภูมิขององค์กรชุมชนที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ทั้งหมด 11 ชุมชน ใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) วิเคราะห์ศักยภาพด้วย SWOT Analysis อภิปรายผลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรขาดความรู้ด้านการตลาดสินค้าเกษตร ขาดการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับการตลาด โดยเฉพาะตลาดในอาเซียน การศึกษาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน พบว่า มีจุดแข็งคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนการพัฒนาด้านการเกษตรในระยะ 3 ปี อีกทั้งยังมีการบริหารงานในเชิงรุก แต่ยังมีจุดอ่อน คือ ขาดการขับเคลื่อนการดำเนินงานในส่วนของการบูรณาการและการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกของหน่วยงาน พบว่า มีโอกาสที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรในชุมชนมีความตั้งใจจริงที่จะพัฒนากลุ่มและมีผลผลิตจำนวนมากเอื้อต่อการแปรรูปในอุตสาหกรรมที่จะส่งออกสู่ตลาดอาเซียน แต่พบอุปสรรคคือ ราคาผลผลิตยังคงถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง จากศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่สามารถสร้างเป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถในกรอบประชาคมอาเซียนได้ จำนวน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์พลิกฟื้น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนโครงการในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนให้ได้ระดับมาตรฐานอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม 2) กลยุทธ์เชิงรุก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างระบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และ 3) กลยุทธ์การรักษาสถิติภาพ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดตลาดสินค้าเกษตรในชุมชน เพื่อจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพสนองความต้องการให้แก่คนในชุมชน

คำสำคัญ: แผนกลยุทธ์, ขีดความสามารถ, เกษตรกร, จังหวัดเชียงใหม่, ประชาคมอาเซียน

¹ อาจารย์ ดร. ภาควิชาเทคโนโลยีและพัฒนากิจการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร

ABSTRACT

This research aims to study the issues and potential impact of the agriculturists' communities in Chiang Mai under the framework of ASEAN community. Ongoing research three years, which is qualitative research and quantitative analysis of primary data collected from the participating communities, with a voluntary eleven communities. Participatory action research and SWOT analysis were research methods, including descriptive analysis, namely mean, percentage and standard deviation. The results of study revealed that the agriculturist groups lacked in both knowledge of the market of agricultural products and suitable production planning, appropriate to the market, especially the markets in ASEAN. The study found that the capacity of the agriculturists' communities in a strength is the agriculture administrative organizations have a three-year plan of agriculture as well as a proactive management, but the weakness is that they lack a drive on the part of the implementation process and operational experience. Their opportunities are that agriculturists have an intention to develop their communities and have a large supply of agricultural raw materials to be processed and exported to ASEAN market while the treat of the agricultural production in the communities is the product price determined by middlemen. As a result, three strategies are proposed to raise the potentiality of ASEAN communities; 1) turnaround strategy, Local administrative organization should prepare a strategic plan and project plan for the development of agricultural community to concretely reach ASEAN standard; 2) aggressive strategy, the local administrative organizations should set up an effective agricultural management and 3) stability strategy, local administrative organizations should seek for agricultural markets in local communities in order to sell the qualified product and satisfied people in the communities.

KEYWORDS: Strategy, Ability, Agriculturists, Chiang Mai Province, ASEAN

บทนำ

ประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN) ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ผลิตสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกันโดยเฉพาะสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งผลกระทบของการมีตลาดที่ใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางด้านราคาอย่างรุนแรง ดังนั้นการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (Asean Community: AC) ภาคเกษตรของทุกประเทศสมาชิกรวมถึงเกษตรกรไทยที่ส่วนใหญ่เป็นฐานการผลิตสินค้าเพื่อส่งต่อธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร อาจจะต้องประสบกับแรงกดดันเมื่อเข้าสู่ AC ใน 4 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ 1) อัตราภาษีศุลกากร 2) ถิ่นกำเนิดสินค้า 3) มาตรฐานสินค้า และ 4) ระเบียบการนำเข้า ซึ่งอาจจะนำมาซึ่งค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่สูงขึ้น รัฐบาลจะต้องมีนโยบายในการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรในรูปแบบการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนามาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยด้านสินค้าเกษตรและอาหารตามมาตรฐานสากลในระดับชุมชนและมีการเชื่อมโยงการผลิตทางการเกษตรกับอุตสาหกรรมเกษตร ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากล หากนโยบายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาสินค้าเกษตรต่อเนื่องไปยังภาคอุตสาหกรรม โดยการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรโดยเฉพาะในการเชื่อมโยงสู่ภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีมาตรฐานและมีคุณภาพ ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสินค้าภาคการเกษตรที่ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเกษตรที่ได้รับมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (ศูนย์วิจัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2556) ทั้งนี้การก้าวสู่การเป็น AC นั้น ไทยได้ประโยชน์จากตลาดที่ใหญ่ขึ้นและการลงทุนระหว่างประเทศอย่างเสรี แต่อาจกระทบกลุ่มสินค้าเกษตรที่ยังขาดศักยภาพในการแข่งขันที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศ

สมาชิกในอาเซียน ผลกระทบดังกล่าว ได้แก่ 1) การสร้างมาตรฐานและการตรวจสอบสินค้าเกษตร 2) การผลิตทางการเกษตร 3) การวิจัยและพัฒนา 4) การจัดการศัตรูพืชและโรคระบาด 5) แรงงานการเกษตร 6) การลงทุนภาคการเกษตร และ 7) การจัดการดินและน้ำ ทั้งด้านพืช ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านสหกรณ์การเกษตร ด้านการส่งเสริมและฝึกอบรมด้านการเกษตร ด้านความร่วมมือ ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการค้าสินค้าเกษตรและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร นอกจากผลกระทบข้างต้น ยังมีปัญหาและผลกระทบจากความตกลงการลงทุนอาเซียนต่อเกษตรกรและภาคเกษตรกรรมไทย (มูลนิธิชีววิถี, 2556) ได้แก่ (1) เร่งให้เกิดกระบวนการกว้านซื้อที่ดินและเช่าพื้นที่ทำการเกษตร โดยกลุ่มทุนจากต่างชาติ (2) กลุ่มทุนต่างชาติจะเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม (3) การเปิดเสรีการขยายพันธุ์พืช จะเป็นการเปิดโอกาสให้ทุนขนาดใหญ่ข้ามชาติเข้ามายึดครองอาชีพและกิจการที่คนไทยได้พัฒนามาเป็นเวลานานหลายทศวรรษ และ (4) นักลงทุนต่างชาติสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ หากจะมองถึงนโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้กรอบอาเซียนนั้นพบว่า จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่ภาคเกษตรสามารถทำรายได้ให้กับจังหวัดเป็นอย่างมาก (มงคล สันติสุขุมาล, 2556) การเปลี่ยนแปลงจากการเปิดอาเซียนจะก่อเกิดปัญหากับภาคเกษตรของชุมชนดังที่กล่าวมาแล้วอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำโครงการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับศึกษาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

วิธีการศึกษา

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประชากรของการศึกษาโดยกำหนดชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากอำเภอทั้งหมด 25 อำเภอ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ พบว่ามีประชากรเพียง 1 อำเภอ คือ อำเภอสันป่าตอง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการด้านการเกษตรในครั้งนี้ ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) เนื่องจากมีอำเภอที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการด้านเกษตรมีเพียงอำเภอเดียวโดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ 11 ชุมชน ในอำเภอสันป่าตองขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโรงวัว หมู่ที่ 2 บ้านน้ำบ่อหลวง หมู่ที่ 3 บ้านแพะสันใหม่ หมู่ที่ 4 บ้านจอมแจ้ง หมู่ที่ 5 บ้านหนองห้า หมู่ที่ 6 บ้านหนองไหว หมู่ที่ 7 บ้านหัวฝาย หมู่ที่ 8 บ้านห้วยไทรงาม หมู่ที่ 9 บ้านต้นแก้ว หมู่ที่ 10 บ้านสันเหนือ และหมู่ที่ 11 บ้านหนองหวาย

ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่ จำนวน 11 ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยประธานกลุ่มเกษตรกร 1 คน รองประธานกลุ่ม 1 คน และกรรมการกลุ่มเกษตรกร 13 คน รวม 15 คน ทั้งนี้ได้ทำการสำรวจข้อมูล

เชิงปริมาณ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ปัญหาและผลกระทบของกลุ่มเกษตรกรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนและการเตรียมความพร้อมของกลุ่มเกษตรกรชุมชนเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเตรียมความพร้อมของกลุ่มเกษตรกรชุมชน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยและผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3 ชนิดเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบประเมิน โดยมีประชากรตัวอย่างประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวงและเกษตรกรในชุมชน จำนวน 11 ชุมชน ได้แก่ 1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ 2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ 3) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่อง แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนจัดทำกระบวนการวางแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน และ 4) แบบฟอร์มการวางแผนกลยุทธ์ของชุมชนมีทั้งหมด 12 แบบ ได้แก่ 1) แบบฟอร์มการพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงาน 2) แบบฟอร์มการพิจารณาปัจจัยภายนอกหน่วยงาน 3) แบบฟอร์มภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน 4) แบบฟอร์มภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน 5) แบบฟอร์มแนวทางการกำหนดตำแหน่งขององค์กร 6) แบบฟอร์มการกำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน 7) แบบฟอร์มการวิเคราะห์ภารกิจหลักของหน่วยงาน/ผู้ให้บริการ/ผลลัพธ์ที่คาดหวัง 8) แบบฟอร์มการ

กำหนดเป้าประสงค์ของหน่วยงาน 9) แบบ
ฟอร์มกลยุทธ์พลิกฟื้น (Turnaround Strategies)
10) แบบฟอร์มกลยุทธ์ตัดทอน (Retrench-
ment Strategies) 11) แบบฟอร์มกลยุทธ์เชิงรุก
(Aggressive Strategies) 12) แบบฟอร์มกลยุทธ์
การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategies)

การวิเคราะห์และอภิปรายผลข้อมูล

การวิเคราะห์และอภิปรายผลข้อมูลใน
การวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ข้อมูล
เกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิด
จากการสัมภาษณ์ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) เพื่อใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพมา
วิเคราะห์เพื่อยืนยันหรือเสริมข้อมูลเชิงปริมาณ
ให้มีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

2. การอภิปรายผลข้อมูล ได้แก่

1) การอภิปรายปัญหาและผลกระทบของชุมชน
ของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ใช้การวิเคราะห์
เนื้อหาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนเพื่อ
อภิปรายผลเทียบกับการวิเคราะห์ SWOT โดย
พิจารณาจาก (1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บริบท
โครงสร้าง กลยุทธ์ เงื่อนไข ข้อจำกัดและปัจจัย
เกื้อหนุนของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่
และ (2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ข้อมูลแนวโน้ม
ความต้องการของกลุ่มประเทศอาเซียน การ
สำรวจเชิงสังเกตการณ์และกลยุทธ์คู่แข่ง และ
(3) การอภิปรายแนวทางการเพิ่มขีดความ
สามารถของชุมชนด้านการเกษตรจะใช้แนวคิด
การวางแผนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ โดยประเมิน
สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ทำการ
ประมวลผลการวิเคราะห์ SWOT แล้วระบุ
ประเด็นที่จะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ ศึกษา
และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกลยุทธ์เพื่อ
เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนเทียบกับพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลการศึกษา

1. ปัญหาและผลกระทบต่อเกษตรกร
ในชุมชน

จากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่ม
เกษตรกรในชุมชน พบว่าปัญหาและผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจเกษตรกรของจังหวัดเชียงใหม่
โดยเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่มีความชำนาญ
และได้รับการพัฒนาด้านการเกษตรค่อนข้าง
มาก และถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการ
ผลิตสินค้าเกษตรสูง เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของ
ประเทศไทยด้านการเกษตร และกลุ่มเกษตรกร
ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่มีความรู้ ความ
เชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือการเกษตรค่อนข้าง
ดี และยังได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจาก
หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่ แต่เกษตรกรในกลุ่มประชากรตัวอย่าง
มีการทำเกษตรมาช้านาน มักจะไม่ค่อยรับรู้
ข่าวสารความเปลี่ยนแปลงของตลาด มีการนำ
เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตน้อย ไม่มี
การวางแผนการผลิต ไม่สามารถทำการตลาด
ของสินค้าเกษตรได้ ทำให้ทำการเกษตรของ
เกษตรกรเหล่านี้ไม่มีการพัฒนา การทำเกษตร
ไม่มีน้อยประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. ศักยภาพของจังหวัดเชียงใหม่ใน
ด้านเศรษฐกิจเกษตร

2.1 จุดแข็งด้านเศรษฐกิจเกษตร
ของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่
เกษตรกรมีความชำนาญและมีความได้เปรียบ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีการผลิตอาหาร
แปรรูปคุณภาพสูง ได้เปรียบต่างประเทศ และมี
การลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรใหญ่เป็นลำดับ
1 ใน 3 ของประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการ
เป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป
(ฐานเศรษฐกิจ, 2559) อีกทั้งสินค้าเกษตรที่
มีความโดดเด่น และมีการประยุกต์ใช้แนวคิด
การทำเกษตรแนวใหม่มาพัฒนาศักยภาพชุมชน

เกษตรของตน ตามนโยบายเกษตรทฤษฎีใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการดังกล่าวจำนวน 2,035 ราย จาก 25 อำเภอ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่, 2560) นอกจากจะทำการเกษตรแบบพอเพียงแล้ว การทำการเกษตรจะเลือกผลผลิตที่จะนำออกไปแข่งขันในตลาด วิธีการบริหารจัดการให้มีศักยภาพในการแข่งขัน มีคุณภาพที่ดี และมีต้นทุนที่เหมาะสม สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ มีโครงการเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่มีการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ในขณะที่ผู้บริโภคก็เกิดความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า ส่งผลให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ แบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นวิธีการดำเนินการที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน มีตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามแหล่งต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ตลาดอินทรีย์เจเจมาร์เก็ตและฟาร์มแม่เหียะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งกรอบประชาคมอาเซียนทำให้ตลาดเกษตรมีขนาดใหญ่ขึ้น ทำให้เพิ่มความต้องการสินค้าเกษตรมากขึ้น เกษตรกรและผู้แปรรูปได้รับประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบราคาถูก มีการประหยัดต้นทุน การแข่งขันที่สูงขึ้นทำให้ต้องมีการพัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน อาทิ สำนักงานมาตรฐานอาหารและยา (อย.) มอก GMP HACCP เป็นผลให้มีการขยายการค้าทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค และการเปิดเสรีสร้างโอกาสให้เกิดการลงทุนทั้งภายในประเทศและการขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศเพื่อลดต้นทุน

2.2 จุดอ่อนด้านเศรษฐกิจ การเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ จังหวัด

เชียงใหม่ยังขาดการส่งเสริมด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีด้านการเกษตรอย่างเพียงพอ เพื่อต้อนรับยุค Digital Economy, Big Data และ Cloud Technology ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตให้ดีขึ้น ซึ่งกรอบประชาคมอาเซียน การมีความต้องการสินค้าเกษตรจำนวนมาก ดังนั้นการขาดแคลนด้านเทคโนโลยี ทำให้สินค้าเกษตรไม่ได้มาตรฐาน/คุณภาพต่ำ ไม่สามารถเข้าการแข่งขันในตลาดอาเซียนได้

2.3 โอกาสเกื้อหนุนของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การสนับสนุนด้านวิชาการจากภาครัฐต่อภาคเกษตรในชุมชน หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่มีวิทยากรที่มีองค์ความรู้ เช่น ศูนย์วิจัยข้าว สำนักงานปศุสัตว์ สำนักงานการเกษตร ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่และศูนย์ส่งเสริมอันเนื่องมาจากพระราชดำริในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ส่วนภาคเอกชนสนับสนุนโดยให้งบประมาณจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น การผลิตพืชอินทรีย์ โดยเฉพาะพืชผักและข้าว การช่วยแก้ปัญหาหมอกควัน โครงการปันน้ำใจเพื่อน้อง ลู่ออดดอยโดยโครงการเกษตรที่สูง

2.4 เงื่อนไขและข้อจำกัดของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมายาวนานมักมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการผลิตซึ่งยังคงยึดติดวิธีการผลิตแบบเดิม ๆ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่สืบทอดการทำเกษตรจากบรรพบุรุษ เป็นการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมและเห็นว่าการทำเกษตรแบบนี้ เป็นวิธีที่ถูกต้อง แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สังคมบ้านเมืองที่เปลี่ยนไปทำให้การทำเกษตรแบบดั้งเดิมนั้นทำได้ยาก ผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มทุน ส่วนด้านการผลิต เกษตรกรขาดการนำองค์ความรู้ด้านวิชาการที่ได้รับการ

สนับสนุนจากรัฐมาใช้ในการผลิต ด้านราคาและการตลาด ราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในบางฤดู ปัจจัยการผลิตราคาสูงขึ้นและเกิดเหตุการณ์สินค้าล้นตลาดหรือขาดตลาด ไม่มีตลาดรองรับสินค้าเกษตรซึ่งเป็นผลมาจากการขาดการวางแผนการผลิตที่ดีและมีประสิทธิภาพ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ นโยบายรัฐบาลด้านการเกษตรส่วนใหญ่ที่ออกมาจะเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และนโยบายภาครัฐขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาสำหรับเกษตรกรที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านการตลาดและการผลิตได้ด้วยตนเองก็จะรอการช่วยเหลือจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นแล้วการรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง ขาดการทำงานแบบเครือข่ายอ่อนไหวกับการยุบแหย่จากคนภายนอก ทั้งหมดนี้ส่งผลให้การรวมกลุ่มกันไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งทุกชุมชนเกษตรจะต้องเผชิญกับปัญหาเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มจะมีความเข้มแข็งขนาดไหน ผู้นำมีวิธีที่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ กลุ่มชุมชนเกษตรนั้นถึงจะอยู่รอด ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน ภาคการผลิตที่ไม่พร้อมในการแข่งขันหรือไม่มีความได้เปรียบในด้านต้นทุน ต้องเผชิญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องจากการลดอุปสรรคในการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ทำให้ผู้ประกอบการจากต่างประเทศสามารถเข้าสู่ตลาดได้สะดวกมากขึ้นและเพิ่มการแข่งขันในตลาดให้สูงขึ้น ดังนั้นภาคผลิตที่ไม่มีความพร้อมหรือมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำอาจถูกกดดันให้ต้องออกจากตลาดไป

3 กลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์แบบฟอร์มการสร้างแผนกลยุทธ์ของชุมชน 12 แบบฟอร์ม สามารถ

สร้างกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนได้ 3 กลยุทธ์ ดังนี้

3.1 กลยุทธ์พลิกฟื้น (Turnaround Strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายในด้อยแต่ปัจจัยภายนอกเอื้อ โดยสร้างกลยุทธ์จาก O (Opportunity) และ W (Weakness) ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาปิดจุดอ่อนภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์พลิกฟื้น (ตารางที่ 1) คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนยุทธศาสตร์และจัดทำโครงการเกษตรอินทรีย์เพื่อยกระดับเกษตรกรในชุมชน

ตารางที่ 1 การกำหนดกลยุทธ์พลิกฟื้นของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก O และ W ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาปิดจุดอ่อนภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง = S	จุดอ่อน = W
	-	W1 = อปท. ขาดการขับเคลื่อนการค้าเงินงาน
โอกาส = O O1 = กลุ่มเกษตรกรในชุมชนมีความตั้งใจจริงที่อยากจะพัฒนา กลุ่ม O2 = กลุ่มเกษตรกรมีผลผลิตจำนวนมากที่เอื้อต่อการแปรรูปในอุตสาหกรรม	-	O1W1 = อปท. จัดทำยุทธศาสตร์แผนโครงการที่เป็นรูปธรรม O1W2 = อปท. จัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดสินค้าเกษตรเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร
อุปสรรค = T	-	-

จากกลยุทธ์พลิกฟื้น พบว่า โอกาสขององค์กร คือ กลุ่มเกษตรกรในชุมชนมีความตั้งใจจริงที่อยากจะพัฒนา กลุ่ม และกลุ่มเกษตรกรมีผลผลิตจำนวนมากที่เอื้อต่อการแปรรูปใน

อุตสาหกรรม แต่องค์กรกลับประสบกับจุดอ่อน คือ อปท. ขาดการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาปิดจุดอ่อนภายใน สามารถกำหนดได้ 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์จัดทำยุทธศาสตร์แผนโครงการที่เป็นรูปธรรม (O1W1)

2) กลยุทธ์จัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดสินค้าเกษตรเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร (O1W2)

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่า ชุมชนได้สรุปกลยุทธ์ที่กำหนดภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ได้แก่ กลยุทธ์จัดทำยุทธศาสตร์และจัดทำแผนโครงการที่เป็นรูปธรรม

3.2 กลยุทธ์ตัดทอน (Retrenchment Strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกจุดและปัจจัยภายในด้อย โดยสร้างกลยุทธ์จาก T (Threat) คือ T1 ราคาผลผลิตขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง และ W (Weakness) คือ W1 อปท. ขาดการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยใช้ลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและปิดจุดอ่อนภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนยังไม่สามารถนำปัจจัยที่กำหนดมาสร้างเป็นกลยุทธ์พัฒนามูลฐานเกษตรกรในชุมชนได้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์ตัดทอนของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก T และ W ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรค และปิดจุดอ่อนภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง = S -	จุดอ่อน = W W1 = อปท. ขาด การขับเคลื่อน การดำเนินงาน
โอกาส = O	-	-
อุปสรรค = T T1 = ราคาผลผลิต ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง	-	-

3.3 กลยุทธ์เชิงรุก (Aggressive Strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกเอื้อและปัจจัยภายในเด่น โดยสร้างกลยุทธ์จาก O (Opportunity) และ S (Strength) ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกประสานกับจุดแข็งภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์เชิงรุก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างระบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในชุมชน โอกาสขององค์กร คือ กลุ่มเกษตรกรในชุมชนมีความตั้งใจจริงที่อยากจะพัฒนามูลฐานกลุ่มเกษตรกรมีผลผลิตจำนวนมากที่เอื้อต่อการแปรรูปในอุตสาหกรรม ประกอบกับองค์กรมีจุดแข็ง คือ อปท. มีแผนพัฒนาด้านเกษตรในระยะ 3 ปี อปท. บริหารงานในเชิงรุก ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาประสานกับจุดแข็งภายในสามารถกำหนดได้ 4 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ดำเนินงานตามแผนพัฒนาโดยสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมมากขึ้น (O1S1)

2) กลยุทธ์สร้างระบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในชุมชน (O1S2)

3) กลยุทธ์สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต (O2W1)

4) กลยุทธ์จัดหาช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (O2S2)

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่า ชุมชนได้สรุปกลยุทธ์ที่กำหนดภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ได้แก่ กลยุทธ์สร้างระบบการบริหาร (O1S2) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก 0 และ S ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาประสานกับจุดแข็งภายใน		
ปัจจัยภายนอก / ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง = S S1 = อบท. มีแผนพัฒนาด้านเกษตรในระยะเวลา 3 ปี S2 = อบท. บริหารงานในเชิงรุก	จุดอ่อน = W -
โอกาส = O O1 = กลุ่มเกษตรกรในชุมชนมีความตั้งใจจริงที่จะพัฒนากลุ่ม O2 = กลุ่มเกษตรกรมีผลผลิตจำนวนมากที่เอื้อต่อการแปรรูปในอุตสาหกรรม	O1S1 = อบท. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาโดยสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมมากขึ้น O1S2 = อบท. สร้างระบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในชุมชน O2S1 = อบท. สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต O2S2 = อบท. จัดหาช่องทางทางการจำหน่าย	-
อุปสรรค = T	-	-

3.4 กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายในดี แต่มีปัจจัยภายนอกไม่เอื้ออำนวย โดยสร้างกลยุทธ์จาก T (Threat) และ S (Strength) ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและใช้จุดแข็งภายใน

การรักษาเสถียรภาพ พบว่า อุปสรรคขององค์กร คือ กลุ่มเกษตรกรชุมชนขาดเงินทุนประกอบกับความไม่ต่อเนื่องทางการเมืองการปกครอง แต่องค์กรมีจุดแข็ง คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในด้านการเกษตรชุมชนและให้การสนับสนุนโดยยึดชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับเจ้าหน้าที่มีความตั้งใจจริงในการพัฒนาการเกษตรชุมชน ในการหลบหลีกอุปสรรคและใช้จุดแข็งภายในสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์การดูแลควบคุมด้านราคาสินค้าเกษตรในชุมชน (T1S1)

2) กลยุทธ์การเปิดตลาดในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน (T1S2)

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่า ชุมชนได้สรุปกลยุทธ์ที่กำหนดภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ได้แก่ กลยุทธ์เปิดตลาดในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน (T1S2) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การกำหนดกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก T และ S ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและใช้จุดแข็งภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง = S S1 = อบท. มีแผนพัฒนาด้านเกษตรในระยะเวลา 3 ปี S2 = อบท. บริหารงานในเชิงรุก	จุดอ่อน = W -
โอกาส = O	-	-
อุปสรรค = T T1 = ราคาผลผลิตขึ้นอยู่ กับพ่อค้าคนกลาง	T1S1 = อบท. ดูแลควบคุมด้านราคาสินค้าเกษตรในชุมชน T1S2 = อบท. เปิดตลาดในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน	-

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน” อาศัยแนวคิดกระบวนการวิเคราะห์ SWOT ของนันทิยา หุตานุวัตรและณรงค์ หุตานุวัตร (2545) ในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อนและจุดแข็งของการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยพบว่า จุดแข็งของการเกษตรชุมชนที่สำคัญ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนการพัฒนาด้านการเกษตรและบริหารงานในเชิงรุก แต่ปัญหาที่พบที่ยังต้องแก้ไขซึ่งเป็นจุดอ่อน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเกษตรและจำนวนบุคลากรทางด้านเกษตรไม่เพียงพอ ส่วนอุปสรรค คือ เกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในบางฤดู ปัจจัยการผลิตราคาสูงขึ้นและราคาผลผลิตขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของเริงชัย ตันสุชาติ (2555) ที่ทำการวิจัยด้านสถานการณ์และห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตร คือ ผลไม้วิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของการส่งออกผลไม้ไปยังประเทศฟิลิปปินส์ โดยใช้หลักการ SWOT เช่นเดียวกัน ได้ผลการวิจัย คือ อุปสรรคด้านการขาดแคลนแรงงานและคุณภาพการผลิต ควรพัฒนาระบบการผลิตและจัดการโซ่อุปทาน ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขการนำเข้า ทั้งนี้ การวิจัยได้นำเอาศักยภาพของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ดังกล่าว มาสร้างเป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน โดยใช้แนวคิดของ จินตนา บุญปการ และณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2546) ได้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์พลิกฟื้น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนยุทธศาสตร์แผนโครงการที่เป็นรูปธรรม 2) กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างระบบการบริหาร

จัดการกลุ่มเกษตรกรในชุมชน และ 3) กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดตลาดในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน

งานวิจัยครั้งนี้ชุมชนจะต้องพัฒนาต่อไปในการที่จะต้องนำเอากลยุทธ์ทั้ง 3 แบบ ไปบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ดังงานของ ชัยสิทธิ์ เจริญมีประเสริฐ (2546) กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ตามพันธกิจ (Mission) หรือภารกิจขององค์กร โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากองค์กร (Stakeholders) ทั้งนี้ การวางแผนกลยุทธ์ช่วยเสริมสร้างการสื่อสาร การมีส่วนร่วม การคำนึงถึงความแตกต่างด้านค่านิยม และผลประโยชน์การเสริมสร้างการตัดสินใจตามหลักพื้นฐานของความมีเหตุผลและที่สำคัญที่สุดคือ การวางแผนกลยุทธ์จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติการอย่างแท้จริง ดังแนวคิดของ Bryson (1995) ทั้งนี้ การวางแผน กลยุทธ์ น่าจะถือเป็นแนวคิดร่วมระหว่างองค์การภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนเทคนิคเฉพาะขององค์การทั้งสองอาจจะแตกต่างกันไปได้ตามภารกิจและความคาดหวังจากลูกค้าและผู้รับบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกระบวนการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) ดังแนวคิดของ ปรียากร (2545) ซึ่งในระดับต่อไปของการวิจัยต้องพัฒนาไปให้ถึงจุดนั้นให้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำวิจัยไปใช้

จากการวิจัยศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถในกรอบประชาคมอาเซียนได้ จำนวน 3 กลยุทธ์ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำกลยุทธ์ต่อไปนี้ไปปรับใช้กับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรในส่วนงานด้านการเกษตร ได้แก่

- 1) กลยุทธ์พลิกฟื้นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนโครงการในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนให้ได้ระดับมาตรฐานอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) กลยุทธ์เชิงรุก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างระบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และ
- 3) กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดตลาดสินค้าเกษตรในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพสนองความต้องการให้กับคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปควรที่

จะศึกษาผลกระทบของอาเซียนที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกลุ่มเกษตรกรของทุกชุมชนทั้ง 210 ชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นทำการคัดเลือกชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านกลุ่มเกษตรกรของชุมชน เพื่อนำมาเป็นตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรของชุมชน เพื่อนำมาเป็นตัวแทนของชุมชนในการวางแผนการกำหนดแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่และในระยะต่อไป การวิจัยควรบูรณาการการทำงานกับชุมชนนอกจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการขยายผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ของการนำไปใช้ให้มากขึ้น รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ร่วมกับชุมชนในประเทศอาเซียนทั้ง 9 ประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. ดัน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปภูมิภาคอาเซียน. *ฐานเศรษฐกิจ*. 26 มิถุนายน 2559. สืบค้นจาก <http://www.thansettakij.com/2016/06/28/65108>
- จินตนา บุญปงการ และ ธรรมนูญ เพชรนันท์. (2546). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ = Strategic management*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชัยสิทธิ์ เณรมีประเสริฐ. (2546). *ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์*. สืบค้นจาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/mpa30955sn_ch2.pdf
- นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. (2545). *SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน*. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. สืบค้นจาก <http://www.jit-jai-d.blogspot.com/2007/08/swot.html>
- ปรกรณ์ ปรียากร. (2545). *การวางแผนกลยุทธ์*. สืบค้นจาก http://www.hq.prd.go.th/plan/ewt_dl_link.php?nid=1994
- มงคล สันติสุขุมาล. (2556). *ข้อเสนอแนะในการเตรียมตัวเพื่อการแข่งขันทางธุรกิจก่อนเปิดเสรี AEC*. สืบค้นจาก http://www.trainingthai.info/2012_10_01_archive.html
- มูลนิธิชีววิถี. (2556). *ปัญหาและผลกระทบความตกลงการลงทุนอาเซียนต่อเกษตรกรรมฐานทรัพยากรและภาคเกษตรกรรมไทย*. สืบค้นจาก <http://www.biothai.net/node/900>
- เริงชัย ต้นสุชาติ. (2555). *ผลกระทบของข้อตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปี 2558 ต่อผลไม้กรณีศึกษา ประเทศไทยและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์*. สืบค้นจาก http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5520024
- ศูนย์วิจัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2556). *นโยบาย แผนและยุทธศาสตร์การเกษตร*. สืบค้นจาก <http://eaneo.nesdb.go.th/pdf/101001-001.pdf>
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่. (2560). *คณะทำงาน 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง*. เอกสารประชุมที่ กษ 0224.ชม/ว.195
- Bryson J. M. (1995). *Strategies Planning*. Retrieved form http://www.aj-thaicriminologist.com/document/KM44_km.pdf

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อ
ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภค
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

THE EFFECTIVE OF MARKETING MIX TO DECISION MAKING ON
NUTRITION FOOD PRODUCT OF CONSUMER IN MUANG DISTRICT,
CHIANGMAI PROVINCE

กมลชนก ก้าวล้มพันธ์¹ และ ปะราสี เอนก²
Kamonchanok Kaosumpuns¹ and Parasee Anek²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1, 2}
Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District,
Chiang Mai Province 50300^{1, 2}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย โดยเก็บข้อมูลจากผู้ซื้อและรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายตราผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น แบลคมอร์ส แบรนด แบนเนอร์ แคลเทรต เซนทรีเมก้าวีแคร์ วิสทรา เป็นต้น จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One –way Analysis of Variance)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่างอายุ 21–30 ปี มีสถานภาพโสด เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ส่วนใหญ่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายตราผลิตภัณฑ์แบรนด โดยเลือกจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่มีการซื้อผลิตภัณฑ์ 1 ครั้ง/เดือน และมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 500–1,000 บาท ผู้ตอบแบบสอบถามมีการหาข้อมูลก่อนซื้อผลิตภัณฑ์จากสื่อออนไลน์และตัดสินใจซื้อด้วยตนเองเนื่องจากสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่รับประทานผลิตภัณฑ์ในช่วงเวลา 06:01–12:00 น. สถานที่ที่ซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคือ ร้านขายยา โดยส่วนมากซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อรับประทานเอง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ

ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และปัจจัยด้านประชากรได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภท บำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด, พฤติกรรมการบริโภค, ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม

ABSTRACT

This research study aims to study the nutrition food product consumption behavior of consumers and to study the effective of marketing mix to decision making on nutrition food product of consumer. The nutrition food product sampling such as Blackmore, BRAND'S, Banner, Caltrate, Centrum, Mega We care, Vistra. a total number were 400 respondently. Statistics used to analyze the data were frequency, average, percentage, standard deviation, t-test and ANOVA.

The results revealed that the majority of respondents were female and aged between 21 and 30 years old, single, students. The most of nutrition food product was BRAND's. A main reason to buy products was quality of products. The majority of products were purchased one time per month and pay at 500-1000 baht. Respondents surveyed online a lot of information before they purchased the products, and decided to buy their own because the benefit of products. The consumer consume product in a time 06: 01-12: 00 am. The nutrition food product was purchased at a pharmacy, mostly purchased products for themselves.

Market mix factor consists of products, price, place, promotion. Which affected to decision making on Nutrition food product of consumer in Muang district, Chiangmai province. And the demographic factor includes gender, age, marital status, career, average monthly income, and education level affected to decision making on nutrition food product significant at .05.

KEYWORDS : Marketing Mix, Consumption Behavior, Dietary Supplement

บทนำ

“สุขภาพที่ดี” เป็นสิ่งที่ทุกคนล้วนต้องการ เพียงแต่การทำให้ตนเองมีสุขภาพที่ดี ร่างกายแข็งแรงไม่ใช่เรื่องง่าย เราจึงต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ คือ ปัจจัยสี่เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานก่อน จากนั้นต้องมีการดูแลสุขภาพที่ดีถูกต้องตามหลักอนามัย ได้แก่ การทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ดื่มน้ำที่สะอาด พักผ่อนอย่างเพียงพอ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและหลีกเลี่ยงยาเสพติด (อรลักษณ์ แพร่ตุล, 2550)

ความนิยมของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม นั้น เริ่มในช่วงต้นศตวรรษ 1980 ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์อาหารเสริมนั้นได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และได้มีการแพร่หลายไปยังหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากมีปัจจัยมากมายที่เอื้อประโยชน์ทั้งในแง่ของทางธุรกิจ รวมทั้งผู้คนทั่วโลกส่วนใหญ่หันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเผยแพร่ข้อมูลแสดงสรรพคุณของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบนสลากผลิตภัณฑ์ จนทำให้ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบกับวิกฤติในด้านต่าง ๆ แต่การใช้จ่ายด้านสุขภาพนั้นยังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น เพราะผู้บริโภคต่างก็หันมาใส่ใจในเรื่องสุขภาพมากยิ่งขึ้นให้ความสำคัญกับอาหาร การรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ซึ่งถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริโภคนั้นมีสุขภาพที่ดีขึ้นได้ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ (Consumer Health Food) ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยยังคงเป็นผลิตภัณฑ์ประเภท “วิตามินและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร” (Vitamins and Dietary Supplements) (สถาบันอาหาร, 2554) โดยในปี 2554 มูลค่าตลาดสูงถึง 2.9 หมื่นล้านบาท หรืออัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น

คิดเป็นร้อยละ 12 เมื่อเทียบกับปีก่อน และคาดว่าจะเติบโตมากกว่า 3.8 หมื่นล้านบาทภายในปี 2558 (ไทยโพสต์, 2555)

การที่ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมมีมากมายหลายตราผลิตภัณฑ์ อีกทั้งความต้องการผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบำรุงร่างกายมีแนวโน้มความต้องการสูงขึ้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากในเขตอำเภอเมือง เป็นศูนย์กลางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน อีกทั้งยังมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีสถานศึกษาหลายแห่ง (Home Buyers' Guide Chiangmai, 2557) โดยได้มีการนำทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Adrian, 1993 อ้างถึงใน ธิพัฒน์ วชิรชัยเกียรติ, 2542) มาใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ทฤษฎีนี้ถือว่าเป็นกลุ่มเครื่องมือทางการตลาดที่บริษัทจะนำมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการตลาดในตลาดเป้าหมาย ประกอบไปด้วยตัวแปร 4 ตัว คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด และมีการนำทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Schiffman & Kanuk, 1994 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) มาใช้ร่วมด้วย เป็นทฤษฎีที่ใช้ศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับการซื้อและการใช้สินค้า ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา มีการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรในการศึกษาเช่น จิราภา โฆษิตวานิช (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบำรุงสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนจังหวัดนครปฐม

โดยใช้ตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ ต่อเดือนและระดับการศึกษา คณะที่กำลังศึกษา ชั้นปีที่กำลังศึกษา ภูมิภาคนาเป็นตัวแปรในการศึกษา ทำนองเดียวกับฐิตาภา พรหมสวัสดิ์ (2555) ที่ได้ใช้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร บำรุงสมองและความจำของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับภาวิณี ตันติผาติ (2553) และ สุกัญญา เรียงเครือ (2554) ที่ใช้ ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรในการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค เพื่อข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการวางแผนการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่โดยจำแนกตามปัจจัยด้านประชากรได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย ของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยด้านประชากรได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา

สมมติฐานงานวิจัย

ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภท บำรุงร่างกายของผู้บริโภค

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบสำรวจ โดย มีการเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่ซื้อ และรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภท บำรุงร่างกายในเขต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ซื้อและรับประทาน ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่บริโภค ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย จึงใช้วิธีการสุ่มแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตาม จุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) คือ ผู้บริโภค ที่ซื้อและรับประทานอาหารเสริมประเภทบำรุง ร่างกายตราผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น แบลคมอร์ส แบรนดี้ แบนเนอร์ แคลเทรต เซนทรีม เมก้าวี แคร่ วิสทรา เป็นต้น

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ขึ้นโดยศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยจะสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย และข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. วิเคราะห์ ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดที่ต้องการจะศึกษา

2. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการจะศึกษา

3. เขียนข้อคำถามให้สอดคล้องเรื่องที่ต้องการจะศึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ออกแบบไว้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 4 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

6. วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องและความเที่ยงตรง (Item Objective Congruence Index : IOC) ความสอดคล้องที่ 0.5 ขึ้นไป จึงมีความสอดคล้องและเที่ยงตรงที่จะยอมรับได้ และถ้าข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรจะปรับปรุงข้อคำถาม

ใหม่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเที่ยงตรง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544 อ้างถึงใน ปราณี หล้าเบญจนะ, 2553) ซึ่งจากการหาค่า IOC ได้เท่ากับ 0.85 จึงมีความสอดคล้องและเที่ยงตรงที่สามารถยอมรับได้

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และใช้วิธีคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น “สัมประสิทธิ์แอลฟา” (Cronbach's Alpha Coefficient) (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.74 โดยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.73 ด้านราคามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.80 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.74 ด้านการส่งเสริมการตลาดมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.71 แสดงว่าแบบสอบถามนั้น สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2560 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อและรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ความถี่และร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 3 จะใช้มาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับความสำคัญคือ สำคัญมากที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย และสำคัญน้อยที่สุด ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

มีการใช้สถิติทดสอบที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม คือ เรื่องความแตกต่างของเพศ และใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-Test : One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป คือ เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยด้านประชากร เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน (400)	ร้อยละ
ชาย	136	34.0
หญิง	264	66.0
อายุ	จำนวน (400)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 21 ปี	42	10.5
21-30 ปี	234	58.5
31-40 ปี	56	14.0
41-50 ปี	33	8.3
51-60 ปี	28	7.0
61 ปีขึ้นไป	7	1.7
สถานภาพ	จำนวน (400)	ร้อยละ
โสด	264	66.0
สมรส	106	26.5
หม้าย	16	4.0
หย่าร้าง	14	3.5

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน (400)	ร้อยละ
นักเรียน / นักศึกษา	103	25.8
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	56	14.0
พนักงานบริษัท	94	23.5
ธุรกิจส่วนตัว	91	22.7
รับจ้างทั่วไป	39	9.7
อื่นๆ (แพทย์ ลูกจ้างโครงการ แม่บ้าน)	17	4.3
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (400)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	101	25.2
10,000-15,000 บาท	94	23.5
15,001-20,000 บาท	74	18.5
20,001-25,000 บาท	50	12.5
25,001-30,000 บาท	42	10.5
มากกว่า 30,000 บาท	39	9.8
ระดับการศึกษา	จำนวน (400)	ร้อยละ
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	12	3.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	32	8.0
อนุปริญญา/ปวส.	55	13.7
ปริญญาตรี	263	65.7
สูงกว่าปริญญาตรี	38	9.5

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เลือกซื้อหรือบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายตราผลิตภัณฑ์แบรนด์ โดยดูจากคุณภาพของสินค้า มีการซื้อผลิตภัณฑ์ 1 ครั้งต่อเดือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ 500-1,000 บาท มีการใช้สื่อ

ออนไลน์ในการหาข้อมูลก่อนการซื้อผลิตภัณฑ์ และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง โดยดูจากสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่รับประทานผลิตภัณฑ์ในช่วงเวลา 06:01-12:00 น. สถานที่ที่ซื้อผลิตภัณฑ์คือ ร้านขายยาและส่วนใหญ่ซื้อผลิตภัณฑ์ไว้เพื่อรับประทานเอง

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย จำแนกตามตัวแปรเพศ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	เพศ (N=400)		$\bar{X}$	Sig.
	ชาย	หญิง		
	(N=136)	(N=264)		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.12	4.14	4.13	.724
ด้านราคา	3.96	4.02	3.99	.419
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.92	4.01	3.97	.107
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.58	3.74	3.66	*.021

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเพศส่งผลต่อด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือด้านราคา ($\bar{X}=3.99$) เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละด้าน พบว่า

ตัวแปรด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย จำแนกตามตัวแปรอายุ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	อายุ (N=400)						$\bar{X}$	Sig.
	ต่ำกว่า 21 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	61 ปีขึ้นไป		
	(N=42)	(N=234)	(N=56)	(N=33)	(N=28)	(N=7)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.07	4.17	4.14	4.06	4.04	4.00	4.08	.402
ด้านราคา	3.95	4.07	3.97	3.85	3.77	3.77	3.90	.071
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.94	4.01	4.01	3.82	3.87	4.25	3.98	.253
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.62	3.73	3.69	3.65	3.43	3.80	3.65	.339

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุส่งผลต่อด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}=4.08$) รองลงมาคือด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=3.98$) เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละด้าน พบว่า ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อ

การตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าอายุไม่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ตารางที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายจำแนกตามตัวแปรสถานภาพ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	สถานภาพ (400)				$\bar{X}$	Sig.
	โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง		
	(N=264)	(N=106)	(N=16)	(N=14)		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.16	4.15	3.80	3.93	4.01	*.005
ด้านราคา	4.09	3.86	3.68	3.71	3.84	*.000
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.01	4.00	3.67	3.65	3.83	*.012
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.71	3.72	3.41	3.27	3.53	*.028

* $p<.05$

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพส่งผลต่อด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}=4.01$) รองลงมาคือด้านราคา ($\bar{X}=3.84$) เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละด้าน

พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปรที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย
จำแนกตามตัวแปรอาชีพ

ปัจจัยส่วนประสมทาง การตลาด	อาชีพ (N=400)						$\bar{X}$	Sig.
	นักเรียน/ นักศึกษา	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัท	ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป	อื่นๆ		
	(N=103)	(N=56)	(N=94)	(N=91)	(N=39)	(N=17)		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.11	4.12	4.20	4.16	4.02	4.15	4.13	.422
ด้านราคา	3.92	3.96	4.14	3.95	3.94	4.28	4.03	.054
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.99	4.07	3.98	3.91	3.93	4.15	4.01	.440
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.59	3.67	3.78	3.66	3.66	3.95	3.72	.228

* $p < .05$

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านอาชีพส่งผลต่อด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือด้านราคา ($\bar{X}=4.03$) เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจ

เลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าอาชีพไม่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ตารางที่ 6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกาย
จำแนกตามตัวแปรรายได้ต่อเดือน

ปัจจัยส่วนประสมทาง การตลาด	รายได้ต่อเดือน (N=400)						$\bar{X}$	Sig.
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,000-15,000 บาท	15,001-20,000 บาท	20,001-25,000 บาท	25,001-30,000 บาท	มากกว่า 30,000 บาท		
	(N=101)	(N=94)	(N=74)	(N=50)	(N=42)	(N=39)		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.06	4.18	4.10	4.22	4.12	4.19	4.15	.280
ด้านราคา	3.91	4.14	3.99	4.05	3.98	3.88	3.99	.126
ด้านช่องทางการจัด จำหน่าย	3.97	4.02	3.88	4.15	4.03	3.83	3.98	*.046
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.60	3.77	3.71	3.70	3.62	3.67	3.68	.597

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนส่งผลต่อด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}=4.15$) รองลงมาคือด้านราคา ($\bar{X}=3.99$) เมื่อเปรียบเทียบตัวแปร

แต่ละด้าน พบว่า ตัวแปรด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายจำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับการศึกษา (N=400)					$\bar{X}$	Sig.
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี		
	(N=12)	(N=32)	(N=55)	(N=263)	(N=38)		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
ด้านผลิตภัณฑ์	3.83	4.00	4.00	4.18	4.21	4.04	*.002
ด้านราคา	4.13	3.88	3.76	4.05	4.03	3.97	*.019
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.83	3.80	3.93	4.03	3.93	3.90	.130
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.79	3.51	3.56	3.73	3.68	3.65	.219

* $p < .05$

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาส่งผลต่อด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}=4.04$) รองลงมาคือด้านราคา ($\bar{X}=3.97$) เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละด้าน พบว่า ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์และตัวแปรด้านราคาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์จะต้องได้รับมาตรฐาน มีคุณภาพที่เชื่อถือได้ บรรจุ

ภัณฑ์มีลักษณะที่ปลอดภัย และผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพและ เหมาะสมกับปริมาณที่ได้รับ ผลิตภัณฑ์หาซื้อได้ง่ายหรือมีจำหน่ายทั่วไป เพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคคือ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นสถานภาพทาง สังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ เป็นต้น จะส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้ซื้อที่ได้รับอิทธิพลจาก ลักษณะส่วนบุคคลของคนทางด้านต่าง ๆ (เสรี วงษ์มณฑา, 2548) และส่วนประสมทางการตลาดนั้น เป็นกลยุทธ์การตลาดที่คัดเลือกตลาดเป้าหมาย การตั้งวัตถุประสงค์

และพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย หรือเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จทางการตลาด (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภา โฆษิตวานิช (2554) พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญและคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากผลิตภัณฑ์ โดยตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกับ วิฐตาภา พรหมสวาสดี (2555) ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านราคามากที่สุด กล่าวคือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพเหมาะสมกับปริมาณที่ได้รับ รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ต้องมีมาตรฐานมีข้อมูลฉลากที่แน่นอน บรรจุภัณฑ์มีลักษณะปลอดภัย ทำนองเดียวกับ ภาวิณี ต้นติพาติ (2553) ที่พบว่าผู้บริโภคต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมากที่สุด มีความเหมาะสมของราคากับคุณภาพ (สุกัญญา เรียงเครือ, 2554)

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคสามารถอภิปรายได้ดังนี้ พบว่า เพศมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคด้านการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การส่งเสริมการตลาดเป็นเครื่องมือการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย เพื่อสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับสินค้า บริการหรือความคิดต่อบุคคล เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร (ณธิพัฒน์ วชิรชัยเกียรติ, 2542) ความแตกต่างทางเพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกันคือ เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม ทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม สังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้ต่างกัน (ปรมะ สตะเวทิน, 2538) สอดคล้องกับงาน

วิจัยของภาวิณี ต้นติพาติ (2553) ที่พบว่า เพศมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมแตกต่างกัน ตัวแปรด้านสถานภาพมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ถูกนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคของกลุ่มเป้าหมาย (กุลวดี คูหะโรจนานนท์, 2545) ขั้นตอนการดำรงชีวิตของบุคคลในลักษณะของการมีครอบครัว เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความต้องการ ทัศนคติและค่านิยมของบุคคล ทำให้เกิดความต้องการและพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกันออกไป (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538) ทำนองเดียวกับภาวิณี ต้นติพาติ (2553) ที่พบว่าสถานภาพมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรด้านรายได้ต่อเดือนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โครงสร้างช่องทางที่ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์หรือบริการจากองค์การไปยังตลาด เป็นกลไกในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการไปยังผู้บริโภค (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) สอดคล้องกับ ภาวิณี ต้นติพาติ (2553) ที่พบว่ารายได้ต่อเดือนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค ตัวแปรด้านระดับการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา เป็นเพราะว่า ผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ถูกนำสู่ตลาด เพื่อนำเสนอขายและตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย ผลิตภัณฑ์จึงประกอบด้วย สินค้า

บริการ สถานที่ องค์การหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีสรรพประโยชน์ มีมูลค่าในสายตาของลูกค้า จึงจะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นสามารถขายได้ การที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดเป้าหมายนั้นจะต้องเลือกผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ ตลอดจนรูปร่าง ตราสินค้า หีบห่อ และสิ่งบรรจุให้ตรงกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย (ณธิพัฒน์ วชิรชัยเกียรติ, 2542) ราคาเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้ลูกค้าสนใจและยอมรับในผลิตภัณฑ์หรือไม่ การกำหนดราคานั้นจะต้องถูกต้องและยุติธรรมในการกำหนดราคาต้องคำนึงถึงทั้งเรื่องต้นทุนลักษณะการแข่งขันในตลาดเป้าหมาย การเพิ่มหรือลดราคาตลอดจนเงื่อนไขในการขายต่าง ๆ (ณธิพัฒน์ วชิรชัยเกียรติ, 2542) ทำนองเดียวกับภาวิณี ต้นติพาติ (2553) ที่พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค

สำหรับตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทบำรุงร่างกายของผู้บริโภคคือ อายุและอาชีพ เป็นเพราะว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ถูกนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคของกลุ่มเป้าหมาย (กุลวดี คุหะโรจนานนท์, 2545) ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน จึงใช้ประโยชน์จากอายุเป็นตัวแปรด้านประชากรศึกษาศาสตร์ที่แตกต่างของส่วนตลาด ได้ค้นหาความต้องการของตลาดส่วนเล็ก โดยมุ่งความสำคัญที่ตลาดอายุส่วนนั้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2549) สอดคล้องกับสุกัญญา เรียงเครือ (2554) ที่พบว่า อายุไม่มีผลต่อการ

ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้บริโภค (ฐิตาภา พรหมสวัสดิ์, 2555) อาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการของสินค้าและบริการที่ต่างกัน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538) สอดคล้องกับ สุกัญญา เรียงเครือ (2554) ที่พบว่า อาชีพไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้บริโภค ในจังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่ผู้บริโภครู้จักส่วนใหญ่ ต้องการคือ มีมาตรฐานที่ดีได้การรับรองคุณภาพจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ ดังนั้นผลิตภัณฑ์ควรแสดงข้อมูลด้านโภชนาการที่ครบถ้วนและควรให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แก่พนักงานขายให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับตัวผลิตภัณฑ์

2. ด้านราคา ต้องมีการปรับราคาให้เข้ากับสภาวะตลาดและสภาพเศรษฐกิจ ราคาของสินค้าอาจจะถูกกว่าถ้าเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันและจะต้องเหมาะสมกับปริมาณและประโยชน์ที่จะได้รับ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ต้องมีการกระจายสินค้าให้ทั่วถึง ร้านจัดจำหน่ายจะต้องมีความสะดวกในการเดินทาง มีที่จอดรถสำหรับผู้มาใช้บริการ หรืออาจจะขยายช่องทางโดยสามารถสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด อาจจะมีการจัดประชุมให้ความรู้ ประชุมวิชาการของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ รวมทั้งทำการโฆษณาสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด จัดกิจกรรมหรือรายการส่งเสริมการขาย การลดแลกแจกแถมให้ส่วนลดสำหรับเทศกาลต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้ที่สนใจศึกษาอาจจะบุประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการจะศึกษาแล้วเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์ 2 ยี่ห้อ เพื่อจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมชนิดนั้น

2. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาโดยใช้ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ครอบคลุมทุกประเภท (7Ps) หรือศึกษาแค่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปปรับใช้หรือพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี คูหะโรจนานนท์. (2545). *หลักการตลาด*. ปทุมธานี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาสงครณ.
- จิราภา โฆษิตวานิช. (2554). *พฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบำรุงสุขภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม*. (การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ฐิตาภา พรหมสวาสดี. (2555). *ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริม อาหารบำรุงสมองและความจำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ณัฏพัฒน์ วชิรชัยเกียรติ. (2552). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกเรียนดนตรีสากลของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพฯ*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ไทยโพสต์. (2555). *คนไทยใช้จ่ายเพื่อสุขภาพเพิ่มกระชูด*. สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/tpd/1327101>
- ประมะ สตะเวทิน. (2538). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนภาพพิมพ์.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.
- ปราณี หล้าเบญญะ. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- ภาวิณี ดันติพาติ. (2553). *การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป มหาวิทยาลัยรังสิต).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2549). *แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- สถาบันอาหาร. (2554). *ภาวะเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้นจาก <http://th49.ilovetranslation.com>

- สุกัญญา เรียงเครือ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมกระชับ
สัดส่วน *Wealthy* ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดปทุมธานี. (การค้นคว้าอิสระปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- เสรี วงษ์มณฑา. (2548). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- อรลักษณ์ แพร่ตกุล. (2550). รอบรู้เรื่องยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2551). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Home Buyers' Guide Chiangmai. (2557). นครแห่งชีวิตและความมั่นคง. สืบค้นจาก [https://www.
home.co.th/hometips/detail/](https://www.home.co.th/hometips/detail/)

การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผล
การศึกษาผลของการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดก่อนหน้า
และผลของการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์
STOCK PRICE REACTION TO DIVIDEND ANNOUNCEMENTS:
A STUDY ON DIVIDEND CHANGES AND DIVIDEND SURPRISES

สุพจน์ วัฒนะจิตพงศ์¹, ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย² และ มาลีมาส สิตติสมบัติ³
Supot Wattanajitpong¹, Chaiwuth Tangsomchai² and Maleemas Sittisombut³

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200^{1,2,3}
Chiang Mai University, Huay Kaew Road, Suthep Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50200^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ได้ศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลของหลักทรัพย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากงานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการนำเสนออย่างแพร่หลายของการใช้การจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้าเป็นตัวทดสอบผลกระทบของการประกาศจ่ายเงินปันผล การค้นคว้านี้ได้เพิ่มตัวแปรการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์เป็นตัวแทนของการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลซึ่งเป็นผลต่างจากการจ่ายเงินปันผลจริงกับเงินปันผลที่ได้จากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์จากฐานข้อมูล I/B/E/S ใช้ข้อมูลจำนวน 84 หลักทรัพย์จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ.2557 การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลในช่วงก่อนและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน 3 วัน 10 วัน และ 30 วัน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้าสามารถใช้อธิบายการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข่าวสารการจ่ายเงินปันผลได้ดีกว่าการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ และ พบว่าไม่มีการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลในช่วงก่อนและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 3 วัน 10 วัน และ 30 วัน โดยพบการตอบสนองของข่าวสารการจ่ายเงินปันผลเฉพาะช่วงก่อนและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน เท่านั้น

คำสำคัญ: เงินปันผล, การประกาศจ่ายเงินปันผล, เงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์, เงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดก่อนหน้า

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ภาควิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ

ABSTRACT

This study aimed at comparing the reaction towards cumulative abnormal returns from dividend announcements including dividend surprises and changes in dividend yield from preceding payment of those securities initiating the dividend payout listed on the Stock Exchange of Thailand. In many previous studies, changes in dividend yield were often chosen in examining the effect of dividends. However, this study additionally incorporated dividend surprises being defined by the differences between actual dividend yield and forecasted one from analysts retrieved from DataStream to gauge such effect. This study collected 84 securities from The Stock Exchange of Thailand during 2010 and 2014; bearing 349 dividend announcement events. In addition, the study intended to study the effect of dividend announcements towards security prices in window periods of 1 day, 3 days, 10 days, and 30 days prior to and after the announcements.

The results revealed that changes in dividend yield from preceding payment echoed stronger impact of dividend toward security prices comparable to dividend surprises. Furthermore, it was appeared significant effect of dividend announcements for only the window period of 1 day prior to and after the announcements but this did not apply to those of window periods of 3 days, 10 days, and 30 days.

KEYWORDS : Dividend, Dividend Announcement, Dividend Surprises, Dividend Changes

บทนำ

ในปัจจุบัน การลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทหุ้นหรือหุ้นสามัญจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน ถูกแบ่งออกเป็นสองรูปแบบคือผลตอบแทนจากส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ (Capital Gain) และเงินปันผล (Dividend) โดยผลตอบแทนจากส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ นักลงทุนจะได้รับผลตอบแทนจากการขายหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนในรูปเงินปันผลนั้น นักลงทุนจะได้รับผลตอบแทนจากส่วนแบ่งผลการดำเนินงานของกิจการมาจ่ายให้กับผู้ถือหุ้น

จากการศึกษาของ Lintner (1956) เสนอถึงทฤษฎีส่งสัญญาณเงินปันผลได้กล่าวว่ นโยบายการจ่ายเงินปันผลนั้นมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการ เมื่อกิจการมีการจ่ายเงินปันผลที่เพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่ากิจการคาดว่าจะมีผลประกอบการที่ดีในอนาคต นอกจากนี้ทฤษฎีส่งสัญญาณเงินปันผลยังสามารถใช้ทดสอบถึงการตอบสนองต่อข่าวสารจากการจ่ายเงินปันผลที่มีต่อตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งพบการศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ สุคติดา ศรีตรัง (2553) ศึกษาถึงผลกระทบของราคาหลักทรัพย์จากการประกาศจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงเวลาก่อนหน้า (Dividend Changes) พบว่าเกิดผลตอบแทนเกินปกติเมื่อมีการประกาศจ่ายเงินปันผล จากข้อสนับสนุนดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผล (Dividend Changes) สามารถอธิบายการตอบสนองต่อข่าวสารจากการจ่ายเงินปันผลได้

นอกจากการศึกษาคำตอบสนองต่อข่าวสารจากการส่งสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผล (Dividend Changes) แล้ว ได้มีการศึกษาที่นำเสนอการตอบสนองต่อข่าวสารจากการจ่ายเงินปันผลโดยใช้การจ่าย

เงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) เป็นสัญญาณแทนการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผล (Dividend Changes) เนื่องจากการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์นั้น เป็นเสมือนข่าวสารที่นักลงทุนรับรู้ได้และมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกิจการนั้น ๆ และยังพบข้อสนับสนุนจากการใช้ปัจจัยการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) เป็นสัญญาณแทนการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผล

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการศึกษาคำตอบสนองของราคาหลักทรัพย์จากปัจจัยการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไป (Dividend Changes) ที่มีการศึกษาอย่างแพร่หลายนั้น เป็นเพียงปัจจัยส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อราคาของหลักทรัพย์เท่านั้น และอาจจะไม่เพียงพอที่จะอธิบายการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบัน เนื่องจากความเป็นจริงในปัจจุบันมีปัจจัยภายนอกมาส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์มากมาย เช่น การเติบโตของตลาดข้อมูลข่าวสาร ผลการดำเนินงานของทั้งกลุ่มอุตสาหกรรม เป็นต้น

ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอปัจจัยการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) เข้ามาใช้ทดสอบการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์จากการประกาศจ่ายเงินปันผล การนำข้อมูลเงินปันผลที่ได้มาจากนักวิเคราะห์มาใช้จะสะท้อนถึงข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ในปัจจุบันที่นักวิเคราะห์นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย การศึกษาคำตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้มีการศึกษาในประเทศไทยนั้นพบเฉพาะการศึกษาคำตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารจากการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผล (Dividend Changes) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ศึกษาหรือนักลงทุนในประเทศไทยส่วนใหญ่ นำเฉพาะข้อมูลการเปลี่ยนแปลง

เงินปันผลเท่านั้นมาใช้ในการตัดสินใจในการลงทุน โดยการศึกษาในตลาดต่างประเทศพบว่าปัจจัยการพยากรณ์จากนักวิเคราะห์สามารถใช้อธิบายการตอบสนองของข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลได้ จากการศึกษาของ Andres et al. (2012) พบว่าการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) สามารถอธิบายการตอบสนองของข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลได้ดีกว่าการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผล (Dividend Changes) จากศึกษาข้อมูลในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศเยอรมนี

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเชิงเปรียบเทียบของการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผล ของปัจจัยการประกาศจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปหรือเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) กับ การจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) เพื่อเป็นการทดสอบว่าตัวแปรระหว่างการประกาศจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไป (Dividend Changes) กับ การจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) ในช่วงเวลาก่อนและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน 3 วัน 10 วัน และ 30 วัน ว่าปัจจัยใดและช่วงเวลาใดสามารถอธิบายถึงการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารได้ โดยทำการศึกษาข้อมูลหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand: SET) ผลลัพธ์จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจหรือนักลงทุนในการรับรู้สัญญาณจากการที่บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างจากช่วงเวลาก่อนหน้าหรือการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลโดยศึกษาผลของการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดก่อนหน้าและผลของการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์และ เพื่อศึกษาว่าช่วงเวลาใดเป็นช่วงเวลาที่ได้รับผลกระทบจากการจ่ายเงินปันผล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาคำตอบสนองต่อข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผล ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. ทฤษฎีการส่งสัญญาณเงินปันผล (Dividend Signaling Theory)
2. แนวคิดแบบจำลองตลาด (Market Model หรือ Single Index Model)

ทฤษฎีการส่งสัญญาณเงินปันผล (Dividend Signaling Theory)

เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดมาจากงานวิจัยของ Lintner (1956) ได้เสนอว่าการจ่ายเงินปันผลของกิจการนั้นมีความเชื่อมโยงกับผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการ การจ่ายเงินปันผลจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการส่งสัญญาณให้นักลงทุนทราบถึงผลประกอบการในอนาคตของกิจการ เพราะฉะนั้นการที่นักลงทุนได้ทราบถึงผลการดำเนินงานในอนาคตของอาจจะทำให้ราคาหลักทรัพย์มีการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารนั้น ทำให้ราคาหลักทรัพย์มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น หรือลดลงได้

แนวคิดการหาผลตอบแทนเกินปกติโดยใช้แบบจำลองตลาด (Market Model)

แบบจำลองนี้ถูกใช้เพื่อหาอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ซึ่งแบบจำลองนี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการประเมินอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังจากการลงทุนในหลักทรัพย์ การลงทุนในหลักทรัพย์นั้นได้รับผลตอบแทนที่ไม่แน่นอนจากปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์และอัตราผลตอบแทนของตลาด ซึ่งแสดงเป็นความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$AR_{it} = R_{it} - (\hat{\alpha}_i + \hat{\beta}_i R_{mt})$$

เมื่อ

R_{it}	=	ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i ในวันที่ t
R_{mt}	=	ผลตอบแทนของตลาด SET
$\hat{\alpha}_i$	=	ค่าคงที่หรืออัตราผลตอบแทนที่คงที่ของหลักทรัพย์ i
$\hat{\beta}_i$	=	ค่าความชันของสมการถดถอย
AR_{it}	=	ผลตอบแทนเกินปกติของหลักทรัพย์ i ในวันที่ t

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผล โดยแบ่งเป็น การศึกษาถึงผลกระทบจากการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างจากการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) และผลกระทบ

จากการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) ของหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand: SET) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ.2557 โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART BLOOMBERG

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand: SET) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ.2557

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand: SET) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ.2557 โดยมีการคัดเลือกหลักทรัพย์ที่มีการประกาศจ่ายเงินปันผลในวันเดียวกับการประกาศผลประกอบการของกิจการ ประกอบด้วยข้อมูลหลักทรัพย์ทั้งหมด 84 บริษัท จำนวน 349 เหตุการณ์

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้คือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ. 2557 จำนวน 84 บริษัท 349 เหตุการณ์ ประกอบด้วย

1. ราคาปิดของหุ้นสามัญรายวัน โดยใช้ข้อมูลราคา ก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล และหลังการประกาศจ่ายเงินปันผลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ (SET Index) โดยใช้ข้อมูลดัชนี ก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล และหลังการประกาศจ่ายเงินปันผลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เงินปันผลต่อหุ้น (Dividend Per Share) โดยเลือกเก็บทุกครั้งที่จ่ายและเลือกเก็บ

ข้อมูลเงินปันผลที่มีการประกาศจ่ายตรงกับการประกาศงบการเงินเท่านั้น

4. กำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share) โดยเลือกเก็บทุกครั้งที่ประกาศและเลือกเก็บข้อมูลที่ตรงกับการประกาศจ่ายเงินปันผลเท่านั้น

5. เงินปันผลต่อหุ้นจากการพยากรณ์ (Forecasted Dividend Per Share) โดยเก็บจากการพยากรณ์เฉลี่ยของนักวิเคราะห์

6. กำไรต่อหุ้นจากการพยากรณ์ (Forecasted Earnings Per Share) โดยเก็บจากการพยากรณ์เฉลี่ยของนักวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเหตุการณ์ (Event Study) ใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

การคำนวณหาค่าผลตอบแทนของหลักทรัพย์

$$R_{it} = \frac{P_{it} - P_{it-1} + D_{it}}{P_{it-1}}$$

โดย

R_{it} = ผลตอบแทนของ
หลักทรัพย์ i ในวันที่ t

P_{it} = ราคาของหลักทรัพย์ i ในวันที่ t

P_{it-1} = ราคาของหลักทรัพย์ i ในวันที่ $t-1$

D_{it} = เงินปันผลที่ได้รับของหลักทรัพย์ i
(เฉพาะวันที่ได้รับเงินปันผล)

การคำนวณหาค่าผลตอบแทนของตลาด

$$R_{mt} = \frac{SET_t - SET_{t-1}}{SET_{t-1}}$$

โดย

R_{mt} = ผลตอบแทนของตลาด ในวันที่ t

SET_t = ดัชนี SET ในวันที่ t

SET_{t-1} = ดัชนี SET ในวันที่ $t-1$

การหาผลตอบแทนเกินปกติของหลักทรัพย์ ซึ่งใช้วิธีการหาผลตอบแทนเกินปกติโดยใช้วิธี Market Model

$$AR_{it} = R_{it} - (\hat{\alpha}_i + \hat{\beta}_i R_{mt})$$

โดย

AR_{it} = ผลตอบแทนเกินปกติ
ของหลักทรัพย์ i ในวันที่ t

R_{it} = ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i
ในวันที่ t

R_{mt} = ผลตอบแทนของตลาด SET

$\hat{\alpha}_i$ $\hat{\beta}_i$ = ค่า Coefficient

โดยให้วันที่ $t = 0$ เป็นวันที่ประกาศจ่ายเงินปันผลหรือวันที่เกิดเหตุการณ์ (Event Date) และ $\hat{\alpha}_i$ และ $\hat{\beta}_i$ หาได้จากการวิเคราะห์การถดถอย ของ R_{it} และ R_{mt} ในช่วง Estimate Window คือ ช่วง 151 วัน ไปจนถึง 31 วัน ก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล รวมทั้งสิ้นเป็นเวลา 6 เดือน ($t = -151$ ถึง $t = -31$)

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ย (Average Abnormal Return) และผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสม (Cumulative Average Abnormal Return) มาวิเคราะห์ ซึ่งคำนวณโดยใช้ค่า AR_{it}

การคำนวณหาค่าผลตอบแทน
เกินปกติเฉลี่ย (Average Abnormal Return)

$$AAR_t = \frac{1}{N} \sum AR_{i,t}$$

โดย

AR_{it} = ผลตอบแทนเกินปกติ
ของหลักทรัพย์ i ในวันที่ t

AAR_t = ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ย
ของหลักทรัพย์ในวันที่ t

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

การคำนวณหาค่าผลตอบแทน
เกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return)

$$CAR_{i,q,s} = \sum_{t=q}^s AR_{i,t}$$

โดย

$CAR_{i,q,s}$ = ผลตอบแทนเกินปกติสะสม
ของหลักทรัพย์ i

$AR_{i,t}$ = ผลตอบแทนเกินปกติ
ของหลักทรัพย์ i ในวันที่ t

การคำนวณหาค่าผลตอบแทน
เกินปกติเฉลี่ยสะสม (Cumulative Average
Abnormal Return)

$$CAAR_{i,q,s} = \frac{1}{N} \sum CAR_{i,q,s}$$

โดย

$CAR_{i,q,s}$ = ผลตอบแทนเกินปกติสะสม
ของหลักทรัพย์ i

$CAAR_{i,q,s}$ = ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ย
สะสมของหลักทรัพย์ i

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอย

การวิเคราะห์การถดถอยทั้งหมด 4
แบบจำลอง ดังต่อไปนี้

แบบจำลองที่ 1 ทดสอบความสัมพันธ์
ของผลตอบแทนเกินปกติสะสม ($CAR_{i,q,s}$) กับ
อัตราเงินปันผลจ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวด
ก่อนหน้า (Dividend Changes)

$$CAR_{i,q,s} = \alpha_i + \beta_{1i} DIV_i \quad (1)$$

โดย

DIV_i = อัตราการเปลี่ยนแปลงของ
เงินปันผล

$$= \frac{DIV_{(i,y)} - DIV_{(i,y-1)}}{P_{(i,y)}}$$

$P_{(i,y)}$ = ราคาหลักทรัพย์ก่อนการ
จ่ายเงินปันผล 14 วัน

แบบจำลองที่ 2 ทดสอบความสัมพันธ์
ของผลตอบแทนเกินปกติสะสม ($CAR_{i,q,s}$) กับ
เงินปันผลจ่ายที่ต่างจากการพยากรณ์ (Divi-
dend Surprises)

$$CAR_{i,q,s} = \alpha_i + \beta_{1i} DIVSURP_i \quad (2)$$

โดย

$DIVSURP_i$ = อัตราเงินปันผลที่
ต่างจากการพยากรณ์

$$= \frac{DIV_{(i,y)} - ESTDIV_{(i,y)}}{P_{(i,y)}}$$

$ESTDIV_{(i,y)}$ = เงินปันผลต่อหุ้นของ
หลักทรัพย์ i ที่ได้จากการ
พยากรณ์ในช่วงเวลาที่
ศึกษา

แบบจำลองที่ 3 ทดสอบความสัมพันธ์ของผลตอบแทนเกินปกติสะสม ($CAR_{i,q,s}$) กับอัตราเงินปันผลจ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) และเงินปันผลจ่ายที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises)

$$CAR_{i,q,s} = \alpha_i + \beta_{1i}DIV_i + \beta_{2i}DIVSURP_i \quad (3)$$

แบบจำลองที่ 4 ทดสอบความสัมพันธ์ของผลตอบแทนเกินปกติสะสม ($CAR_{i,q,s}$) กับอัตราเงินปันผลจ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) เงินปันผลจ่ายที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) และ กำไรต่อหุ้นที่ต่างจากการพยากรณ์ (Earnings Surprises)

$$CAR_{i,q,s} = \alpha_i + \beta_{1i}DIV_i + \beta_{2i}DIVSURP_i + \beta_{3i}ESURP_i \quad (4)$$

โดย

$$\begin{aligned} ESURP_i &= \text{อัตรากำไรต่อหุ้นที่ต่างจากการพยากรณ์} \\ &= \frac{EPS_{(i,y)} - ESTEPS_{(i,y-1)}}{P_{(i,y)}} \\ EPS_{(i,y)} &= \text{กำไรต่อหุ้นของหลักทรัพย์ i ในช่วงเวลาที่ศึกษา} \\ ESTEPS_{(i,y)} &= \text{กำไรต่อหุ้นของหลักทรัพย์ i ที่ได้จากการพยากรณ์ในช่วงเวลาที่ศึกษา} \\ \alpha_i &= \text{ค่า Intercept} \\ \beta_{1i}, \beta_{2i}, \beta_{3i} &= \text{ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient)} \end{aligned}$$

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลด้วยวิธีการศึกษาเหตุการณ์ (Event Study) ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการแบ่งข้อมูลผลตอบแทนเกินปกติ (Abnormal Return) เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งใช้เกณฑ์การแบ่งเช่นเดียวกับการศึกษาของ Andres et al. (2012) เพื่อทำการศึกษาถึงผลกระทบจากการจ่ายเงินปันผลในกรณีที่มีการจ่ายเงินปันผลเปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้าและกรณีที่มีการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ แบ่งได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ที่มีการจ่ายเงินปันผลเพิ่ม ลด หรือ เท่ากับ งวดก่อนหน้าโดยมีการแบ่งดังนี้

หลักทรัพย์ที่มีการจ่ายเงินปันผลที่มากกว่าการจ่ายเงินปันผลงวดก่อนหน้า มากกว่า 5% เป็นตัวแทนถึงการจ่ายเงินปันผลที่เพิ่มขึ้น

หลักทรัพย์ที่มีการจ่ายเงินปันผลที่น้อยกว่าการจ่ายเงินปันผลงวดก่อนหน้า น้อยกว่า 5% เป็นตัวแทนถึงการจ่ายเงินปันผลที่ลดลง

หลักทรัพย์ที่มีการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างจากการจ่ายเงินปันผลงวดก่อนหน้า ไม่เกิน 5% เป็นตัวแทนถึงการจ่ายเงินปันผลที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

กลุ่มที่ 2 มีการจ่ายเงินปันผลต่างจากเงินปันผลที่พยากรณ์โดยมีการแบ่งดังนี้

หลักทรัพย์ที่มีเงินปันผลที่พยากรณ์มากกว่าเงินปันผลที่จ่ายจริง มากกว่า 5% เป็นตัวแทนถึงข่าวที่มีผลบวก

หลักทรัพย์ที่มีเงินปันผลที่พยากรณ์น้อยกว่าเงินปันผลที่จ่ายจริง น้อยกว่า 5% เป็นตัวแทนถึงข่าวที่มีผลลบ

หลักทรัพย์ที่มีเงินปันผลที่พยากรณ์แตกต่างกับเงินปันผลที่จ่ายจริงไม่เกิน 5% เป็นตัวแทนถึงข่าวที่ไม่ส่งผลบวกและลบ

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเหตุการณ์ (Event Study) มีการวิเคราะห์ดังนี้

1. ใช้ค่าผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ย (Average Abnormal Return) ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน ไปจนถึงหลังวันประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน มาวิเคราะห์โดยพิจารณาค่า t -statistic ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% 95% และ 99%

2. ใช้ค่าผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสม (Cumulative Average Abnormal Return) ในช่วงเวลาผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน ไปจนถึง หลังประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน ($CAAR_{-1,1}$), ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 3 วัน ไปจนถึง หลังประกาศจ่ายเงินปันผล 3 วัน ($CAAR_{-3,3}$), ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 10 วัน ไปจนถึง 2 วันก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล ($CAAR_{-10,-2}$), ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน ไปจนถึง 2 วันก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล ($CAAR_{-30,-2}$), ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของช่วงเวลาหลังประกาศจ่ายเงินปันผล 2 วัน ไปจนถึง 10 วันหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล ($CAAR_{2,10}$), ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของช่วงเวลาหลังประกาศจ่ายเงินปันผล 2 วัน ไปจนถึง 30 วันหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล ($CAAR_{2,30}$) วันมาวิเคราะห์โดยพิจารณาค่า t -statistic ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% 95% และ 99%

ส่วนที่ 2 การศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลด้วยวิธีการศึกษาด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอย

ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) กับเงินปันผลจ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า หรือจากการจ่ายเงินปันผลจ่ายที่ต่างจากการพยากรณ์ ซึ่งทำการทดสอบทั้งหมด 4 ช่วงเวลาได้แก่

1. ผลรวมของผลตอบแทนเกินปกติช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน ไปจนถึงหลังประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน ($CAR_{-1,1}$)
2. ผลรวมของผลตอบแทนเกินปกติช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 3 วัน ไปจนถึงหลังประกาศจ่ายเงินปันผล 3 วัน ($CAR_{-3,3}$),
3. ผลรวมของผลตอบแทนเกินปกติช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 10 วัน ไปจนถึงหลังประกาศจ่ายเงินปันผล 10 วัน ($CAR_{-10,10}$)
4. ผลรวมของผลตอบแทนเกินปกติช่วงเวลาก่อนประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน ไปจนถึงหลังประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน ($CAR_{-30,30}$)

ใช้การวิเคราะห์การถดถอย แบ่งเป็น 4 แบบจำลองด้วยกัน

แบบจำลองที่ 1 ทดสอบความสัมพันธ์ของผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) กับการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดก่อนหน้า

แบบจำลองที่ 2 เปลี่ยนตัวแปรการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดก่อนหน้าเป็นการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างจากการพยากรณ์

แบบจำลองที่ 3 เพิ่มตัวแปรการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงจากงวดที่และการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างจากการพยากรณ์เข้าไปในสมการเพื่อทดสอบ

แบบจำลองที่ 4 จากแบบจำลองที่ 3 เราทำการเพิ่มตัวแปรควบคุมนั้นคือกำไรต่อหุ้นที่ต่างจากการพยากรณ์ (Earnings Surprises) เข้าไปในสมการ ซึ่งโดยปกติแล้วการที่ประกาศจ่ายเงินปันผล จะมีการประกาศงบการเงินของบริษัทด้วย จึงเพิ่มตัวแปรนี้เพื่อลดผลกระทบจากการประกาศงบการเงินของบริษัท โดยทั้ง

4 แบบจำลองใช้ค่า t-Statistic ในการทดสอบระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาเหตุการณ์ (Event Study) ได้นำเสนอการวิเคราะห์ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยของหลักทรัพย์ (Average Abnormal Return) และการวิเคราะห์ผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของหลักทรัพย์ (Cumulative Average Abnormal Return)

ตารางที่ 1 แสดงวันที่พบผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยของหลักทรัพย์ (Average Abnormal Return) อย่างมีนัยสำคัญ

วันที่มีผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยของหลักทรัพย์เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ						
ระดับนัยสำคัญ	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ข่าวที่มีผลบวก	ข่าวที่มีผลลบ	ข่าวที่ไม่ส่งผลบวกและลบ
0.1	-29, -25 -20, -13, -12 -1, 8, 10	-28, -18, -12, -6, -3 13, 14	-28, -20 -16, -4, 2, 9	-7, -6, 3, 7 8, 10	-3, 1, 14, 18	-16, -15, -13 -7, -4, -2, 6, 8, 13, 15, 29
0.05	-7, 6 7, 23	-24, 1, 5, 6, 7, 8, 17 18	-13, -11 -3, 5, 6, 29	-20, -15 0, 2, 21, 29	-24, -9 -8, -6, 7 17, 20	0, 7, 11, 22 23, 25
0.01	-30, 0, 1 9, 13, 21, 25	-21, -9 -8, 20	-27	1, 25	-21, -8 5, 6	-6, 17, 26

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นวันที่มีผลตอบแทนเกินปกติสะสมที่เกิดขึ้นในกรณีที่มีการจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้น ลดลง ไม่เปลี่ยนแปลง การจ่ายเงินปันผลที่มากกว่า น้อยกว่า และไม่ต่างจากการพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญในช่วงก่อนหน้าการประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน ไปจนถึง ช่วงหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน (กำหนดให้ $-t$ = วันก่อนหน้าการประกาศ

จ่ายเงินปันผล t วัน และ $+t$ = วันหลังจากการประกาศจ่ายเงินปันผล t วัน) พบว่ามีผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยเกิดขึ้นในทุกกรณี ตั้งแต่ช่วงเวลาก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล และหลังการประกาศจ่ายเงินปันผลประมาณ 1 เดือน แต่ไม่พบข้อสรุปความสัมพันธ์ของวันที่เกิดผลตอบแทนเกินปกติดังกล่าว

ตารางที่ 2 แสดงช่วงเวลาที่พบผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของหลักทรัพย์ (Cumulative Average Abnormal Return) เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.1 0.5 และ 0.01

	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ข่าวที่มีผลบวก	ข่าวที่มีผลลบ	ข่าวที่ไม่ส่งผลบวกและลบ
CAAR _{-30,-3}	3.56%***	0.61%	-3.30%**	3.54%**	0.73%	1.89%*
CAAR _{-10,-3}	1.35%*	-0.92%***	-1.10%*	2.09%*	-0.78%***	0.62%
CAAR _{-3,3}	1.67%***	0.09%	0.09%	2.53%***	0.10%	0.80%*
CAAR _{-1,1}	1.29%***	0.20%	0.61%*	1.56%***	0.36%**	1.18%**
CAAR _{3,10}	2.20%**	6.11%***	6.82%***	2.03%**	4.82%***	6.40%**
CAAR _{3,30}	2.54%**	8.32%***	6.42%**	2.75%*	6.12%***	6.11%**

p < 0.1*, .05**, .01***

จากตารางที่ 2 แสดงผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมของหลักทรัพย์ในช่วงเวลาก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล ช่วงที่มีการประกาศจ่ายเงินปันผล และหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล พบว่ามีผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมเกิดขึ้นในทุกช่วงเวลา และพบว่าในช่วงหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 30 วัน พบว่ามีผลตอบแทนเกินปกติเฉลี่ยสะสมที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญในกรณีการจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้น และกรณีที่ได้รับผลกระทบจากข่าวสารที่มีผลบวก

ส่วนที่ 2 การศึกษาด้วยการวิเคราะห์การถดถอย ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 แบบจำลองและทำการศึกษาทั้ง 4 แบบจำลองในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน เพื่อศึกษาผลกระทบจากการประกาศจ่ายเงินปันผลต่อผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) ในหลายช่วงเวลา

พบว่า การจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนเกินปกติสะสม

(Cumulative Abnormal Return) ในช่วง 1 วัน ก่อนหน้าการประกาศจ่ายเงินปันผล ไปจนถึงหลังวันที่ประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน อย่างมีนัยสำคัญ ในแบบจำลองที่ 2-4 และ พบว่าการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) และเมื่อได้เพิ่มตัวแปรการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) และการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) เข้าไปในสมการนอกจากการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) จะมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) แล้ว ยังพบว่ากำไรต่อหุ้นที่ต่างจากการพยากรณ์ (Earnings Surprises) มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) ด้วยเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

1. การจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้าสามารถอธิบายการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผล และมีการตอบสนองในช่วงเวลา 1 วัน ก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผลไปจนถึงหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วันเท่านั้น

2. นอกจากการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้าและกำไรต่อหุ้นที่ต่างจากการพยากรณ์สามารถอธิบายการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลได้ในช่วงเวลา 1 วันก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผลไปจนถึงหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วันเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

พบว่า การศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลในกลุ่มหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรจะนำข้อมูลในช่วง 1 วันก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล ไปจนถึง หลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน มาพิจารณาในการประกอบการลงทุน ทั้งนี้การพบความสัมพันธ์เฉพาะในช่วง 1 วัน ก่อนและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล น่าจะเป็นผลมาจากการได้รับข่าวสารของนักลงทุน ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่นานกว่าวันที่มีการประกาศจ่ายเงินปันผลมาก ๆ ทำให้ผลกระทบจากการประกาศจ่ายเงินปันผลนั้น เกิดได้น้อยลง นอกจากนี้ยังพบข้อสรุปในเชิงเปรียบเทียบของการใช้ข้อมูลการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) กับข้อมูลการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend Surprises) มาอธิบายผลตอบแทนเกินปกติที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษา

พบว่า การใช้การจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้านั้น (Dividend Changes) ได้ผลดีกว่าการใช้การจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend surprise) ซึ่งขัดแย้งจากการศึกษาของ Andres et al. (2012) ซึ่งพบว่า การเพิ่มตัวแปรการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์ (Dividend surprise) เข้าไปในสมการ ส่งผลให้ตัวแปรการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) ไม่มีความสามารถในการอธิบายปัจจัยผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) ได้

ผลการศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลข่าวสารได้ข้อสรุปที่ว่า การจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) สามารถใช้อธิบายการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลข่าวสารได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธิตา ตรีตรง (2553) และ สุขใจ วิรุฬมาส (2554) และข้อมูลการประกาศจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนในระยะเวลา ก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน ไปจนถึงหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วันได้ ผลการศึกษานี้และการศึกษาของ สุธิตา ตรีตรง (2553) และ สุขใจ วิรุฬมาส (2554) ยังชี้ให้เห็นว่าผู้ลงทุนในประเทศไทยขาดความรู้ในการลงทุนและมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่น้อยกว่าผู้ลงทุนในต่างประเทศ จากการศึกษาของ Andres et al. (2012) ในประเทศเยอรมนี พบว่าการจ่ายเงินปันผลที่ต่างจากการพยากรณ์มีผลต่อราคาหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญนั้น ชี้ให้เห็นว่านักลงทุนในต่างประเทศนั้นเข้าถึงข้อมูลอื่น ๆ และนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการ

ลงทุนมากกว่าการใช้ปัจจัยการจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) เพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพบว่า การประกาศจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดที่แล้ว (Dividend Changes) มีผลทำให้ราคาของหลักทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาก่อนและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน ดังนั้นเมื่อนักลงทุนทราบข่าวสารการประกาศจ่ายเงินปันผลแล้ว นักลงทุนควรจะซื้อหลักทรัพย์ในช่วงวันก่อนหน้าและหลังการประกาศจ่ายเงินปันผล 1 วัน

นอกจากการประกาศจ่ายเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหน้า (Dividend Changes) แล้ว นักลงทุนสามารถใช้กำไรต่อหุ้นที่ต่างจากการพยากรณ์ (Earnings Surprises) ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการแบ่งกลุ่มของหลักทรัพย์โดยจัดกลุ่มตามกลุ่มอุตสาหกรรม จัดกลุ่มตามสภาพคล่องของหลักทรัพย์ หรือจัดกลุ่มตามขนาดของกิจการ เนื่องจากผลการวิจัยนี้เราพบการเกิดขึ้นของผลตอบแทนเกินปกติที่ไม่สามารถสรุปผลได้แน่นอนในส่วนของการศึกษาเหตุการณ์ การแบ่งกลุ่มอาจจะเป็นตัวทำให้ผู้นำไปใช้ สามารถนำไปใช้เลือกหลักทรัพย์ในการลงทุนได้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชูเกียรติ วชิรศรีสุนทรา .(2554). การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ฐานิต อภิเชษฐ์โยธา .(2554) .ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงเงินปันผลกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต, สาขาบัญชีแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุดธิดา ตรีตรง. (2553). ผลกระทบจากการประกาศจ่ายเงินปันผลในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สุขใจ วิพุธมาส. (2554) .การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์จากการประกาศจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (เปรียบเทียบธุรกิจขนาดใหญ่กับธุรกิจครอบครัวในกลุ่ม SET 100). (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเงิน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- สิริเกียรติ รัชชานันติ และรวี ลงกาณี. (2550). สัญญาณเงินปันผลที่สมบูรณ์. *วารสารบริหารธุรกิจนิคัา*, 1(2), 104–119.
- Andres, C., Betzer, A., Van den Bongard, I., Haesner, C., & Theissen, E. (2012). *Dividend Announcements Reconsidered: Dividend Changes Versus Dividend Surprises*. CFR Working Papers. (12–03).

- Lee, B. S., & Yan, N. A. (2003) The Market's Differential Reactions to Forward-Looking and Backward-Looking Dividend Changes. *Journal of Financial Research*, 26(4), 449-468.
- Lintner, J. (1956). Distribution of Incomes of Corporations among Dividends, Retained Earnings, and Taxes. *American Economic Review*, 46(2), 97-113.
- Miller, H. M., & Modigliani, F. (1961). Dividend Policy, Growth and the Valuation of Shares. *Journal of Business*, 34(4), 411-433.

คำแนะนำในการส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีกำหนดออกเผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) เป็นวารสารวิชาการที่เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย และคณาจารย์ผู้สนใจในสาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ผลงานที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน เพื่อให้การตีพิมพ์วารสารบัณฑิตวิจัยเป็นไปตามมาตรฐานและมีรูปแบบเดียวกัน กองบรรณาธิการจึงมีคำแนะนำในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

ของคํประกอบต่าง ๆ ของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้ทำตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับนี้ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาก่อน

2. การพิมพ์ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A4 (8.5 x 11 นิ้ว) ตั้งคํหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบบนกระดาษ 1 นิ้ว (1.25 นิ้ว เฉพาะหน้าแรก) ขอบล่าง 0.8 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 0.8 นิ้ว จัดสองคอลัมน์ (ยกเว้นบทความย่อยภาษาไทย บทความย่อยภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิงให้จัดหนึ่งคอลัมน์) ความกว้างคอลัมน์ 2.98 นิ้ว ระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.25 นิ้ว ใส่หมายเลขหน้ากำกับอยู่ด้านบนขวาทุกหน้า

3. รูปแบบตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ขนาดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ขนาดเดียวกัน ดังนี้ ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา ชื่อผู้พิมพ์บทความใช้ตัวอักษร

ขนาด 14 pt. ตัวปกติ ชื่อหน่วยงานที่สังกัดและตำแหน่งทางวิชาการของผู้พิมพ์บทความ (ถ้ามี) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา เนื้อหาทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. ตาราง รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ และกราฟ หากมีขนาดเล็กให้แทรกไว้ในเนื้อหาที่จัดเป็น 2 คอลัมน์ หากมีขนาดใหญ่ให้จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้ผู้พิมพ์บทความคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น เรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ชื่อตารางให้อยู่ด้านบนของตาราง ส่วนชื่อรูปภาพแผนภูมิ และกราฟให้อยู่ด้านล่าง พร้อมทั้งคำอธิบายสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน

6. การส่งต้นฉบับ ให้ส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ที่ <https://tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

ประเภทของบทความ

1. **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากงานศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) หรือที่เรียกว่างานวิจัย สารของบทความสะท้อนให้เห็นขั้นตอนการดำเนินการศึกษา การนำเสนอผลการวิจัยอาจเป็นผลงานวิจัยบางส่วนหรือผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

2. **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานแปล และผลงานจากประสบการณ์ของผู้เขียนหรือถ่ายทอดจากผู้อื่นมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ องค์ความรู้ การเสนอความคิดเห็นที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการของสาขาต่าง ๆ

ส่วนประกอบของบทความ

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และตรงกับเนื้อเรื่อง ให้ขึ้นต้นชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. **ชื่อผู้พิมพ์บทความ (Authors and Co-authors)** ใช้ชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัวและนามสกุล ไม่ระบุตำแหน่งตำแหน่งทางวิชาการไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษต่อจากชื่อเรื่อง หากเป็นนักศึกษาให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้พิมพ์ร่วม ถ้ามีผู้พิมพ์หลายคนให้ใช้หมายเลข 1 หรือ 2 กำกับไว้ท้ายชื่อตามจำนวนผู้พิมพ์

3. **สังกัดผู้พิมพ์บทความ (Affiliation)** ใส่ชื่อหน่วยงานที่สังกัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับตั้งแต่

หน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลักต่อจากชื่อผู้พิมพ์บทความ และใส่สถานะของผู้พิมพ์โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ที่เชิงอรรถของหน้าแรก กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษา ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และสถาบันการศึกษา

4. **บทคัดย่อ (Abstract)** บทคัดย่อภาษาไทย ความยาวไม่เกิน 500 คำ และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้ลำดับบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

5. **คำสำคัญ (Keywords)** ให้เขียนทั้งคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ โดยให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

6. เนื้อหาในบทความ (Main Texts)

6.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

6.1.1 บทนำ (Introduction)

นำเสนอภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยรวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเหตุผลของการทำวิจัย

6.1.2 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)** นำเสนอจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษา ค้นคว้าแสวงหาคำตอบในการวิจัย

6.1.3 **สมมุติฐานการวิจัย (Hypothesis)** (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอคำตอบที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างสมเหตุสมผลต่อปัญหาที่ศึกษา ระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6.1.4 **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** นำเสนอแบบแผนการวิจัย เช่น การสำรวจ ศึกษาเอกสาร การทดลอง เป็นต้น

6.1.5 **ประชากร (Population)** นำเสนอคุณลักษณะและจำนวนให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6.1.6 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) นำเสนอหลักเกณฑ์การกำหนด จำนวน ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง

6.1.7 เครื่องมือการวิจัย (Research Instrument) นำเสนอชนิดของ เครื่องมือ วิธีการสร้าง การทดลองใช้ (Try Out) และการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

6.1.8 การเก็บรวบรวม ข้อมูล (Data Collection) นำเสนอวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาการรวบรวม ข้อมูล

6.1.9 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.10 ผลการวิจัย (Results) นำเสนอรายงานผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ในการวิจัยอย่างชัดเจนและตรง ประเด็น โดยยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์การ วิจัย ควรอธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยาย เป็นหลัก ถ้ามีตัวแปรที่ศึกษาหรือตัวเลขมากให้ นำเสนอเป็นรูปภาพตาราง แผนภูมิ และกราฟ แทรกในเนื้อหาพร้อมอธิบายผลการวิจัยให้ได้ สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ กระชับ

6.1.11 สรุปผลการวิจัย (Conclusion) เป็นการสรุปเฉพาะประเด็น สำคัญที่เกิดจากการทำวิจัย

6.1.12 การอภิปรายผลการ วิจัย (Discussion) เป็นการนำเสนอความ เห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องหรือแตกต่างจาก วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้อย่างไร เป็นเพราะเหตุผลใด มีหลักฐานทางทฤษฎีหรือ ผลงานวิจัยอะไรที่มาสนับสนุน

6.1.13 ข้อเสนอแนะเพื่อนำ ผลการวิจัย ไปใช้ (Suggestion) นำเสนอให้ เห็นว่าสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ อะไรได้บ้าง ตลอดจนขอเสนอแนะให้ผู้ที่จะทำ

วิจัยครั้งต่อไปในลักษณะเดียวกันทราบว่าควร จะศึกษาในประเด็นปัญหาหรือตัวแปรอะไร จึง จะทำให้ได้ผลการวิจัยหรือข้อสรุป ที่สมบูรณ์

6.2 บทความวิชาการ (Academic Article) : ประกอบด้วย

6.2.1 บทนำ (Introduction) กล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ ก่อน เข้าสู่เนื้อเรื่อง

6.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) นำเสนอให้เห็นถึงปรากฏการณ์หรือองค์ความ รู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในวงวิชาการ ที่เหมาะสมกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (Causal Relationship) การอ้างอิงข้อมูลต่าง ๆ และเหตุผลที่พิสูจน์ได้ ทางวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าและ จากประสบการณ์ของผู้มีพนธ์บทความ เพื่อ สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้อ่าน

6.2.3 สรุป (Conclusion) สรุปประเด็นสำคัญ ๆ จากเนื้อเรื่องให้สั้น กระชับได้เนื้อหาสาระครบถ้วนของบทความ บอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญ อย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะ ทำให้เกิดอะไรต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้มีพนธ์บทความได้นำมา อ้างอิงในบทความอย่างครบถ้วน

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้การอ้างอิงระบบ APA 6th Edition (American Psychological Association Citation style) โดยแยกเป็น

1. การอ้างอิงในเนื้อความ (Intext citations)

การอ้างอิงในเนื้อความเป็นการระบุ แหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อความ ให้ใช้วิธีการ อ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-date in Text

Citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ต่อท้ายข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น (ขจร ตรีโสภณกร, 2556) แต่ถ้าชื่อผู้แต่งที่อ้างถึงเป็นส่วนหนึ่งของบทความให้วงเล็บเฉพาะปีที่พิมพ์ต่อจากชื่อผู้เขียน เช่น ขจร ตรีโสภณกร (2556) รูปแบบการอ้างอิง มีดังนี้

1.1 การอ้างอิงบุคคล คนไทยให้ลงชื่อตัวและนามสกุล ส่วนชาวต่างประเทศให้ลงเฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1 คน

(สมเจตน์ ภูศรี, 2550) (Smith, 2014)

ผู้แต่ง 2 คน

(สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2545)

(Chanaim & Chanaim, 2015)

ผู้แต่ง 3 – 6 คน

(ศิริพร พรสิรินทิพย์, ประพันธ์ ธรรมไชย และหนูม้วน ร่มแก้ว, 2558)

(Peterson, Smith, & Clare, 2015)

หากเป็นการอ้างผลงานเดิมในครั้งที่สอง ให้ใช้ชื่อสกุลของผู้แต่งคนแรก และคำว่า “และคนอื่น ๆ” หรือ “et al.” แล้วตามด้วยปีที่พิมพ์

(ศิริพร พรสิรินทิพย์ และคนอื่น ๆ, 2558)

(Peterson et al., 2015)

ผู้แต่ง 7 คน ขึ้นไป

(สุจิต เพียรชอบ และคนอื่น ๆ, 2548)

(Pianchoop, et al. 2005)

การอ้างอิงผลงานหลายชิ้น ให้เรียงตามตัวอักษรของชื่อสกุลผู้แต่ง คั่นระหว่างด้วยเครื่องหมาย ;

(Johnson, 2015; Ortega, 2014; Peterson, 2010)

1.2 การอ้างอิงนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร

ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ

ตัวอย่างการอ้างอิง

(มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2557)

(Chiang mai Rajabhat University, 2015)

2. เอกสารอ้างอิง (References)

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายบทความ โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้นิพนธ์บทความได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับอักษรของผู้แต่ง ดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2557). ตามรอยพระราชดำริสู่ความสำเร็จ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Mitchell, T. R. & Larson, J.R., Jr. (1987). *People in organizations: An introduction to organizational behavior*. New York: McGraw-Hill.

วารสารและนิตยสาร

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

ตัวอย่าง

เบญจพร ธิหลวง. (2558). พฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบันทึกตัววิจัย*, 6(1), 1-12.

Akira, A & Yong J, (2016). Determinants of Word-of-Mouth Influence in Sport Viewership. *Journal of Sport Management*, 30(2), 192-206.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต).

ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก

<http://www>

ตัวอย่าง

ธนวรรธน์ พลวิชัย. (2559, 30 เมษายน). Aec go on. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/613039>

Wollman, N. (1999). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved from <http://www.radp-synet.org/docs/wollman-attitude.html>

รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์

ตัวอย่าง

กรมวิชาการ. 2538. *การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

บริพัตร นิลเพชร. (2554). *แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น*. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา*, 9-14 กุมภาพันธ์ 2554 (น.40-41). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Pinsuwan, S., & Keawnopparat, S. (2006).

Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs. In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII*, April 20-22, 2006 Jomtien Palm Beach Resort Pattaya Chon Buri (p. 88). Thailand: The Thailand Research Fund.

วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง

ยุทธศักดิ์ ยารังสี. (2557). *เครือข่ายการค้าปลัสต์ไทย-ลาว*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยาและสาละวินศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).

Gjoligaj, Valbona. (2014). *Developing a sports club management competency model for Albania: A Delphi study*. (Doctoral dissertation, School of Business and Technology, Capella University, USA).

ตัวอย่างการพิมพ์ตาราง แผนภาพ และภาพ

1. ตัวอย่างการพิมพ์ตาราง (Table)

1.1 ตัวอย่างตารางภาษาไทย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของ ความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

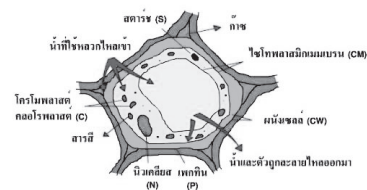
1.2 ตัวอย่างตารางภาษาอังกฤษ

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and educational status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All levels of education	62.2	66.2	40.0
Less than high school diploma	41.6	48.4	6.8
High school diploma only	64.2	66.7	2.5
Some college, no bachelor's degree	73.8	79.6	5.8
College graduate	85.7	88.1	2.4

2. ตัวอย่างภาพ (Picture, Figure and Graph)

2.1 ตัวอย่างภาพภาษาไทย (Picture)

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเซลล์พืชระหว่างการลวก

2.2 ตัวอย่างภาพภาษาอังกฤษ (Picture)

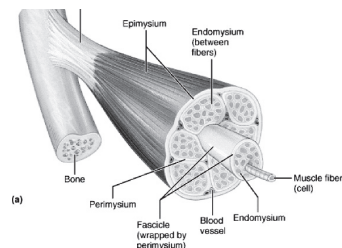
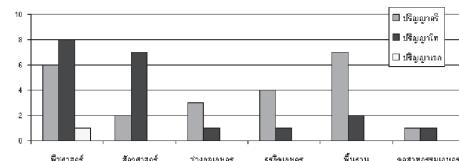

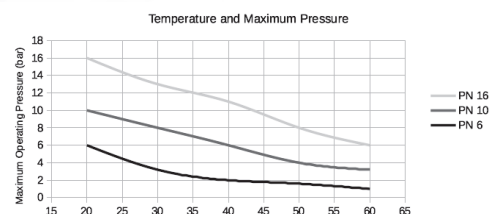
Figure 6.1 Muscle Coverings

2.3 ตัวอย่างภาพภาษาไทย (Graph)

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละของจำนวนข้าราชการครูจำแนกตามคณะวิชาต่าง ๆ

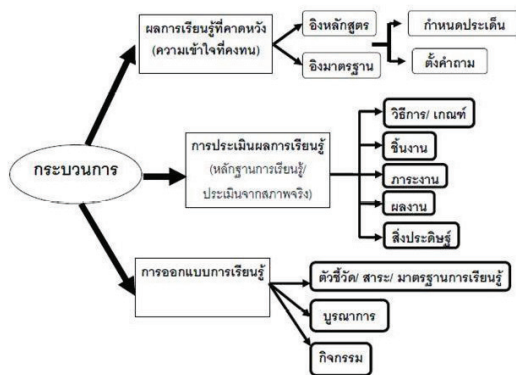
2.4 ตัวอย่างภาพภาษาอังกฤษ (Graph)

Graph 1 Pe-pipe Temperature Operating Pressure

3. ตัวอย่างแผนภาพและแผนภูมิ (Diagram)

3.1 แผนภาพและแผนภูมิภาษาไทย (Diagram)

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาแบบ
ย้อนกลับ

ที่มา: เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์, 2554

3.2 แผนภาพและแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Diagram)

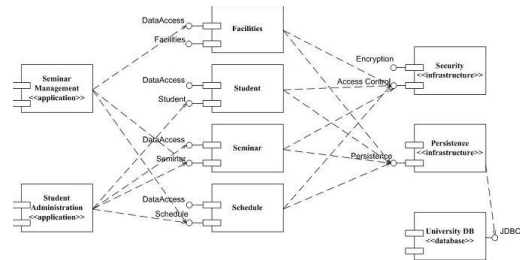

Figure 1 UML 2.x component diagram

1.25 นิ้ว

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความวิจัย**ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)****ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)**เมธาวดี ศรีคช¹ ยูพิน อินทะยะ² และ ชาตรี มณีโกศล³Methawadee Srikoch¹, Yupin Intaya² and Chatree Maneekosal³มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3}Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50300^{1,2,3}**บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)**

xxxxxxxxxxไม่ควรเกิน 500 คำ.....

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ไม่เกิน 5 คำ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)¹ นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

(TH Niramit AS ขนาด 12 pt. ตัวเอน)

0.8 นิ้ว

1 นิ้ว

ABSTRACT (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxไม่ควรเกิน 300 คำ.....

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

...(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

KEYWORDS: Not more than five words (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

0.8 นิ้ว

← 2.98 นิ้ว บหน้า (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สมมติฐานงานวิจัย (ถ้ามี) (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วิธีการดำเนินการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ประชากร (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) กลุ่มตัวอย่าง (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)	0.25 นิ้ว	← 2.98 นิ้ว เครื่องมือการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การเก็บรวบรวมข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การวิเคราะห์ข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สรุปผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)
--	------------------	--

ข้อเสนอแนะ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ (TH
Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH

Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก [http://www](http://www.....)

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์:

สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สถาบันการศึกษา).

(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

แบบนำส่ง ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ส่งบทความ.....

ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศ. ☐ รศ. ☐ ผศ. สถานะผู้นิพนธ์บทความ ☐ อาจารย์ ☐ นักวิจัย ☐ นักศึกษา (ป.เอก/ป.โท)

สถานที่ติดต่อได้สะดวก.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

ชื่อเรื่องภาษาไทย

.....

.....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

.....

.....

ชื่อผู้มีส่วนร่วม (ถ้ามี) 1.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้มีส่วนร่วม (ถ้ามี) 2.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้มีส่วนร่วม (ถ้ามี) 3.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

คำรับรองของผู้นิพนธ์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ไม่เคยเผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาลั่นกรองในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์บทความ

(.....)

คำรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีผู้นิพนธ์บทความเป็นนักศึกษา)

ข้าพเจ้าได้พิจารณาถ้อยแถลงและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาบทความ และนักศึกษาได้แก้ไขตามข้อเสนอดังกล่าวแล้ว

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความของนักศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการได้

สำหรับเจ้าหน้าที่

ลำดับบทความ.....วันที่รับบทความ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับค่าลงทะเบียนบทความ “วารสารบัณฑิตวิจัย” ประจำปีที่ เล่มที่

จาก.....สังกัด.....ชำระวันที่.....

เป็นจำนวนเงินบาท (.....) ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จึงลงนามรับทราบ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ

(.....)

หนังสือรับรอง

ก่อนการตีพิมพ์บทความในวารสารบันทึกทีวีจีย
บันทึกทีวีจีย มหาวชิราวุธราชวิทยาลัยเชียงใหม่

เรียน บรรณาธิการวารสารบันทึกทีวีจีย

ตามที่ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบันทึกทีวีจียและกองบรรณาธิการได้รับพิจารณาบทความของข้าพเจ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอนี้ยังไม่ได้เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยอมรับนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารบันทึกทีวีจีย ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งและ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารบันทึกทีวีจียตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าวไม่เป็นความจริง รวมทั้งหากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารบันทึกทีวีจีย กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ยกเลิกบทความของข้าพเจ้าออกจากวารสารบันทึกทีวีจียได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า และข้าพเจ้าขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้นิพนธ์หลัก (คนที่ 1)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม (คนที่ 2)

.....
(.....)
...../...../.....

.....
(.....)
...../...../.....

หมายเหตุ: ให้ผู้นิพนธ์หลักและผู้นิพนธ์ร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้นิพนธ์มากกว่า 2 ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนามข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้นิพนธ์บทความทั้งหมด

ลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตวิจัย ฉบับออนไลน์

<https://tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

ออกแบบ/พิมพ์ที่

บริษัท รัฐพงษ์-เอกลักษณ์ จำกัด

266/3 ถ.ทุ่งโฮเต็ล ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000

โทรศัพท์ 053-247360-3 โทรสาร 053-242328

GRADUATE SCHOOL

CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

GRADUATE SCHOOL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ 0 5388 5990-99 โทรสาร 0 5388 5990, 99

www.graduate.cmru.ac.th